

Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky

Národný plán regionálneho rozvoja Slovenskej republiky

schválený uznesením vlády SR č. 240 z 15. marca 2001

Bratislava marec 2001

ÚVOD.....	4
I. ZÁKLADNÉ MAKROEKONOMICKÉ VÝCHODISKÁ.....	7
1. Medzinárodný ekonomický kontext.....	7
2. Rozbor súčasnej hospodárskej situácie	13
2.1 Makroekonomika	13
2.2 Mikroekonomika	16
2.3 Ľudské zdroje	19
2.4 Životné prostredie.....	20
3. Ekonomická prognóza	25
3.1 Východiskové predpoklady.....	25
3.2 Hrubý domáci produkt a cenový vývoj.....	25
3.3 Zahraničný obchod.....	30
3.4 Zamestnanosť a vývoj na trhu práce	32
4. Hospodárska stratégia SR.....	34
4.1 Mikroekonomika	34
4.1.1 Priemyselná politika.....	34
4.1.2 Agrárna a potravinová politika.....	36
4.1.3 Bývanie.....	38
4.1.4 Doprava a telekomunikácie.....	38
4.2 Ľudské zdroje	39
5. Východiskový stav a tendencie vývoja regiónov v Slovenskej republike v deväťdesiatych rokoch	42
6. Regionálna politika v Slovenskej republike	49
6.1 Východisková situácia.....	49
6.2 Legislatívny rámec regionálnej politiky.....	49
6.3 Podporované regióny v rámci systému regionálnej politiky štátu.....	50
6.4 Programové zabezpečenie regionálnej politiky.....	50
6.5 Inštitucionálne zabezpečenie regionálnej politiky v SR.....	51
6.6 Nástroje regionálnej politiky.....	54
6.7 Doterajšia podpora regionálneho rozvoja Európskou úniou.....	55
II. CIELE, PRIORITY A IMPLEMENTÁCIA NÁRODNÉHO PLÁNU REGIONÁLNEHO ROZVOJA.....	59
7. Ciele a priority NPRR SR.....	59
7.1 Strategický cieľ NPRR SR	59
7.2 Rozvojové osi, globálne a špecifické ciele NPRR SR do roku 2006	60
7.3 Charakteristika a zameranie sektorových operačných programov	62
7.3.1 Ľudské zdroje	62
7.3.2 Priemysel.....	64
7.3.3 Multifunkčné poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka	68
7.3.4 Doprava a telekomunikácie.....	71
7.3.5 Bývanie	74
7.3.6 Cestovný ruch.....	75
7.3.7 Životné prostredie	75
7.4 Charakteristika a zameranie regionálnych operačných programov.....	79
7.4.1 Región: Bratislava (BA).....	79

7.4.2	Región Slovensko - juhozápad (JZ).....	87
7.4.3	Región Slovensko – severozápad (SZ)	94
7.4.4	Región Slovensko – východ (V)	103
8.	Hodnotenie vplyvu navrhovaného Národného plánu regionálneho rozvoja SR.....	120
8.1	Hodnotenie vplyvu navrhovaného NPRR SR na ekonomiku a sociálny rozvoj a územný rozvoj.....	120
8.1.1	Východiskové predpoklady.....	120
8.1.2	Hodnotené a monitorované vstupy a výstupy	124
9.	Administratívny a implementačný systém	135
9.1	Inštitúcie na implementáciu NPRR SR	135
9.2	Správa finančných prostriedkov.....	136
9.3	Systém monitorovania a hodnotenia NPRR SR.....	136
9.3.1	Národný monitorovací výbor (NMV)	137
9.3.2	Regionálne riadiace a monitorovacie výbory (RRMV)	137
9.4	Základné väzby v oblasti implementácie a hodnotenia NPRR SR	137
9.5	Ukazovatele monitorovania a hodnotenia NPRR SR a jeho merateľné výstupy.....	141
10.	Finančný rámec	145
11.	Postup spracovania Národného plánu regionálneho rozvoja Slovenskej republiky pre roky 2000 – 2006.....	158
12.	Súlad Národného plánu regionálneho rozvoja s politikami Európskej únie a s národnými politikami	162
	Záver.....	165
	Zoznam hlavných spracovateľov.....	166
	Grafické prílohy	

ÚVOD

Národný plán regionálneho rozvoja SR je spracovaný na základe uznesenia vlády SR č. 242/2000 zo dňa 12. apríla 2000.

Národný plán regionálneho rozvoja SR je základným strednodobým programovým dokumentom uskutočňovania regionálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2006 a jedným z hlavných cieľov pri našich integračných snahách do EÚ. Bol vypracovaný s cieľom zmierniť rozdiel v HDP na obyvateľa oproti priemeru členských štátov EÚ v súlade so strednodobými prioritami Partnerstva pre vstup v oblasti ekonomickej a sociálnej súdržnosti. Slovenská republika svojou úrovňou HDP/obyvateľa v PPS v nominálnej hodnote dosahuje iba 49 % priemeru štátov EÚ (zdroj: Eurostat 1999). Preto strategickým cieľom Národného plánu regionálneho rozvoja SR je zabezpečiť taký rast HDP/obyvateľa v PPS v nominálnej hodnote, aby Slovenská republika do roku 2006 dosiahla úroveň 60-65% z priemeru HDP/obyvateľa v PPS v nominálnej hodnote štátov Európskej únie.

Vypracovanie tohto dokumentu je základnou podmienkou pre získanie finančných prostriedkov z predvstupových fondov a po integrácii Slovenska do Európskej únie zo štrukturálnych fondov EÚ. Tento materiál zároveň odráža nový spôsob spolupráce s Európskou úniou založenej na otvorenosti a partnerstve a je významnou skúškou pripravenosti Slovenskej republiky na realizáciu politiky hospodárskej a sociálnej súdržnosti, ktorá predstavuje jednu z najdôležitejších politík EÚ. Koordinácia hospodárskej a sociálnej súdržnosti na úseku regionálneho rozvoja v súlade s princípom partnerstva zahŕňa konsenzuálnu spoluprácu všetkých účastníkov procesu vypracovania Národného plánu regionálneho rozvoja SR. Po vstupe Slovenska do EÚ sa úzka spolupráca slovenských orgánov v oblasti regionálneho rozvoja bude týkať aj príslušných orgánov Spoločenstva, najmä Európskej komisie.

Princíp programovania je jedným zo základných princípov regionálnej politiky, ktorý vyžaduje vypracovanie programových dokumentov, na základe ktorých sa realizuje rozvoj regiónov a poskytuje podpora zo zdrojov Európskej únie. Takýmto základným programovým dokumentom na národnej úrovni je Národný plán regionálneho rozvoja SR, ktorý definuje problémy, ciele a priority v oblastiach ekonomického a sociálneho rozvoja, zdôvodňuje potrebu podpory zo zdrojov EÚ, vrátane očakávaných výsledkov zabezpečenia administratívneho a implementačného systému a spôsobu financovania. Na základe prerokovania a odsúhlasenia Národného plánu regionálneho rozvoja SR s orgánmi Európskej

komisie sa následne vypracuje dokument Rámec podpory spoločenstva, ktorý obsahuje špecifické finančné záväzky EÚ a Slovenskej republiky, aby sa dosiahli rozvojové ciele definované v dokumente.

Vypracovanie Národného plánu regionálneho rozvoja SR bolo založené i na princípe subsidiarity, podľa ktorej orgány na vyššej úrovni budú zodpovedné za vykonávanie len tých úloh, ktoré nie je možné efektívnejšie vykonať na nižšej úrovni.

Národný plán regionálneho rozvoja SR poskytuje komplexný pohľad na súčasný stav hospodárskeho a sociálneho rozvoja Slovenska a jeho regiónov, na bariéry ďalšieho rozvoja i návrhy na ich prekonanie prostredníctvom stanovenia rozvojových priorít a stratégií. Národný plán regionálneho rozvoja SR zároveň zabezpečí funkčnosť regionálnej politiky v symbióze so strednodobými hospodárskymi prioritami Slovenska. Zohľadňuje vládou už schválené dokumenty, ako napr. Koncepciu politiky zamestnanosti do roku 2002, Národný plán zamestnanosti, Strednodobé priority hospodárskej politiky Slovenska a Plán rozvoja vidieka. Národný plán regionálneho rozvoja SR rešpektuje environmentálne dokumenty ako: Stratégia, zásady a priority štátnej environmentálnej politiky, Národný environmentálny akčný program, Program odpadového hospodárstva, Koncepcia uplatňovania Agendy 21 a vyhodnocovania ukazovateľov trvalo udržateľného rozvoja v Slovenskej republike. Bol vypracovaný aj s ohľadom na návrhy ďalších zásadných dokumentov, ktoré sú rozpracované a majú byť v najbližších mesiacoch prijaté: Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja v Slovenskej republike a Koncepcia územného rozvoja Slovenska.

Určenie cieľov, priorít a voľba stratégií Národného plánu regionálneho rozvoja SR vychádza zo sektorových a regionálnych operačných programov (SOP a ROP). SOP obsahujú komplexné riešenie regionálneho rozvoja z hľadiska jednotlivých sektorov. Boli vypracované pod gesciou kompetentných ministerstiev. ROP obsahujú návrhy regionálnych rozvojových stratégií vypracovaných na úrovni regiónov vymedzených Integrovaným plánom regionálneho a sociálneho rozvoja SR v spolupráci s jednotlivými Krajskými úradmi a schvaľovaných regionálnymi riadiacimi a monitorovacími výbormi. Jednotlivé dokumenty sú vzájomne previazané. Celý proces prípravy Národného plánu regionálneho rozvoja SR je koordinovaný Ministerstvom výstavby a regionálneho rozvoja SR.

Dôležitou súčasťou Národného plánu regionálneho rozvoja SR sú základné makroekonomické východiská. Porovnávajú sa ukazovatele krajín CEFTA a EÚ, vývoj hospodárstva Slovenska v rokoch 1996-1999 so súčasnou hospodárskou situáciou, uvádzajú prognózu vývoja základných ukazovateľov ekonomiky Slovenska do roku 2006 a hospodársku stratégiu SR.

Ďalšou časťou Národného plánu regionálneho rozvoja SR je jeho administratívny, implementačný a finančný rámec. Dôležitou úlohou vo finančnej oblasti je určenie možných rámcov financovania z národných zdrojov. Tieto požiadavky reálne odrážajú možnosti financovania navrhnutých opatrení a príslušných vecných okruhov z prostriedkov štátneho rozpočtu a čerpania prostriedkov z predvstupových fondov EÚ na obdobie rokov 2000 – 2006.

Nutnou súčasťou Národného plánu regionálneho rozvoja SR je i vypracovanie hodnotenia vplyvu prezentovanej stratégie a opatrení na životné prostredie s ohľadom na trvalo udržateľný rozvoj v súlade s platnými právnymi normami EÚ.

Programové dokumenty sú v rámci EÚ pripravované na základe intenzívnych konzultácií medzi Európskou komisiou, príslušným členským štátom a ďalšími oprávnenými orgánmi a inštitúciami. Podľa predpisov a bežnej praxe každého členského štátu zahrňujú tieto orgány ekonomických a sociálnych partnerov na celoštátnej, regionálnej a miestnej úrovni. Tento proces partnerstva je jedným zo základných princípov regionálnej politiky EÚ. V súlade s princípom partnerstva prebehla aj príprava Národného plánu regionálneho rozvoja SR, na ktorom sa podieľali ústredné orgány štátnej správy, krajské úrady, miestne samosprávy a ich združenia, zástupcovia tretieho sektoru, podnikateľských zväzov, vedy, školstva a ďalších relevantných organizácií. Práce na Národnom pláne regionálneho rozvoja SR prebiehali od mája roku 2000. Informácie a štatistické údaje sa v ňom vyskytujú v tvare a hodnotách, aké mali spracovatelia v danom čase k dispozícii.

Národný plán regionálneho rozvoja Slovenskej republiky bol vypracovaný v súčasne platnom právnom prostredí, keď ešte neexistujú a nevykonávajú svoje funkcie samosprávne orgány VÚC. Z hľadiska správneho spravovania a ďalšieho rozvoja regiónov je reforma verejnej správy a decentralizácia kompetencií v oblasti regionálneho rozvoja na samosprávne orgány VÚC nevyhnutná. Počíta sa s tým, že po sfunkčnení samosprávnych orgánov VÚC budú následne upravené aj relevantné časti NPRR SR týkajúce sa hlavne regionálnych operačných programov a organizačného a finančného zabezpečenia NPRR SR. K tejto problematike boli už určité dokumenty schválené vládou SR a ďalšie sú v štádiu prípravy a rozpracovanosti ako napr. Stratégia reformy verejnej správy, Koncepcia decentralizácie a modernizácie verejnej správy, Návrh usporiadania samosprávy vyšších územných celkov.

Národný plán regionálneho rozvoja Slovenskej republiky ako strednodobý plánovací dokument je "živým" dokumentom, ktorý bude priebežne upravovaný a aktualizovaný v súvislosti s priebehom niektorých reforiem a vývojom hospodárskej a sociálnej situácie v Slovenskej republike.

I. ZÁKLADNÉ MAKROEKONOMICKÉ VÝCHODISKÁ

1. Medzinárodný ekonomický kontext

Oživenie svetovej ekonomiky bolo v roku 1999 rýchlejšie než sa pôvodne očakávalo. Oproti predpokladom bol vyšší globálny rast svetového hospodárstva ako aj rast svetového obchodu. Bol to výsledok zrýchlenia hospodárskeho rastu tak vo vyspelých ako aj v transformujúcich sa a rozvojových krajinách. Tento vývoj prebiehal v podmienkach rastu ceny ropy a znižovania cien prevažnej časti ostatných komodít a poklesu rastu spotrebiteľských cien.

Po niekoľkých turbulentných rokoch svetová ekonomika v roku 1999 dosiahla stav globálnej makroekonomickej stability. Tento stav možno považovať za výsledok všeobecného akceptovania stratégií udržateľného hospodárskeho rastu a aplikácie primeraných hospodársko-politických nástrojov. V rámci tejto globálnej stability sa však aj naďalej udržiavali výrazné polarizačné tendencie dané hlavne vzťahom USA¹ a ostatného sveta.

Ekonomická výkonnosť EÚ v roku 1998 dosahovala 98,8% z ekonomickej výkonnosti za celé OECD². V roku 1999 dosahoval hospodársky rast EÚ 85% z úrovne rastu HDP na úrovni celého OECD. Rast HDP za eurozónu v roku 1999 dosiahol 2,4% (v roku 1998 2,8%). Pozitívny vplyv na prekonávanie cyklického poklesu a oživenie dopytu a hospodárskej aktivity mal vývoj výmenného kurzu eura, ktoré v priebehu roka voči doláru takmer nepretržite oslabovalo. Znehodnocovanie eura však neohrozilo cenovú stabilitu. Spotrebiteľské ceny merané harmonizovaným indexom spotrebiteľských cien narástli, podobne ako v roku 1998, o 1,1%. Priemerná miera nezamestnanosti poklesla na 10,1% z hodnoty 10,9% zaznamenatej v roku 1998. Bežný účet platobnej bilancie dosiahol prebytok na úrovni 0,6% HDP. Výkonnosť zahraničného obchodu však medziročne poklesla zhruba o 1/3, a to v dôsledku prudkého rastu dovozných cien (najmä ropy a tiež pod vplyvom poklesu výmenného kurzu eura), ako aj pod vplyvom zníženia exportu, najmä v prvej polovici roka, keď doznievali efekty z poklesu zahraničného dopytu v roku 1998.

Hospodársky rast transformujúcich sa krajín dosiahol v roku 1999 2,4% (v roku 1998 -0,2%). Tomuto rastu napomohli hlavne dobré hospodárske výsledky Ruska, ktoré po recesii v roku 1998 zaznamenalo rast v rozsahu 3%. Výsledky asociovaných krajín strednej a východnej Európy boli o niečo slabšie než v roku 1998. Nepriaznivý dopad na ekonomický vývoj v prvom polroku 1999 malo doznievanie vplyvu turbulencií na finančných trhoch z predchádzajúcich rokov spolu s ruskou krízou a konfliktom v Kosove. Vývoj sa začal zlepšovať od druhého polroka v nadväznosti na zrýchlenie rastu v krajinách EÚ.

V skupine krajín CEFTA sa v roku 1999 dynamika rastu všeobecne spomalila. Toto spomalenie bolo spojené v prevažnej miere so znižovaním inflácie, zahraničnej zadlženosti a miery nezamestnanosti.

tabuľka 1 Vývoj základných makroekonomických ukazovateľov krajín CEFTA

		Slovensko	ČR	Maďarsko	Poľsko	Slovinsko	Rumunsko
HDP - medziročná zmena v stálych cenách (%)	1996	6,6	3,9	1,3	6,1	3,3	3,9
	1997	6,5	-1,0	4,6	6,9	4,6	-6,1
	1998	4,4	-2,2	5,1	4,8	3,9	-5,4
	1999	1,9	-0,2	4,5	4,1	3,7	-3,2

¹ Ako motora a stabilizátora svetovej ekonomiky.

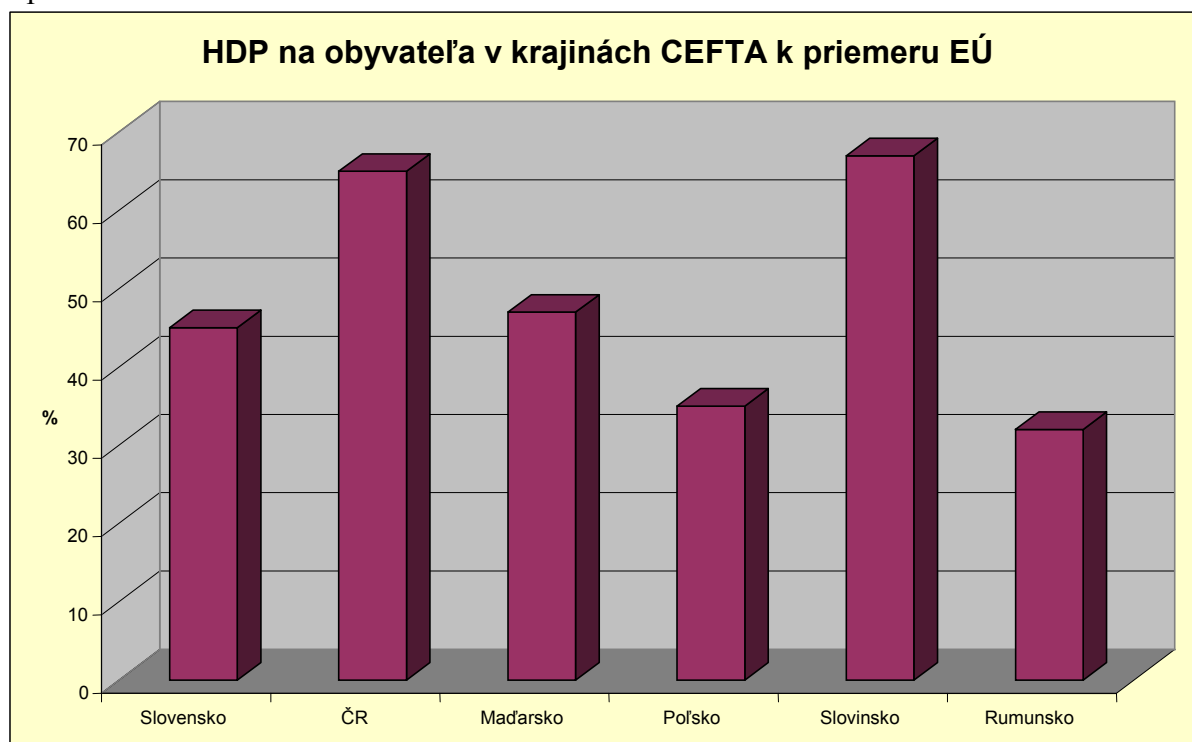
² Ekonomická výkonnosť meraná HDP na obyvateľa v parite kúpnej sily (PPP).

		Slovensko	ČR	Maďarsko	Poľsko	Slovinsko	Rumunsko
Miera inflácie (%) - index spotrebiteľských cien, rovnaké obdobie predchádzajúceho roka=100	1996	5,8	8,8	23,6	19,9	9,9	38,7
	1997	6,1	8,5	18,3	14,9	8,4	154,8
	1998	6,7	10,7	14,3	11,8	7,9	59,1
	1999	10,6	2,1	10,0	7,3	6,2	45,8
Miera evidovanej nezamestnanosti k 31.12.(%)	1996	12,8	3,5	10,7	13,6	14,4	6,3
	1997	12,5	5,2	10,1	10,5	14,8	8,8
	1998	15,6	7,5	9,1	10,3	14,6	10,4
	1999	19,2	9,4	9,5	12,5	13,0	11,1
Saldo bežného účtu / HDP (%)	1996	-11,0	-7,6	-3,7	-0,4	-1,3	-7,3
	1997	-6,9	-6,2	-2,1	-3,2	0,2	-6,1
	1998	-10,3	-1,9	-4,8	-4,2	-0,0	-7,2
	1999	-5,8	-2,0	-4,5	-7,6	-2,9	-3,8

Zdroj: Národné štatistiky.

Ako to aj z uvedenej tabuľky vyplýva, v skupine krajín CEFTA si síce Slovensko zachovalo v roku 1999 hospodársky rast (na rozdiel od ČR a Rumunska) a znížilo deficit zahraničného obchodu (na rozdiel od ČR a Poľska), ale zároveň zaznamenalo prudké zvýšenie inflácie a miery nezamestnanosti.

Východiskom podmieňujúcim uvedený vývoj v rámci CEFTA bola ekonomická výkonnosť a pokrok dosiahnutý v adaptácii jednotlivých členských krajín na podmienky trhu. Základnú charakteristiku tejto ekonomickej výkonnosti poskytuje aj graf uvedený na **obr. 1**. Tento obsahuje HDP na obyvateľa vytvorený v jednotlivých krajinách CEFTA vo vzťahu k priemeru EÚ ³.

obr.1

Z uvedeného grafu vyplýva, že ekonomická výkonnosť Slovenska dosahovala v roku 1996 45% z ekonomickej výkonnosti EÚ meranej HDP na obyvateľa vyjadreného v PPS ⁴. Je to hodnota, ktorá sa pohybuje približne na úrovni Maďarska (47%) a je pod úrovňou

³ V grafe uvedené hodnoty sú výsledkom prvej časti pilotného projektu EÚ zameraného na zostavovanie regionálnych účtov na princípoch európskeho systému národných účtov (ESA 95) v krajinách strednej Európy, ktorý vedie EUROSTAT.

⁴ PPS (Purchasing Power Standard) predstavuje isté vyjadrenie Purchasing Power Parities (PPP) t.j. parity kúpnej sily národných mien. Prepočty PPP sa opierajú o hlavné zdroje cien pokrývajúce cenový kôš tovarov a služieb, ktoré sú porovnateľné a reprezentatívne pre krajiny zahrnuté do porovnania. PPS tak znižuje efekt odlišnej úrovne cien medzi jednotlivými krajinami.

ekonomickej výkonnosti Slovinska (67%) a ČR (65%). Kým v prípade hlavne Slovinska a Maďarska bola uvedená ekonomická výkonnosť spojená s pokročilým stavom štrukturálnych reforiem spätých so značným stupňom ukončenia mikroekonomickej adaptácie, tak v prípade SR⁵ bola zaznamenaná ekonomická výkonnosť výsledkom využitia existujúceho, nie dostatočne reštrukturalizovaného ekonomického potenciálu, zviazaného s nízkym stupňom adaptácie podnikovej sféry na podmienky trhu.

Zaznamenaný vývoj potvrdzuje, že tie krajiny CEFTA, pre ktoré je charakteristická nie dostatočná úroveň realizácie štrukturálnych zmien, zaznamenávajú aj v prípade oživenia vonkajšieho dopytu v kľúčových odvetviach materiálnej výroby pokles spojený s rastom nezamestnanosti. Je to základný prejav toho, že existujúce výrobné kapacity v dôsledku nízkej konkurencieschopnosti nie sú schopné reagovať na zvyšujúci sa zahraničný dopyt a pri stagnácii domáceho dopytu ich produkcia klesá. Tento vývoj je pritom spojený s väčšou dynamikou zániku pracovných miest než s prírastkom nových pracovných príležitostí. V súčasnom období je v rámci CEFTA uvedený stav viac menej charakteristický okrem Slovenska aj pre ČR a Rumunsko.

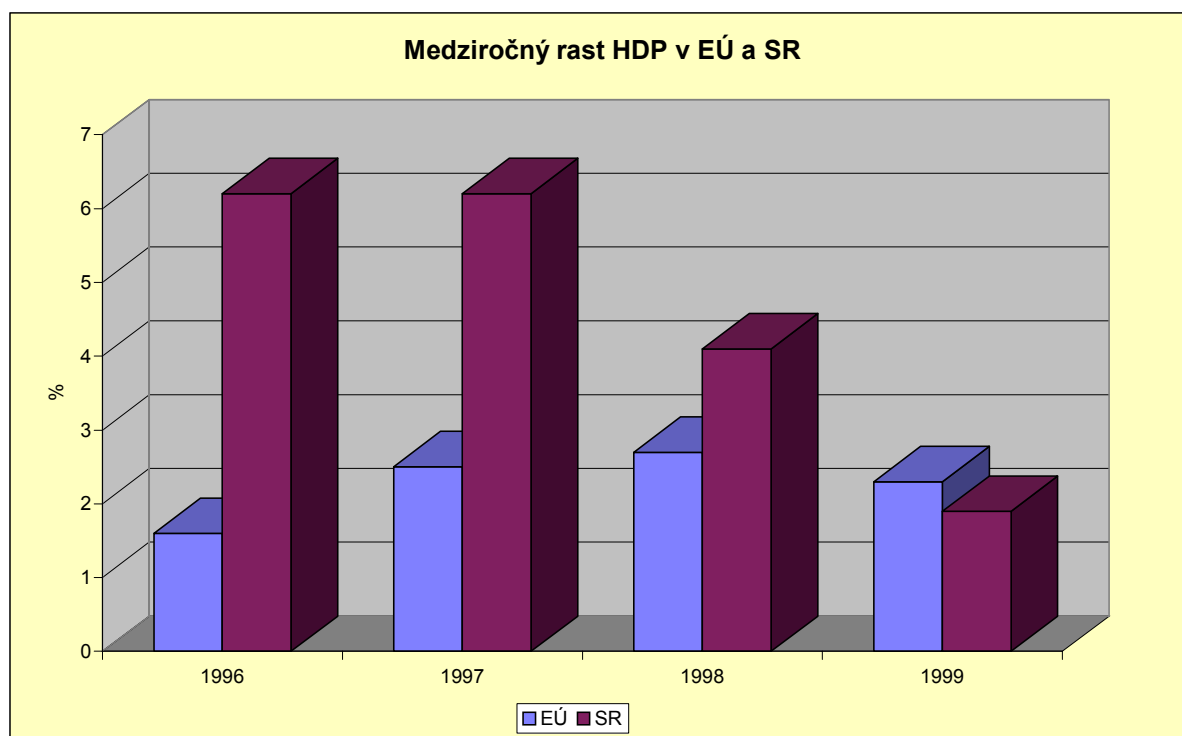
Tento stav je dôsledkom tak úrovne a štruktúry výrobného potenciálu, s ktorým Slovensko vstúpilo do transformačného procesu, ako aj doterajšieho vývoja samostatnej Slovenskej republiky.

Rok 1993 (prvý rok samostatnej Slovenskej republiky) bol rokom “nastavovania” parametrov ekonomiky novovzniknutého samostatného štátu a rokom pokračovania hospodárskeho poklesu z obdobia bývalej Česko-Slovenskej federácie. Rok 1994 bol prvým rokom hospodárskeho rastu. Tento rast bol v plnom rozsahu vyvolaný vonkajším dopytom. V roku 1995 hospodársky rast pokračoval. Rast dôchodkov posilňoval postavenie domáceho dopytu a dynamizoval dovoz. Domáci dopyt sa stal hlavným rastovým determinantom. Významný vplyv vonkajšieho dopytu sa však zachoval.

Vzhľadom k tomu, že do EÚ smeruje dnes približne 60% slovenského exportu je postavenie EÚ z hľadiska dynamiky zahraničného dopytu kľúčové. Znamená to, že čím je vyššia dynamika hospodárskeho rastu v EÚ, tak tým je vyšší aj zahraničný dopyt po slovenskej produkcii a naopak.

Charakter vývoja vytvoreného HDP v ekonomike Slovenska v nadväznosti na hospodársky rast zaznamenaný v EÚ v rokoch 1996 – 1999 vyjadruje graf uvedený na **obr. 2**.

⁵ a v značnej miere aj ČR

obr. 2

V roku 1996 zaznamenaný veľký rozdiel medzi dynamikou rastu v EÚ a SR bol predovšetkým dôsledkom toho, že rast HDP bol v ekonomike Slovenska vyvolaný vysokým nárastom domáceho (16,1%) a nízkym nárastom zahraničného dopytu (0,7%). Táto anatómia hospodárskeho rastu bola významným generátorom problémov vývoja ekonomiky Slovenska v nasledovných rokoch. Narástol investičný dopyt a vplyv vonkajšieho dopytu poklesol. Ekonomika bola schopná v tomto roku dosiahnuť hospodársky rast iba za cenu prudkého nárastu dovozu tovarov a služieb. Bol to dôsledok tak rastu náročnosti HDP na medzispotrebu, ako aj finančnej situácie podnikov a domácností umožňujúcej vyšší dovoz než v roku predchádzajúcom. Na druhej strane v oblasti vývozu sa začal prejavovať vývoj spojený s praktickou vyčerpanosťou existujúcich a pomalým vznikom nových exportných kapacít. Malo to za následok nedostatočný rast exportnej výkonnosti ekonomiky. Bol to výsledok zníženia efektívnosti fungovania reálnych ekonomických procesov vyplývajúceho z nedostatočnej mikroekonomickej adaptácie a malého rozsahu proefektívnych štrukturálnych zmien.

Zvýšenie dynamiky hospodárskeho rastu v EÚ v roku 1997 ovplyvnilo aj zvýšenie vonkajšieho dopytu v ekonomike SR. Za rovnakou dynamikou HDP než v roku predchádzajúcom stál 17,6% nárast zahraničného dopytu a 4,3% nárast domáceho dopytu. V dôsledku nárastu dovoznej náročnosti indukovanej vysokým hospodárskym rastom však vysoká deficitnosť zahraničnoobchodných vzťahov zostala ⁶ prakticky nezmenená. V podmienkach zachovania stability makroekonomického prostredia sa deficitnosť verejných financií prehĺbila a neriešené problémy podnikovej sféry ďalej komplikovali.

Pokračovanie zvyšovania dynamiky hospodárskeho rastu v EÚ v roku 1998 zo strany Slovenska už narazilo na vyčerpanosť exportuschopných výrobných kapacít. Na jednej strane sa dosiahol viac než štvorpercentný hospodársky rast, menej než šesťpercentná inflácia a stabilný kurz národnej meny. Na druhej strane sa však zvýšila vnútorná a vonkajšia nerovnováha a nastalo ďalšie zauzlenie a prehĺbenie problémov mikroekonomickej adaptácie a nízka efektívnosť prerozdeľovacích procesov v oblasti verejných financií. Potenciál zahraničného

⁶ Aj napriek poklesu podielu domáceho dopytu na agregátnom dopyte.

dopytu sa síce zvýšil, ale v dôsledku nie dostatočnej reštrukturalizácie existujúcich a nízkej dynamiky vzniku nových výrobných kapacít⁷ sa uspokojil slovenskou produkciou dal iba čiastočne. V podmienkach zníženia dynamiky vývozu a zvýšenia dynamiky domáceho dopytu a dovozu, dynamika rastu HDP oproti predchádzajúcemu roku poklesla a deficitnosť zahraničnoobchodných vzťahov dosiahla historické maximum. Deficit obchodnej bilancie dosiahol 11%, čo znamenalo vážne ohrozenie pre celkovú stabilitu ďalšieho vývoja ekonomiky. Napriek poklesu však dosiahnutý hospodársky rast ešte o takmer 50% presahoval priemernú úroveň rastu v EÚ. Tento rast však bol veľmi krehký, okrem hlbokajšej vonkajšej nerovnováhy bol oslabovaný aj pretrvávajúcou vnútornou nerovnováhou a pretrvávajúcimi problémami podnikovej a bankovej sféry.

Východiskovým stavom vývoja hospodárstva Slovenska v roku 1999 bola ekonomická nerovnováha, nedostatočná mikroekonomická adaptácia a spomaľujúci sa hospodársky rast. Bol to výsledok spolupôsobenia hospodárskeho rastu predchádzajúcich rokov a štruktúry ekonomiky a systému verejných financií, s ktorými Slovensko vstúpilo do transformačného procesu a nestačilo v potrebnej miere zreformovať. Zákonitým dôsledkom vývoja bolo pokračovanie poklesu dynamiky hospodárskeho rastu a znižovanie stability makroekonomického prostredia. Kým v EÚ sa v roku 1999 dynamika hospodárskeho rastu v porovnaní s predchádzajúcim rokom znížila o 7,4 %, tak v prípade SR to bolo 46,3 %. Tento pokles hospodárskeho rastu bol spojený s rastom zahraničného dopytu v rozsahu 3,6%, s poklesom domáceho dopytu v rozsahu 4,8% a poklesom dovozných náročnosti o takmer 8%. Výsledkom bolo zásadné vylepšenie vonkajšej nerovnováhy⁸ a nezhoršenie situácie v oblasti vnútornej nerovnováhy. Bol to dôsledok neriešeného napätia medzi nevyváženosťou ekonomiky a jej rastom a nedostatočnou mikroekonomickou adaptáciou. Hlavným výsledkom hospodárskej politiky majúcej stabilizačný charakter bolo zníženie zahraničnoobchodného a fiškálneho deficitu a odštartovanie finančnej reštrukturalizácie bánk a podnikov. Uvedené zníženie vonkajšej a vnútornej nerovnováhy sa však dosiahlo za cenu prudkého nárastu spotrebiteľských cien⁹ a zvýšenia nezamestnanosti¹⁰.

V uplynulých rokoch zaznamenaný vývoj naznačuje v ekonomike Slovenska úzku súvislosť medzi dynamikou hospodárskeho rastu a štruktúrou agregátneho dopytu¹¹ na strane jednej a deficitnosťou zahraničného obchodu na strane druhej. Vysoký hospodársky rast a vysoký podiel domáceho dopytu na dopyte spolu mali rozhodujúci vplyv na rast deficitu zahraničného obchodu. Najmarkantnejšie sa to prejavilo v roku 1996, kedy na generovaní 6,6 percentného rastu HDP sa 65,1 percentami podieľal dopyt domáci a iba 34,9 percentami dopyt zahraničný. Takto generovaný hospodársky rast bola schopná ekonomika dosiahnuť iba za cenu prudkého nárastu deficitu zahraničného obchodu. Pokles dynamiky hospodárskeho rastu a pokles podielu domáceho dopytu na agregátnej dopyte vyvolali v roku 1997 iba nepatrný pokles deficitu zahraničného obchodu. Napriek tomu, že v roku 1998 sa dynamika hospodárskeho rastu znížila o viac než 30% a pokračoval pokles podielu domáceho dopytu na agregátnej dopyte, deficit zahraničného obchodu vzrástol. Iba ďalšie drastické zníženie dynamiky hospodárskeho rastu v roku 1999, doprevádzané administratívnymi opatreniami znižujúcimi dovoz, prinieslo radikálne zníženie deficitu zahraničného obchodu.

⁷ Daných všeobecnou podkapitalizáciou ekonomiky a nízkym prílevom zahraničného kapitálu.

⁸ Zníženie deficitu zahraničného obchodu o takmer 45%

⁹ Prevažná časť cenového nárastu bola v roku 1999 spôsobená administratívnymi úpravami v oblasti regulovaných cien, nepriamych daní a znovuzavedenia dovozných prírážky.

¹⁰ Vyvolaného hlavne poklesom dynamiky hospodárskeho rastu a nedostatočnou schopnosťou ekonomiky generovať efektívnu zamestnanosť

¹¹ daného domácim a zahraničným dopytom

Celkovo možno konštatovať, že v roku 1999 sa vytvorili základné makroekonomické predpoklady pre zdravý (primeraný a rovnovážny) hospodársky rast. Dosiahnutie tohto rastu je :

- na jednej strane podporené dosiahnutým stupňom ekonomickej rovnováhy a perspektívou dynamiky pokračovania zahraničného dopytu daného predpokladaným vývojom svetového hospodárstva a ekonomiky EÚ a
- na druhej strane sťažené vysokou nezamestnanosťou, deficitnosťou verejných financií a štrukturálnymi problémami podnikovej sféry.

2. Rozbor súčasnej hospodárskej situácie

2.1 Makroekonomika

Spomalený rast ekonomiky a pokles domáceho dopytu spôsobili aj pokles dopytu po dovážaných tovaroch a službách. V podmienkach pokračujúceho rastu zahraničného dopytu sa v roku 1999 dosiahol zásadný pokrok v znížení vonkajšej nerovnováhy.

Ako dokumentuje nasledujúca tabuľka, uvedený vývoj bol spojený s redukciou spotreby štátnej ako aj domácností a vo výraznej miere bol ovplyvnený i poklesom dynamiky tvorby hrubého fixného kapitálu.

tabuľka 2 Output a spotreba, tempá rastu v %

	1995	1996	1997	1998	1999
reálny HDP	6,7	6,2	6,2	4,1	1,9
domáci dopyt	10,6	16,1	4,3	9,5	-4,8
zahraničný dopyt	3,0	0,7	17,6	12,2	3,6
konečná spotreba domácností	3,0	8,2	5,6	5,3	0,1
konečná spotreba štátnej správy	2,1	21,0	4,0	4,0	-6,9
tvorba hrubého fixného kapitálu	5,3	32,0	12,0	11,1	-18,8
dovoz tovarov a služieb	3,0	0,7	17,6	12,2	3,6
priemyselná výroba	8,3	2,5	2,7	3,4	4,2
HDP na obyvateľa v USD (bežné ceny)	3 240	3 495	3 613	3 818	3 573

Poznámka: Ukazovatele sú zostavené v ESA 95. Zdroj: ŠÚ SR

Zníženie deficitnosti zahraničnoobchodných vzťahov Slovenska patrí medzi najvýraznejšie úspechy súčasnej hospodárskej politiky vlády. Zmenšujúce sa, no stále pretrvávajúce pasívne saldo zahraničného obchodu je dané predovšetkým nízkou úrovňou pokroku v oblasti mikroekonomickej adaptácie vo väčšine výrobných kapacít Slovenska. Zaznamenané vylepšovanie parametrov zahraničného obchodu sa týka predovšetkým úzkej skupiny veľkých podnikov, tvoriacich prevažnú časť slovenského exportu, pričom ich výkonnosť je spojená najmä s pôsobením zahraničného kapitálu.

tabuľka 3 Zahraničný obchod a bežný účet platobnej bilancie

	1995	1996	1997	1998	1999
vývoz	255,1	270,6	324	377,8	423,7
dovoz	260,8	340,9	394	460,7	468,9
saldo	-5,7	-70,3	-70	-82,9	-45,2
podiel bežného účtu na HDP	2,3	-10,6	-9,6	-10,0	-5,4

Poznámka: ukazovatele zahraničného obchodu sú vyjadrené v bežných cenách FCO, OP. Na podiel bežného účtu na HDP bol použitý HDP v bežných cenách v metodike ESA 95. Zdroj: ŠÚ SR

Čiastočná dynamizácia priamych zahraničných investícií od roku 1998 je dôsledkom zlepšenia globálnych podmienok pre ich prílev, daných zlepšenou koordináciou medzi nástrojmi hospodárskej politiky a legislatívou, ako aj celkovou stabilizáciou politicko – ekonomického vývoja Slovenska. No napriek týmto pozitívnym tendenciám je pozícia Slovenska z hľadiska prílevu zahraničného kapitálu v porovnaní s ostatnými transformujúcimi sa krajinami jedna z najnepriaznivejších.

tabuľka 4 Prílev equity kapitálu (majetkový kapitál + reinvestovaný zisk) do SR netto zmena v mil. Sk

	1994	1995	1996	1997	1998	1999
prílev equity kapitálu spolu	8 44	6 824	10 352	6 357	15 905	12 483
z toho: do podnikovej sféry	8177	6 143	7 949	6 123	14 571	12 523
do bankovej sféry	567	681	2 403	234	1 334	-40

zdroj: MH SR

Pre hospodárenie štátnej správy je charakteristická trvalá schodkovitosť. Deficitnosť hospodárenia ústrednej správy a obcí umocňuje v posledných dvoch rokoch aj deficitnosť hospodárenia fondov sociálneho zabezpečenia. Medzi najzávažnejšie dôsledky takéhoto vývoja môžu patriť predovšetkým:

- opakujúce sa poruchy v ekonomickej rovnováhe a vo fungovaní finančného trhu, ktoré sú vyvolané problémami financovania deficitnosti hospodárenia verejnej správy a nedostatočnou výkonnosťou ekonomiky,
- klesajúca úroveň kvalitatívnych parametrov ekonomického vývoja¹² vyvolaná zhoršovaním sociálnej infraštruktúry, ktoré je indukované nerovnováhou medzi potrebami a možnosťami fungovania fondov sociálneho zabezpečenia.

tabuľka 5 Podiel konsolidovaných príjmov a výdavkov hospodárenia verejnej správy na HDP v %

	1995	1996	1997	1998	1999
príjmy	44,5	44,0	40,4	37,4	39,2
výdavky	42,7	45,5	44,7	42,0	42,8
saldo	1,8	-1,5	-4,4	-4,6	-3,6

Poznámka: pri výpočte bol použitý HDP v bežných cenách vyjadrený v metodike ESA 95. Zdroj: MF SR, ŠÚ SR

Cenový vývoj v ekonomike Slovenska možno v porovnaní s ostatnými transformujúcimi sa krajinami označiť dlhodobo za priaznivý. Prudký nárast spotrebiteľských cien v roku 1999 je daný predovšetkým úpravami v oblasti regulovaných cien, nepriamych daní a znovuzavedenia dovoznej prirážky, súvisiacimi so stabilizačnými opatreniami hospodárskej politiky vlády SR. Tento nárast bol doprevádzaný poklesom úrokových mier, ktorého príčinou bolo predovšetkým zníženie pnutia na peňažnom trhu (deficitnosť ŠR, opatrnosť bánk pri poskytovaní úverov, nízka likvidita bankovej a podnikateľskej sféry). Devalvácia slovenskej koruny v roku 1999 v porovnaní s predchádzajúcim obdobím bola predovšetkým dôsledkom prechodu na plávajúci kurz v druhej polovici roku 1998.

tabuľka 6 Ceny, výmenný kurz a úroková miera

	1995	1996	1997	1998	1999
Miera inflácie v % ⁸	7,2	5,8	6,1	6,7	10,6
Priemerný ročný nominálny výmenný kurz SKK/USD	29,735	30,647	33,616	35,242	42,266
Priemerná úroková miera z úverov spolu	13,3	11,9	12,5	13,5	11,1

Zdroj: ŠÚ SR, NBS SR

Tendencie rastu miery inflácie boli čiastočne redukované dôchodkovou obmedzenosťou na trh vstupujúcich subjektov. Zhoršujúca sa dôchodková situácia domácností súvisela s poklesom dynamiky reálnej mzdy determinovaného najmä nižšou úrovňou hospodárskeho rastu v roku 1999 a vývojom na trhu práce.

tabuľka 7 Základné ukazovatele trhu práce

	1995	1996	1997	1998	1999
Pracovníci v tis. osôb	2019,8	2036,4	2040,9	2032,1	1988,2
Miera nezamestnanosti v %	13,8	12,6	12,9	13,8	17,48
Priemerná mesačná nominálna mzda v Sk	7195	8154	9226	10003	10728
Dynamika produktivity práce v %	4,5	5,3	6,0	4,5	4,2
Dynamika reálnej mzdy v %	4,0	7,1	6,6	2,7	-3,1

Poznámka: Pracovníci – priemerný stav fyzických osôb (v tis osôb). Miera nezamestnanosti – priemerná ročná evidovaná miera nezamestnanosti (vypočítaná z disponibilného počtu nezamestnaných a registrovaných nezamestnaných v %). Zdroj: ŠÚ SR

¹² napr. kvalita pracovnej sily, podnikateľské prostredie, nepriaznivý demografický vývoj apod.
/x/ - posledný mesiac hodnoteného obdobia oproti rovnakému mesiacu predchádzajúceho roka

Zásadným problémom vývoja v oblasti nezamestnanosti je silná nerovnováha medzi dopytom a ponukou práce, ktorá je determinovaná najmä vysokým podielom šedej ekonomiky na zamestnanosti, vysokou mierou rigidity a nízkou mierou adaptability pracovnej sily v podmienkach dlhotrvajúcich problémov podnikovej sféry. Vývoj v oblasti efektivity pracovnej sily, daný rozdielom dynamiky produktivity práce a reálnej mzdy, zaznamenal v roku 1999 v porovnaní s predchádzajúcim obdobím výraznejší pokrok, ktorého efekt je však do značnej miery redukovaný vyššou mierou inflácie.

Zásadnými problémami slovenskej ekonomiky, ktorých úspešné riešenie znamená predpoklad udržateľného dlhodobého rastu v podmienkach socio-ekonomického optima sú problémy späté s:

- **mikroekonomickou adaptáciou**
- **a rozvojom ľudských zdrojov.**

Bez dostatočne koncepčného, flexibilného a účinného riešenia týchto dvoch okruhov nie je možný zásadný pokrok v žiadnej oblasti socio-ekonomického vývoja Slovenska.

2.2 Mikroekonomika

Silné stránky

- postupne sa vylepšujúca spätná väzba medzi hospodárskou praxou a tvorbou hospodárskej legislatívy
- pokles daňovej záťaženosti právnických osôb, postupná normalizácia na finančnom trhu a vylepšovanie parametrov bankového sektora
- vylepšenie podmienok pre prílev zahraničného kapitálu do SR
- pokrok v reštrukturalizácii a nárast konkurenčnej schopnosti vývozu v strojárskom, elektrotechnickom a elektronickom priemysle¹⁶
- zvyšovanie exportnej výkonnosti pri raste podielu trhov EÚ na zahranično-obchodnom obrate SR
- novelizovaná legislatíva urýchľujúca a skvalitňujúca priebeh konkurzného procesu
- prijatie zákona o verejnom obstarávaní, ktorý umožňuje vo vzťahu k rozvoju menej rozvinutých regiónov použiť klauzulu o regulácii a podpore podnikateľských aktivít práve v týchto menej rozvinutých oblastiach
- nastupujúci trend globalizácie zo strany zahraničných obchodných reťazcov vyvíjajúcich tlak v smere zvyšovania konkurencieschopnosti domácich subjektov

Slabé stránky

- pretrvávajúca deformácia štruktúry priemyselnej výroby a pretrvávajúce nadbytočne neefektívne výrobné kapacity znižujúce efektívnosť a výkonnosť podnikovej sféry
- nízky objem priamych zahraničných investícií
- nie dostatočne fungujúci komplexný alokačný systém (kapitálový trh, kolektívne investovanie, bankové subjekty)
- slabá disciplína v platobných vzťahoch
- neprehľadné a čiastočne funkčné vlastnícke vzťahy, dané najmä doterajším priebehom privatizácie
- vysoká finančná záťažnosť podnikateľských subjektov
- podkapitalizácia, nízka ziskovosť a zadlženosť podnikov- pomalý priebeh štrukturálnych zmien
- nižšia úroveň kvality výrobného a riadiaceho procesu v priemysle než sú nároky investorov a nedostatočná úroveň podnikateľskej etiky
- zhoršujúca sa dôchodková situácia obyvateľstva
- prehlbujúci sa útlm výrobných zameraných hlavne na domáci trh
- nedostatočný rozvoj dostupných a primerane bezpečných informačných technológií pre MSP

- rast exportnej výkonnosti je spojený s pokračovaním koncentrácie exportnej výkonnosti do úzkeho okruhu silných exportérov
- nárast vývozu tovarov priemyselnej výroby, ktorých konkurencieschopnosť je daná najmä nižšou cenou
- veľké disparity medzi regiónmi v základných socio-ekonomických parametroch
- veľké regionálne disparity z hľadiska prílevu equity kapitálu (majetkový kapitál + reinvestovaný zisk), prílev equity kapitálu¹⁸
- neexistencia ucelenej koncepcie a know-how v oblasti služieb a ich vysoká miera rozdrobenosti
- nedoriešenie otázky podprahového obstarávania v rámci nového zákona o verejnom obstarávaní
- nízka dostupnosť mäkkých úverov a dlhodobých úverových zdrojov
- nedostatočne vybudovaná technická infraštruktúra
- nedoriešené majetkové vzťahy k pozemkom
- neefektívne využívanie prírodných zdrojov s dôrazom na neobnoviteľné zdroje

Príležitosti

Medzi základné príležitosti patrí hlavne:

- efektívnejšia podpora malého podnikania s dôrazom na finančnú obsluhu a vhodné informačné technológie
- vhodný systém podpory tvorby nových efektívnych pracovných miest
- rozvoj priemyselných zón prostredníctvom domáceho a zahraničného kapitálu
- vstup nových investorov do existujúcich výrobných objektov, participácia regionálnych autorít na reštrukturalizácii existujúcich výrobných kapacít
- smerovanie PZI do regiónov s nízkou mierou industrializácie a veľkou mierou nevyužitosti existujúcich výrobných kapacít
- využitie potenciálu pre väzby zahraničný investor – slovenský subdodávateľ
- zapájanie širšieho okruhu lokálnych podnikov do výroby a exportu
- primárny a indukovaný rozvoj podnikateľských subjektov, posilňovanie subkontrakčných väzieb
- využitie potenciálu vzájomnej spolupráce medzi slovenským priemyslom a veľkými zahraničnými podnikmi
- rozvoj kapitálového trhu a rozvoj alokačných mechanizmov spojených s rozvojom e-businessu
- zapojenie kapacít cestovného ruchu SR do hotelových sietí a rezervačných systémov
- využitie polohového potenciálu SR, predovšetkým regiónov susediacich s krajinami EÚ
- súčinnosť plánovania regionálneho rozvoja a územného plánovania
- využitie lokálneho potenciálu regiónov s väzbou na kultúrne a prírodné dedičstvo ako významné tzv. mäkké lokalizačné faktory.

¹⁸ Equity kapitál: 1993-1999 SR spolu - 100%, z toho BA - 62,8%, TT - 14,4%, TN - 14,6%, NR - 2,8%, ZA - 3,3%, BB - 2,9%, PR - 0,8%, KE - 4,2%, odlev equity kapitálu: BA - 138,4%, TT - 3,5%, TN - 42,3%, NR - 0,3%, ZA - 4,7%, BB - 2,6%, PR - 47,0%, KE - 138,7%.

Ohrozenia

Medzi základné ohrozenia ďalšieho vývoja patrí predovšetkým:

- nedostatočná rýchlosť štrukturálnych zmien
- neúspech v oblasti postupného potláčania váhy skupinových záujmov v spoločnosti
- nedostatok zdrojov na realizáciu rozvojových projektov v podnikovej sfére
- nárast vývozu štrukturálne problémových komodít priemyselnej výroby najmä v oblasti strojárstva, chemického priemyslu a hutníctva
- pokles výkonnosti obchodných sietí slovenského pôvodu v dôsledku vysokej otvorenosti trhu a nízkej konkurencieschopnosti oproti zahraničným obchodným reťazcom
- národohospodárske a environmentálne straty pri nesprávnom výbere oblasti pre založenie priemyselného parku, alebo zóny.
- odchod mladých vzdelaných ľudí za prácou do zahraničia (problém brain drainu)
- ovládnutie ekonomiky lokálne neviazaným kapitálom
- kriminalizácia spoločnosti

2.3. Ľudské zdroje

Silné stránky

- sektorové zmeny v zamestnanosti vyjadrujúce tendenciu charakteristickú pre vyspelé krajiny v EÚ: postupne klesá podiel priemyselných odvetví a poľnohospodárstva a rastie podiel služieb na celkovej zamestnanosti
- vysoká miera ekonomickej aktivity obyvateľstva (mužov i žien)
- rast zamestnanosti v súkromnom sektore a v sektore služieb
- relatívne vysoký podiel stredoškolsky vzdelanej pracovnej sily
- existencia Národného úradu práce ako hlavného reprezentanta verejných služieb zamestnanosti a organizátora rekvalifikácií pre evidovaných nezamestnaných
- komplexné územné pokrytie Slovenska verejnými službami zamestnanosti
- dostatočný počet verejných a súkromných rekvalifikačných zariadení

Slabé stránky

- neschopnosť ekonomiky vytvárať dostatočný počet efektívnych pracovných miest, umocnená výraznými regionálnymi disparitami
- vysoký podiel nezamestnaných na jedno voľné pracovné miesto a jeho výrazné regionálne rozdiely
- vzdelanostná štruktúra pracovnej sily v SR vykazuje nerovnomernú distribúciu jednotlivých vzdelanostných stupňov: dominantné zastúpenie v rámci štruktúry vzdelania pracujúcich má skupina vyučených (34,8 %) a skupina s úplným stredným odborným vzdelaním (31,2 %). Podiel polárnych vzdelanostných stupňov vzdelania – základného a vysokoškolského – predstavoval 7,2 % a 10,8 %.
- nedostatok vhodných pracovných miest pre evidovaných nezamestnaných s nízkym stupňom vzdelania a bez vzdelania
- nízky stupeň využívania rekvalifikácie ako rozhodujúceho nástroja pracovnej reintegrácie, jej nedostatočná cielenosť a efektívnosť
- nízky podiel výdavkov na aktívnu politiku trhu práce na celkových výdavkoch určených na politiku trhu práce (v roku 1999 tvorili len 474 mil. Sk, čo bolo 6,1 % z celkového objemu finančných prostriedkov určených na politiku trhu práce)
- vysoký podiel pracujúcich s nižším stredným vzdelaním (vyučení)
- nevyhovujúci podiel vysokoškolsky vzdelanej pracovnej sily
- nízky stupeň kvalifikačnej mobility pracovnej sily
- nízky stupeň územnej mobility pracovnej sily
- nízky podiel pracujúcich na skrátený pracovný čas
- nízky stupeň využitia atypických flexibilných foriem zamestnania
- nízka spolupráca školského systému, štátnej správy na úseku školstva, verejných služieb zamestnanosti a zamestnávateľskej sféry s cieľom prispôbiť obsah a rozsah vzdelávania požiadavkám pracovných miest

Príležitosti

- zvýšenie podielu aktívnej politiky trhu práce na zlepšovaní zamestnatel'nosti evidovaných nezamestnaných
- programy aktívnej politiky trhu práce zamerané na tvorbu pracovných miest, podporu udržania a prevádzky pracovných miest, podporu zamestnávania osobitných skupín občanov, rekvalifikáciu, podporu zamestnávania občanov so zmenenou pracovnou

schopnosťou, dlhodobo nespôsobilí na zmierňovanie výkyvov v dopyte a ponuke na trhu práce

- aktívne využívanie bilaterálnych medzivládnych zmlúv o vzájomnom zamestnávaní občanov medzi SR a Spolkovou republikou Nemecko, Maďarskou republikou, Poľskou republikou, Ruskou federáciou, Ukrajinou a Českou republikou. Najvýznamnejším objektom migračného pohybu za prácou je Česká republika
- kooperácia a koordinácia všetkých relevantných partnerov v oblasti rozvoja ľudských zdrojov
- vytvorenie systému financovania ďalšieho vzdelávania
- intenzívnejšia spolupráca školského systému, štátnej správy na úseku školstva, verejných služieb zamestnanosti a zamestnávateľskej sféry s cieľom prispôbiť obsah a rozsah vzdelávania požiadavkám pracovných miest
- rozšírenie modulového systému ďalšieho vzdelávania
- posilnenie miesta a úlohy rekvalifikácie pri zmierňovaní a odstraňovaní disparity medzi dopytom a ponukou na trhu práce
- integrovanie nezamestnaných do foriem ďalšieho vzdelávania
- zvýšenie zodpovednosti zamestnávateľov za rast odbornosti, kvalifikáciu pracovnej sily a jej adaptabilitu na technické a technologické zmeny
- účasť v programoch EÚ zameraných na prevenciu a elimináciu nezamestnanosti, tvorbu pracovných príležitostí a prispôbovanie kvalifikačnej štruktúry evidovaných nezamestnaných kvalifikačným požiadavkám pracovných miest

Ohrozenia

- rast nezamestnanosti a prehlbovanie vnútorných problémov trhu práce
- prehlbovanie regionálnych rozdielov a vyšší výskyt nezamestnanosti v doposiaľ bezproblémových regiónoch
- ďalší rast marginalizácie, vytlačenie čoraz väčšieho počtu znevýhodnených skupín z trhu práce, prehĺbenie sociálnej exklúzie
- prehlbovanie sociálnej nerovnováhy
- prehlbovanie štrukturálnych rozdielov medzi dopytom a ponukou práce v regiónoch. V podmienkach uplatňovania plánovaných zásad trhového hospodárstva v odvetví dopravy, ktoré bude sprevádzané ďalším rastom individuálnych nákladov na dopravu a nefunkčnosťou trhu s bytmi nemožno očakávať výrazný pozitívny obrat v územnej mobilite pracovnej sily.

2.4 Životné prostredie

Ochrana prírody a krajiny

Silné stránky

- regulovaný a usmerňovaný rozvoj turistiky a cestovného ruchu v chránených územiach
- existujúci systém ekologickej stability SR, vytvárajúci základ pre zabezpečovanie ekologickej stability, biodiverzity, krajinej diverzity a genofondu SR.

Slabé stránky

- nedostatok ekonomických a legislatívnych nástrojov pre zabezpečenie územnej a druhovej ochrany

-
- inštitucionálne nedobudovanie štátnej ochrany prírody a krajiny, najmä správ národných parkov a správ chránených krajinných oblastí, Inšpekcie ochrany prírody
 - slabá súčinnosť orgánov ochrany prírody a represívnych orgánov (polícia, colné orgány...)
 - nevybudovanosť zariadení ochrany prírody v chránených územiach s výnimkou národných prírodných pamiatok – jaskýň
 - nedostatočná úroveň environmentálneho uvedomenia zo strany výrobných subjektov vo vzťahu k ochrane prírody a krajiny.

Príležitosti

- dobudovať správy chránených území (predovšetkým národné parky)
- aktualizovať regionálne ÚSES-y a vypracovať miestne ÚSES-y
- vypracovať Programy záchrany ohrozených osobitne chránených častí prírody
- vybudovať záchytné stanice pre ohrozené druhy živočíchov
- prepojiť vedecké programy s praktickou starostlivosťou o prírodu a krajinu
- plnenie legislatívy EÚ (Natura 2000)
- zapojiť sa do podporných fondov EK (LIFE III).

Ohrozenia

- zníženie biodiverzity
- zánik viacerých ohrozených druhov rastlín a živočíchov
- nedostatočné zabezpečenie plnenia záväzkov vyplývajúcich z implementácie legislatívy EÚ a z ustanovení jednotlivých medzinárodných dohovorov: Dohovor o biologickej diverzite, Dohovor o ochrane európskych voľne žijúcich organizmov a prírodných stanovišť, Dohovor o mokradiach majúcich medzinárodný význam, predovšetkým ako biotopy vodného vtáctva, Dohovor o medzinárodnom obchode s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a rastlín, Dohovor o ochrane sťahovavých druhov voľne žijúcich živočíchov, Dohoda o ochrane netopierov v Európe, Dohoda o ochrane africko-euroázijských druhov vodného sťahovavého vtáctva.

Ochrana a racionálne využívanie vôd

Silné stránky

- existencia plánovania pri ochrane a racionálnom využívaní vôd podľa povodí riek - hydroekologické plány povodí
- uplatňovanie princípu „znečisťovateľ platí“ – spoplatnenie vypúšťania odpadových vôd a odberov vody
- uplatňovanie emisno - imisného princípu pri povoľovaní vypúšťania odpadových vôd do recipientov
- riešenie deficitu pitnej vody v príslušných regiónoch Slovenskej republiky
- monitoring kvality a kvantity povrchových a podzemných vôd
- kvalitatívna a kvantitatívna bilancia povrchových a podzemných vôd
- nevybudovaná sieť vodovodov a kanalizácií najmä vo vidieckych sídlach, chýbajúce ČOV s negatívnym vplyvom na kvalitu povrchových a podzemných zdrojov vody.

Slabé stránky

- čiastočne vybudovaný informačný systém a nedostatočné technické vybavenie systémov sledovania a hodnotenia vôd
- nedostatočné technické vybavenie a kapacitné zabezpečenie vodohospodárskej inšpekcie SIŽP
- pretrvávajúci rozdiel medzi zabezpečením napojenia sa obyvateľstva na verejné vodovody a nízkym pripojením na kanalizácie
- nedostatočné technické zabezpečenie prevádzky čistiarní odpadových vôd, absencia najmä terciárneho stupňa čistenia odpadových vôd
- nedostatočne realizované preventívne opatrenia ochrany kvality a množstva vôd (napr.: erózia pôdy, zavádzanie „čistých výrob“)
- neriešenie negatívnych účinkov „starých“ environmentálnych záťaží na vodné zdroje
- nedostatočné personálne a technické zabezpečenie štátnej správy v oblasti vôd.

Príležitosti

Zvýšenie zamestnanosti pri:

- budovaní kanalizačných systémov
- pri riešení problémov súvisiacich s nápravou naliehavej situácie v zásobovaní obyvateľstva pitnou vodou v tých lokalitách, kde nevyhovuje norme.

Ohrozenia

Súčasný stav ohrozuje:

- kvalitu pitných vôd najmä v riečnych sedimentoch
- zdravotný stav obyvateľstva v oblastiach, kde kvalita vody nie je vyhovujúca
- realizácia programov bude ohrozená, ak sa nevytvorí reálny finančný mechanizmus na odstránenie slabých stránok.

Ochrana ovzdušia a ozónovej vrstvy Zeme

Silné stránky

- priaznivý vývoj emisií, koncentrácií aj depozícií znečisťujúcich látok na území SR.

Slabé stránky

- neplnenie emisných limitov na niektorých existujúcich zdrojoch znečisťovania ovzdušia
- dožívajúci monitorovací systém kvality ovzdušia a nedostatok finančných prostriedkov na jeho rekonštrukciu a prevádzku
- nedostatok finančných prostriedkov na účelový monitoring toxických a karcinogénnych látok a na technické riešenie zníženia emisií, resp. modernizáciu výroby.

Príležitosti

- postupné zlepšovanie kvality ovzdušia a znižovanie prekročovania kritických záťaží
- znižovanie intenzity a frekvencie smogových situácií.

Ohrozenia

- stagnácia znečistenia ovzdušia s nepriaznivým dopadom na ŽP a zdravie obyvateľstva

-
- možný nepriaznivý dopad na zdravie obyvateľstva pri smogových situáciách, neplnenie NPAA a medzinárodných záväzkov.

Hospodárenie s odpadmi

Silné stránky

- vstup komerčných podnikateľských subjektov do odpadového hospodárstva SR
- funkčný regionálny informačný systém o odpadoch RISO
- zaznamenaný pokrok v oblasti znižovania vzniku odpadu výstavbou skládok regionálneho charakteru, rozširovania separovaného zberu komunálnych odpadov, výstavby zariadení na spracovanie niektorých využiteľných odpadov a pri eliminácii ilegálneho ukladania komunálnych odpadov
- možnosť využitia duálnych vlastností odpadov – eliminovať ich nebezpečné vlastnosti a využívať odpady ako potenciálne druhotné suroviny a ich energetický potenciál.

Slabé stránky

- nedostatok kapacít na zber a dopravu odpadov
- nedostatok zariadení na zhodnotenie a zneškodňovanie odpadov
- uzavretie 159 skládok
- väčšina z 92 spaľovní nespĺňa emisné limity
- neexistencia spaľovne pre likvidáciu nebezpečného odpadu vyhovujúca kritériám EÚ
- nedostatok potrebných finančných prostriedkov na zber a dopravu odpadov.

Príležitosti

- možnosť materiálového, resp. energetického využitia odpadov pri rešpektovaní duálnych vlastností odpadov
- reforma verejnej správy
- príprava a implementácia novej zákonnej úpravy odpadového hospodárstva.
- zvyšovanie podielu druhotného spracovania odpadu a znižovanie doposiaľ dominantného skládkovania na zneškodňovanie odpadu v SR

Ohrozenia

- 31.7.2000 skončilo prechodné obdobie dané zákonom o odpadoch, počas ktorého bolo možné prevádzkovať skládky nevyhovujúce úplne predpisom za tzv. osobitných podmienok určených príslušným orgánom štátnej správy. Po ich uzatvorení sa v niektorých prípadoch zvýšila prepravné vzdialenosti, čo sa prejaví na cene za odvoz a zneškodňovanie odpadu
- nedostatok finančných prostriedkov na sanáciu skládok
- oneskorenie v realizácii reformy verejnej správy.

Environmentálna výchova a vzdelávanie

Silné stránky

- zvyšovanie všeobecného vzdelania obyvateľstva v súlade so zásadami trvalo udržateľného rozvoja

-
- zabezpečenie environmentálneho vzdelania na školách a sčasti mimoškolského environmentálneho vzdelania prostredníctvom SAŽP, múzeí a osvetových zariadení
 - zvyšovanie profesionálnej kompetencie, environmentálnej uvedomelosti a zodpovednosti v konaní obyvateľstva SR, zmena v hierarchii hodnôt v súlade s princípmi trvalo udržateľného rozvoja
 - skvalitnením environmentálnej výchovy posilniť vzdelávanie všeobecne, nakoľko je jedným z pilierov realizácie trvalo udržateľného rozvoja.

Slabé stránky

- slabá úroveň environmentálnej výchovy na školách nižších stupňov
- zotrvávanie obsahového zamerania environmentálnej výchovy a vzdelávania na úrovni ochrany prírody a krajiny
- nevybudovanosť siete profesionálnych stredísk environmentálnej výchovy a vzdelávania v regiónoch a environmentálnych stredísk ochrany prírody v národných parkoch a niektorých ďalších chránených územiach
- nepripravenosť a slabá motivácia pedagógov vzdelávacieho sektoru na obsahové a metodické zabezpečenie výchovy k trvalo udržateľnému životu a rozvoju (zotrvávanie len na aspektoch ochrany prírody)
- neangažovanosť médií v environmentálnej výchove obyvateľstva a zvyšovaní jeho environmentálneho povedomia
- dokumenty vzdelávacieho sektoru „Environmentálne minimum“ resp. „Ekologické minimum“ je potrebné prepracovať, pretože obsahovo ani metodicky nepokrývajú problematiku trvalo udržateľného rozvoja
- nepodarilo sa usmerňovať obsah výučby na všetkých (nielen prírodovedne orientovaných) učebných smeroch na vysokých školách
- existujú formálne prekážky (uzavretý kreditný systém na jednotlivých fakultách) pre rozšírenie prierezovosti štúdia na vysokých školách, ktorých odstránenie by umožnilo študentom pružnejšie reagovať v príprave na potreby praxe a trhu práce.

Príležitosti

- vypracovanie lokálnych/regionálnych koncepcií environmentálnej výchovy a vzdelávania
- aktualizácia obsahu a metód environmentálnej výchovy
- vybudovanie stredísk environmentálnej výchovy
- vybudovanie Informačných stredísk ochrany prírody a krajiny

Ohrozenia

- spomalenie osvojovania si princípov trvalo udržateľného rozvoja, a tým aj spomalenie rozvoja spoločnosti na všetkých jej úrovniach
- pokračovanie devastácie životného a krajinného prostredia s následným znižovaním úrovne kvality života obyvateľov

3. Ekonomická prognóza

3.1 Východiskové predpoklady

Prognóza vychádza z poznatkov o doterajšom vývoji ekonomiky Slovenska. V nadväznosti na Strednodobú koncepciu hospodárskeho a sociálneho rozvoja SR je prognóza založená na predpoklade pokračovania rastu zahraničného dopytu po slovenských výrobkoch v intenciách posledných rokov takej hospodárskej politiky, pre ktorú hlavnými nástrojmi pri snažení o dosiahnutie správnej dynamiky hospodárskeho rastu a primeraného stupňa ekonomickej rovnováhy sú:

- rozpočtová politika, pre ktorú je charakteristický klesajúci trend podielu príjmovej a výdavkovej časti štátneho rozpočtu na HDP a úsilie o znižovanie jeho deficitu,
- menová politika vytvárajúca taký rámec pre finančnú obsluhu reálnej ekonomiky, ktorý podporuje vnútornú a vonkajšiu stabilitu ekonomického prostredia a efektívnosť v správaní sa hospodárskych subjektov,
- štrukturálna politika podporujúca rast exportnej výkonnosti a realizáciu proefektívnych štrukturálnych zmien a
- postupne sa rozvíjajúca funkčná regionálna politika podporujúca ekonomický a sociálny rozvoj na úrovni regiónov.

Z hľadiska odvetvovej štruktúry tvorby hrubého domáceho produktu prognóza vychádza z princípov vyplývajúcich z rozpracovania Priemyselnej politiky EÚ na podmienky SR.

Vzhľadom na širšiu variantnosť možností ekonomického vývoja, prognóza bola vypracovaná s použitím dvoch scenárov. Tieto sú dané nízkym a vysokým scenárom. Nízky scenár odpovedá vývoju, kde prevláda zotrvačnosť z predchádzajúcich rokov s podpriemernými úspechmi hospodárskej politiky pri zavádzaní opatrení na oživenie ekonomiky a riešenia jej pretrvávajúcich problémov. Horná hranica predstavuje optimistický vývoj nadväzujúci na vývojové možnosti ekonomiky, ktoré sú podporené nadpriemernými úspechmi vlády pri zavádzaní opatrení na oživenie ekonomiky a riešenia jej problémov, s osobitným zreteľom na rast exportnej výkonnosti.

3.2 Hrubý domáci produkt a cenový vývoj

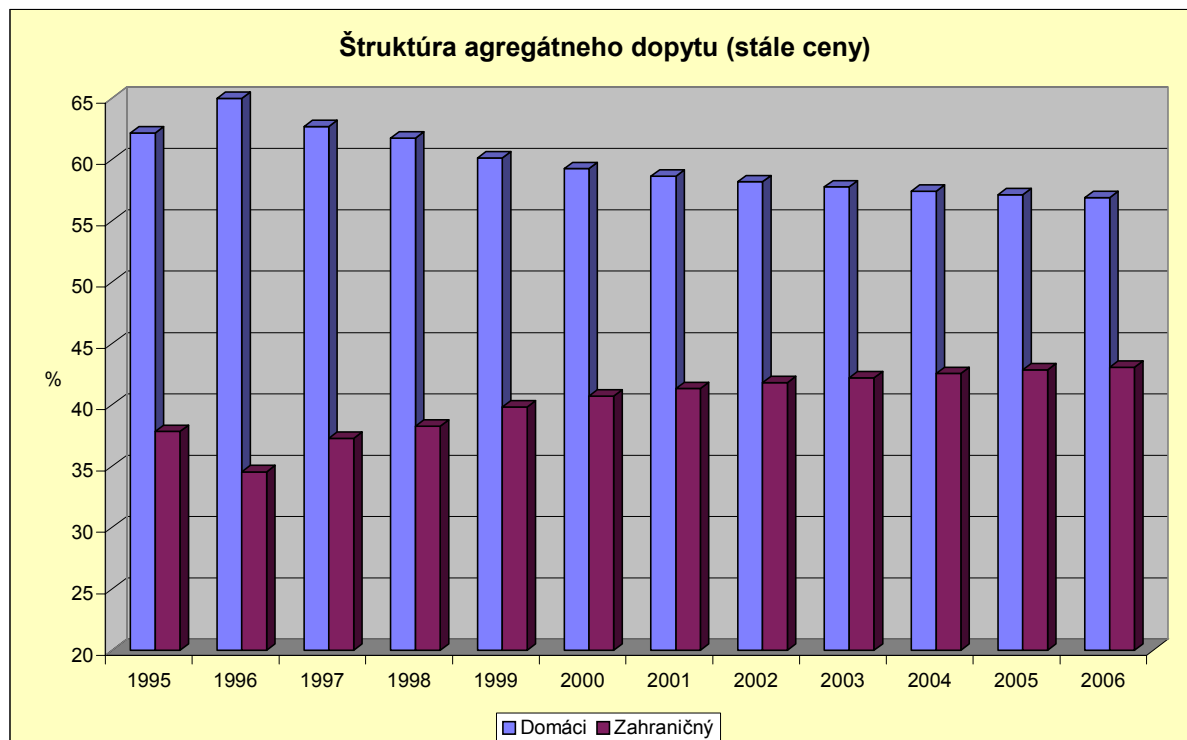
Zníženie podielu domáceho a zvýšenie zahraničného dopytu na agregátnom dopyte v roku 2000 súvisí predovšetkým so zníženou dynamikou rastu dôchodkov, generujúcich domáci dopyt a pokračovaním poklesu dovoznej náročnosti.

V nadväznosti na doterajší vývoj a v dôsledku potreby trvalého zvyšovania konkurencieschopnosti ekonomiky je reálne počítať s tým, že v rámci štruktúry agregátneho dopytu bude pokračovať pokles podielu domáceho a rast podielu zahraničného dopytu na agregátnom dopyte. Kým podiel domáceho dopytu (zahraničného dopytu) na agregátnom dopyte v roku 1999 predstavoval 60,1% (39,9%), tak je reálne počítať s tým, že v roku 2006 sa táto hodnota bude pohybovať okolo 57% (43%). Charakter tohto vývoja v nadväznosti na predchádzajúce roky vyjadruje graf na **obr.3**.

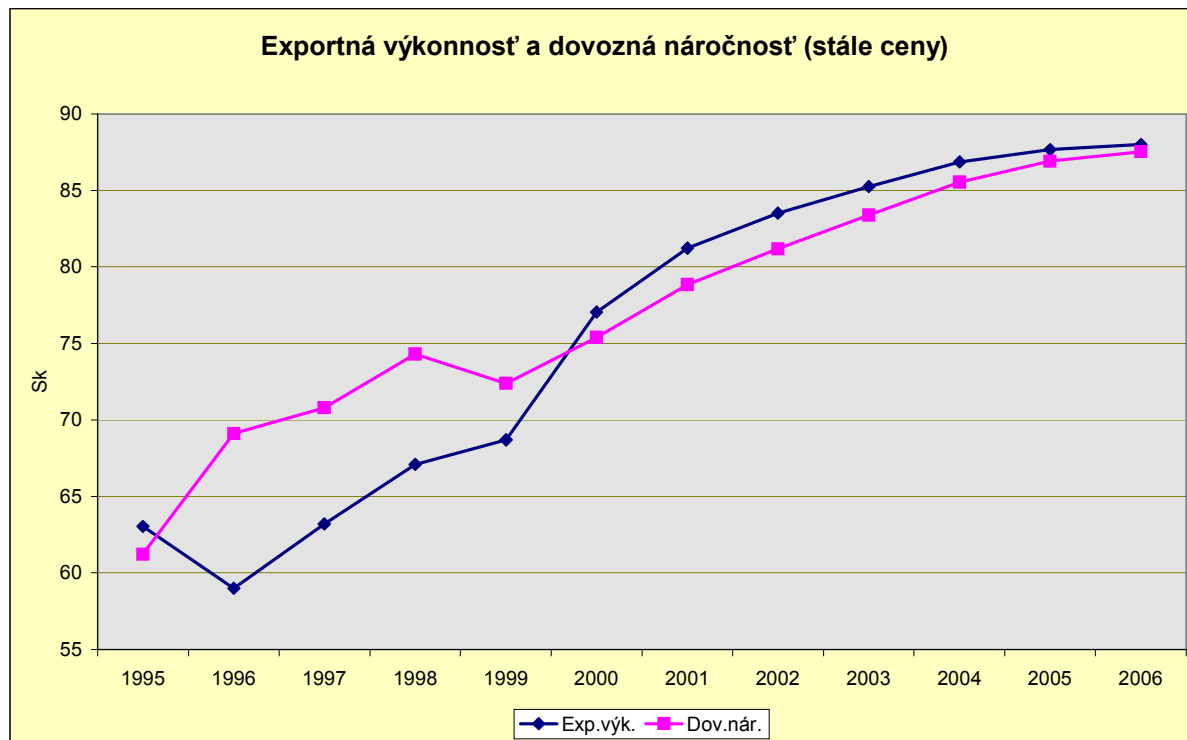
Vývoj v oblasti agregátneho dopytu bude spojený s takou dynamikou hospodárskeho rastu, ktorá v podmienkach neprehľbovania vnútornej nerovnováhy zabezpečuje vývoj v oblasti zahraničného obchodu zachovávajúci charakter vzťahu medzi exportnou

výkonnosťou a dovoznou náročnosťou dosiahnutý v roku 2000. Prehľadnú charakteristiku tohto vývoja poskytuje graf **obr. 4**.

obr. 3

obr. 4

Z grafu na **obr. 4** vyplýva, že v skúmanom období možno očakávať taký vývoj, kde rast exportnej výkonnosti bude prevažovať nad rastom dovoznej náročnosti. Kým zo 100 Sk vytvoreného HDP sa v roku 1999 vyviezli výrobky a služby za 68,7 Sk, tak možno očakávať,

že v roku 2000, 2004, resp. 2006 to bude za 76,7, 86,9, resp. 88,0 Sk. Kým na 100 Sk HDP sa v roku 1999 dovezli výrobky a služby za 72,4 Sk, tak možno očakávať, že v roku 2000, 2004, resp. 2006 to bude za 75,2, 85,5, resp. 87,5 Sk¹⁹.

Uvedený vývoj v oblasti agregátneho dopytu, exportnej výkonnosti a dovoznej náročnosti bude súvisieť s takým formovaním makroekonomického prostredia, ktorého základné tendencie na úrovni reálneho HDP vyjadrujú ukazovatele, ktoré obsahuje **tabuľka 12**.

tabuľka 8 Reálny HDP a jeho použitie na spotrebu a investície v mld. Sk, stále ceny priemer roka 1995=100

Rok	HDP	Konečná spotreba spolu	Tvorba hrubého fixného kapitálu
1995	546,0	387,0	144,2
1996	579,9	431,7	190,3
1997	615,9	453,4	213,1
1998	641,1	477,4	236,8
1999	653,3	467,1	192,2
2000	667,0	449,3	193,2
2001	682,4 až 688,4	455,1 až 460,6	196,1 až 199,0
2002	699,4 až 715,9	469,3 až 483,8	201,0 až 208,3
2003	718,3 až 746,7	483,8 až 507,0	207,6 až 218,7
2004	739,9 až 780,3	500,4 až 531,9	215,3 až 231,8
2005	763,5 až 818,5	517,7 až 558,3	223,9 až 246,9
2006	790,3 až 860,3	536,5 až 587,6	233,3 až 263,7

Poznámka: Ukazovatele sú zostavené v ESA 95. 1995 až 1999 skutočnosť, 2000 odhad, 2001 až 2006 prognóza MVRR SR. Zdroj: údaje 1995 – 1999 ŠÚ SR.

Z uvedenej tabuľky vyplývajúci vývoj v oblasti konečnej spotreby bude výsledkom rastu miery spotreby domácností a poklesu miery spotreby štátnej správy²⁰. Vývoj v oblasti tvorby hrubého fixného kapitálu bude zas súvisieť s poklesom miery investícií²¹. Bude to dôsledok istého rozvoja konečnej spotreby a formovania investičných aktivít v ekonomike, v podmienkach riešenia problémov mikroekonomickej adaptácie a formovania trhových mechanizmov.

Základné tendencie formovania ponukových aspektov očakávaného vývoja národného hospodárstva prostredníctvom tvorby reálneho HDP v základných odvetviach ekonomiky vyjadrujú ukazovatele, ktoré obsahuje **tabuľka 13 a 14**.

tabuľka 9 Tvorba HDP v základných odvetviach národného hospodárstva v mld. Sk, stále ceny priemer roka 1995=100 – nízky scenár

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Pôdohospodárstvo	28,8	27,9	29,4	29,3	31,9	33,7	34,8	35,9	36,9	38,0	39,0	40,1
Priemysel	158,9	170,8	170,2	171,9	184,4	180,7	183,1	187,3	192,3	197,9	203,6	209,6
Stavebníctvo	38,1	37,6	37,7	35,5	24,7	18,3	16,5	16,6	17,0	17,4	17,9	18,3
Trhové služby	214,3	219,3	240,5	258,7	265,2	270,5	276,7	283,6	291,9	300,9	311,4	323,3
Netrhové služby	63,4	75,5	88,1	84,7	84,1	85,1	86,4	87,8	89,3	91,0	92,9	95,2
Ostatné	42,5	48,8	50,0	61,0	63,0	78,8	84,9	88,2	90,9	94,7	98,7	103,8
SR spolu	546,0	579,9	615,9	641,1	653,3	667,0	682,4	699,4	718,3	739,9	763,5	790,3

Poznámka: Ukazovatele sú zostavené v ESA 95. 1995 až 1999 skutočnosť, 2000 odhad, 2001 až 2006 prognóza MVRR SR. Zdroj: ŠÚ SR.

¹⁹ všetko v stálych cenách roku 1995

²⁰ podiel konečnej spotreby domácností na HDP, všetko v stálych cenách

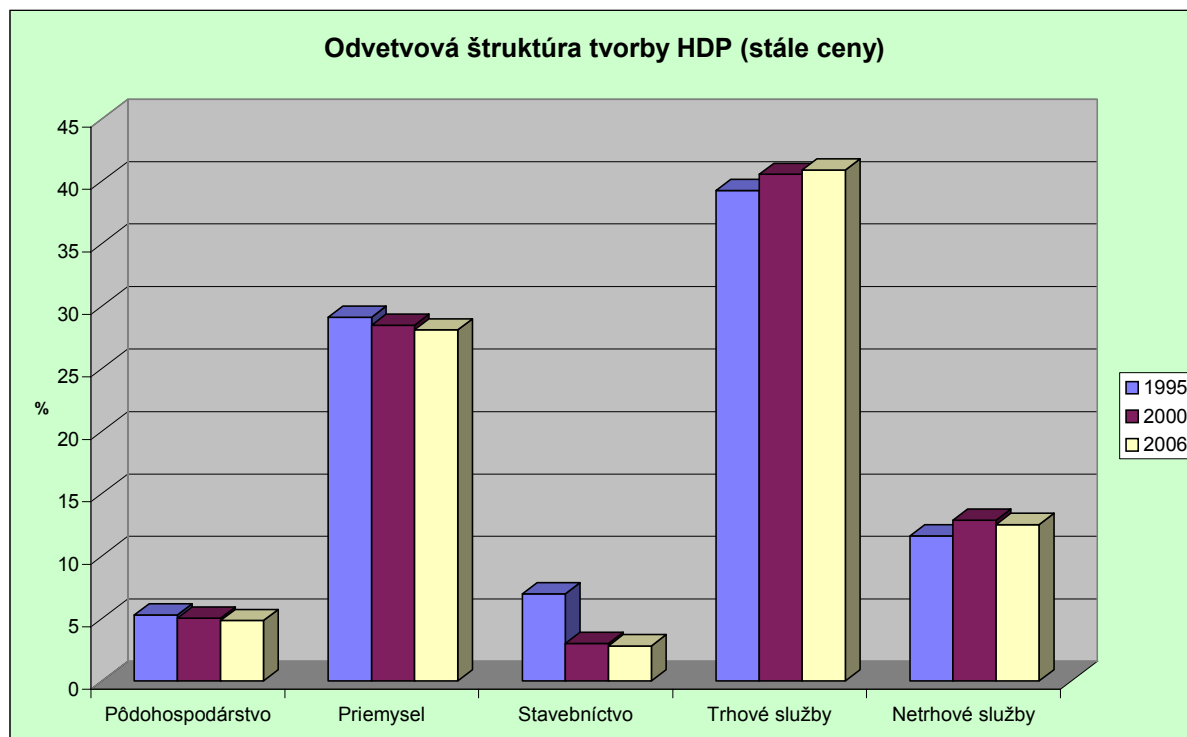
²¹ podiel tvorby hrubého fixného kapitálu na HDP, všetko v stálych cenách

tabuľka 10 Tvorba HDP v základných odvetviach národného hospodárstva v mld. Sk, stále ceny priemer roka 1995=100 – vysoký scenár

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Pôdohospodárstvo	28,8	27,9	29,4	29,3	31,9	34,0	35,4	36,9	38,3	39,7	40,9	42,1
Priemysel	158,9	170,8	170,2	171,9	184,4	185,3	190,0	196,6	204,1	212,2	220,5	229,1
Stavebníctvo	38,1	37,6	37,7	35,5	24,7	19,8	20,1	20,8	21,7	22,6	23,7	24,7
Trhové služby	214,3	219,3	240,5	258,7	265,2	273,7	283,8	295,2	308,7	324,5	342,3	362,9
Netrhové služby	63,4	75,5	88,1	84,7	84,1	86,0	89,0	92,4	96,7	101,3	106,5	112,7
Ostatné	42,5	48,8	50	61	63,0	68,2	70,1	74,1	77,2	79,9	84,7	88,8
SR spolu	546,0	579,9	615,9	641,1	653,3	667,0	688,4	715,9	746,7	780,3	818,5	860,3

Poznámka: Ukazovatele sú zostavené v ESA 95. 1995 až 1999 skutočnosť, 2000 odhad, 2001 až 2006 prognóza MVR SR. Zdroj: ŠÚ SR.

Súhrnnú informáciu o formovaní odvetvovej štruktúry tvorby HDP poskytuje graf uvedený na obr. 5.

obr. 5

Nárast spotrebiteľských cien bol v roku 1999 a 2000 urýchľovaný regulovanými cenami a vplyvom nepriamych daní a pribrzdovaný dôchodkovou obmedzenosťou obyvateľstva. V nadväznosti na očakávaný vývoj národného hospodárstva je reálne predpokladať, že v období rokov 2001 až 2006:

- sa bude vplyv regulovaných cien a nepriamych daní na rast spotrebiteľských cien postupne znižovať a
- vplyv rastu dôchodkov na rast spotrebiteľských cien bude vyšší než v roku 2000, čo sa prejaví v dynamike jadrovej inflácie najmä ku koncu skúmaného obdobia.

Povedie to k vývoju, ktorý pri postupnom raste kvality trhového prostredia sa v konečnom dôsledku prejaví v znižovaní rastu spotrebiteľských cien. Charakter tohto vývoja, v nadväznosti na predchádzajúce roky vyjadrujú ukazovatele, ktoré obsahuje nasledujúca tabuľka.

tabuľka 11 Cenový vývoj

Rok	Miera inflácie v %
1995	7,2
1996	5,4
1997	6,4
1998	5,6
1999	14,2
2000	8,4
2001	7,0 až 8,2
2002	5,9 až 7,6
2003	5,5 až 7,4
2004	5,4 až 7,2
2005	5,2 až 7,0
2006	5,1 až 6,7

Poznámka: Miera inflácie – ročné tempo rastu úhrnného indexu spotrebiteľských cien tovarov a služieb (december voči decembru predchádzajúceho roka). 1995 až 1999 skutočnosť, 2000 odhad, 2001 až 2006 prognóza MVRR SR. Zdroj: ŠÚ SR.

Uvedené tendencie v oblasti vývoja reálneho produktu a cien sú základnými determinantami formovania dôchodkov v národnom hospodárstve. Súhrnnú charakteristiku priebehu tohto procesu predstavuje vývoj na úrovni nominálneho HDP.

Vývoj v oblasti nominálneho HDP a nadväznosť jeho dynamiky na hospodársky rast vyjadrujú ukazovatele, ktoré obsahuje **tabuľka 16** a **17**.

tabuľka 12 Vývoj nominálneho HDP

Rok	HDP v mld. Sk	HDP na obyvateľa v tis. Sk
1995	546,0	101,7
1996	606,1	112,7
1997	686,1	127,3
1998	750,8	139,2
1999	815,3	151,0
2000	888,7	164,5
2001	964,2 až 970,4	178,3 až 179,5
2002	1046,2 až 1071,4	193,4 až 198,0
2003	1136,1 až 1182,8	210,0 až 218,6
2004	1235,0 až 1307,0	228,2 až 241,5
2005	1338,7 až 1439,0	247,5 až 266,0
2006	1449,8 až 1582,9	268,1 až 292,7

Poznámka: Ukazovatele sú zostavené v ESA 95. Na výpočet bol použitý počet obyvateľov k 31.12. 1993 až 1999 skutočnosť, 2000 odhad, 2001 až 2006 prognóza MVRR SR. Zdroj: ŠÚ SR.

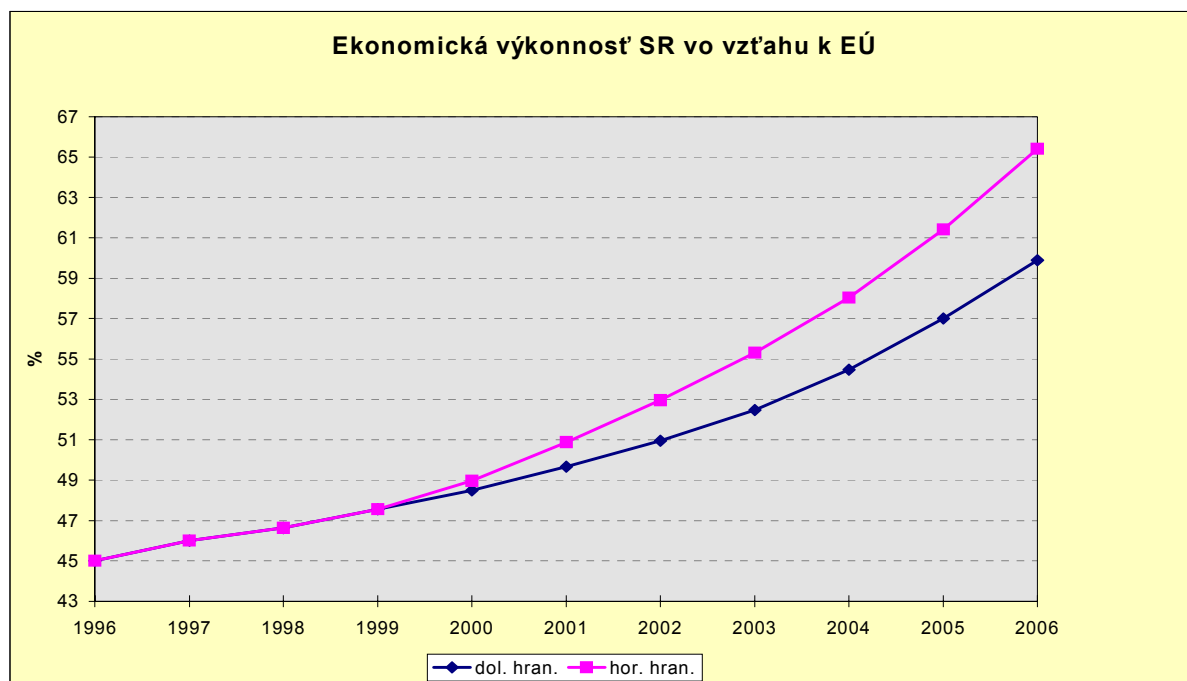
tabuľka 13 Priemerné ročné tempo rastu HDP

Rok	Reálny HDP	Nominálny HDP
1995	6,7	17,1
1996	6,2	11,0
1997	6,2	13,2
1998	4,1	9,4
1999	1,9	8,6
2000	2,1	9,0
2001	2,8 až 3,2	8,5 až 9,2
2002	2,5 až 4,0	8,5 až 10,4
2003	2,7 až 4,3	8,6 až 10,4
2004	3,0 až 4,5	8,7 až 10,5
2005	3,2 až 4,9	8,4 až 10,1
2006	3,5 až 5,1	8,3 až 10,0

Poznámka: Výpočet na podklade ukazovateľov zostavených v ESA 95. 1995 až 1999 skutočnosť, 2000 odhad, 2001 až 2006 prognóza MVRR SR. Zdroj: ŠÚ SR.

V nadväznosti na uvedený vývoj ekonomickej výkonnosti možno očakávať, že v skúšanom období sa bude postupne zvyšovať aj ekonomická výkonnosť Slovenska vo vzťahu k EÚ. Bude to dôsledok spolupôsobenia očakávaného hospodárskeho rastu, cenového vývoja a formovania výmenného kurzu národnej meny.

Súhrnnú charakteristiku tohto vývoja v nadväznosti na predchádzajúce roky poskytuje graf uvedený na **obr. 6**.

obr. 6

Z uvedeného obrázku vyplýva, že kým podiel HDP na obyvateľa²² vytvorený v SR na analogickom ukazovateli za EÚ dosahoval v roku 1996 45%²³ a v roku 1999 48%, tak je reálne očakávať, že v roku 2002 sa bude pohybovať v rozmedzí 51 až 53, v roku 2004 54 až 58 percent a v roku 2006 60 až 65 percent.

3.3 Zahraničný obchod

Zníženie deficitnosti zahraničnoobchodných vzťahov patrí medzi najpozitívnejšie vývojové tendencie zaznamenané v ekonomike Slovenska v poslednom období. Vývoj vedúci k dosiahnutiu tohto stavu bol v priebehu rokov 1999 a 2000, okrem sezónnosti indukovanvej špecifikami zahraničného obchodovania a problémami podnikovej sféry, poznamenaný hlavne hospodárskou politikou vlády najmä v oblasti obmedzenia dovozu.

Deficitnosť zahraničného obchodu, ktorá je v prevažnej miere indukovaná zdedenou neefektívnou štruktúrou výroby, je postupne znižovaná výrobou spracovateľského priemyslu, vo významnej miere previazanou so zahraničným kapitálom alokovaným na území SR.

Z pohľadu zahraničnoobchodnej orientácie možno konštatovať taký vývoj, kde prevažná časť slovenského vývozu je realizovaná na trhoch EÚ a CEFTA. Za obzvlášť dôležitý treba považovať vysoký a kontinuálne rastúci podiel trhov EÚ na slovenskom exporte. Táto dôležitosť nie je daná iba z hľadiska prílevu devízových zdrojov, ale aj spätnou väzbou vysokónáročných trhov na neustále zvyšovanie technicko-ekonomických parametrov vyvážanej produkcie, a tým aj na zvyšovanie konkurencieschopnosti.

Z hľadiska celkového efektu zahraničného obchodu dlhodobo najvýhodnejšími teritóriami sú Východná Ázia, Severná Amerika a Austrália. Ceny, za ktoré sa v uvedených oblastiach darí predávať slovenskú produkciu prevyšujú úroveň cien dovozu z týchto oblastí. V Európe, ktorá predstavuje najvýznamnejšie teritórium slovenského zahraničného obchodu,

²²

Vyjadrený v PPS (Purchasing Power Standard) na báze bežných cien v metodike ESA 95. PPS predstavuje isté vyjadrenie PPP (Purchasing Power Parity).

²³ určené do voľného obehu

patrí nižšia cena exportovanej produkcie než importovaných tovarov medzi základné parametre zahraničnoobchodných vzťahov.

V podmienkach uvedeného hospodárskeho rastu a v nadväznosti na doterajší vývoj možno očakávať, že zahraničný obchod sa bude vyvíjať v intenciách, ktoré naznačuje tabuľka 18.

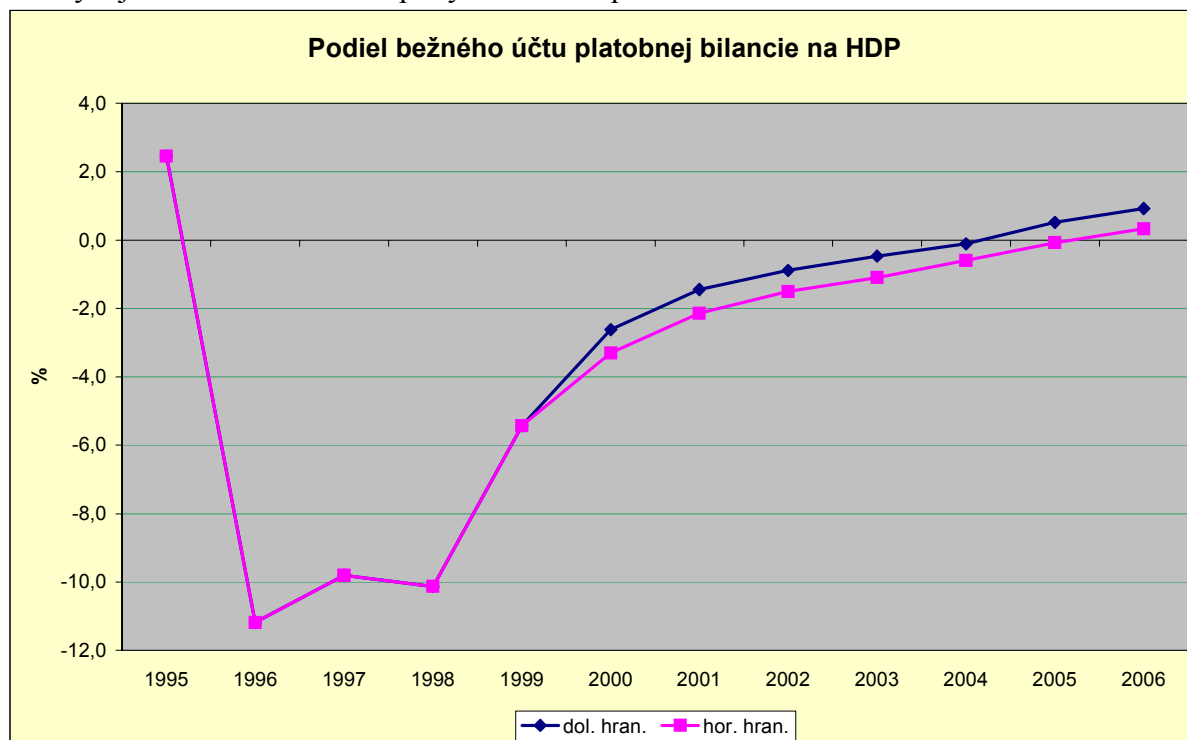
tabuľka 14 Vývoz, dovoz a saldo zahraničného obchodu (FCO, OP bežné ceny)

Rok	Vývoz v mld. Sk	Dovoz v mld. Sk	Saldo v mld. Sk	Saldo/HDP v %
1995	255,1	260,8	-5,7	-1,0
1996	270,6	340,9	-70,3	-11,6
1997	324,0	394,0	-70,0	-10,2
1998	377,8	460,7	-82,9	-11,0
1999	423,7	468,9	-45,2	-5,5
2000	548,4	590,7	-42,3	-4,8
2001	636,1 až 674,5	677,1 až 724,5	-41,0 až -50,0	-4,3 až -5,2
2002	725,2 až 816,2	763,7 až 864,9	-38,5 až -48,7	-3,7 až -4,5
2003	812,2 až 971,3	849,2 až 1019,5	-37,0 až -48,2	-3,3 až -4,1
2004	893,5 až 1131,5	928,5 až 1179,0	-35,0 až -47,5	-2,8 až -3,6
2005	969,4 až 1301,2	1002,7 až 1348,2	-33,3 až -47,0	-2,5 až -3,3
2006	1040,2 až 1476,9	1070,9 až 1523,5	-30,8 až -46,6	-2,1 až -2,9

Poznámka: 1995 až 1999 skutočnosť, 2000 odhad, 2001 až 2006 prognóza MVR SR. Zdroj: SU SR.

Vychádzajúc z uvedenej prognózy obchodnej bilancie, stagnujúcu úroveň, resp. mierny rast prebytkovosti bilancie služieb, deficitnosti bilancie výnosov²⁴ v intenciách minulého roka a doterajšieho vývoja v oblasti bežných transferov možno očakávať, že sa bude bežný účet platobnej bilancie vyvíjať v medziach, ktoré v nadväznosti na predchádzajúce roky naznačuje graf na **obr. 7**.

Na základe uvedeného obrázku možno konštatovať, že kým podiel bežného účtu na HDP bol v roku 1999 daný -5,5%, tak v roku 2006 možno očakávať, že tento podiel bude kladný a jeho hodnota sa bude pohybovať do 1 percenta.

obr. 7

²⁴ súvisiacej najmä s rastom platieb úrokov, daných vývojom v oblasti zahraničnej zadĺženosti

3.4 Zamestnanosť a vývoj na trhu práce

V súčasnom štádiu rozvoja ekonomiky Slovenska je vývoj zamestnanosti len veľmi mierne determinovaný dlhodobými a relatívne stabilnými demografickými trendmi. V determinovaní zamestnanosti prevažuje, a v nasledovných rokoch aj bude prevažovať, vplyv ekonomického prostredia.

Prebiehajúce štrukturálne zmeny sú z pohľadu zamestnanosti predovšetkým výsledkom útlmu neefektívnych výrobných kapacít a redukcie prezamestnanosti. Zníženie dynamiky hospodárskeho rastu znižuje už aj tak nízku schopnosť ekonomiky generovať nové pracovné miesta. Podľa údajov NÚP o evidovanej nezamestnanosti, bol však od konca marca 2000 zaznamenaný postupný medzimesačný pokles miery evidovanej nezamestnanosti v SR, čo sa týka aj hospodársky najsilnejších regiónov Slovenska²⁵.

Súčasný stav trhu práce na Slovensku charakterizuje jeho vysoká nerovnováha medzi ponukou práce a dopytom po práci, nízka adaptabilita a vysoká rigidita. Prebytok pracovnej sily je vytláčaný do šedej a čiernej ekonomiky a do práce v zahraničí.

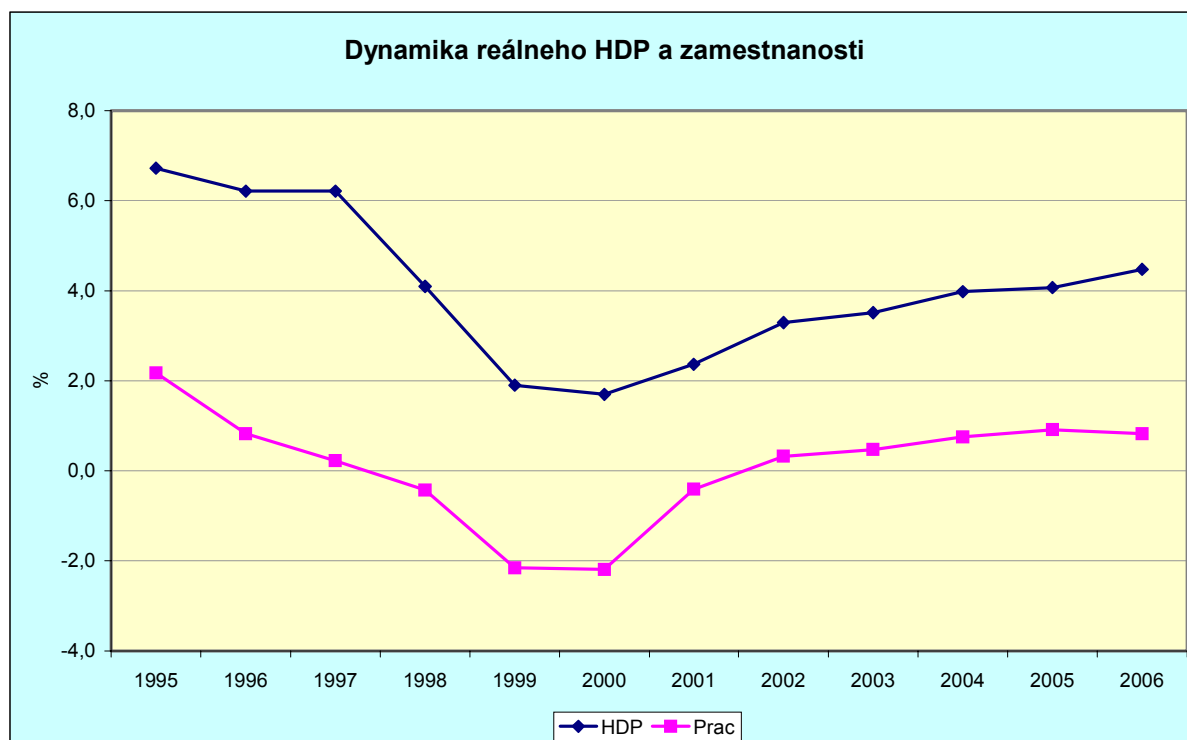
Riešenie tejto situácie spočíva:

- v rovnovážnom hospodárskom raste a postupnom odstraňovaní deformácií ekonomického prostredia
- vo zvýšení adaptability a pružnosti trhu práce
- v priaznivých ekonomických podmienkach pre zamestnávateľov pre vytváranie nových pracovných miest (regionálne diferencovaná daňová, odvodová povinnosť).

Je treba počítať s tým, že očakávaný hospodársky rast bude z hľadiska zamestnanosti znamenať iba postupné a miernym tempom postupujúce riešenie, limitované hlavne štrukturálnymi problémami a podkapitalizáciou krajiny. Postupné zvyšovanie dopytu po práci bude aj naďalej, najmä v prvých rokoch skúmaného obdobia, doprevádzané znižovaním prezamestnanosti. Dynamika tvorby efektívnych pracovných miest bude v značnej miere závislá od schopnosti hospodárskej politiky v oblasti odstraňovania deformácií ekonomického prostredia a mobilizácie zdrojov hospodárskeho rastu. Hospodárska politika pritom neovplyvňuje iba úroveň zamestnanosti, ale aj efektívnosť a kvalitu pracovnej sily. Účinné zvýšenie adaptability a pružnosti trhu práce bude neriešiteľné bez významného posilnenia regionálnej dimenzie politiky trhu práce.

Je reálne kalkulovať s tým, že v podmienkach očakávanej dynamiky hospodárskeho rastu sa vývoj zamestnanosti bude pohybovať v intenciách, ktoré v nadväznosti na uplynulé roky vyjadruje graf na **obr. 8**.

²⁵ Bratislavský, Trenčiansky, Žilinský a Trnavský kraj

obr. 8

V súčasnom období v mzdovom vývoji rozhodujúcu úlohu zohráva likvidita podnikov. Vývoj miezd je úzko spojený so štrukturálnym vývojom, hospodárskou dynamikou a procesmi naviazanými na štátny rozpočet.

Základnými determinantami mzdového vývoja v ekonomike Slovenska sú a v nasledovnom období aj budú: hospodárska dynamika, produktivita práce a nezamestnanosť. Nízke premietnutie rastu ekonomiky do nárastu mzdy súvisí s nízkou výdatnosťou dôchodkotvorných procesov, určenou výkonnosťou podnikovej sféry a neefektívnosťou systému verejných financií.

Možno kalkulovať s tým, že v skúmanom období, v dôsledku kontinuálneho tlaku na rast konkurencieschopnosti, bude pokračovať rýchlejší rast produktivity práce než miezd. Základné ukazovatele trhu práce a mzdového vývoja, ktoré súvisia s prognózovaným ekonomickým vývojom obsahuje nasledujúca tabuľka.

tabuľka 15 Základné ukazovatele zamestnanosti a mzdového vývoja

Rok	Pracovníci	Miera nezamestnanosti	Nominálna mzda
1995	2019,8	13,8	7195
1996	2036,4	12,6	8154
1997	2040,9	12,9	9226
1998	2032,1	13,7	10003
1999	1988,2	17,3	10728
2000	1970,1	18,2	11440
2001	1959,3 až 1961,1	16,9 až 18,1	12200 až 12510
2002	1957,5 až 1975,5	16,0 až 17,5	13200 až 13630
2003	1961,1 až 1991,7	15,0 až 17,0	14200 až 14900
2004	1968,3 až 2009,9	14,6 až 16,6	15200 až 16300
2005	1975,6 až 2030,2	14,0 až 16,0	16300 až 17700
2006	1984,8 až 2050,7	13,0 až 15,0	17400 až 19200

Poznámka: Pracovníci – priemerný stav fyzických osôb (v tis osôb). Miera nezamestnanosti – priemerná ročná evidovaná miera nezamestnanosti (vypočítaná z disponibilného počtu nezamestnaných v %). Nominálna mzda – priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva SR spolu (v Sk). 1995 až 1999 skutočnosť, 2000 odhad, 2001 až 2006 prognóza MVR SR. Zdroj: ŠÚ SR.

4. Hospodárska stratégia SR

Základnými mantinelmi hospodárskej politiky SR sú východiskové situácie jej nosných zložiek.

V oblasti fiškálnej politiky je to pretrvávajúce úsilie o zníženie podielu deficitu štátneho rozpočtu na HDP, pre ktoré je charakteristické pokračujúca reštrikcia verejných statkov, tak pre jednotlivé sociálne skupiny, ako aj pre väčšinu subjektov napojených na systém verejných financií.

V oblasti menovej politiky, napriek čiastočnému uvoľneniu napätia v roku 2000 doprevádzaného všeobecným poklesom úrokových mier, stále pretrváva istá zmrznutosť finančných tokov, daná hlavne problémami podnikovej sféry. Je to dôsledok zložitosti riešenia roky odkladaných problémov podnikovej sféry a bankového sektora.

V oblasti štrukturálnej politiky možno pozorovať čiastočný pokrok v smere zvyšovania exportnej výkonnosti, ktorý je však doprevádzaný rastom koncentrácie v prospech silných lokálnych hráčov. Pokrok v oblasti proefektívnych štrukturálnych zmien vrátane presunu ekonomických aktivít z neperspektívnych oblastí možno aj naďalej označiť za stagnujúci.

V oblasti funkčnej regionálnej politiky nebol doposiaľ dosiahnutý výraznejší pokrok, nakoľko jej systémový rámec sa nachádza v rannom štádiu svojej reálnej aplikácie. Na základe existujúcich dokumentov a realizovaných analyticko – strategických prác, možno konštatovať, že regionálna politika má ambíciu posunúť výkon celkovej vládnej hospodárskej politiky na úroveň vyspelých európskych ekonomík.

4.1 Mikroekonomika

4.1.1 Priemyselná politika

Z krátkodobého pohľadu je prioritou hospodárskej politiky makroekonomická stabilizácia ekonomiky, predovšetkým zníženie deficitu bežného účtu platobnej bilancie a jeho stabilizácia na úrovni, ktorú je možné financovať v prevažujúcej miere stredno- a dlhodobým kapitálom s rastúcim podielom priamych zahraničných investícií.

Zo strednodobého pohľadu po stabilizačnom období rokov 1999 až 2000 je prioritou hospodárskej politiky zvýšenie hospodárskej dynamiky na 3 až 4 percentá v roku 2001 a 4 až 5 percent ročne v nasledujúcich rokoch, čo by umožnilo dosiahnuť ekonomickú úroveň cca 50 - 55 percent priemeru EÚ k momentu vstupu Slovenska do Európskej únie. Systematické napĺňanie tohto cieľa je zabezpečené periodicky aktualizovanými koncepciami hospodárskej politiky.

Svojím charakterom nosnými koncepciami sú:

- Strednodobá koncepcia hospodárskeho a sociálneho rozvoja Slovenskej republiky (Strednodobé priority hospodárskej politiky Slovenska).
- Rozpracovanie priemyselnej politiky EÚ na podmienky SR
- Rozvojové programy Ministerstva hospodárstva SR.

Strednodobé priority hospodárskej politiky Slovenska predstavujú záväzný dokument komplexného charakteru, riešiaci problémy ekonomického a sociálneho vývoja Slovenska prostredníctvom hospodárskej politiky, inštitucionálnej a štrukturálnej reformy. Ciele

vytýčené v dokumente majú krátko a strednodobý charakter²⁶ a riešia otázky stratégie v oblasti jednotlivých parciálnych politík, od menovej a fiškálnej politiky, cez mzdovú (príjmovú) politiku, politiku podpory konkurencieschopnosti a ďalšie politiky, vrátane príslušných reforiem (zmeny v daňovom systéme, reforma trhu práce a pod.). Dokument takisto poskytuje konkretizáciu tých reforiem, ktoré nie sú bezprostredne previazané na niektorú z politík, ale ktoré sú nutnou podmienkou pre dosiahnutie trvalo udržateľného rastu. Ide o reformy finančného sektora, podnikateľského sektora, trhu práce a verejného sektora.

tabuľka 16 Hlavné reformy a politiky s prioritou realizácie do roku 2002 ²⁷

	1999	2000	2001	2002
Reforma finančného sektora				
Vytvorenie legislatívneho a inštitucionálneho rámca pre efektívny a transparentný kapitálový trh, harmonizácia s legislatívou Európskej únie				
Vytvorenie nezávislého Úradu pre dohľad nad finančným trhom (pre všetky nebankové finančné služby)				
Rozvoj bankového sektora a reštrukturalizácia štátnych bánk				
Privatizácia IRB, VÚB, SLSP, Banky Slovakia				
Privatizácia Slovenskej poisťovne				
Reformy v podnikateľskom sektore				
Legislatívna a organizačná reforma bankrotov a rámca pre reštrukturalizáciu				
Finančná reštrukturalizácia podnikov				
Skončenie procesu privatizácie, súťaž o prirodzené monopoly a resp. ich regulácia				
Zdokonalenie rámca na podporu zahraničných investícií				
Posilnenie legislatívneho a inštitucionálneho prostredia pre rozvoj malých a stredných podnikov				
Fiškálna politika a zmeny v systéme zdaňovania				
Príprava strednodobého fiškálneho výhľadu				
Znižovanie vládneho deficitu a predlžovanie štruktúry splatnosti verejného dlhu				
Zlepšenie kontroly a správy v oblasti verejných financií, vrátane jednotnej štátnej pokladnice				
Reforma daňového systému; harmonizácia s Európskou úniou				
Menová politika a liberalizácia cien				
Komplexný program liberalizácie cien, vrátane časového harmonogramu				
Postupná deregulácia cien v súlade so schváleným časovým harmonogramom				
Zníženie inflácie pod 6 %				
Stabilizácia výmenného kurzu voči euro				
Reforma trhu práce				
Vypracovanie Národného programu zamestnanosti vrátane harmonogramu opatrení				
Realizácia opatrení v súlade s harmonogramom				
Reforma verejného sektora				
Reforma sociálneho systému				
Reforma dôchodkového systému				
Reforma systému zdravotníctva				

Vzhľadom na charakter ekonomiky Slovenska hrá dominantnú úlohu v hospodárskej politike priemyselná politika. Od úspechu realizácie cieľov v tejto oblasti závisí aj pokrok v ostatných sférach hospodárskej politiky, ktorých vzájomnú previazanosť by mal koordinovať Národný plán regionálneho rozvoja.

Rozpracovanie priemyselnej politiky EÚ na podmienky SR predstavuje dokument, ktorý vychádza z potrieb slovenského priemyslu a celej slovenskej ekonomiky a navrhuje komplex opatrení, realizáciou ktorých by sa malo dosiahnuť:

- zníženie nadbytočných kapacít slovenského priemyslu v tých oblastiach, ktoré nedokážu obstať v konkurenčnom boji na medzinárodných trhoch, a ktoré dlhodobo viažu značné výrobné kapacity a pracovnú silu, čím konzervujú existujúcu - teda nevyhovujúcu – priemyselnú štruktúru. Uvolnenie kapacít pri zohľadnení dopadov nevyhnutnej reštrukturalizácie na zamestnanosť a regióny, ktoré sú v súčasnosti koncentrované

²⁶ časový harmonogram jednotlivých reforiem uvádza tabuľka 20

²⁷ strednodobé priority hospodárskej politiky Slovenska (Joint Assessment - návrh), Bratislava, február 2000

v tradičných odvetviach, je krokom nevyhnutným pre preorientovanie ekonomických aktivít do modernejších odvetví.

- *paralelné presmerovanie výrobných faktorov* (kapitálu, pracovných síl, technológií) do nových oblastí, ktoré musí brať do úvahy globálny kontext, vývoj rozhodujúcich faktorov, ktoré ovplyvňujú budúci vývoj konkurenčného prostredia, v ktorom bude v nasledujúcich desaťročiach pôsobiť slovenský priemysel.
- *zvýšenie konkurenčnej schopnosti slovenského priemyslu*, ku ktorému môže prísť len za predpokladu, že obidva vyššie uvedené procesy budú úspešne realizované, a ktorý je nevyhnutným predpokladom úspechu slovenského priemyslu na svetových trhoch.

V súvislosti s realizáciou priemyselnej politiky a cieľom naplniť najdôležitejšie priority vyplývajúce pre MH SR z programového vyhlásenia vlády, sa hospodárske priority koncentrujú na nasledujúce oblasti:

- podpora priamych zahraničných investícií
- podpora malého a stredného podnikania
- podpora úspor energie a využitia alternatívnych zdrojov energie
- podpora perspektívnych odvetví priemyslu
- riešenie krízovej situácie v podnikoch obranného priemyslu
- podpora zahraničného a domáceho obchodu
- podpora cestovného ruchu
- podpora vzdelávania na SOU
- podpora optimálneho a racionálneho získavania a využívania domácich primárnych energetických zdrojov
- podpora posilnenia slovenského plynárenstva
- podpora komplexnej transformácie elektroenergetiky a teplárenstva

Nástrojom na dosiahnutie vyššie uvedených cieľov sú jednotlivé Rozvojové programy navrhované Ministerstvom hospodárstva SR, ktoré riešia nasledujúce problémové okruhy:

- Podpora malého a stredného podnikania
- Programy rozvoja priemyslu
- Programy rozvoja cestovného ruchu
- Ostatné rozvojové programy.

Rozhodujúci vplyv na výkon hospodárskej politiky s vplyvom na rozvoj regiónov majú jej parciálne politiky s ťažiskom v oblasti mikroekonomickej adaptácie najmä v oblasti:

- Agrárnej a potravinovej politiky
- Bývania
- Dopravy a telekomunikácií.

4.1.2 Agrárna a potravinová politika

Rozhodujúcim strategickým rámcom agrárnej a potravinovej politiky SR po roku 2000 a do získania plného členstva v EÚ je európsky model multifunkčného poľnohospodárstva, ktorý prijala Európska únia. Tento model predpokladá zameranie poľnohospodárskej politiky, ktoré sleduje tak ciele odvíjajúce sa od výrobných funkcií poľnohospodárstva, t.j. zabezpečenie cenovo prístupných, kvalitných a zdravotne neškodných potravín pre obyvateľstvo, ako aj ciele súvisiace s plnením ďalších jeho úloh, ktoré vykonáva

v prospech celej spoločnosti, ako je ochrana a zveľaďovanie prírodných zdrojov, udržiavanie kultúrneho rázu krajiny, zachovanie zamestnanosti a vidieckej štruktúry osídlenia. Model multifunkčného poľnohospodárstva zdôrazňuje výrazne aj hľadisko spotrebiteľa: Európsky model zodpovedá prírodným a spoločensko-ekonomickým podmienkam Slovenska, pretože rešpektuje obmedzenú dostupnosť produktívnych prírodných zdrojov, najmä pôdy, ekologické a kultúrno-spoločenské limity intenzifikácie produkcie, typ a hustotu osídlenia krajiny.

Na základe komparácie analytických materiálov vypracovaných na centrálnej úrovni (analýzy poľnohospodárstva, potravinárstva, lesného a vodného hospodárstva, tzv. zelené správy a výsledkov ankety), boli stanovené nasledovné priority:

- **Zlepšenie poľnohospodárskeho výrobného sektoru vrátane potravinárskeho priemyslu:** Touto prioritou sa sleduje zefektívňovanie poľnohospodárskej prvovýroby s dôrazom na zdravie zvierat a agroenvironment, zlepšenie štruktúr spracovania produktov poľnohospodárstva a rybného hospodárstva, distribúcie, kontroly akosti potravín a zakladanie skupín výrobcov. Podpory budú orientované na prispôsobovanie sa výrobcov a spracovateľov na splnenie noriem EÚ v rámci *acquis communautaire* a zvýšenie kvality poľnohospodárskych produktov a potravinárskych výrobkov.
- **Trvalo udržateľný rozvoj vidieka:** V oblastiach so sťaženými prírodnými a inými podmienkami farmári nikdy neboli a ani nebudú konkurencieschopní na trhu väčšiny poľnohospodárskych komodít. Môžu však trh zásobovať miestnymi špecialitami, prípadne vytvárať podmienky pre vytváranie pracovných príležitostí rozvojom agroturistiky, vidieckej turistiky.
- **Rozvoj ľudských aktivít:** Úspešné naplnenie cieľov prvých dvoch priorít vyžaduje kvalitný ľudský potenciál. Prostredníctvom vzdelávania a poradenstva salepší potenciálna absorpčná schopnosť a zefektívni sa využitie finančných prostriedkov.

Strednodobým cieľom agrárnej politiky je posilnenie efektívnosti a konkurencieschopnosti agropotravinárskeho sektora tak, aby sa dosiahlo primerané využitie domácich výrobných faktorov ako aj výhod medzinárodného obchodu s rešpektovaním environmentálnych a sociálnych funkcií poľnohospodárstva v spoločnosti.

Snahou Slovenskej republiky bude v predvstupovom období prispôbiť sa legislatíve EÚ a prostredníctvom predvstupových nástrojov smerovať podporu do prioritných oblastí, ktoré boli definované v Národnom pláne pre prijímanie *acquis communautaire* a prostredníctvom programu SAPARD²⁸ implementovať systém prijímania pomoci zo štrukturálnych fondov Európskej únie. Sleduje sa cieľ zavedenia systému programovania, vytvorenia partnerstiev a efektívna implementácia programu podľa zásad platnej legislatívy EÚ.

28

V programe SAPARD je zabezpečené *partnerstvo*:

Na národnej úrovni Národný monitorovací výbor pre SAPARD, na regionálnej úrovni 8 Regionálnych monitorovacích výborov.

V súlade s bodom B.5. uznesenia vlády SR č. 1007/99 minister pôdohospodárstva zriadi tieto výbory, v ktorých budú delegovaní zástupcovia:

štátnej správy Ministerstvo pôdohospodárstva SR – koordinátor, MV RR SR, MF SR, MŽP, MP SVR SR

samosprávy ZMOS

profesijných združení a zväzov SPPK

mimovládnych organizácií (tretí sektor, Vidiecky parlament)

Národného fondu

Slovenskej platobnej agentúry

Európskej Komisie

V súlade s metodickými pokynmi EK bude implementáciu programu SAPARD zabezpečovať **Agentúra SAPARD**. Jej zložkami budú implementačné orgány, ktoré zabezpečia implementáciu na regionálnej úrovni a platobný orgán, ktorý zabezpečí finančný rámec programu.

4.1.3 Bývanie

Koncepcie štátnej bytovej politiky do roku 2005 s výhľadom do roku 2010 a koncepcie rozvoja bytovej výstavby sú základné programové dokumenty vlády v oblasti rozvoja bývania. Ich hlavnou prioritou je zvýšenie kvality bývania. Splnenie tohto cieľa je podmienené vytvorením ekonomických, legislatívnych a organizačných predpokladov pre:

- **Výstavbu bytov.** Naplnenie tohto cieľa si vyžaduje postupný nárast výstavby bytov tak, aby sa v roku 2002 dokončilo cca 18 000 bytov a intenzita výstavby v dlhodobejšom období dosiahla 5 až 6 bytov na 1000 obyvateľov ročne.
- **Obnovu existujúceho bytového fondu.** Naplnenie tohto cieľa si vyžaduje obnoviť v období do roku 2010 celkom 166 000 bytov, čo pri postupnom náraste obnovovaných bytov predstavuje v roku 2005 obnoviť cca 18 000 bytov a v nasledujúcich rokoch 25 000 bytov ročne.
- **Výstavbu technickej infraštruktúry** tak, aby nedošlo k ohrozeniu cieľa vo výstavbe bytov.
- **Výstavbu bývania pre osobitné skupiny obyvateľstva:** pre skupiny občanov, ktorí potrebujú pomoc, pre občanov, ktorí sú v hmotnej núdzi, pre neprispôsobivých občanov.

Hlavnými nástrojmi štátnej bytovej politiky s cieľom naplnenia stanovených priorít sú úverové nástroje, dotačné nástroje, daňové nástroje, nástroje cenovej politiky a úprava legislatívneho rámca.

4.1.4 Doprava a telekomunikácie

Hlavným komplexným koncepčným materiálom pre oblasť rozvoja dopravy a telekomunikácií je „**Stratégia rozvoja dopravy, pôšt a telekomunikácií z pohľadu integrácie SR do EÚ**“, ktorú schválila porada vedenia MDPT SR v apríli 2000.

Hlavným strategickým cieľom **Štátnej dopravnej politiky SR**²⁹, ktorý vyplýva zo smerovania Európskej dopravnej politiky je zabezpečenie podmienok trvalého smerovania vývoja s cieľom udržateľnej mobility pri integrovanom využití všetkých druhov dopravy so špeciálnym dôrazom na intermodalitu a podporu ekologickejších druhov dopravy, ktorými sú železničná doprava, vnútrozemská vodná doprava a kombinovaná doprava, ako aj verejná osobná doprava s vytvorením podmienok pre zabezpečenie leteckej dostupnosti SR.

Cieľom **Telekomunikačnej politiky SR na roky 2000-2002**³⁰ je zaviesť rovnaké a transparentné podmienky pre rozvoj telekomunikačného trhu v Slovenskej republike tak, aby užívateľom boli poskytované kvalitné telekomunikačné služby za dostupnú cenu a boli vytvorené podmienky pre vstup do európskych a svetových štruktúr (hlasová telefónna služba a jej kvalita, informačné služby, družicové komunikácie, mobilné a personálne komunikácie a prenájom okruhov, rozvoj pozemského analógového TV a R vysielania na Slovensku).

Rozvoj dopravnej infraštruktúry SR v rámci realizácie štátnej dopravnej politiky znamená:

- **Regionalizáciu dopravy**, ktorú je potrebné riešiť v súlade s postupom transformácie hospodárstva.

²⁹ ktorej aktualizáciu schválila vláda SR svojím uznesením č.21 zo dňa 12.januára 2000 - Aktualizácia a rozpracovanie zásad štátnej dopravnej politiky SR

³⁰ bola schválená uznesením vlády SR č.440 zo dňa 14. júna 2000

- **Integrovaný systém osobnej dopravy**, ktorého súčasťou sú komplexné dopravné systémy obsluhy regiónov, ako jeden z najúčinnnejších spôsobov čelenia enormnému nárastu individuálnej automobilovej dopravy.
- **Znižovanie negatívneho vplyvu dopravy na životné prostredie** plnením medzinárodných záväzkov Slovenskej republiky a celoštátnych programov a plánov
- **Zdokonalenie pracovných podmienok** a zlepšenie životnej úrovne pracujúcich, ktoré má byť uskutočnené uplatňovaním ustanovení Zmluvy a postupov týkajúcich sa fungovania spoločného trhu a spoločnej dopravnej politiky, rovnako ako konkrétnych ustanovení o sociálnej politike.
- **Zosúladenie podmienok hospodárskej súťaže na dopravnom trhu** v rámci nediskriminovaného konkurenčného prostredia postupnou implementáciou jednotlivých dopravnopolitických opatrení EÚ do dopravnej politiky SR a tvorbou právnych predpisov konformných s právnymi predpismi EÚ pri zohľadňovaní možných odchýlok pre SR
- **Zabezpečenie funkčnosti dopravného systému** najmä z hľadiska hospodárskych a spoločenských potrieb štátu, obrany štátu a možných krízových situácií definovaním úlohy jednotlivých druhov dopravy z hľadiska ich prevádzkových, technických a ekonomických vlastností, a ich možností zabezpečovať prepravu osôb a tovarov v podmienkach SR pri vymedzení zodpovednosti za predchádzanie krízových situácií v doprave a zabezpečenie potrebných dôležitých výkonov a funkčnosti dopravného systému.

V sektore telekomunikácií je podporovaná transparentnosť, hospodárska súťaž, zjednodušenie regulačného prostredia, postavenie nezávislého regulačného orgánu v telekomunikáciách, otvorený prístup do siete, poskytovanie univerzálnej telekomunikačnej služby, jej financovanie a vytvorenie štandardného licenčného systému zákonom č. 195/2000 Z. z. o telekomunikáciách v znení neskorších predpisov, ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2000. Proces transformácie Slovenských telekomunikácií, a.s. bol ukončený v júli 2000 vstupom strategického investora, ktorým je nemecká spoločnosť Deutsche Telecom.

Hlavnými nástrojmi štátnej dopravnej a telekomunikačnej politiky sú legislatívne, ekonomické a prierezové nástroje.

4.2 Ľudské zdroje

Základným strategickým dokumentom riešiacim komplexne problematiku ľudských zdrojov SR je **Koncepcia politiky zamestnanosti**³¹. Jej strednodobou stratégiou je **Národný plán zamestnanosti**.

Strategický cieľ politiky zamestnanosti je vymedzený v čl. 35 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (právo občana na prácu) a v zákone o zamestnanosti, ktorý vymedzuje, že cieľom politiky zamestnanosti je zabezpečiť prácu pre všetkých, ktorí môžu a chcú pracovať a hľadajú zamestnanie, minimalizovať rozsah nezamestnanosti a zabezpečovať podporu v nezamestnanosti občanov, ktorí sa stanú nie vlastnou vinou nezamestnanými. Jeho realizácia by umožnila priblížiť sa k cieľu vymedzenému v Programovom vyhlásení vlády SR - znížiť nezamestnanosť na úroveň 10 %.

³¹ prijatá vládou SR 25. novembra 1999

V záujme dosiahnutia uvedeného cieľa politiky zamestnanosti sú potrebné politiku zamestnanosti zamerať najmä tieto strategické úlohy:

- prijatie opatrení hospodárskej politiky na podporu vzniku nových pracovných miest a na podporu reštrukturalizácie existujúcej zamestnanosti,
- zvýšenie motivácie pracovnej sily na prijatie zamestnania zreteľnejším zvýhodnením príjmov z pracovnej činnosti pred podporou v nezamestnanosti a dávkami sociálnej pomoci,
- prijatie opatrení na zosúladienie prípravy na povolanie s požiadavkami dopytu na trhu práce,
- prijatie a realizácia programu podpory zamestnanosti mladých ľudí,
- zabezpečenie organizačných, personálnych a finančných predpokladov fungovania služieb zamestnanosti zodpovedajúce úrovni nezamestnanosti a v súlade s pripravovaným postupom decentralizácie a reformy verejnej správy,
- zvýšenie rozsahu financovania aktívnej politiky trhu práce z ďalších finančných zdrojov.

Slovenská republika si musí v záujme uplatňovania Koncepcie politiky zamestnanosti a Národných akčných plánov vybudovať príslušné administratívne štruktúry na riadenie programov zameraných na rozvoj ľudských zdrojov a ich lepšie uplatnenie na trhu práce vrátane riadenia programov EÚ ako je Platobná agentúra pre Európsky sociálny fond (ďalej len ESF), Riadiace jednotky ESF, Inštitút vzdelávania pre ESF a iné.

Národný plán zamestnanosti jednoznačne uprednostňuje tvorbu pracovných miest a podporu zamestnatel'nosti (prispôsobenia, spružnenia) pracovných síl. Realizácia opatrení na dosiahnutie stanovených cieľov počíta s aktívnou účasťou ministerstiev, ostatných ústredných a regionálnych orgánov štátnej správy, sociálnych partnerov, profesných združení a zväzov, ďalších orgánov, organizácií a inštitúcií na podrobnejšom rozpracovaní rámcových úloh v ňom navrhnutých a ich následnej realizácii.

Dôsledná realizácia Národného plánu zamestnanosti umožní splnenie najmä nasledujúcich cieľov:

- dať podnet na tvorbu pravidiel pre dlhodobé programové riadenie a financovanie vrátane spolufinancovania zo zdrojov EÚ ako predpokladu znižovania nezamestnanosti,
- dať podnet na naštartovanie nevyhnutných legislatívnych zmien realizovaných v kompetencii príslušných ministerstiev,
- umožniť vláde SR posudzovanie všetkých predpokladaných vecných a legislatívnych návrhov z hľadiska ich dopadu na zamestnanosť,
- obmedziť narastanie sociálneho napätia, najmä v okresoch s vysokou mierou nezamestnanosti,
- zapojenie sociálnych partnerov a iných subjektov do riešenia problému nezamestnanosti na celoštátnej, regionálnej a miestnej úrovni,
- začatie prác na synchronizácii výšky podpory nezamestnanosti, výšky dávok sociálnej pomoci a minimálnej mzdy.

Princípy politiky zamestnanosti prijaté Radou EÚ sa opierajú o nasledujúce piliere, ktoré sú rozpracované i v predkladaných opatreniach:

- zlepšenie zamestnatel'nosti ľudí,
- rozvoj podnikania,

-
- podpora prispôsobivosti podnikov a ich zamestnancov,
 - posilnenie politík rovnakých príležitostí pre všetky osoby.

Tieto štyri piliere boli Európskou komisiou konkretizované do 19 pokynov k politike zamestnanosti, ktoré boli záväzné pre členské štáty EÚ pri vypracovaní národných akčných plánov zamestnanosti na rok 1998. Tieto pokyny sú zovšeobecnením makroekonomickej, sociálnej a vzdelávacej politiky členských štátov EÚ, výsledkom ich skúseností s uplatňovaním doterajších opatrení politiky zamestnanosti, vrátane očakávaných trendov vývoja zamestnanosti.

Cieľom Národného plánu zamestnanosti je prihlásiť sa k princípom v oblasti politiky zamestnanosti, ktoré boli prijaté na summite v Luxemburgu v decembri 1997, uplatňovať ich **tvorivým** spôsobom v našich konkrétnych podmienkach.

5. Východiskový stav a tendencie vývoja regiónov v Slovenskej republike v deväťdesiatych rokoch

Vývoj v jednotlivých regiónoch Slovenska v deväťdesiatych rokoch bol významnou mierou determinovaný procesom transformácie Slovenskej ekonomiky na štandardnú trhovú ekonomiku.

Východisková pozícia Slovenska na prahu transformačného procesu (podobne tomu bolo aj v ostatných krajinách strednej a východnej Európy) sa vyznačovala celým radom vecných, ako aj systémových rozdielností od pozície krajín s vyspelou trhovou ekonomikou.

Z vecných rozdielov, ktoré ovplyvňovali jeho stav možno uviesť najmä nízku konkurencieschopnosť regiónov, ktorá sa prejavovala najmä:

- nevýhodnou sektorovou štruktúrou s vysokým podielom zamestnanosti v sekundárnom a primárnom a s nízkym podielom zamestnanosti v terciálnom sektore ako i vysokou energetickou a materiálovou náročnosťou,
- nedostatkom inovačnej kapacity regiónov,
- diferencovanou kvalitou ľudského potenciálu,
- rozdielnou štruktúrou veľkostných typov výrobných jednotiek, v ktorej dominovali veľké jednotky, zakladajúce monoštruktúrnú ekonomickú základňu regiónov,
- nízkou úrovňou dostupnosti regiónov ako dôsledku nedostatočnej infraštruktúrnej vybavenosti regiónov cestnou, telekomunikačnou a železničnou sieťou, čo malo nepriaznivý vplyv na rozvoj vnútroštátnej, transhraničnej a medzinárodnej spolupráce,
- nedostatočné zohľadňovanie environmentálnych kritérií pri základnej produkčnej štruktúre regiónov a ďalšie.

Zo systémových rozdielov je treba uviesť najmä:

- absenciu hodnotových kritérií pri koncipovaní programov rozvoja ekonomiky regiónov a následné nekomplexné a neracionálne využívanie vnútroregionálnych zdrojov rozvoja,
- absenciu vnútroregionálneho trhového prostredia s ktorým súvisí nedostatočná previazanosť jednotiek ekonomickej aktivity v regiónoch,
- centralisticko-administratívna regulácia regionálnych rozvojových procesov neiniciovala rozvinutie demokratických inštitúcií riadenia tak na lokálnej, ako aj regionálnej úrovni,
- uplatňovaný systém riadenia preferoval v procesoch rozhodovania odvetvové kritériá ekonomie a nevytvoril reálne predpoklady pre ich horizontálnu koordináciu a pod.

Horeuvedené a ďalšie predpoklady determinovali formovanie priestorovej štruktúry ekonomiky Slovenska, ktorá bola vnútorne nevyvážená a nevytvárala predpoklady pre efektívny regionálny rozvoj. Podmienky, ktoré sa vytvorili v procese transformácie slovenskej ekonomiky z centrálne plánovanej na trhovú, priestorovú nerovnováhu ďalej prehľbovali. Súčasné regionálne disparity sa prejavujú najmä v:

- podiele regiónov na tvorbe HDP,
- miere nezamestnanosti,

- úrovni vstupu zahraničného kapitálu do jednotlivých regiónov,
- úrovni dôchodkov obyvateľstva,
- dynamike vzniku a rozvoja malých a stredných podnikov,
- úrovni využívania komparatívnych výhod jednotlivých regiónov,
- úrovni vybavenia regiónov infraštruktúrou a pod.,
- podiele investícií do verejného sektora a pod.,
- rozvoj malého a stredného podnikania,
- vznik nových firiem v regiónoch,
- vytváranie nových pracovných miest.

Hodnotenie úrovne rozvoja regiónov, ktoré zodpovedá požiadavkám a kritériám Európskej únie (EÚ) ukazuje, že v HDP/obyvateľa v PPS v nominálnej hodnote sa výrazne odlišuje len Bratislavský región. Medzi ostatnými regiónmi nie sú výrazné rozdiely a úroveň tohto ukazovateľa určuje, že SR ako celok v HDP/obyvateľa v PPS v nominálnej hodnote dosahuje 8800 ECU, čo predstavuje 46% z priemeru EÚ. Výraznejšie rozdiely v tomto ukazovateli sa už prejavujú na úrovni krajov (NUTS III – Tabuľka 21).

tabuľka 17 Podiel HDP na obyvateľa z priemeru EÚ a CEC

Región/kraj	Hrubý domáci produkt v PPS na obyvateľa		na obyvateľa v % z priemeru EÚ		na obyvateľa v % z priemeru CEC ¹⁾	
	1996	1997	1996	1997	1996	1997
Slovenská republika	8 100	8 800	45	46	116	119
Región Bratislava	17 500	19 900	97	105	250	269
Región Severozápad	6 740	7 200	37	38	97	97
Trenčiansky kraj	6 700	7 600	37	40	95	103
Žilinský kraj	6 800	6 900	38	36	97	93
Región Juhozápad	7 330	7 800	40	41	106	125
Trnavský kraj	8 000	8 400	44	44	114	113
Nitriansky kraj	6 900	7 400	38	39	98	101
Región Východ	6 690	7 200	37	38	97	97
Banskobystrický kraj	7 300	7 900	40	42	104	107
Prešovský kraj	5 100	5 500	28	29	73	74
Košický kraj	7 800	8 300	43	44	112	113

Krajiny centrálnej Európy (CEC - Central European Countries) Zdroj: Regionálny HDP v krajinách strednej Európy, ŠU SR, Národné účty 1999

Bratislavský región má osobitné postavenie nielen v porovnaní s inými regiónmi Slovenska, ale i v porovnaní s priemerom EÚ. S úrovňou 105% priemeru EÚ a 265% nad priemerom krajín centrálnej Európy ho možno zaradiť medzi najrozvinutejšie regióny v rámci týchto krajín. Ostatné regióny na Slovensku dosahujú 29 – 44% priemeru EÚ.

V predtransformačnom období predchádzajúci ekonomický systém nerozvíjal terciálny sektor. Možno pozorovať prerušenie tejto tendencie v rozvoji ekonomickej štruktúry po roku 1989. Jedným z významných problémov je vysoká miera nezamestnanosti v zaostalých regiónoch. Napriek dynamickým ekonomickým zmenám v období transformácie, miera nezamestnanosti sa nezvyšuje tak rýchlo ako terciálny sektor zamestnáva nezamestnaných, ktorí sú uvoľňovaní z primárneho a sekundárneho sektora.

Z mnohých faktorov, ktoré podmieňujú regionálne disparity sú pre SR dôležité:

- zahraničné rozvojové investície v regiónoch,
- exportná báza regiónov,
- rozvoj malého a stredného podnikania, vznik nových firiem v regiónoch,
- inovačný potenciál, kvalifikácia.

Zahraničné rozvojové investície (ZRI) sa považujú za jeden z kľúčových faktorov rozvoja regiónov. Táto skutočnosť platí aj na Slovensku, aj keď len v obmedzenej miere. Celkové zahraničné investície do konca roku 1999 dosiahli len 85 mld. Sk, čo je na ročnej báze len približne 1,5% HDP krajiny. Tento podiel je výrazne nižší ako v ostatných krajinách (Česká republika, Poľsko a Maďarsko), čo môže byť tiež jedným z dôvodov, prečo vplyv ZRI ako faktora regionálneho rozvoja nie je na Slovensku taký výrazný.

Tabuľka 18 Vývoj zahraničných rozvojových investícií v Slovenskej republike

	1996	1996 - 1999	Dynamika rastu 1996 - 1999
Región Bratislava	17 442	23 044	132,11%
Región Severozápad	1 973	6 645	336,79%
Trenčiansky kraj	1 502	4 189	278,89%
Žilinský kraj	471	2 456	521,44%
Región Juhozápad	2 651	9 819	370,38%
Trnavský kraj	1 480	6 713	453,58%
Nitriansky kraj	1 171	3 106	265,24%
Región Východ	4 604	8 862	192,48%
Banskobystrický kraj	2 223	1 849	-16,83%
Prešovský kraj	956	1 751	183,59%
Košický kraj	1 425	5 262	369,26%
Slovenská republika	26 670	48 370	181,36%

Udaje za rok 1996 sú prepočítané na súčasné kraje (pri zmene členenia došlo v rámci krajov len k niektorým presunom (napr. Okresy Rimavská Sobota, Revúca a Rožňava), veľkosť investícií v nich však nemôže mať zásadnejší vplyv na uvedené hodnoty.) zdroj: NBS

Pokračoval teda proces regionálnej diferenciácie, pričom model jadro - periféria sa trvalejšie vytvára v smere od Bratislavy cez okresy južného a severného Slovenska smerom na východ. Tento fakt možno dokumentovať na viacerých ukazovateľoch (napr. investície, nezamestnanosť a pod.).

V Bratislave sú koncentrované finančné a poisťovacie služby (92 % t.j. 29 463 pracovníkov) a inštitúcie vedy a výskumu a podnikateľské služby (40,8% t.j. 62 602 prac.).

Vývoj exportu podľa regiónov za obdobie 1997 – 1999 dokumentuje nasledujúca tabuľka 23.

Tabuľka 19 – Podiel regiónov na úrovni NUTS II na celkovom exporte SR

región	1997	1998	1999
Bratislava	27,1%	33,3%	33,8%
Severozápad	22,7%	20,6%	22,6%
Juhozápad	16,1%	16,3%	16,3%
Východ	34,1%	29,8%	27,2%
SR spolu	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Zdroj: MH SR

Reštrikcia rozpočtu pre výskumné inštitúcie, značná redukcia zamestnancov, zrušenie mnohých inštitútov, nízky podiel súkromného sektoru, emigrácia vedeckých pracovníkov a ďalšie faktory znamenajú veľkú depresiu vedy a výskumu.

Veľmi nízka úroveň znalostí je práve v oblasti regionálnej základni transferu technológie a ciest ako tento proces uľahčiť. Praktické dôsledky sú, že transfer prostredia, ako sú vedecké parky, technologické komplexy alebo vedecké centrá sú práve v stave zrodu a prebieha proces učenia ako riadiť komplexne tieto aktivity.

Podobne, ako v HDP podľa regiónov je významné postavenie Bratislavského regiónu, kde je lokalizovaných 41,5% celkových výdavkov na výskum a vývoj (tab. č. 24).

Tabuľka 20 – Výdavky na výskum a vývoj na obyvateľa

Región	Výdavky vedy a výskumu na obyvateľa (v tis. Sk)	Výdavky vedy a výskumu na obyvateľa (ako % k národnému priemeru)
Región Bratislava	414 446	363,23

Región	Výdavky vedy a výskumu na obyvateľa (v tis. Sk)	Výdavky vedy a výskumu na obyvateľa (ako % k národnému priemeru)
Región Severozápad	230 093	201,65
Trenčiansky kraj	164 009	143,74
Žilinský kraj	66 084	57,92
Región Juhozápad	170 406	149,34
Trnavský kraj	99 965	87,61
Nitriansky kraj	70 441	61,74
Región Východ	147 861	129,58
Banskobystrický kraj	51 980	45,56
Prešovský kraj	31 684	27,77
Košický kraj	64 197	56,26
Slovenská republika	114 101	100,00

Zdroj: Vlastné prepočty

V Bratislavskom regióne je koncentrovaných viac ako trikrát väčší podiel výdavkov na výskum a vývoj ako je priemer za Slovensko a 13 krát viac ako v Prešovskom kraji. V Bratislavskom regióne sa z celkových nákladov na vysoké školy a univerzity vynakladá 48% a pôsobí tam 49% učiteľov a študuje 41% denných študentov. Podiel vysokoškolsky vzdelanej pracovnej sily na ekonomicky aktívnom obyvateľstve podľa regiónov nie je tak dramaticky rozdielny, avšak existuje. Región Bratislava s 11% podielom na obyvateľstve má 25% podiel vysokoškolsky vzdelanej pracovnej sily.

Tabuľka 21 - Regionálne rozdiely v ľudskom potenciáli

Región	Podiel vysokoškolsky vzdelaných pracovníkov na ekonomicky aktívnych pracovníkoch (%)	
	1997	1998
Región Bratislava	24,6	25,0
Región Severozápad	9,2	8,9
Trenčiansky kraj	10,0	8,1
Žilinský kraj	8,5	9,8
Región Juhozápad	8,0	7,7
Trnavský kraj	8,5	8,6
Nitriansky kraj	7,6	6,9
Región Východ	9,0	9,1
Banskobystrický kraj	10,3	9,6
Prešovský kraj	9,0	9,2
Košický kraj	8,0	8,1
Slovenská republika	10,8	10,7

Zdroj: Štatistická ročenka 1999, Štatistický úrad SR, Bratislava

Prvé konzultačné aktivity zamerané na regionálny rozvoj na Slovensku sa objavili v rokoch 1990 – 1991 a mnohé z nich prišli zo zahraničia. V tom období vznikli vo všetkých 38 okresoch regionálne informačné a konzultačné centrá, založené na iniciatíve Ministerstva pre hospodársku stratégiu. Mnohé z nich boli transformované na súkromné podniky alebo sa stali súčasťou budovanej siete Národnej agentúry pre malé a stredné podniky. V súčasnosti pôsobí na Slovensku 12 regionálnych informačných a konzultačných centier a 5 podnikateľských inovačných centier (tab. č. 26 a 27).

Tabuľka 22 - Regionálne informačné a konzultačné centrá na Slovensku

Región Severozápad	Región Východ
RPIC Trenčín	RPIC Zvolen
RPIC Považská Bystrica	RPIC Lučenec
RPIC Martin	RPIC Poprad
Región Juhozápad	RPIC Prešov
RPIC Komárno	RPIC Košice
RPIC Dunajská Streda	RPIC Trebišov
RPIC Nitra	

Zdroj: MH SR

Tabuľka 23 - Podnikateľské inovačné centrá na Slovensku

Región Bratislava	Región Východ
BIC Bratislava	BIC Banská Bystrica
Región Severozápad	BIC Spišská Nová Ves
BIC Prievidza	BIC Košice

Zdroj: MH SR

Ekonomická depresia spojená s ťažkou adaptabilitou prechodu na trhové podmienky sa v prvom rade prejavila výrazne v okresoch Veľký Krtíš, Lučenec, Rimavská Sobota, Rožňava, Spišská Nová Ves a Trebišov, a následne v okresoch Čadca, Dolný Kubín, Stará Ľubovňa, Bardejov a Považská Bystrica (tu ešte navyše je situácia kombinovaná s najvyššími prirodzenými prírastkami obyvateľstva v SR) Tieto okresy boli vymedzené ako preferované³⁴ a okrem nich bolo vybraných 13 mikroregiónov s pretrvávajúcimi sociálnoekonomickými problémami. Ich počet bol v roku 1994 znížený na 9 a po roku 1994 sa od trvalého vymedzovania zaostalých regiónov podľa presných kritérií upustilo. Okrem toho bolo vymedzených aj 9 oblastí najviac postihnutých z hľadiska životného prostredia.³²

Najhoršia situácia z pohľadu nezamestnanosti je v okresoch, kde sa kumulujú viaceré negatíva, ako je nízka úroveň sociálno-ekonomického rozvoja regiónu, veľkostná štruktúra a počet rozhodujúcich podnikov. Tieto okresy nedisponujú spravidla nijakými, resp. len malými komparatívnymi výhodami pre ďalší rozvoj výroby a trhu práce.

Najlepšie sú na tom tie okresy, ktoré sa už aj v minulosti vyznačovali vysokou mierou ekonomickej aktivity a ktorých produkčná základňa pozostávala z viacerých väčších a stredných podnikov. Spravidla ide o aglomerácie s diverzifikovanou odvetvovou štruktúrou, vyváženým osídlením a s nadpriemernou technickou a občianskou vybavenosťou

Na základe analýzy podľa ukazovateľov príjem z pracovnej činnosti na obyvateľa a miera nezamestnanosti možno konštatovať, že s výnimkou Bratislavského regiónu sú ostatné regióny ekonomicky heterogénne celky.

Jednotlivé okresy – mikroregióny možno zaradiť do nasledujúcich skupín. *

Okresy zaradené do kategórie A predstavujú **rozvinuté regióny** s mnohosektorovou ekonomickou základňou. Do tejto kategórie na základe uvedených kritérií možno zaradiť celkom 11 okresov a aglomeráciu Bratislava a Košice³³. V okresoch zaradených do tejto kategórie žije 31,63% obyvateľov Slovenska (k 31. 12. 1998). Sú to okresy: Trnava, Ilava, Nové Mesto nad Váhom, Prievidza, Púchov, Trenčín, Liptovský Mikuláš, Žilina, Banská Bystrica, Zvolen, Žiar nad Hronom.

Okresy zaradené do kategórie B predstavujú **ekonomicky stabilizované regióny**, disponujúce s podmienkami ich ďalšieho rozvoja za predpokladu selektívnej podpory progresívnych odvetví. Do tejto kategórie možno zaradiť 20 okresov, v ktorých žije 25,46% obyvateľov Slovenska. Sú to okresy: Malacky, Pezinok, Hlohovec, Piešťany, Senica, Skalica, Bánovce nad Bebravou, Myjava, Považská Bystrica, Levice, Nitra, Topoľčany, Dolný Kubín, Martin, Ružomberok, Turčianske Teplice, Tvrdošín, Detva, Poprad, Prešov.

Okresy zaradené do kategórie C majú charakter **stagnujúcich regiónov** s jednostranne orientovaným ekonomickým potenciálom, ktorý nie je schopný absorbovať disponibilné pracovné sily, čo sa prejavuje v rastúcej miere nezamestnanosti. Do tejto

*Tvrdoň J.: Regionálne disparity a ekonomická regionalizácia Slovenska, In: Koncepcia územného rozvoja Slovenska - 2001, koncept návrhu, textová časť, MŽP SR, Bratislava, august 2000.

³² uznesenie vlády č.390/1991

³³ do aglomerácie Bratislava je zaradených päť okresov a do aglomerácie Košice štyri okresy

kategórie možno zaradiť 13 okresov a žije v nich 17,25% obyvateľov Slovenska. Sú to okresy: Senec, Dunajská Streda, Galanta, Komárno, Nové Zámky, Šaľa, Zlaté Moravce, Bytča, Banská Štiavnica, Brezno, Žarnovica, Humenné, Michalovce.

Okresy zaradené do kategórie D predstavujú **ekonomicky depresné regióny**, ktoré sú v dôsledku útlmu tradičných odvetví v štrukturálnej kríze, alebo v dôsledku predchádzajúceho vývoja nemajú zodpovedajúci ekonomický potenciál a pre nerozvinutú infraštruktúru ani predpoklady pre lokalizáciu významnejších ekonomických aktivít, aj keď disponujú využitelnými primárnymi zdrojmi. Ekonomická depresia týchto regiónov sa vzhľadom na absenciu vlastných zdrojov neustále prehľbuje. Do tejto kategórie možno zaradiť 26 okresov, v ktorých žije 25,66% obyvateľov Slovenska. Sú to okresy: Partizánske, Čadca, Kysucké Nové Mesto, Námestovo, Krupina, Lučenec, Poltár, Revúca, Rimavská Sobota, Veľký Krtíš, Bardejov, Kežmarok, Levoča, Medzilaborce, Sabinov, Snina, Stará Ľubovňa, Stropkov, Svidník, Vranov nad Topľou, Gelnica, Košice-okolie, Rožňava, Sobrance, Spišská Nová Ves, Trebišov.

Z uvedenej analýzy vyplýva, že v problémových regiónoch (tvoria ich 39 okresov zaradených do kategórií C a D) žije v nich 42,91% obyvateľov Slovenska.

Na území Slovenska v dôsledku predchádzajúceho vývoja lokálne pracovné trhy tvoria spádové územia miest, ktoré plnia funkciu stredísk obvodného, resp. vyššieho regionálneho významu. S malými výnimkami spádové územia týchto centier tvoria súčasť okresov. Okresy sú najmenšie ekonomicky i funkčne homogénne celky a ich ekonomická základňa určuje ekonomickú (životnú) úroveň obyvateľstva.

Pri formovaní stratégie regionálneho rozvoja a konkrétnej regionálnej politiky bude potrebné rešpektovať skutočnosť, že i naďalej prebieha proces koncentrácie ekonomických aktivít do obcí mestského charakteru.

V celoslovenskom meradle je v 134 mestách sústredených 86,4% podnikateľských subjektov – právnických osôb, z uvedeného počtu miest je v 77 mestách (ktoré plnili funkcie stredísk obvodného významu) sústredených 79,3 % a v 8 centrách vyššieho regionálneho významu 53,3% podnikateľských subjektov.

Uvedené skutočnosti naznačujú, že objektom regionálnej politiky sa musia stať mestá, ktoré tvoria skelet polycentrickej mestskej sústavy, ale aj **tŕažiskové body ekonomickej stability a potencionalného rozvoja jednotlivých regiónov**.

Významným problémom udržania decentralizovanej štruktúry ekonomiky, vytvorenej polycentrickej sústavy mestského osídlenia, a tým aj vyváženej socio-ekonomickej úrovne regiónov je:

- nedostatočné vybavenie územia SR výkonnou komunikačnou infraštruktúrou, najmä diaľnic a železničných tratí s vyššími rýchlostnými parametrami, ktoré v nových podmienkach determinuje dostupnosť trhov, a tým vytvorenie rovnocenných podmienok pre podnikanie,
- nedostatočná odvetvová diverzifikácia ekonomickej základne rady miest a okresov. Ich ekonomická a sociálna stabilita je závislá od existencie malého počtu (1-3) väčších podnikov,
- nerovnomerné rozmiestnenie obyvateľstva s vyššou kvalifikáciou, ktoré spôsobuje, že v rade okresov s nižšou vzdelanostnou úrovňou nie je možné reálne počítať s vyššou podnikateľskou aktivitou a to aj pri použití finančných podporných programov,
- absencia nástrojov (riadiace, plánovacie, finančné) rozvoja regiónov v rukách územnej samosprávy,
- absencia regionálnej samosprávy (VÚC),
- absencia regionálne diferencovaného daňového systému, daňovej politiky a systému efektívneho finančného vyrovnávania.

Uvedené naznačuje, že v územnoplánovacej praxi a najmä v regionálnej politike bude potrebné orientovať sa na **rozvoj regionálnych centier**.

Na základe uskutočnenej analýzy³⁴ regionálnej štruktúry môžeme konštatovať, že na Slovensku sa môžeme stretnúť s **dvomi dominantnými regionálnymi charakteristikami**: západo – východná kaskáda od rozvinutých regiónov po periférne regióny, dominantné postavenie Bratislavského regiónu (vyplývajúce z extrémne západnej lokalizácie Bratislavy a blízkosti Viedne).

³⁴ závery vid': Buček et al.: str. 16-18

6 Regionálna politika v Slovenskej republike

6.1 Východisková situácia

Nová regionálna politika sa na Slovensku začala formovať po r. 1990. Vláda SR uznesením č. 390/1991 schválila zásady regionálnej hospodárskej politiky, ktoré predstavovali návrh systémových krokov pri riešení regionálnych otázok a regulovaní rozvoja v problémových územných celkoch. Týmto dokumentom sa Slovensko tiež prihlásilo k základným princípom a cieľom regionálneho plánovania zodpovedajúcim európskemu štandardu Európskej charty regionálneho/priestorového plánovania.

Nie všetky zámery a úlohy vyššie uvedeného uznesenia vlády boli však realizované (najmä absentoval zákon o regionálnom rozvoji, fond regionálneho rozvoja a previazaný systém ekonomických nástrojov) čo spôsobilo, že v súvislosti s transformáciou ekonomiky a spoločnosti prebiehal na Slovensku v 90. - rokoch proces diferenciacie regionálneho rozvoja od jadra Bratislavy smerom cez okresy južného a severného Slovenska na východ.

Od roku 1990 pôsobili v Slovenskej republike inštitúcie, ktoré začali vytvárať legislatívny rámec regionálneho rozvoja, napr. Centrum strategických štúdií, Úrad pre stratégiu rozvoja spoločnosti, vedy a techniky SR. Je potrebné spomenúť i regionálne rozvojové agentúry, ktoré boli založené na základe generálnej dohody s odbormi a nadväzných uznesení vlády v okresoch, kde miera nezamestnanosti prekročila 20%.

V roku 1997 bola vládou SR schválená Koncepcia štátnej regionálnej politiky a vypracovaný bol i celý rad dokumentov súvisiacich s cezhraničnou a medzinárodnou spolupracou, s integráciou do Európskej únie a s možnosťami poskytnutia pomoci z príslušných fondov.

Osobitne je potrebné uviesť Integrovaný plán regionálneho a sociálneho rozvoja SR (schválený uznesením vlády SR č.923/1999), ktorý vytypoval 29 problémových okresov, ktoré sa koncentrujú do súčasného košického, prešovského a banskobystrického kraja.

6.2 Legislatívny rámec regionálnej politiky

Už v uvádzaných zásadách regionálnej hospodárskej politiky z roku 1991 sa regionálna politika popri makroekonomickej politike a politike sektorovej vymedzila ako špecifická forma hospodárskej politiky, ktorá sa zabezpečuje po vertikále sústavnou vzájomne zosúladňovacou činnosťou miestnej samosprávy, územných a ústredných orgánov štátnej správy a po horizontále územnou koordináciou jednotlivých druhov sektorových a odvetvných politík.

Súčasný gestor za regionálnu politiku na Slovensku Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR predložilo na rokovanie vlády Zásady regionálnej politiky SR, ktoré rozpracovávajú obecné organizačno - inštitucionálne, nástrojové, programové a zdrojové možnosti zabezpečovania aktivít regionálneho rozvoja. Realizáciou „Zásad“, by malo dôjsť k harmonizácii slovenskej regionálnej politiky s regionálnou politikou EÚ, a to najmä vo sfére princípov regionálnej politiky, jej nástrojov a inštitucionálneho zabezpečenia.

Zásady regionálnej politiky SR boli schválené uznesením vlády SR č. 725 z 13.9.2000 a v uznesení sa ukladá ministrom a predsedom ostatných ústredných orgánov štátnej správy SR implementovať zásady regionálnej politiky SR tak, aby sa zabezpečoval komplexný

systém podpory regionálneho rozvoja. Na tieto zásady by mal nadväzovať zákon o podpore regionálneho rozvoja, ktorý je predložený v súčasnom období na rokovanie vlády SR.

6.3 Podporované regióny v rámci systému regionálnej politiky štátu

V podmienkach SR budú podporované:

- ekonomicky slabé regióny, ktoré na základe ukazovateľov hospodárskeho a sociálneho rozvoja vykazujú podstatne nižšiu úroveň rozvoja ako je priemerná úroveň v Slovenskej republike. Na ich vymedzenie sa používajú ukazovatele: miera nezamestnanosti, relácia počtu uchádzačov o zamestnanie na jedno voľné pracovné miesto, výška mzdových príjmov, úroveň daňových príjmov miestnych rozpočtov, podiel a rozsah útlmu primárnych odvetví (poľnohospodárstvo, lesníctvo) na štruktúre zamestnanosti a hustota osídlenia,
- štrukturálne postihnuté regióny, v ktorých sa sústreďujú negatívne prejavy štrukturálnych zmien, dochádza k útlmu odvetví a výrobných podnikov a k rastu nezamestnanosti. Na ich vymedzenie slúžia ukazovatele: miera nezamestnanosti vrátane relácie počtu uchádzačov o zamestnanie na jedno voľné pracovné miesto, rozsah a váha útlmu priemyselných odvetví na zamestnanosti a rozvoj podnikania.

Východiskom pre vymedzenie podporovaných regiónov je analytické zhodnotenie situácie v Slovenskej republike ako celku vrátane skúseností z krajín EÚ s podobnou problematikou. Tieto regióny sa budú vyčleňovať v súlade s nariadeniami EC na úrovni NUTS II alebo NUTS III.

6.4 Programové zabezpečenie regionálnej politiky

Sústavu programových dokumentov regionálnej politiky tvoria:

- Národný plán regionálneho rozvoja SR (zahrňujúci celé územie SR)
- Konceptie rozvoja krajov
- Programy rozvoja obcí

Národný plán regionálneho rozvoja Slovenskej republiky je základným strednodobým programovým dokumentom regionálnej politiky SR. Tento dokument určuje stratégiu štátu v oblasti podpory regionálneho rozvoja, definuje potrebné východiská a stanovuje rozvojové zásady, ciele a priority pre vypracovanie regionálnych programov rozvoja. Súčasťou NPRR SR sú sektorové operačné programy a regionálne operačné programy.

Za vypracovanie Národného plánu regionálneho rozvoja SR a jeho schválenie vládou zodpovedá MVRR SR.

Konceptie rozvoja krajov je strednodobý analyticko-konceptný dokument, ktorý určuje základné smery a priority rozvoja kraja, analýzu silných a slabých stránok, určenie cieľov, priorít ako aj stratégií na ich dosiahnutie. Konceptia rozvoja kraja je podkladovým materiálom pre vypracovanie regionálneho operačného programu.

Programy rozvoja obcí by mali na základe miestnych daností a možností zosúladiť záujmy miestnych spoločenstiev so zámermi ekonomických a ďalších subjektov (organizácií)

lokalizovaných v nimi spracovanom území. Za vypracovanie týchto programov sú zodpovedné jednotlivé obce.

6.5 Inštitucionálne zabezpečenie regionálnej politiky v SR

Centrálna úroveň

Z hľadiska inštitucionálneho zabezpečenia regionálnej politiky v SR je na centrálnej úrovni potrebné uviesť **vládu SR**, ktorá :

- schvaľuje programové dokumenty a zásadné opatrenia týkajúce sa tvorby a realizácie politiky regionálneho rozvoja
- predkladá NR SR legislatívne návrhy ovplyvňujúce politiku regionálneho rozvoja
- navrhuje NR SR objem finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu na zabezpečenie štátnej regionálnej politiky

Ako nadrezortný koordinačný, poradný a iniciatívny orgán vlády pre regionálnu politiku je zriadená **Rada vlády SR pre regionálnu politiku**.

Úlohu sekretariátu Rady vlády SR pre regionálnu politiku plní **Odbor rozvoja regiónov** Úradu vlády SR, ktorý taktiež vykonáva legislatívnu, koordinačnú, administratívnu a servisnú činnosť pre potreby podpredsedu vlády SR pre ľudské práva, menšiny a regionálny rozvoj.

Pôsobnosť a kompetencie ústredných orgánov štátnej správy stanovuje tzv. kompetenčný zákon (zákon SNR č.347/1990 zb. o organizácii ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy SR v znení neskorších predpisov). Priame kompetencie pre oblasť regionálneho rozvoja má podľa spomínaného zákona Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR.

Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR

- koordinuje činnosť všetkých orgánov štátnej správy a orgánov územnej samosprávy zúčastnených na príprave a realizácii Národného plánu regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, regionálnych operačných programov a sektorových operačných programov,
- vypracováva v spolupráci s orgánmi štátnej správy a orgánmi územnej samosprávy a sociálno-ekonomickými partnermi návrh Národného plánu regionálneho rozvoja Slovenskej republiky a predkladá ho vláde na schválenie,
- prostredníctvom svojich detašovaných pracovísk zabezpečuje v spolupráci s ostatnými ústrednými orgánmi štátnej správy, orgánmi územnej samosprávy a sociálno-ekonomickými partnermi vypracovanie regionálnych operačných programov,
- vyhodnocuje priebeh a plnenie Národného plánu regionálneho rozvoja Slovenskej republiky,
- prostredníctvom svojich detašovaných pracovísk vyhodnocuje priebeh a plnenie regionálnych operačných programov,
- zabezpečuje spoluprácu s orgánmi Európskej únie, koordinuje využívanie finančných prostriedkov z fondov v oblasti hospodárskej a sociálnej súdržnosti a medzinárodnej a cezhraničnej spolupráce,
- prostredníctvom svojich detašovaných pracovísk zabezpečuje výber projektov v rámci realizácie regionálnych operačných programov a v spolupráci s orgánmi štátnej správy zabezpečuje ich nezávislé expertné posudzovanie, pričom kritériá pre výber projektov určí príslušný regionálny monitorovací výbor,

-
- zriaďuje Implementačnú a platobnú agentúru regionálneho rozvoja, regionálne monitorovacie výbory a Národný monitorovací výbor,
 - prostredníctvom svojich detašovaných pracovísk pripravuje podklady pre činnosť regionálnych monitorovacích výborov,
 - prostredníctvom svojich detašovaných pracovísk pripravuje podklady pre činnosť Národného monitorovacieho výboru,
 - môže činnosťou, ktorá má byť zabezpečená prostredníctvom svojich detašovaných pracovísk, poveriť aj iné organizácie spadajúce pod ministerstvo,
 - za účelom plnenia týchto úloh požaduje od zainteresovaných orgánov štátnej správy a orgánov územnej samosprávy potrebné informácie.

Keďže realizácia regionálneho rozvoja má viacodborový charakter, aj ďalšie ministerstvá a iné ústredné orgány štátnej správy majú vo svojej pôsobnosti určité aktivity, ktoré sa viac či menej dotýkajú problematiky regionálneho rozvoja.

Ústredné orgány štátnej správy v rámci svojej pôsobnosti:

- analyzujú dosiahnutú úroveň hospodárskeho a sociálneho rozvoja krajov a okresov výsledky analýz sú jedným z podkladov pre vypracovanie návrhu Národného plánu regionálneho rozvoja Slovenskej republiky a návrhov regionálnych programov rozvoja,
- spolupracujú pri vypracovávaní a realizácii Národného plánu regionálneho rozvoja Slovenskej republiky a regionálnych programov rozvoja,
- spolupracujú na žiadosť krajských úradov pri vypracovávaní koncepcie rozvoja kraja,
- plnia úlohy súvisiace s oblasťou podpory regionálneho rozvoja tak, aby svojou činnosťou prispievali k vyrovnávaniu rozdielov medzi úrovňami rozvoja jednotlivých regiónov.

Medzi ministerstvá s úzkym vzťahom k regionálnemu rozvoju patrí najmä :

- Ministerstvo financií SR – tvorba a zavádzanie ekonomických nástrojov, zabezpečenie kofinancovania predvstupových a neskôr štrukturálnych fondov EÚ, zodpovednosť za finančné riadenie programov PHARE, ISPA a SAPARD, za spolufinancovanie zo štátneho rozpočtu a iných finančných zdrojov v zmysle medzinárodných finančných dohôd pre predvstupové fondy, metodicky riadi a koordinuje finančnú kontrolu predvstupových fondov vo vzťahu k ministerstvám a ostatným ústredným orgánom štátnej správy, vykonáva následné kontroly hospodárenia s prostriedkami predvstupových fondov na orgánoch implementácie,
- Ministerstvo životného prostredia SR – environmentálna politika, územné plánovanie, program ISPA,
- Ministerstvo pôdohospodárstva SR – agrárna politika, rozvoj vidieka, program SAPARD,
- Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií SR – dopravná politika, program ISPA,
- Ministerstvo hospodárstva SR – priemyselná politika, podpora rozvoja cestovného ruchu, oblasť zahraničných investícií, podpora malého a stredného podnikania,
- Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR – aktívna politika zamestnanosti,
- Ministerstvo vnútra SR - cezhraničná a interteritoriálna spolupráca orgánov miestnej štátnej správy v oblasti reg. rozvoja,
- Ministerstvo zahraničných vecí SR - medzinárodná spolupráca v oblasti regionálnej politiky

-
- Ministerstvo kultúry SR - ochrana a rozvoj kultúrneho dedičstva a zachovanie a využitie kultúrneho potenciálu jednotlivých regiónov Slovenska

Ďalším orgánom štátnej správy s úzkym vzťahom k regionálnemu rozvoju patrí Úrad pre štátnu pomoc, najmä sekcia regionálnej pomoci, ktorá posudzuje, hodnotí a predkladá na schválenie riaditeľovi úradu navrhovanú štátnu pomoc z územného hľadiska v oblasti: rozvoja regiónov, malého a stredného podnikania, minimálnej štátnej pomoci, rozpočtov obcí atď.

Regionálna úroveň

Na regionálnej úrovni je v súčasnosti inštitucionálne zabezpečenie regionálnej politiky realizované krajskými a okresnými úradmi.

Krajské úrady

- vypracovávajú a schvaľujú koncepciu rozvoja kraja,
- podieľajú sa na vypracovaní regionálnych operačných programov za svoje územné celky zabezpečujú spracovanie a plnenie krajských programov rozvoja,
- spolupracujú s ústrednými orgánmi štátnej správy pri realizácii cieľov a úloh regionálneho rozvoja,
- koordinujú činnosti všetkých dotknutých organizácií spolupracujúcich pri príprave programových dokumentov vzťahujúcich sa na regionálny rozvoj daného kraja,
- spolupracujú s krajskými úradmi práce pri realizácii politiky trhu práce.

Okresné úrady

Okresné úrady plnia čiastkové úlohy spojené s procesom regionálneho rozvoja za svoj okres, najmä sú povinné na žiadosť ministerstva alebo krajského úradu poskytovať nevyhnutnú súčinnosť pri príprave a realizácii Národného plánu regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, regionálnych programov rozvoja a koncepcie rozvoja kraja.

Samospráva VÚC

Po plánovanom uskutočnení reformy verejnej správy v Slovenskej republike prejdú všetky kompetencie v oblasti regionálneho rozvoja daného VÚC na jeho samosprávne orgány. Orgány VÚC budú najmä:

- vypracovávať a zodpovedať za realizáciu a koncepciu rozvoja VÚC, ktorá bude základom pre neskoršie spracovanie regionálnych operačných programov,
- spolupracovať pri vypracovaní regionálnych operačných programov a spolupodieľať sa na ich plnení,
- monitorovať a pravidelne (ročne) vyhodnocovať sociálno-ekonomický rozvoj VÚC a toto vyhodnotenie predkladať Ministerstvu výstavby a regionálneho rozvoja SR,
- spolupracovať s ústrednými orgánmi štátnej správy pri realizácii cieľov a úloh regionálneho rozvoja,
- koordinovať činnosť všetkých dotknutých organizácií spolupracujúcich pri príprave programových dokumentov vzťahujúcich sa na regionálny rozvoj VÚC.

V prípade úplného zrušenia okresných úradov orgány VÚC preberajú ich úlohy a kompetencie.

Obce

- vypracúvajú a schvaľujú program rozvoja územného obvodu obce a zabezpečujú jeho plnenie,
- na žiadosť krajského úradu alebo okresného úradu poskytujú nevyhnutnú súčinnosť pri príprave a realizácii regionálnych programov rozvoja a koncepcie rozvoja kraja,
- zabezpečujú a podporujú rozvoj obecných aktivít potrebných pre rozvoj regiónu prostredníctvom všeobecne záväzných nariadení,
- môžu združovať svoje prostriedky so susednými obcami a ďalšími právnickými osobami pri zabezpečovaní spoločných rozvojových zámerov,
- môžu s ďalšími obcami vytvárať mikroregióny.

Okrem uvedenej inštitucionálnej štruktúry v rámci štátnej správy a samosprávy, sa v súlade s princípom partnerstva podieľa na realizácii regionálnej politiky v SR aj mnoho ďalších organizácií. Sú to napr. regionálne rozvojové agentúry, profesné a iné záujmové združenia, výskumné, odborné inštitúcie a subjekty, mimovládne neziskové organizácie a pod.

NPRR SR rešpektuje súčasný platný právny stav v oblasti verejnej správy. Po uskutočnení reformy verejnej správy bude časť Inštitucionálne zabezpečenie upravená v zmysle výsledkov reformy.

6.6 Nástroje regionálnej politiky

Regionálna politika vo všeobecnosti si vyžaduje takú sústavu nástrojov, ktoré umožnia jej účinnú realizáciu na jednotlivých úrovniach pri rešpektovaní a akcelerovaní vlastných vnútorných zdrojov v kombinácii s externými faktormi. Tejto podmienke vyhovuje štruktúra nástrojov:

- 1) z hľadiska úrovne: nástroje centra, regionálnej a komunálnej úrovne
- 2) z hľadiska charakteru nástrojov:

programové

- dlhodobé a strednodobé plány regionálneho rozvoja na národnej, regionálnej a lokálnej úrovni
- regionálne a miestne podporné programy (podpora malého a stredného podnikania, poľnohospodárstva, exportu, vzniku inovačných centier, cestovného ruchu, cieľavedomého umiestňovania verejných investícií)

fiskálne a ostatné finančné

- dotačná politika (účelové a neúčelové dotácie, štátne objednávky)
- úverová politika (vrátane záruk na úvery, bonifikácie úrokov, prémie)
- odpisová politika
- daňová politika (vrátane regionálnej diferenciácie daní)
- štátny, regionálne a miestne rozpočty
- štátne a regionálne účelové fondy
- európske fondy (predvstupové a štrukturálne)
- združovanie finančných prostriedkov

mimoekonomické
inštitucionálne

- podpora štátu ku vzniku služieb pre regionálny rozvoj (marketing, ekonomické a právne poradenstvo, verejnosúkromné partnerstvo)
 - podpora vzniku nových technológií (stimulácia vzniku vzdelávacích inštitúcií, vzniku vedeckých parkov)
- legislatívne a normotvorné nástroje štátu, regiónov a obcí (zákony, vyhlášky, nariadenia, stanoviská).

O výbere jednotlivých nástrojov, resp. ich kombinácii a o ich využívaní rozhoduje vláda SR.

6.7 Doterajšia podpora regionálneho rozvoja Európskou úniou

Programy PHARE

Program PHARE bol prakticky od roku 1990 prvou formou finančnej pomoci poskytnutej EÚ na spoločensko-hospodársky rozvoj SR. Táto pomoc predstavuje významnú podporu pre tvorbu a realizáciu regionálnej politiky na Slovensku. Význam nemá len poskytovanie finančných prostriedkov, ale aj to, že príslušné orgány verejnej správy mali možnosť osvojiť si metodické postupy platné v EÚ a pripraviť sa tak na procedúry spojené s využívaním štrukturálnych fondov.

Uznesením vlády Slovenskej republiky k informácii o stave prác na príprave finančných memoránd Phare na rok 2000 č. 77/2000 bola ministerke financií SR uložená úloha zhrnúť do návrhu východísk pre štátny rozpočet na rok 2001 objem prostriedkov potrebných pre spolufinancovanie projektov zaradených do návrhu Finančného memoranda pre národný program Phare 2000.

Finančné memorandum (FM) 1997 bolo úspešne uzatvorené, keď zo 44,55 MEUR alokovaných pre SR bolo nakontrahovaných 43,58 MEUR, t.j. 98%. Finančné prostriedky boli použité napr. na:

- Reštrukturalizáciu priemyselných podnikov
- Rozvoj malého a stredného podnikania
- Podporu exportu a zahraničných investícií
- Posilnenie integrácie v rezorte pôdohospodárstva
- Rozvoj občianskej spoločnosti
- Komunitárne programy (Leonardo, Socrates, Mládež pre Európu)

V roku 1998 boli podpísané finančné memorandá vo výške 78,32 MEUR.

Finančné prostriedky boli použité napr. na:

- Aproximáciu práva, Európsku integráciu a koordináciu Phare
- Pôdohospodárstvo
- Špeciálny prípravný program pre ŠF EÚ
- Budovanie inštitúcií v životnom prostredí
- Grantový fond životného prostredia
- Komunitárne programy (Leonardo, Socrates, Mládež pre Európu)
- Program Pre-Ins, z toho jednotlivé projekty:
- Zvýšenie Slovenského poprivatizačného fondu
- Zlepšenie postavenia Rómov v okrese Spišská Nová Ves

-
- Fond veľkých infraštruktúrnych projektov (LSIF)
 - D61 obchvat Bratislavy na úseku Senecká – Mierová
 - Program cezhraničnej spolupráce Phare

Z finančného memoranda 1998 bolo do konca roka 1999 nakontrahovaných 33,69 MEUR, t.j. 43%. Zvyšné prostriedky je potrebné nakontrahovať do 31.12.2000.

V roku 1999 bolo pre Národný program Phare vyčlenených 69,5 MEUR. Finančné prostriedky smerovali napr. do nasledovných oblastí:

- Ekonomická reforma
- Vnútorňý trh
- Poľnohospodárstvo
- Štatistika
- Životné prostredie
- Energia
- Inštitucionálne a administratívne kapacity
- Most Štúrovo - Ostrihom
- LSIF IV. - ISPA Príprava programu
- 1999 Phare Pre-Ins Facility
- Phare CBC

Rozvoj vidieka

V záujme riešenia problémov vidieckych oblastí podporila v rokoch 1999 a 2000 Európska komisia a vláda SR projekt PHARE „Fond rozvoja vidieka,“. Cieľom tohto projektu bolo vytvoriť nástroj na transparentné poskytovanie prostriedkov a zabezpečenie mechanizmu aktivít vidieckeho rozvoja, ktorý je založený na princípoch a kritériách využívaných v Európskej únii. Príprava a implementácia projektu sa zamerala na okresy Nové Zámky (produkčná oblasť) a Snina – Stropkov, ktoré boli komisionálne vybrané na základe kritériálneho hodnotenia.

Jedným z programov, prostredníctvom ktorých bude EÚ poskytovať finančnú pomoc kandidátskym krajinám v predvstupovom období, je aj program SAPARD. Program SAPARD sa zameriava na podporu opatrení v oblasti poľnohospodárstva a rozvoja vidieka. Podmienkou čerpania prostriedkov z uvedeného programu v období rokov 2000-2006 je vypracovanie a predloženie EK národný Plán rozvoja vidieka. Plán rozvoja vidieka SR bol vypracovaný a schválený EK v októbri 2000.

Rozhodnutím Komisie č. C(2000/3327) zo dňa 17.11.2000 bol schválený program SAPARD pre Slovenskú republiku.

Cezhraničná spolupráca

Uznesením z februára a júna roku 1999 schválila vláda SR návrh na podpis Európskej charty miestnej samosprávy a návrh na ďalšie opatrenia po jej podpise³⁵. Uznesením NR SR č. 516 z 26.10.1999 bol vyslovený súhlas s ratifikáciou Európskej charty miestnej samosprávy s príslušným vyhlásením k čl. 2,3,4,5,6,7,8,9,10,11.

³⁵ ide o uznesenia vlády SR č.97 z 3.februára 1999 a č.453 z 2.júna 1999

V januári roku 1999 schválila vláda SR Správu o podpise Európskeho rámcového dohovoru o cezhraničnej spolupráci medzi územnými celkami alebo orgánmi a Doplnkového protokolu k Európskemu rámcovému dohovoru o cezhraničnej spolupráci medzi územnými celkami alebo orgánmi³⁶. Obidva protokoly už boli ratifikované a vstúpili do platnosti 2. mája 2000.

Uznesením vlády bol schválený aj Návrh na podpis Protokolu č. 2 k Európskemu rámcovému dohovoru o cezhraničnej spolupráci medzi územnými celkami alebo orgánmi týkajúci sa interteritoriálnej spolupráce³⁷. Slovenská republika už predmetný protokol podpísala a NR SR vyslovila súhlas s jeho ratifikáciou.

Slovenská republika už podpísala medzivládne dohody o cezhraničnej spolupráci s Poľskou republikou (r.1994), s Českou republikou (r.2000) a Ukrajinou (r.2000). Na podpis sa pripravujú dohody o cezhraničnej spolupráci s Maďarskou republikou a Rakúskom (2000, 2001).

Euroregióny

V rámci európskej integrácie sa kladie mimoriadny dôraz na cezhraničnú spoluprácu ako prípravu na spoluprácu medzi členskými krajinami v rámci EÚ. Základným princípom cezhraničnej spolupráce je vytvoriť väzby a zmluvné vzťahy v hraničných oblastiach tak, aby sa dali prijímať spoločné riešenia hospodárskych a spoločenských problémov prostredníctvom cezhraničnej integrácie medzi regiónmi.

Smernice Európskej únie vyžadujú pre vytváranie a riadenie implementácie programov cezhraničnej spolupráce určité cezhraničné štruktúry, medzi ktoré patria inštitúcie známe ako „euroregióny”. Prihraničné oblasti Slovenskej republiky sú takmer sto percentne pokryté nedávno alebo celkom novo vzniknutými euroregiónmi a dá sa predpokladať, že cezhraničné aktivity regionálnych a miestnych orgánov sa budú rozvíjať práve v rámci euroregiónov.

Názov euroregiónu	Sídlo
Karpatský euroregión	Prešov
Euroregión Košice - Miskolc	Košice
Euroregión Slaná - Rimava	Rožňava
Euroregión Neogradiensis	Lučenec
Ipeľský euroregión	Šahy
Euroregión Váh-Dunaj-Ipeľ	Nitra
Euroregión Podunajského trojspolku	Dunajská Streda
Euroregión Pomoravie	Holíč
Euroregión Bílé - Biele Karpaty	Trenčín
Euroregión Beskydy	Žilina
Euroregión Tatry	Kežmarok

U každého ER sú presne definované ciele činnosti, predovšetkým príprava regiónu na procesy európskej integrácie, rozvoj hospodárstva, zastavenie migrácie obyvateľstva, rozvoj poľnohospodárstva, dopravy, rozvoj regionálnej infraštruktúry, zosúladenie rozvojových projektov, ochrana životného prostredia, spoločné odvrátenie živelných pohrôm, vytvorenie manažmentu, odborných pracovných skupín a infocentier, vybudovanie podnikateľského centra, podpora kultúrnej činnosti

³⁶ uznesenie vlády SR č.72 z 27.januára 1999

³⁷ uznesenie vlády SR č.1029 z 25.novembra 1999

Plnohodnotným členom medzinárodnej organizácie AEER (Association of European Border Regions) je ER Tatry. Čiastočne sa do spolupráce s touto organizáciou zapájajú ER Ipeľský, Slaná-Rimava, Biele-Biele Karpaty a Pomoravie.

Dôležitou pre daný ER je schopnosť predkladať kvalitné projekty, ktoré by umožnili získať maximum podporných prostriedkov EÚ pre cezhraničnú spoluprácu - z programu Phare CBC.

Regionálne programy rozvoja

Na Slovensku bolo v 90-tych rokoch vypracovaných viacero regionálnych programov (napr. Rozvoj a územné usporiadanie regiónov v podunajskom priestore, Koordinačná štúdia rozvoja slovensko-poľských pohraničných oblastí, analytická štúdia geoeconomického subregiónu Viedeň – Bratislava – Győr, Návrh koncepcie integrácie SR do EÚ, Návrh postupu pri príprave Národného programu pre prijatie *acquis communautaire* v SR.

Je potrebné uviesť aj spracovanie Integrovaného plánu regionálneho a sociálneho rozvoja SR. Ide o predbežný dokument Národného plánu regionálneho rozvoja kompatibilného s praxou EÚ. Tento dokument je vypracovaný pre obdobie rokov 2000-2001 z hľadiska schválenia finančných prostriedkov z upraveného programu PHARE. Návrh Integrovaného plánu regionálneho a sociálneho rozvoja SR – časť 1 – Národná rozvojová stratégia bola schválená uznesením vlády³⁸. Podľa tohto uznesenia boli vymedzené štyri regióny Slovenska:

Bratislavský kraj,

Slovensko – juhozápad, zložený z Nitrianskeho a Trnavského kraja,

Slovensko – severozápad, zložený zo Žilinského a Trenčianskeho kraja,

Slovensko – východ, zložený z Prešovského, Košického a Banskobystrického kraja,

pričom pre roky 2000-2001 v rámci krajov za prioritné budú považované zaostávajúce okresy s dôrazom na región Slovensko - východ.

³⁸ uznesenie vlády SR č.923 z 27.októbra 1999 k návrhu Integrovaného plánu regionálneho a sociálneho rozvoja SR - časť I - Národná rozvojová stratégia. Dopracovaný Integrovaný plán bol opätovne schválený vo vláde dňa 1.decembra 1999.

II. CIELE, PRIORITY A IMPLEMENTÁCIA NÁRODNÉHO PLÁNU REGIONÁLNEHO ROZVOJA SR

7 Ciele a priority NPRR SR

7.1 Strategický cieľ NPRR SR

Národný plán regionálneho rozvoja SR je základným programovým dokumentom regionálneho rozvoja Slovenskej republiky a je podmienkou čerpania štrukturálnych fondov EÚ. Podobný typ dokumentov sa vypracúva v každej z členských krajín EÚ.

Hlavnou úlohou regionálnej politiky SR je postupné vyrovňovanie rozdielov medzi regiónmi a sociálno-ekonomická súdržnosť a sústavné zvyšovanie životnej úrovne obyvateľov. Preto strategickým cieľom NPRR SR je:

**Zabezpečiť pri rešpektovaní trvalo udržateľného rozvoja taký rast HDP, aby
Slovenská republika do r. 2006 dosiahla úroveň
60-65 % z priemeru HDP/obyv. štátov EÚ.**

Formulácia strategického cieľa vychádza z predpokladu, že medziročný prírastok HDP v bežných cenách v priemere za SR sa bude od roku 2001 pohybovať v intervale 3,0 – 5,0 %. Z pohľadu súčasného stavu v rozvoji regiónov predpokladaný rast HDP sa musí uskutočňovať za týchto rozhodujúcich **podmienok**:

- vyváženého ekonomického a sociálneho rozvoja regiónov t.j. plného rešpektovania **princípu egalizácie** tak, aby podpornými opatreniami boli tlmené tendencie k vzniku výrazných regionálnych disparít, ktoré sú dôsledkom rozdielnych podmienok podnikania v jednotlivých krajoch a najmä ich mikroregiónoch tvorených spádovými územiami miest - centier terciárneho a sekundárneho sektoru³⁹.

- harmonického usporiadania a racionálneho využívania celého územia SR najmä dôsledným uplatňovaním **princípu viacerých centier** mestského osídlenia a primeraného rozvoja vidieckeho osídlenia so zodpovedajúcim vybavením zariadeniami sociálnej a technickej infraštruktúry, ktoré by sa malo približovať štandardom krajín EÚ.

Sformovaná polycentrická sústava mestského osídlenia viaže síce „len“ 54 % obyvateľstva, ale podľa stavu v r. 1999 je v 136 mestách lokalizovaných 86,4 % z celkového počtu 63 723 podnikateľských subjektov (právnických osôb) a 66,5 % z celkového počtu samostatne podnikajúcich osôb. Z toho je zjavné, že udržanie pomerne rovnomerne rozmiestneného mestského osídlenia determinuje splnenie podmienky vyváženého socio-ekonomického rozvoja regiónu a súčasne je faktorom stabilizácie obyvateľstva vo vidieckych sídlach nachádzajúcich sa v ich prijateľnej dochádzkovej izochrone.

³⁹ Ekonomická úroveň regiónov vyjadrená ukazovateľom HDP/obyv. (v PPS v nominálnej hodnote) bol v roku 1996 v porovnaní s priemerom štátov EÚ v regióne: Bratislava - 105%, Juhozápad - 41%, Severozápad - 38%, Východ - 38%.

Vplyvom rozdielnych podmienok daných najmä dostupnosťou koncentrovaných trhov, štruktúrou ekonomickej základne a vzdelanostnou štruktúrou obyvateľstva sa začínajú výrazne prejavovať tendencie, keď podnikateľské subjekty preferujú regióny v západnej časti SR, najmä región Bratislava, ktorý vo vnútroštátnych reláciách má voči ostatným regiónom, najmä voči regiónu Východ až o 176,0% vyšší podiel HDP/obyv. Vzhľadom k rozširovaniu depresných území (okresov) v ostatných regiónoch vývoj zatiaľ tenduje k prehĺbňovaniu medziregionálnych disparít.

- **Princíp ochrany a tvorby životného prostredia** tak, aby súbežne s ekonomickým rozvojom regiónu boli obnovené environmentálne funkcie územia, znižovalo sa zaťažovanie územia znečisťujúcimi emisiami a podporovali prvky systému ekologickej stability (ochrana klímy a ovzdušia, ochrana vôd, narábanie s odpadmi a odstraňovanie starých záťaží, environmentálna osвета, výchova a vzdelávanie). V dôsledku poklesu výroby, účinku prijatých opatrení v hutníckom a chemickom priemysle a zmien v štruktúre palivovo energetickej základne v prospech ušľachtilejších palív sa od roku 1989 znížil rozsah emisií oxidu siričitého o 65 %, tuhých častíc o 81 %, oxidov dusíka o 45% a oxidu uhoľnatého o 29%.

Rozsah chránených krajinných oblastí predstavuje až 22,4% rozlohy SR, hrozí však, že pre nedostatok finančných zdrojov je ohrozená ochrana osobitne chránených území a krajiny ako aj ustanovenia medzinárodných dohovorov.

Uvažovaný rast HDP za uvedených rozhodujúcich podmienok bude možný **za predpokladu**, že na celoštátnej úrovni budú prijaté také legislatívne finančné a inštitucionálne opatrenia, ktorými sa vytvorí priestor pre:

- Podporu podnikania v regiónoch regionálnou diferenciáciou systémových regulačných a motivačných nástrojov, najmä v oblasti úverovej, subvenčnej, daňovej, resp. tarifnej a colnej politiky štátu.
- Prechod zodpovednosti za komplexný rozvoj regiónov a miest na orgány regionálnej a miestnej samosprávy za účinnej podpory územných orgánov štátnej správy a vytvorenie efektívneho mechanizmu koordinácie plánov a realizačných opatrení ústredných orgánov a orgánov regionálnej samosprávy a decentralizáciu nástrojov (plánovacie, riadiace, finančné) na mestá, obce a VÚC.
- Vznik a podporu verejných, súkromných inštitúcií a záujmových združení orientovaných najmä na generovanie vnútorných zdrojov zabezpečujúcich ekonomický rast a zvyšovanie kvality života regiónov, mestských a vidieckych sídiel.
- Transformáciu spoločnosti na informačnú spoločnosť predovšetkým v polohe vývoja a šírenia know-how.

7.2 Rozvojové osi, globálne a špecifické ciele NPRR SR do roku 2006

K dosiahnutiu strategického ekonomického cieľa sú na obdobie do r. 2006 z rady faktorov podmieňujúcich vyvážený, dynamický, ekonomický a sociálny rozvoj regiónov vybrané tie faktory, ktoré rozhodujúcim spôsobom ovplyvnia štruktúru a rozvoj ekonomickej základne regiónov a vo svojom súhrne tvoria rámcový návrh priorít NPRR SR. Z nich sa odvíjajú štyri hlavné rozvojové osi NPRR SR.

Rozvojové osi predstavujú strategické zameranie NPRR SR:

V oblasti podpory podnikania ide o **využitie, reštrukturalizáciu a rozvoj produkčného potenciálu regiónov** a **zvýšenie inovačnej kapacity regiónov**. Cieľom je podporovať tie podnikateľské aktivity, ktoré okrem využitia vlastných primárnych zdrojov regiónov sa budú orientovať najmä na rozvoj a zakladanie nových sofistikovaných výrobných odborov v priemysle a službách s vyšším podielom pridanej hodnoty a proexportným charakterom. V záujme ekonomickej a sociálnej stability regiónov podpora by mala viesť k udržaniu a posilneniu odvetvovej diverzifikácie ekonomickej základne ako jedného z rozhodujúcich faktorov ekonomickej prosperity, stability regiónov a zvyšovania ich

atraktivity pre zahraničných i domácich investorov. Súčasný stav vo výskume a vývoji v jednotlivých regiónoch a najmä absencia dostatočného počtu špeciálnych inštitúcií zameraných na prenos nových technológií a know-how do produkčných odvetví. Vyžaduje to podporu rozvoja vedecko-výskumnej základne a vytvárania podmienok na regionálnu lokalizáciu a rozvoj technologických firiem, informačných a poradenských centier.

V oblasti rozvoja ľudských zdrojov ide najmä o **rozvoj ľudského potenciálu a efektívne využitie zdrojov pracovných síl**. Dlhodobým cieľom je zvýšenie vzdelanostnej úrovne obyvateľstva najmä v regiónoch s podpriemerným podielom obyvateľstva s vysokoškolským a stredným odborným vzdelaním; zachytenie moderných trendov v rozvoji vzdelávania so zodpovedajúcim technickým vybavením vzdelávacích inštitúcií a prispôsobovanie profesijnej orientácie absolventov očakávaným potrebám trhu práce najmä s orientáciou na progresívne sofistikované výroby a služby. Pri vysokej miere nezamestnanosti je strednodobým cieľom podpora aktívnej politiky zamestnanosti vrátane prechodných opatrení na zapojenie disponibilných pracovných síl do produkčných činností aj za podmienky priamej inferencie štátu na trhu práce.

V oblasti rozvoja infraštruktúry ide o **zlepšenie dostupnosti regiónov a dovybavenie ich územia infraštruktúrou**. Cieľom je zlepšenie lokalizačných podmienok. V prvom rade ide o modernizáciu dopravnej infraštruktúry na multimodálnych koridoroch a podporu aktivít zameraných na dovybavenie územia regiónov zariadeniami technickej infraštruktúry s dostatočnými kapacitnými rezervami (vodovodná, kanalizačná sieť, ČOV) min. na úroveň priemeru SR s dôrazom na vidiecke sídla.

Vzhľadom na súčasné problémy regionálneho rozvoja SR a zabezpečenie predpokladov na neinflačný a rovnovážny hospodársky rast národného hospodárstva boli uvedené rozvojové osi rozpracované v rámci sektorových a regionálnych operačných programoch do globálnych a špecifických cieľov. V rámci tohto rozpracovania ide o nasledovné *globálne ciele*:

1. Tvorba efektívnych pracovných miest a zníženie nezamestnanosti
2. Podpora kontinuálneho rastu konkurencieschopnej produkcie
3. Rozvoj technickej a sociálnej infraštruktúry
4. Rozvoj výroby a služieb založených na využití domácich zdrojov
5. Ochrana a skvalitňovanie životného prostredia
6. Rozvoj vidieka a multifunkčného poľnohospodárstva.

Obsahové zabezpečenie naplňovania globálnych cieľov viedlo k ich rozpracovaniu vo forme **špecifických cieľov**, majúcich v sektorových a regionálnych operačných programoch stabilizačný a rozvojový charakter. Špecifické ciele zohľadňujú rozdielne podmienky regiónov a sú zamerané najmä na riešenie v SWOT analýze uvedených slabých stránok a rizík budúceho rozvoja, ako aj využitia komparatívnych výhod – silných stránok jednotlivých regiónov.

7.3 Charakteristika a zameranie sektorových operačných programov

7.3.1 Ľudské zdroje

Začiatkom roku 1999 vstupovala Slovenská republika s počtom obyvateľov 5 393 382. Ku koncu roka sa tento počet zmenil na 5 398 657. Dynamika rastu sa už 20 rokov ustavične spomaľuje. Za posledných šesť rokov sa počet obyvateľov zvýšil iba o 1,4 %.

Na Slovensku je podiel žien na celkovom počte obyvateľov mierne vyšší. Ženy tvoria 51,3 % populácie - na 1 000 mužov pripadá 1 056 žien (stav k 31.12.1998). Uvedený pomer platí len pre celkovú populáciu, v jednotlivých generačných skupinách sa zastúpenie mužov a žien mení. Napr. v roku 1970 v populácii SR mierne prevažovali muži len do 24. roku veku a od 25. roku začínajú prevažovať ženy, zatiaľ čo v roku 1999 prevažujú muži nad ženami až do 42. roku veku. V priebehu posledných dvoch desaťročí je pre našu populáciu charakteristické, že sa jej „strom života“ zužuje aj smerom k najmladším vrstvám obyvateľstva.

Vývoj nezamestnanosti nesúvisí iba s demografickým vývojom a hospodárskou dynamikou, ale aj so štrukturálnym vývojom.

Okrem vysokej a rastúcej miery nezamestnanosti, veľkej regionálnej diferenciácie a veľkého počtu uchádzačov na jedno voľné pracovné miesto, ťažiskovým problémom je dlhodobá nezamestnanosť, kde podľa údajov NÚP k 31.12.1999 podiel evidovaných nezamestnaných, ktorí boli v evidencii jednotlivých OÚP viac ako jeden rok bol 43,2 %.

Sumarizujúc silné stránky, príležitosti, vyplývajúce zo slabých stránok a rizík rozvoja ľudských zdrojov, vznikol návrh nasledujúcich špecifických cieľov:

Špecifický cieľ: Stabilizácia trhu práce a zníženie nezamestnanosti v dlhodobo zaostávajúcich regiónoch

Podporné opatrenia:

rekvalifikácie, spoločensky účelné pracovné miesta a dohodnuté pracovné miesta, v kritických prípadoch verejnoprospešné miesta, poradenská sieť pre nezamestnaných.

Predpokladané prínosy:

zníženie počtu nezamestnaných, zvýšenie návykov na využívanie poradenských služieb.

Špecifický cieľ: Zvýšenie pružnosti trhu práce v regiónoch

Podporné opatrenia:

sfunkčnenie trhu s bytmi, výstavba technickej infraštruktúry, krajské, okresné a miestne programy podpory rozvoja zamestnanosti a rekvalifikačné programy na zosúladovanie štruktúry dopytu a ponuky práce;

rekvalifikačné programy na zabezpečenie prepojenia medzi požiadavkami trhu práce a kvalifikačnou štruktúrou evidovaných nezamestnaných, projekty orientované na tvorbu prostredia priaznivého pre podnikateľské aktivity, pre vstup zahraničného kapitálu, pre reštrukturalizáciu priemyslu a rozvoj regiónov, program rozvoja priemyselných parkov, priemyselných zón a bezcolných zón, program vytvárania pracovných príležitostí v živnostníctve a v družstevníctve, s cieľom absorpcie nezamestnaných trhom práce;

projekt zvýšenia zamestnateľnosti a flexibility pracovnej sily prostredníctvom kultivácie jej kvalifikačných predpokladov a zručností.

Predpokladané prínosy:

zníženie počtu nezamestnaných;
zníženie pnutia medzi ponukou práce a dopytom po práci;
zvýšenie záujmu o rekvalifikáciu s cieľom zmeniť kvalifikačnú štruktúru nezamestnaných;
zvýšenie spolupráce medzi úradmi práce a evidovanými nezamestnanými.

Špecifický cieľ: Podpora marginalizovaných skupín

Podporné opatrenia:

vytváranie pracovných miest pre dlhodobo nezamestnaných, pre mladých ľudí;
rekvalifikácie cieleňé na zamestnanie na konkrétnych pracovných miestach;
individuálne poradenstvo nezamestnaných pri hľadaní možností ich pracovného uplatnenia poradcami verejných služieb zamestnanosti;
vytváranie chránených pracovných miest pre občanov so zmenenou pracovnou schopnosťou a občanov so zmenenou pracovnou schopnosťou s ťažším zdravotným postihnutím;
programy zamestnania dlhodobo nezamestnaných;
programy zamestnania mladých ľudí;
program aktivizácie evidovaných nezamestnaných so zmenenou pracovnou schopnosťou na trhu práce s cieľom zníženia rozsahu a štruktúry nezamestnanosti znevýhodnených účastníkov na trhu práce.

Predpokladané prínosy:

zvýšenie zamestnávania skupín znevýhodnených účastníkov na trhu práce;
spolupráca školského systému a zamestnávateľskej sféry pri príprave učebných plánov;
zosúladovanie spoločenských, individuálnych a ekonomických potrieb pri odbornej príprave na povolanie, rozvoj poradenstva pre voľbu povolania a výber zamestnania, rekvalifikácie a zamestnávania znevýhodnených skupín účastníkov na trhu práce, informačné centrá pre občanov so zdravotným postihnutím o možnostiach ich pracovného uplatnenia;
rozvoj vzdelávania v rámci druhej šance pre mladých ľudí bez kvalifikácie, dlhodobo nezamestnaných, starších občanov, žien znovu vstupujúcich na trh práce po materskej dovolenke.

Špecifický cieľ: Podpora rozvoja systému vzdelávania

Podporné opatrenia:

rozvojové zámery výskumu v spoločenských, exaktných a technických vedách;
intenzívna spolupráca v oblasti programov PHARE, SOCRATES, LEONARDO, 5. rámcového programu;
zakladanie a rozvoj všeobecného trainingu;
budovanie informačných systémov, využívanie a vzdelávanie v oblasti multimédií, internetu, edukačné podporné služby, formy celoživotného vzdelávania, príprava vzdelávania v súlade s priebehom reštrukturalizácie ekonomiky, zamestnanecké subprogramy vzdelávania;
zvýšenie ústretovosti štátnej správy pri financovaní všetkých stupňov vzdelávania a vedy;
projekty zamerané na podporu výskumu a vývoja, projekty zamerané na rozvoj sietí vzdelávania a vedy;
prepojenie vzdelávania s európskymi trendmi, vzájomné prepojenie vzdelávania medzi školami a podnikateľským prostredím.

Predpokladané prínosy:

zvýšenie kvalifikačnej úrovne obyvateľstva;

oživenie rozvoja vedy a výskumu, zvýšenie kontaktov medzi vzdelávacími, vedeckými a výrobnými subjektami;
zlepšenie štruktúry vzdelávaných obyvateľov; inštitucionálne a personálne dobudovanie verejných služieb zamestnanosti na poskytovanie kvalifikovaných individualizovaných služieb;
vytvorenie podmienok na celoživotné vzdelávanie v oblasti informačných technológií, vytvorenie nástrojov aktívnej politiky trhu práce zameraného na ovplyvňovanie ponuky pracovnej sily.

7.3.2 Priemysel

Podiel priemyslu na tvorbe HDP v roku 1998 dosiahol 28,2 % (v roku 1995 dosiahol 32,2 %), pričom v priemysle pracovalo vyše 30,0 % všetkých pracujúcich v národnom hospodárstve. Nosnými odvetviami slovenského priemyslu je hutnícky, chemický, strojársky, potravinársky a energetický priemysel.

Veľmi nízku dynamiku rastu priemyselnej výroby ovplyvňuje vývoj vzťahu medzi produktivitou práce a reálnymi mzdami, pretože tento vzťah ovplyvňuje konkurencieschopnosť priemyslu na zahraničných trhoch (v dôsledku toho, že väčšina slovenského exportu je založená na cenovej konkurencieschopnosti nesofistikovaných výrobkov).

Z hľadiska výkonnosti priemyselnej výroby vedúce postavenie spomedzi krajov SR má Bratislavský kraj, Košický a Trenčiansky. Na území týchto krajov bolo v roku 1998 vyrobené viac než 56 % priemyselnej výroby. To svedčí o vysokej koncentrácii priemyselnej výroby. Je to dôsledok tak úrovne ekonomického potenciálu jednotlivých regiónov ako aj štrukturálnych deformácií vo vnútri priemyslu.

Sektorový operačný program je venovaný hlavnej myšlienke - potreba reštrukturalizácie priemyselnej výroby za účelom dosiahnutia rastu a konkurencieschopnosti ako na európskom, tak aj svetovom trhu, s dôrazom na integračné snahy Slovenska.

Hlavným zámerom reštrukturalizácie priemyslu je rast konkurencieschopnosti, s dôrazom na efektívnosť pri rešpektovaní regionálnych disparít.

K najdôležitejším oblastiam reštrukturalizácie do roku 2006 patria: vytvoriť efektívne pracovné príležitosti v tomto sektore, liberalizovať podnikateľské prostredie aj pre vstup priamych zahraničných investícií, podpora rozvoja malého a stredného podnikania, podpora vedy, výskumu a vývoja, rozvoj infraštruktúry a ekológie, zabezpečiť vyvážený regionálny rozvoj a akceptácia nevyhnutnosti realizácie zásadnej reformy hospodárstva Slovenska.

Po odštartovaní reforiem v roku 1990 došlo k prudkému zníženiu priemyselnej produkcie v dôsledku straty východných trhov, nízkej konkurencieschopnosti výroby a tiež odstavenie väčšej časti kapacít priemyselnej výroby. V období 1995-98 HDP vyprodukovaný v priemyselnej výrobe vzrástol o 119 %, čo predstavuje menší nárast ako celé hospodárstvo SR. Celkový podiel priemyselnej výroby na pridanej hodnote klesol z 24,8 % v roku 1997 na 24,5 v roku 1998. V roku 1997 pracovalo v celom sektore priemyslu 573 431 zamestnancov (28,5 % celkovej zamestnanosti), ku koncu roka 1998 sa ich počet znížil na 554 420 (28,1 %). Relatívne priaznivo sa vyvíja ukazovateľ produktivity práce v priemyselnej výrobe. Najväčšia produktivita práce sa dosahuje v odvetviach náročných na vstupné materiály a najnižšia produktivita práce sa dosahuje v odvetviach odevnej výroby, kože a textilu.

Špecifický cieľ: Reštrukturalizácia, mikroekonomická adaptácia a stimulácia rozvoja podnikov

Podporné opatrenia:

liberalizácia podnikateľského prostredia, prilákanie PZI, podpora MSP, podpora výskumu a vývoja, rozvoj infraštruktúry a ekológie.

Predpokladané prínosy:

rast počtu konkurencieschopných podnikov;
rast zamestnanosti.

Špecifický cieľ: Podpora investícií a alokačných mechanizmov zvyšujúcich dlhodobú konkurencieschopnosť a tvorbu efektívnych pracovných miest

Podporné opatrenia:

liberalizácia podnikateľského prostredia, liberalizácia a plošné zvýhodnenie priamych investícií;

komplexný informačný systém pre potreby investorov na Slovensku;

lokalizácia a ekonomicko-environmentálna analýza optimálnych druhov ekonomických aktivít v priemyselných parkoch, analýzy environmentálnych záťaží jestvujúcich výrobných objektov;

urýchlenie majetkového vysporiadania pozemkov určených pre založenie priemyselného parku;

konzultačná pomoc obciam / mestám / regiónom pri vypracovávaní kvalitných projektov a s dôrazom na elimináciu faktorov ohrozujúcich plnenie zmluvných záväzkov.

Predpokladané prínosy:

dynamizácia investícií, daňové prínosy, vytvorenie nových primárnych a sekundárnych pracovných miest, začlenenie lokálnych podnikov do exportu, pomer novovytvorenej pridanej hodnoty z investícií k celkovej pridanej hodnote.

Špecifický cieľ: Stabilizácia podnikateľského prostredia a jeho kontinuálne vylepšovanie

Podporné opatrenia:

kontinuálne posilňovanie koncepcnosti a komplexnosti hospodárskej politiky, najmä jej trhovo neutrálnych prvkov;

urýchlenie aplikácie výsledkov aproximačného procesu v rámci prístupu k EÚ do praxe.

Predpokladané prínosy:

rast podielu MSP na výkonoch ekonomiky, ako nosného článku hospodárstva krajiny;
rast zamestnanosti.

Špecifický cieľ: Podpora odbytu s osobitným zreteľom na export

Podporné opatrenia:

maximalizácia exportného odbytu existujúcich kapacít a výrob pre potreby tvorby zdrojov na presun vyvázaných komodít do skupiny konkurencieschopných kvalítou;

zavedenie integrovanej databázy WTO;

poradenstvo v oblasti obchodovania a získania postavenia na trhu pre malých a stredných podnikateľov;

participácia priemyselných podnikov na výstavách a veľtrhoch, podporovať priemyselné podniky, ktoré vyvíjajú spoluprácu s výskumom a univerzitami, BIC, RIC pri kreovaní

podnikateľského prostredia a podniky pri zavádzaní informačno-technologických systémov: internetu a pod.;

podporovať priemyselné podniky vyrábajúce na báze spracovania domácich surovín a s produkciou schopnou konkurovať na trhoch.

Predpokladané prínosy:

postupné znižovanie podielu výrob menej kvalitných, ťažko uplatniteľných na trhoch; zvýšenie podielu inovovaných výrobkov;

začlenenie lokálnych podnikov do exportu, rast pomeru novovytvorenej pridanej hodnoty z investícií k celkovej pridanej hodnote.

Špecifický cieľ: Podpora finančnej konkurencieschopnosti

Podporné opatrenia:

zvyšovanie efektívnosti poskytovania pôžičiek, záruk a príspevkov s dôrazom na ich transparentnosť;

zakladanie alternatívnych združení kapitálu (úverové regionálne družstvá a fondy);

komplexný rozvoj e-bussinessu;

verejne prístupná otvorená databáza neplatičov;

poradenské a konzultačné služby v oblasti finančného manažmentu.

Predpokladané prínosy:

pokles medzipodnikovej zadĺženosti;

jednoduchý prístup k investičným zdrojom;

rozvoj diverzifikovaných nebankových foriem finančnej obsluhy podnikovej sféry;

riešenie finančnej situácie aj podnikov, ktoré majú len regionálny význam;

rozvoj kapitálového trhu;

vznik nových finančných foriem pre malé s stredné podnikanie (napr. úverové družstvá);

postupné zavádzanie nových foriem financovania obchodu - e-bussinessu;

vznik siete poradenských a konzultačných služieb v oblasti finančného manažmentu.

Špecifický cieľ: Kontinuálny rast konkurencieschopnej produkcie a služieb s osobitným zreteľom na malé stredné podniky

Podporné opatrenia:

skvalitňovanie prostredia legislatívneho a administratívneho;

finančné programy: nižšie finančné zaťaženie a prístup ku kapitálu;

zvyšovanie vedomostného potenciálu riadiacich pracovníkov malých a stredných podnikov v oblasti investícií, rozvoja výroby (hlavne poznatky v oblasti technológií) a marketingu;

doplňkovým vzdelávaním (postgraduálne štúdium, stáže);

doplnením vzdelávacích programov na všetkých stupňoch (učňovské, stredoškolské, vysokoškolské) o požadované predmety;

podporu účasti na medzinárodných projektoch a odborných aktivitách;

podpora inovačného rozvoja na báze poznatkov domáceho VaV;

podpora transferu technologických informácií z priemyselne vyspelých krajín;

podpora informačných systémov, pôsobiacich hlavne v oblasti subkontraktingu a exportu;

podpora v oblasti duševného vlastníctva;

podpora pri zvyšovaní kvality a v oblasti certifikácie;

podpora zavádzania nových výpočtových a komunikačných technológií.

Predpokladané prínosy:

rast podielu sofistikovanej produkcie na celkovom objeme;

rast produktivity práce;

nižšia energetická a materiálová náročnosť.

Špecifický cieľ: Využitie domácich zdrojov generujúcich hospodársky rast a trvalú konkurencieschopnosť

Podporné opatrenia:

rozvoj výroby v sektoroch:

finálne výrobky spracovania dreva: celulóza, papier, kartón, lepenka, nábytok, drevostavby;

výrobky sklárskeho priemyslu: sklenené vlákna a nadväzné výrobky, technické sklo, úžitkové sklo, minerálne vlákna, termosky;

výrobky priemyslu stavebných hmôt: portlandské cementy, žiaruvzdorné výrobky, keramické výrobky;

výrobky z magnezitu.

Predpokladané prínosy:

rast objemu výroby na báze domácich surovín;

pokles objemu vývozu surovín bez spracovania;

rast zamestnanosti, najmä v problémových lokalitách.

Špecifický cieľ: Zvýšenie efektívnosti energetického hospodárstva a rozvoj komunálnej energetiky

Podporné opatrenia:

programy a projekty zamerané na podporu úspor energie a využitia obnoviteľných zdrojov energie;

zvýšenie spoľahlivosti zásobovania energiou v regiónoch;

opatrenia smerujúce k trvalému zníženiu nepriaznivých vplyvov výroby a spotreby energie na životné prostredie, na podporu ekonomicky efektívneho rozvoja (cenovými a daňovými nástrojmi) kogeneračných jednotiek na výrobu tepla a elektriny, s cieľom čo najlepšieho energetického využitia primárnych zdrojov, vytvorenie efektívneho spôsobu regulácie systémov centralizovaného zásobovania teplom na regionálnej úrovni;

vytváranie podmienok na regionálnej úrovni pre využitie všetkých konkurencieschopných zdrojov energie pre výrobu tepla vrátane obnoviteľných zdrojov, s cieľom dosiahnutia maximálne možnej sebestačnosti zdrojov tepla v príslušnom regióne;

postupný prenos kompetencií v príprave územných energetických koncepcií na orgány regionálnej a obecnej správy;

opatrenia podporujúce vznik konkurencie v oblasti výroby a dodávok energie s postupným otváraním možnosti voľby dodávateľa.

Predpokladané prínosy:

objem úspor palív a energie;

znížené množstvo emisií.

Špecifický cieľ: Budovanie a zvyšovanie kvality obchodných distribučných sietí

Podporné opatrenia:

vytvorenie funkčného legislatívneho rámca, podpora odbytu kvalitných a konkurencieschopných výrobkov slovenského pôvodu, realizácia programov na podporu MSP.

Predpokladané prínosy:

rast objemu predaja vo všetkých druhoch obchodu;

odbúravanie šedej ekonomiky na úrovni maloobchodu;

rast počtu pracovných miest (i živnostníkov v oblasti obchodu);

zvýšenie regionálneho potenciálu vytvorenie vyváženého vnútorného trhu.

Špecifický cieľ: Budovanie a rozvoj priemyselných parkov

Podporné opatrenia:

tvorba legislatívnych úprav pre zakladanie priemyselných parkov a zákona o priemyselných parkov, zón;
programy finančnej a majetkovej podpory vo vzťahu k obci;
vytváranie stimulačných nástrojov;
definovanie vzťahu štátnej správy a samosprávy pri zakladaní a riadení priemyselných parkov;
vytváranie integrovanej infraštruktúry pre prípravu lokalizovania priemyselných parkov v súčinnosti s verejným a súkromným sektorom.

Predpokladané prínosy:

budovanie výrobných-inovačných sietí (prepojenie a využitie vedy a výskumu s výrobou);
vytvorenie nových efektívnych pracovných miest;
zapájanie sa všetkých aktérov v regióne - iniciatívnosť a participatívnosť;
vylepšenie alokácie priemyselných aktivít a zahraničných investícií;
rozšírenie zahraničnej a domácej del'by práce a transfer technológií;
zvýšenie konkurencieschopnosti územných jednotiek;
stabilizácia a rozvoj podnikateľského prostredia;
zvyšovanie kvalifikačnej úrovne pracovnej sily.

7.3.3 Multifunkčné poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka

Analýza poľnohospodárstva, potravinárstva a vidieckych oblastí ukázala, že celý sektor prešiel od roku 1989 zásadnými zmenami. Dopady transformácie hospodárstva boli na poľnohospodárstvo silnejšie ako na iné odvetvia národného hospodárstva. Vyprodukovaná reálna pridaná hodnota i pod vplyvom diferencovaného cenového vývoja dosahuje v súčasnosti približne 65 % úrovne roku 1990.

Výrazne sa znížil počet pracovníkov v poľnohospodárstve a podiel poľnohospodárstva na tvorbe HDP. Trvalým problémom väčšiny poľnohospodárskych podnikov je nízka ziskovosť a vysoká zadlženosť. Utlmili sa najmä nevyhnutné investície, čím sa spomalil proces reštrukturalizácie.

V potravinárskom sektore aj napriek zníženiu výrobných kapacít v rámci procesu transformácie (privatizácii, konkurzy, likvidácie štátnych podnikov), je vzhľadom na domáci dopyt prebytok kapacít.

Súčasnú príčinu problémov poľnohospodárstva a výroby potravín identifikujeme ako:

- v súčasnom stave slovenského poľnohospodárstva a potravinárstva sa vo veľkej miere odzrkadľuje kvalita doterajšieho vývoja celého národného hospodárstva;
- neadekvátna účinnosť doposiaľ uplatňovaných opatrení a nástrojov agrárnej politiky;
- nevyjasnené inštitucionálne usporiadanie národnej ekonomiky a v nej aj poľnohospodárstva;
- nestabilita podnikateľského prostredia
- nerozvinuté a neprehľadné kapitálové a finančné trhy, čo je dôsledok aj nízkeho zahraničného investovania, najmä do potravinárstva;
- nízka produktivita a zvýšené náklady vstupov v dôsledku rastu cien spôsobujú, že poľnohospodárstvo a potravinárstvo sa stáva neefektívne;
- nevyjasnené právne otázky užívania a disponovania a registrácie pozemkového vlastníctva;

- nefungujúci trhu s pôdou;
- nízka dôchodkovosť;
- platobná neschopnosť podnikateľskej sféry prvovýroby a nadväzujúcich článkov potravinovej vertikály;
- nedostatočne rozvinutá finančná infraštruktúra, prispôbená špecifickým podmienkam poľnohospodárskej výroby;
- zhoršený stav kapitálovej vybavenosti, nízky stupeň a pomalé tempo modernizácie poľnohospodárstva a potravinárstva;
- problémy s odbytom poľnohospodárskych a potravinárskych produktov v dôsledku nízkej kúpnej sily obyvateľstva ako aj nedoriešených odberateľských vzťahov a nedokonalého systému štátnej intervencie do agrárneho trhu, nedostatočne rozvinutý distribučný systém a neexistujúca podpora predaja domácich potravín verejnými inštitúciami;
- postupujúca devastácia poľnohospodárskej pôdy a kultúrneho rázu krajiny;
- nízka zodpovednosť nových vlastníkov za pôdu;
- zhoršovanie mzdovej parity odvetvia a chýbajúce účinné opatrenia na zabezpečenie alternatívnej zamestnanosti na vidieku;
- nedostatočná pozornosť venovaná ekologickým dosahom poľnohospodárskej a potravinárskej výroby;
- nedostatočná pozornosť venovaná vzdelávaniu na vidieku a poľnohospodárstve.

Ciele operačného programu sú sústredené do 3 špecifických oblastí za účelom rozvoja investovania do poľnohospodárstva a vidieckeho rozvoja.

Špecifický cieľ: Trvalo udržateľný rozvoj vidieckych oblastí

Podporné opatrenia:

zakladanie mikropodnikov zameraných na ekonomické aktivity – lokálne remeslá, služby a cestovný ruch;

podpora malých výrobných podnikov zameraných na spracovanie potravín;

vytváranie v jednotlivých vidieckych oblastiach tzv. „farmárskeho reliéfu“, t.j. vzdelávanie, training, komunikovanie s vedecko-vývojovými inštitúciami a zakladanie „soft“, infraštruktúry spojenej s činnosťou poľnohospodárstva a životného prostredia;

zamerať sa na sieť finančných služieb zameraných na mikropodniky;

rôzne iniciatívy zamerané na rozvoj vidieka;

zachovanie a využitie jeho kultúrneho potenciálu.

Predpokladané prínosy:

zníženie migrácie obyvateľstva z vidieckych oblastí;

pracovné príležitosti, najmä pre mladých;

zlepšenie štruktúry obyvateľstva – diverzifikácia obyvateľstva;

zvýšenie životnej úrovne obyvateľstva – zvýšenie dôchodkov;

rozvoj územia a vzťah obyvateľstva k územiu – životnému prostrediu;

rozvoj bytovej výstavby, technickej a sociálnej infraštruktúry;

zvýšenie konkurencieschopnosti vidieckych oblastí voči mestským územiam;

zachovanie kultúrnej identity a tradičných kultúrnych hodnôt.

Špecifický cieľ: Rozvoj multifunkčného poľnohospodárstva

Podporné opatrenia:

investície do poľnohospodárskych podnikov, rozvoj rastlinnej výroby v závislosti od prírodných podmienok, rozvoj živočíšnej výroby z hľadiska špecializácie, zakladanie odbytových združení výrobcov, spoločné smerovanie poľnohospodárstva so zámermi Spoločnej poľnohospodárskej politiky EÚ, a to v zameraní poľnohospodárskeho sektora, v právnej a inštitucionálnej oblasti, zameranie sa na zosúladenie využívania poľnohospodárskej pôdy v zaostalých regiónoch, zameranie sa na transfer biotechnológie, postupné a dôsledné uplatňovanie obchodných nástrojov, organizovanie poľnohospodárskeho trhu – vypracovanie systému monitoringu, spravodajstva, informatiky.

Predpokladané prínosy:

ujasnenie zamerania rozvoja poľnohospodárstva v súlade s priestorovým potenciálom krajiny;

definovanie štruktúry poľnohospodárskej výroby v súlade so Spoločnou poľnohospodárskou politikou EÚ;

dosiahnutie súladu medzi rozvojom poľnohospodárstva a trvalo udržateľným rozvojom; stabilizácia pracovných miest v poľnohospodárstve;

dosiahnutie udržania mladej generácie v tomto sektore;

záujem o poľnohospodárstvo v zaostávajúcich oblastiach.

Špecifický cieľ: Zvýšenie konkurencieschopnosti potravinárskeho priemyslu

Podporné opatrenia:

zameranie na posilnenie konkurencieschopnosti agropotravinárskeho sektora na domácom a zahraničnom trhu;

modernizácia a technologická inovácia v sektore výroby potravín so zameraním na odvetvia a odbory preukazujúce konkurenčné výhody;

koncentrácia potravinárskej výroby s cieľom zvyšovania produktivity práce a konkurencieschopnosti;

reštrukturalizácia potravinárskeho priemyslu;

posilnenie marketingovej infraštruktúry agropotravinárskeho sektora (s posilnením účasti prvovýrobcov na distribučnom systéme a zavedením verejnej inštitúcie podpory predaja domácich výrobcov);

vstup potravinárskeho priemyslu do siete nadnárodných distribučných sietí (vybudovať stabilné a výhodné podmienky pre vstup domácich výrobkov do týchto sietí);

výroba a vývoz exportovateľných produktov (pružné uplatňovanie obchodných nástrojov vonkajšej ochrany domáceho trhu v zmysle platnej legislatívy, vrátane informačného systému monitorujúceho dovozy a ich vplyv na uplatňovanie domácich výrobkov na našom trhu a zlepšenie infraštruktúry zahraničného obchodu s agropotravinárskymi komoditami, vrátane využitia podporných a poistných schém Eximbanky);

posilnenie domáceho rezortného výskumu a vzdelanostnej úrovne pracovníkov v poľnohospodárstve a potravinárstve;

kapitálové prepojenie poľnohospodárskej prvovýroby a spracovateľských potravinárskych subjektov.

Predpokladané prínosy:

zlepšenie spracovania a predajnosti poľnohospodárskych produktov;

vyšpecifikovanie štruktúry potravinárskeho priemyslu;

zvýšenie produktivity práce, vytváranie pracovných príležitostí;

dosiahnutie čiastočnej aplikácie európskych štandardov kvality, hygieny a noriem kvality ISO 9000;

zvýšenie záujmu o vstup zahraničného kapitálu do potravinárskeho odvetvia.

7.3.4 Doprava a telekomunikácie

Na Slovensku sú územia, v ktorých technická infraštruktúra prekračuje úroveň priemeru SR a blíži sa k úrovni EU. Územia, v ktorých dopravná a technická infraštruktúra nevyhovuje základným požiadavkám, je úzkym miestom a brzdou územného rozvoja najmä zaostávajúcich regiónov Slovenska.

Železničná doprava

V súčasnej dobe v SR existujú len celoštátne dráhy, ktoré sa podieľajú aj na regionálnej doprave. K 31. 12. 1998 bola celková dĺžka tratí ŽSR 3 665 km, z toho elektrifikovaných 1 433 km.

Kapacita vozňového parku presahuje prevádzkové potreby železnice. Závažným problémom vozňového parku železničnej dopravy je jeho technická a morálna zastaralosť. Vozne majú vysokú poruchovosť, vysoké náklady na prevádzku a údržbu. Nesplňajú požiadavky kladené na bezpečnosť a kultúru cestovania. ŽSR nedisponujú parkom osobných vozňov na medzinárodnú prepravu, ktoré by zodpovedali podmienkam Medzinárodnej únie železníc (UIC).

Kombinovaná doprava

Do európskej dohody o najdôležitejších trasách medzinárodnej kombinovanej dopravy a súvisiacich objektov (AGTC) boli zaradené železničné trate SR, ktoré sú v prevažnej časti identické s traťami z európskej dohody o významných medzinárodných železničných magistrálach (AGC). Táto základná sieť bola doplnená o železničné spojenie Leopoldov – Galanta a o spojky s napojením na hraničné priechody Rusovce, Devínska Nová Ves, Bratislava. Táto železničná sieť umožňuje priame napojenie 4 rozhodujúcich terminálov kombinovanej dopravy s medzinárodným významom (Čierna nad Tisou, Košice, Žilina, Bratislava) na európsku železničnú sieť.

ŽSR majú k 30. 11. 2000 k dispozícii 212 nových železničných vozňov kombinovanej dopravy.

Cestná a mestská doprava

Pravidelná autobusová doprava má v Slovenskej republike dominantné postavenie pri uspokojovaní prepravných potrieb obyvateľstva. Podiel š. p. Slovenská autobusová doprava (SAD) na preprave osôb verejnou dopravou v roku 1998 predstavoval cca 87 % z celkových prepravných výkonov. Na sieť pravidelnej autobusovej dopravy je napojená každá z 2 858 obcí SR.

Nepriaznivá je situácia v technickej základni pravidelnej osobnej dopravy, kde je vozidlový park až na 80 % odpísaný z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov.

Cestná infraštruktúra

K 31. 12. 1999 na území SR bolo v prevádzke 295 km diaľnic a 17 439 km ciest I., II. a III. triedy. Do siete európskych ciest „E“ v súlade s Európskou dohodou o hlavných cestách s medzinárodnou premávkou je zaradených 11 cestných ťahov E50, E58, E65, E71, E 75, E77, E371, E442, E571, E572 a E575. Z hlavných medzinárodných ciest s orientáciou západ - východ je vedená cez územie SR cesta E50, s orientáciou sever - juh cesty E65 a E75, z medziľahlých medzinárodných ciest E71 a E77 a odbočných, odklonových a spojovacích E371, E571, E572 a E575. Hlavné medzinárodné cesty E50, E58, E65 a E75 sa na území SR budujú ako diaľnice, čím budú splnené podmienky stanovené predmetnou európskou dohodou. Medzinárodné cesty E71, E77, E371, E571 a E572 sa budujú ako rýchlostné cesty.

Technický stav cestnej siete sa sleduje v systéme hospodárenia s vozovkou. Nevyhovujúce úseky ciest I. a II. triedy v celkovej dĺžke 1 463 km si vyžadujú neodkladnú obnovu a zosilnenie krytu. Súčasný stav ciest III. triedy je výrazne horší. Tento stav je zapríčinený nedostatkom finančných prostriedkov na opravu ciest od roku 1992.

Civilné letectvo

V pôsobnosti Slovenskej správy letísk je 5 medzinárodných letísk – letisko M.R. Štefánika Bratislava, letiská Košice, Poprad - Tatry, Sliač a Piešťany. Na týchto letiskách sa vykonáva civilná preprava cestujúcich, nákladu a pošty. Letiská Sliač a Piešťany sú prevádzkované na základe spoločnej dohody medzi MDPT SR a Armádou SR.

Rozloženie tejto siete letísk na Slovensku predstavuje dobrý predpoklad na ekonomický rozvoj prakticky každého regiónu SR. Súčasná kapacita letiskovej infraštruktúry dáva postačujúcu ponuku domácim a zahraničným leteckým dopravcom na jej využitie.

Vodná doprava

Majoritným dopravcom a prevádzkovateľom vodnej dopravy na rieke Dunaj v SR je Slovenská plavba a prístavy a.s. Bratislava (SPaP). Táto spoločnosť okrem vnútrozemskej plavby vykonáva aj námornú dopravu a podieľa sa aj na činnosti medzinárodného plavebného podniku INTERLICHTER so sídlom v Budapešti. Táto spoločnosť zabezpečuje vlastnými plavidlami taktiež dopravné služby pre cestujúcich, prekládkovú, skladovú a čiastočne aj rozvoznú službu vlastnými zariadeniami v rozhodujúcich slovenských dunajských verejných prístavoch Bratislava a Komárno. V týchto prístavoch SPaP poskytuje domácim a zahraničným dopravcom služby vrátane výdaja pohonných hmôt a zberu odpadu z plavidiel.

Okrem SPaP vo vodnej doprave v SR pôsobí v súčasnosti niekoľko ďalších súkromných spoločností, zatiaľ s menším počtom plavidiel a prístavných zariadení.

Telekomunikácie

Slovenské telekomunikácie a.s. sú dominantným prevádzkovateľom telekomunikačných služieb po pevných sieťach. Majú výlučné právo na poskytovanie základnej hlasovej služby na týchto sieťach. Hustota hlavných telefónnych staníc v pevnej sieti v SR je v súčasnosti 31%. Slovenská republika je rozdelená na 4 sekundárne oblasti (Bratislava, Žilina, Banská Bystrica, Košice), ktoré sú ďalej členené na 25 primárnych oblastí (PO). Každá PO je rozdelená na uzlové telefónne obvody (UTO), z ktorých každý má vlastný volací kód.

V oblasti služieb, poskytovaných prostredníctvom mobilnej siete v SR pôsobia v súčasnosti dvaja mobilní operátori – EuroTel Bratislava a.s. a Globtel GSM, a.s.. Spoločnosť EuroTel prevádzkuje analógovú sieť NMT 450MHz a digitálnu sieť GSM 900 a GSM 1800 MHz. Táto spoločnosť pokrýva 98% populácie. Spoločnosť Globtel GSM je prevádzkovateľom siete GSM 900 a GSM 1800 MHz a pokrýva 94,8% populácie k 31. 3. 2000.

Telekomunikačná infraštruktúra súčasnosti v niektorých službách nedosahuje úroveň vyspelých európskych krajín z hľadiska kvantitatívneho (najmä hustota telefónnej siete). V oblasti mobilných komunikácií patrí SR k európskemu štandardu. Telekomunikačná infraštruktúra z kvalitatívneho hľadiska sa skvalitňuje nasadzovaním najmodernejších technológií.

Vysielenie rozhlasových a televíznych programov pre držiteľov licencií je zabezpečované na základe zmluvných vzťahov alebo prostredníctvom siete vlastných vysielačov držiteľov licencií.

Špecifický cieľ : Modernizácia a rozvoj dopravnej infraštruktúry

Podporné opatrenia :

regionalizácia dopravy, integrovaný systém osobnej dopravy na úrovni VÚC, znižovanie negatívneho vplyvu na životné prostredie, zosúladienie podmienok hospodárskej súťaže na dopravnom trhu, zabezpečenie funkčnosti dopravného systému.

Pre riešenie uvedených opatrení sú navrhnuté nasledovné činnosti :

P r e ž e l e z n i č n ú d o p r a v u

- modernizácia trate Bratislava - Žilina v medzinárodnom dopravnom koridore „V.a“ s prvou etapou v úseku Bratislava Rača - Trnava (2000-2003), druhou etapou v úseku Trnava - Nové Mesto nad Váhom (2002-2005) s pokračovaním modernizácie treťou etapou v úseku Nové Mesto nad Váhom - Púchov (2004-2007) a poslednou etapou v úseku Púchov - Žilina (2005-2008).

P r e k o m b i n o v a n ú d o p r a v u

- dotovanie systému prepravy RoLa formou úhrady časti nákladov na prepravu zvýšenej hmotnosti cestných súprav na železničných vozňoch,
- priame dotovanie výstavby a rozvoja terminálov kombinovanej dopravy medzinárodného významu - TCND Bratislava, Sever, Žilina, Košice,
- iniciovanie kontaktov s prevádzkovateľmi kombinovanej dopravy v Rakúsku a v Nemecku na vytvorenie strategických aliancií na stiahnutie prepravných prúdov kombinovanej dopravy cez územie SR.

P r e c e s t n ú a m e s t s k ú d o p r a v u

- vypracovanie Návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon NR SR č. 168/1996 Z. z. o cestnej doprave v znení neskorších predpisov a Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon NR SR č. 315/1996 Z. z. o premávke na pozemných komunikáciách,
- príprava privatizácie navrhnutého majetku sedemnástich štátnych podnikov Slovenskej autobusovej dopravy.

P r e c e s t n ú i n f r a š t r u k t ú r u

- vybudovanie siete rýchlostných ciest v súlade s Európskou dohodou o hlavných cestách v trasách medzinárodných koridorov a to v smere západ-východ cesta E50, v smere juh-sever cesty E65 a E75 ako i dopĺňujúce medzinárodné cesty E71, E77 a odklonové a spojovacie cesty E571, E572 a E575,
- prepojenie krajských miest a ich prepojenie s hlavným mestom SR Bratislavou,
- zlepšenie cyklickosti opráv ciest a obnovy krytov vozoviek s podmienkou zvyšovania výdavkov na ne od roku 2001.

P r e c i v i l n é l e t e c t v o

- hľadanie formy spolupráce medzi letiskami Bratislava a Viedeň,
- modernizovanie existujúcej leteckej základne,
- presunutie vlastníckych práv regionálnych letísk na budúce vyššie územné celky od roku 2002 v prípade, že dovtedy nedôjde k ich komercializácii inou formou za účasti súkromného sektora.

Pre vodnú dopravu

- spolupráca MDPT SR s MP SR pri rokovaní s maďarskou stranou pri presadzovaní VD Nagymaros prípadne jeho náhrady v súlade s rozhodnutím Medzinárodného súdneho dvora v Haagu,
- začatie prípravy pre výstavbu VD Bratislava - Wolfstahl,
- pokračovanie v spolupráci MDPT SR s MP SR na príprave Vážskej vodnej cesty v úseku Sered'- Hlohovec a následne až po Púchov.

Pre telekomunikácie

- zavedenie rovnakých a transparentných podmienok pre rozvoj telekomunikačného trhu v SR tak, aby užívateľom boli poskytované kvalitné telekomunikačné služby za dostupnú cenu a súčasne vytváranie podmienok pre vstup do európskych a svetových telekomunikačných štruktúr.

7.3.5 Bývanie

Rozvoj bývania a jeho financovanie prešlo radom zmien, ktoré sa prejavili v počte, ale aj štruktúre bytovej výstavby. Za obdobie rokov 1948-1990 bolo v Slovenskej republike postavených 1 352 779 bytov. Významne sa menila aj štruktúra realizovanej bytovej výstavby. V rokoch 1948-1960 predstavoval podiel súkromnej bytovej výstavby 52,2 % a podiel štátnej a komunálnej bytovej výstavby 46,3 %. V rokoch 1981-1990 predstavoval podiel súkromnej bytovej výstavby 31,1 %, štátnej a komunálnej bytovej výstavby 19,4 % a družstevnej bytovej výstavby 47,5 %.

Po roku 1990 sa v dôsledku transformácie národného hospodárstva prejavili zmeny aj v oblasti financovania rozvoja bývania. V období rokov 1991-1999 došlo k poklesu bytovej výstavby, keď sa dokončilo 96 486 bytov. Tento stav je dôsledkom zníženej angažovanosti zo strany štátu na financovaní bytovej výstavby. Angažovanosť obyvateľstva sa vzhľadom na ich ekonomické možnosti zvýšila len mierne (cca o 10 %).

Na 1 000 obyvateľov pripadalo v SR 307 trvalo obývaných bytov pri sčítaní v roku 1991. Podľa počtu cenových domácností (1 931 441) a počtu bytov v roku 2000 (cca 1 715 000) v Slovenskej republike chýba cca 200 tisíc bytov. Aby vybavenosť bytmi dosiahla priemernú úroveň EÚ, vyžaduje to v dlhodobejšom horizonte intenzitu výstavby 5 až 6 bytov na 1000 obyvateľov ročne.

Špecifický cieľ: Podpora rozvoja bývania v regiónoch

Podporné opatrenia:

zlepšenie kvality, predĺženie životnosti, zníženie energetickej náročnosti a prevádzkových nákladov v existujúcom bytovom fonde zabezpečením jeho komplexnej obnovy;

tvorba dotačných nástrojov, daňových nástrojov, nástrojov cenovej politiky a úpravy súvisiacej legislatívy;

tvorba rozvojových zámerov bývania v jednotlivých regiónoch;

priestorová stratégia pre zabezpečenie koherentného dlhodobého investičného rozhodovania;

podporovať rozvoj bývania v integrácii s infraštruktúrnym investovaním: voda, cesty, verejná doprava, sociálna a spoločenská infraštruktúra;

príprava sociálneho bývania podľa narastajúcich/klesajúcich potrieb osobitných skupín obyvateľstva.

Predpokladané prínosy:

obnova existujúceho bytového fondu, výstavba bytov, výstavba bytov pre osobitné skupiny obyvateľstva;

rozvoj technickej infraštruktúry;
nové pracovné príležitosti;
multiplikačné efekty na rozvoj iných odvetví národného hospodárstva;
zvýšenie príjmov štátneho rozpočtu.

7.3.6 Cestovný ruch

Od roku 1989 bolo vydaných veľký počet koncesíí vo sfére cestovného ruchu. Vznikli stovky cestovných kancelárií, penziónov, z bývalých rekreačných zariadení a z podnikových ubytovní vznikli hotely. Slovensko má priaznivé predpoklady pre rozvoj cestovného ruchu. Jeho prednosti sú priaznivé prírodné podmienky, bohatá história a dopravná dostupnosť miest cestovného ruchu. Negatívne javy vystupujú v oblasti kvality služieb cestovného ruchu.

Cestovný ruch pre svoj priestorový rozmer stáva sa významným rozvojovým prvkom práve jednotlivých regiónov.

Špecifický cieľ: Rozvoj cestovného ruchu a kúpeľníctva

Podporné opatrenia:

formovanie lokálnych a regionálnych združení cestovného ruchu;
rozvoj malého a stredného podnikania v cestovnom ruchu, tvorba nových pracovných príležitostí;
rozvoj environmentálne únosného cestovného ruchu;
rozširovanie a budovanie regionálnych informačných systémov a inštitucionálneho zabezpečenia cestovného ruchu;
zachovanie a využitie kultúrneho potenciálu pre rozvoj kultúrneho cestovného ruchu;
záchrana kultúrneho dedičstva;
regionálne programy a marketingové stratégie na úrovni VÚC.

Predpokladané prínosy:

zvýšenie konkurencieschopnosti cestovného ruchu;
vznik nových foriem cestovného ruchu adekvátnych súčasným a budúcim požiadavkám rôznej cieľovej klientele;
zušľachtovanie území novými podnikateľskými aktivitami;
zvýšenie konkurencieschopnosti cestovného ruchu v európskom kontexte a zvýšenie rastu devízových príjmov;
obnovenie dynamiky rastu domáceho cestovného ruchu; rast pobytového cestovného ruchu zo zahraničia (s prenocovaním).

7.3.7 Životné prostredie

Sektorový operačný program ŽP vychádza a rešpektuje základné strategické a plánovacie dokumenty v oblasti ochrany a starostlivosti o životné prostredie, predovšetkým Stratégiu, zásady a priority štátnej environmentálnej politiky, Národný environmentálny akčný program Slovenskej republiky II, Národnú stratégiu ochrany biodiverzity na Slovensku, Akčný plán na implementáciu Národnej stratégie ochrany biodiverzity, Koncepciu uplatňovania Agendy 21 a vyhodnocovania ukazovateľov trvalo udržateľného rozvoja v Slovenskej republike, Akčný plán pre povodie Dunaja, Koncepciu environmentálnej výchovy a vzdelávania, Program odpadového hospodárstva, Environmentálnu regionalizáciu Slovenskej republiky, Koncepciu územného rozvoja Slovenska II, návrh so schválenými Zásadami pre realizáciu územného rozvoja Slovenska, územné plány regiónov (veľkých územných celkov) jednotlivých krajov a pod.

Záväzné regulatívy priestorového usporiadania a funkčného využitia územia, ktoré sú stanovené v záväznej časti územnoplánovacej dokumentácie, predstavujú záväzné regulatívy pre odvetvové koncepcie a iné programy ako sú aj ROP a jednotlivé SOP.

Špecifický cieľ: Ochrana prírody a krajiny

Podporné opatrenia:

záchrana najhodnotnejších súčastí prírodného a kultúrneho dedičstva;
dobudovanie siete chránených území, rešpektujúce medzinárodné kritériá;
prepojenie vedeckých programov s praktickou starostlivosťou o prírodu a krajinu;
aplikovanie dostupných strategických právnych, ekonomických a komunikatívnych nástrojov;
inštitucionálna reforma orgánov a organizácií ochrany prírody;
posilnenie a rozšírenie ľudských kapacít;
prepojenie vedeckých programov s praktickou starostlivosťou o prírodu a krajinu;
podpora tradičného poľnohospodárstva, remeselnej výroby a turistiky;
posilnenie kapacity inštitúcií, ktoré sa zaoberajú identifikáciou zložiek biologickej diverzity.

Predpokladané prínosy:

regulovaný a usmerňovaný rozvoj turistiky a cestovného ruchu v chránených územiach;
vytvorenie systému ekologickej stability SR-základ pre zabezpečovanie ekologickej stability, biodiverzity, krajinej diverzity a genofondu SR;
inštitucionálne usporiadanie v oblasti štátnej ochrany prírody a krajiny, najmä správ národných parkov a správ chránených krajinných oblastí;
zastavenie poklesu znižovania biodiverzity ako predpokladu zachovania ekologickej stability;
vypracovanie a realizácia Programov záchrany jednotlivých vzácnych, resp. ohrozených druhov živočíchov.

Špecifický cieľ: Ochrana vôd

Podporné opatrenia:

implementácia nového vodného zákona, vrátane smerníc EÚ, realizácia programov medzinárodných dohovorov v oblasti vôd - Dohovoru EHK OSN o ochrane a využívaní hraničných vodných tokov a medzinárodných jazier a Dohovoru o spolupráci na ochrane a využívaní vôd Dunaja;
znižovanie skladovania nebezpečných chemických látok a zabezpečenie prevenciu pred priemyselnými haváriami, vzniknutými v dôsledku manipulácie s chemickými látkami;
budovať informačný systém a technické vybavenie systémov sledovania a hodnotenia vôd;
riešenie negatívnych účinkov "starých" environmentálnych záťaží na vodné zdroje;
riešenie plošného znečistenia vôd, ktoré je na rozdiel od bodového znečistenia ťažšie identifikovať;
dobudovanie technickej infraštruktúry (vodovodná, kanalizačná sieť, ČOV) pre zabezpečenie ochrany vôd pred znečistením.

Predpokladané prínosy:

dosiahnutie dobrého stavu povrchovej a podzemnej vody vodných ekosystémov;
dosiahnutie súladu so stanovenými cieľmi a limitmi v chránených oblastiach;
dosiahnutie rovnováhy medzi odbermi a dopĺňaním zásob vôd;
vytvorenie podmienok pre zabezpečenie obyvateľstva nezávadnou pitnou vodou;
zmierňovanie účinkov povodní a nedostatku vody;
znižovanie množstva znečisťujúcich látok vypúšťaných alebo prenikajúcich do vôd.

Špecifický cieľ: Ochrana ovzdušia a ozónovej vrstvy Zeme

Podporné opatrenia:

ochrana ovzdušia založená na emisných limitoch, najlepších dostupných technológiách a poplatkoch za znečisťovanie;
zosúladzovanie požiadaviek na spaľovne odpadov s požiadavkami EÚ;
dodržiavanie emisných limitov veľkými zdrojmi znečisťovania;
budovanie moderných zariadení na spaľovanie palív;
dobudovanie monitorovacieho systému kvality ovzdušia SR v zmysle požiadaviek EÚ;
stanovenie a dodržiavanie emisných kvót pre veľké a stredné zdroje znečisťovania ovzdušia pre CO₂;
realizácia účelového monitoringu toxických a karcinogénnych látok vo vybraných oblastiach SR;
implementácia Národného emisného inventarizačného systému (NEIS) a systematické vyhodnocovanie emisných údajov v rozsahu a formátoch požadovaných medzinárodnými dohodami;
znižovanie emisií znečisťujúcich látok z dopravy a malých zdrojov spôsobujúcich lokálne znečistenie ovzdušia;
plynifikácia malých a stredných zdrojov;
presadzovať budovanie kogeneračných jednotiek;
zabezpečiť kapitálové prostriedky na rekonštrukciu monitorovacieho systému kvality ovzdušia SR a bežné prostriedky na jeho prevádzku v zmysle požiadaviek medzinárodných programov EÚ;
zavedenie emisných kvót; dopĺňovanie právnych úprav na úpravu ochrany ovzdušia;
presadzovať čo najširšie využívanie obnoviteľných zdrojov energie v regiónoch.

Predpokladané prínosy:

priaznivý vývoj emisií, koncentrácií aj depozícií znečisťujúcich látok na území SR;
postupne dosiahnutie plnenia emisných limitov na všetkých stredných a veľkých zdrojoch znečisťovania ovzdušia SR, dodržiavanie stanovených emisných kvót veľkými a strednými zdrojmi znečisťovania; dodržiavanie účelového monitoringu toxických a karcinogénnych látok vo vybraných oblastiach SR, plynifikáciu malých a stredných zdrojov; využívanie obnoviteľných zdrojov;

Špecifický cieľ: Nakladanie s odpadmi a odstraňovanie starých záťaží

Podporné opatrenia:

uplatňovanie osobitného režimu nakladania s odpadmi obsahujúcimi PCB a PCT, uplatňovanie osobitného režimu nakladania s kalmi z ČOV, uplatňovanie osobitného režimu nakladania s odpadmi živočíšneho pôvodu, uplatňovanie osobitného režimu nakladania s ďalšími vybranými druhmi odpadu (napr. stavebný odpad, elektronický odpad, komunálny odpad, odpad z obalov a pod.), environmentálna výchova obyvateľstva zameraná na separovaný zber komunálneho odpadu;
vytvorenie systému zberu, zhromažďovania a výstavba zariadenia na spracovanie rôzneho druhu odpadov;
ukončenie prevádzky skládok s osobitnými podmienkami;
sanácia starých skládok;
výstavba chýbajúcich skládok TKO.

Predpokladané prínosy:

predchádzanie vzniku odpadov, zhodnocovanie odpadov v maximálne možnej miere, znižovanie podielu biodegradovateľného organického odpadu ukladaného na skládky, znižovanie nebezpečných vlastností nebezpečných odpadov, zneškodňovanie nevyužitelných

odpadov environmentálne vhodným spôsobom, ukladanie odpadov len na technicky vyhovujúcich skládkach, znižovanie rizík zo starých skládok odpadu.

Špecifický cieľ: Environmentálna osвета, výchova a vzdelanie

Podporné opatrenia:

budovanie nového systému environmentálnej výchovy a vzdelávania na všetkých typoch škôl, zavedenie systému environmentálnej výchovy na úrovni mimoškolských zariadení, zvyšovanie environmentálneho vedomia všetkých skupín obyvateľstva, vybudovanie sústavy stredísk environmentálneho vzdelávania a regiónoch a environmentálnych stredísk v niektorých parkoch a vybraných chránených územiach, spolupracovať so sektorom vzdelávania, vedy a ďalšími rezortmi a subjektami na skvalitnení obsahu a metód environmentálnej výchovy a vzdelávania na všetkých typoch škôl, zvýšenie odbornej kompetencie pre výkon štátnej správy v rezorte, zavedenie jednotného systému environmentálnej propagácie a kontroly reklám, rozvíjanie systémov spotrebiteľskej informácie o environmentálnej kvalite výrobkov a propagácia environmentálneho značenia, koordinácia s ostatnými značeniami výrobkov, sprístupnenie slovenských podnikateľských subjektov k európskemu modelu environmentálneho značenia výrobkov zavedeného v krajinách EÚ.

Predpokladané prínosy:

vytvorenie stredísk a siete stredísk zameraných na environmentálnu výchovu;
zvyšovanie environmentálneho vedomia obyvateľstva;
skvalitnenie prípravy odborníkov v oblasti životného prostredia, rozšírenie systému environmentálnej propagácie a kontroly reklám;
osvojovanie systémov spotrebiteľskej informácie o environmentálnej kvalite výrobkov;
vybudovanie stredísk environmentálnej výchovy a informačných stredísk ochrany prírody a krajiny.

7.4 Charakteristika a zameranie regionálnych operačných programov

Pri spracovaní regionálnych operačných programov sa vychádzalo z jednotného metodického usmernenia, kde v rámci hlavných rozvojových osí boli stanovené ciele a v rámci nich hlavné priority. Je potrebné zdôrazniť, že v tejto časti uvádzame predovšetkým rozhodujúce priority, ktoré sa významnou mierou môžu podieľať na riešení problémov rozvoja regiónov (súhrnne sú všetky priority uvedené v dokumentoch vypracovaných na regionálnej úrovni, ktoré tvoria prílohu tohto materiálu).

7.4.1 Región: Bratislava (BA)

Súhrnná charakteristika regiónu:

Rozvoj Bratislavského regiónu je determinovaný predovšetkým polohou v rámci širších stredoeurópskych až európskych súvislostí. Leží na styku významných geografických celkov, prechádzajú ním, resp. leží v blízkosti viacerých multimodálnych koridorov európskeho významu. Leží na európskej vodnej ceste Rýn - Mohan - Dunaj.

Rozprestiera sa na celkovej ploche 2 053 km². Na konci roka 1999 žilo na území regiónu 617,0 tisíc obyvateľov, čo predstavuje 11,4 % podiel na obyvateľstve SR. Región má charakter mestského osídlenia - až 85 % obyvateľov žije v mestách. Osídlenie regiónu je prezentované 72 obcami, z ktorých 7 má štatút mesta. Dominujúcim a určujúcim mestom celého Bratislavského regiónu je mesto Bratislava, ktoré tvorí cca 69 % všetkého obyvateľstva regiónu priemernou hustotou v regióne 301 obyv. na km² a v meste Bratislava s priemernou hustotou 1218 obyv. na km².

Hrubý domáci produkt regiónu bol v roku 1997 vytvorený v objeme 169 415 mil. Sk, t.j. 4 446 mil. ECU. Podiel regiónu na HDP Slovenska bol 26 %. Na obyvateľa regiónu predstavoval v parite kúpnej sily (PKS) 19 872 ECU, čo predstavuje 105 % z priemeru Európskej únie.

Na území Bratislavského regiónu je, predovšetkým vďaka mestu Bratislava, najväčší podiel vysokoškolsky vzdelaného obyvateľstva Slovenska. Podľa sčítania ľudu v roku 1991 má 55 % obyvateľov stredné a vysokoškolské vzdelanie, z toho takmer 22 % vysokoškolské vzdelanie.

Počet ekonomicky aktívneho obyvateľstva bol v roku 1999 celkom 335,8 tis. osôb, čo predstavovalo 82,9 %-nú mieru ekonomickej aktivity obyvateľstva v produktívnom veku a 16,5%-nú mieru ekonomickej aktivity obyvateľstva v poproduktívnom veku.

Vo výrobných odvetviach pracovalo 26,0 % zamestnaných, pritom v priemysle 20,7 %. V rámci priemyslu má 65,7 % zastúpenie priemyselná výroba. V štruktúre priemyselnej výroby najvyššia zamestnanosť bola vo výrobe potravín a nápojov, výrobe dopravných prostriedkov, výrobe elektrických a optických prístrojov, vo vydavateľstve a tlači.

V primárnom sektore je ťažisko zamestnanosti v mimobratislavských okresoch. V okrese Malacky je 15,4 % zamestnancov v poľnohospodárstve, v okrese Pezinok 13,4 % a v okrese Senec 16,4 %.

Najväčší podiel v službách má doprava, pošta a telekomunikácie (22,1 % zamestnaných), verejná správa, obrana a sociálne zabezpečenie (9,6 %), školstvo (7,4 %), nehnuteľnosti, prenájom, obchodné služby, výskum a vývoj (7,3 %).

Súhrnne možno uviesť, že pri 11,4% podiele na populácii SR je v Bratislavskom regióne sústredených 27 % registrovaných domácich podnikateľských subjektov a až 52,0%

zahraničných podnikateľských organizácií. Na priemyselnej produkcii SR sa región podieľa 26,6%, ale len pri 15,4% podiele na priemyselnej zamestnanosti. Produktivita práce je oproti priemeru SR vyššia o 185% a priemerná mzda o 131,8%. V Bratislavskom regióne je sústredených 56,1% investícií a realizuje sa 34,6 % objemu stavebnej produkcie SR. Dôležitou skutočnosťou je výrazná koncentrácia - 44% výskumných kapacít a 45%-ná koncentrácia študujúcich na vysokých školách. Čistý peňažný príjem z pracovnej činnosti na 1 osobu je v regióne o 121,2 % vyšší oproti priemeru SR. Miera nezamestnanosti sa dlhodobo pohybuje medzi 4 – 5 % a je najnižšia v SR.

V ekonomike regiónu má dominantné postavenie mesto Bratislava a štruktúra jeho ekonomickej základne určuje ekonomický profil a ekonomickú úroveň celého regiónu.

SWOT analýza⁴⁰ - súhrn

Silné stránky

- Kvalitný ľudský potenciál prezentovaný vekovou štruktúrou, vzdelanostnou úrovňou, ekonomickou aktivitou a flexibilitou obyvateľstva.
- Veková štruktúra obyvateľstva Bratislavského regiónu má priaznivú skladbu a to tak v meste Bratislava, ako aj v okresoch Malacky, Pezinok a Senec.
- Obyvateľstvo Bratislavského regiónu charakterizuje vysoká miera ekonomickej aktivity. Z predpokladanej skladby vekovej a kvalifikačnej štruktúry obyvateľstva sa dá očakávať priaznivá situácia na trhu práce aj v budúcnosti. Región dosahuje dlhodobo najnižšiu mieru nezamestnanosti.
- Bratislavský región a hlavné mesto Bratislava má mimoriadne priaznivú vzdelanostnú skladbu obyvateľstva s 22 % podielom obyvateľov s vysokoškolským vzdelaním a 33 % obyvateľstva so stredoškolským vzdelaním.
- V regióne je koncentrovaný významný ekonomický potenciál so zázemím vedecko-výskumnej základne, koncentráciou vzdelávacích inštitúcií a účasťou zahraničného kapitálu.
- Sektorová štruktúra charakterizovaná štruktúrou zamestnanosti sa vyznačuje 72,9 % podielom terciárneho sektora. Najväčší podiel zamestnanosti v rámci terciárneho sektoru majú odvetvia trhovských služieb (67,4%).
- Ekonomická základňa s mnohoovetvovou štruktúrou vyvoláva rýchly rast podnikateľských aktivít domácich i zahraničných podnikateľských subjektov. V porovnaní s rokom 1993 vzrástol počet zahraničných subjektov indexom 165.6 s investovaným kapitálom 16,2 mld. Sk. Počet domácich podnikateľských subjektov vzrástol indexom 163,3 %. V Bratislavskom regióne je koncentrovaných 64% z celkových zahraničných investícií na Slovensku.
- Štruktúra osídlenia s dominantným jadrovým mestom a rozvíjajúcimi sa mestskými centrami subregionálneho významu (Malacky, Pezinok, Senec, Šamorín) s diferencovanou sústavou vidieckeho osídlenia s lokálnymi centrami.
- Polohový potenciál so založenou dopravnou infraštruktúrou a väzbami na hospodárske centrá SR a významné medzinárodné centrá v kontaktnej zóne s Rakúskom, Maďarskom,

⁴⁰ Analýza a charakteristika úrovne sociálneho a ekonomického rozvoja regiónov Slovenska sa opiera o materiály vypracované v rámci „Špeciálneho prípravného programu pre štrukturálne fondy EÚ v Slovenskej republike“ – Priorita A1: Národný program pre zavedenie regionálnej a štrukturálnej politiky, prípravná etapa „Zber základných údajov a SWOT analýza“ (projekt SR 9808 – 04 – 01/0001, september 1999). Ďalej sa tiež opiera o výsledky projektov, ktoré boli riešené v rámci programu PHARE, VISION PLANET, prác na integrovanom pláne regionálneho rozvoja a ďalších materiálov, ktoré súvisia so skúmanou problematikou.

Českou republikou a krajinami Európskej únie v subregióne Viedeň – Bratislava – Győr.

- Prírodný potenciál tvorený prírodnými zdrojmi (nerastné suroviny, pitná voda, kvalitná poľnohospodárska pôda, lesný fond) a výraznými krajinnými prvkami (Malé Karpaty, Záhorská a Podunajská nížina, Dunaj, Morava, lužné lesy a vodné potoky), vrátane blízkosti vodného diela Gabčíkovo ako potenciálnej aktivity pre rozvoj cestovného ruchu.
- Priaznivé geomorfologické a klimatické podmienky bez výrazných prírodných bariér umožňujú všestranný územný rozvoj
- Kultúrny potenciál tvorený kultúrnymi pamiatkami a významnými kultúrnymi inštitúciami ako Slovenské národné divadlo, Slovenské národné múzeum, Slovenská národná galéria

Slabé stránky

- Výchľadové starnutie obyvateľstva s dopadom na znižovanie vlastných zdrojov pracovnej sily.
- Vysoká energetická náročnosť priemyselnej výroby s dopadom na dovoz energií a prepravu ako aj s vysokým podielom medzispotreby a relatívne nízkym podielom pridanej hodnoty.
- Na území mesta Bratislavy je nepriaznivé rozmiestnenie pracovných príležitostí. Centrum mesta koncentruje veľkú časť pracovných príležitostí (cca 30%), pričom v ňom býva iba 10,6% z počtu obyvateľov mesta. Počet obyvateľov centra Bratislavy sa neustále znižuje.
- Preťažená dopravná infraštruktúra s negatívnym dopadom na životné prostredie a zdravotný stav obyvateľstva
- Nedostatok bytov a zariadení sociálnej infraštruktúry.
- Jednostranná ekonomická migrácia: Bratislava i bratislavský región – rakúske územie.
- Rozsah a konfigurácia zdrojov znečistenia krajinného prostredia (emisie, odpady) - pôdy, vodstva, ovzdušia.
- Zábery pôdneho a lesného fondu v dôsledku extenzívneho rozvoja urbanizovaného prostredia, dopravnej siete a inžinierskych sietí.
- Zníženie rozsahu vedecko-výskumných činností najmä v oblasti aplikovaného výskumu priamo spojeného s priemyslovými odvetviami. Nedostatočne sú využívané intelektuálne kapacity vysokých škôl.
- Informovanosť o podmienkach podnikania a lokalizácie investícií je nedostatočná ako zo strany verejnej správy, tak obchodno-priemyselných inštitúcií. Informácie nemajú komplexný charakter.

Zameranie a priority ROP

Zo záverov analýzy vychádzali miestny a regionálny aktéri, ktorí z hľadiska využitia komparatívnych výhod regiónu, opierajúc sa o jeho silné stránky a šance, pričom vychádzali z potreby riešenia problémov, vyplývajúcich zo slabých stránok a rizík rozvoja regiónu navrhli v jednotlivých oblastiach nasledujúce špecifické priority podľa hlavných rozvojových osí:

a) Využitie, reštrukturalizácia a rozvoj produkčného potenciálu regiónu

Postavenie a význam produkčného potenciálu regiónu možno popri vyššie uvedených skutočnostiach možno ďalej charakterizovať:

v exportnej výkonnosti regiónu dominuje priemyselná výroba s 81,4% podielom a výroba a rozvod elektriny, plynu a vody s podielom 18,2%,

počet a štruktúra podnikateľských subjektov, vrátane malého a stredného podnikania v roku 1999 na území regiónu reprezentovalo 22 478 právnických osôb (27,0 % zo SR), podnikajúcich fyzických osôb bolo v regióne registrovaných celkom 53 204, z toho 94,8 % (50 441 osôb) živnostníkov.

Priemysel kraja má diverzifikovanú štruktúru, v ktorej dominuje chemický, strojársky a potravinársky priemysel. Adaptačná schopnosť priemyselných podnikov v regióne prebieha bez výraznejších negatívnych vplyvov na zamestnanosť. Prítomnosť zahraničného kapitálu (od 17-100 %) v nosných priemyselných podnikoch, stabilizované výrobné programy a rast konkurencieschopnosti podnikateľského prostredia vytvára predpoklady pre rozvojové príležitosti a udržanie významu a postavenia regiónu v ekonomike SR.

Stavebníctvo regiónu je poznačené poklesom domácej stavebnej produkcie a poklesom objemu stavebných prác v zahraničí. Stavebná produkcia vykonaná vlastnými pracovníkmi v roku 1999 poklesla až o 38,4 % oproti predchádzajúcemu roku. Objem stavebnej produkcie kraja na celkovej produkcii SR predstavuje 34,6 %.

Objem investícií alokovaných v kraji ku koncu roka 1999 predstavoval spolu 152 920 mil. Sk a bol najvyšší v rámci SR s podielom 55,2% na celoslovenskom objeme. Sektor vybraných trhových služieb /VTS/ sa na celoslovenských tržbách podieľa 63 %.

Pre riešenie uvedených i ďalších problémov v rámci tejto rozvojovej osi boli vybrané nasledujúce rozhodujúce špecifické ciele:

Špecifický cieľ: Reštrukturalizácia a stimulácia rozvoja podnikov

Podporné opatrenia:

vytváranie podmienok pre vstup priamych zahraničných investícií a rozvojových zámerov v oblasti strojárkeho, chemického, potravinárskeho a elektronického priemyslu, intenzívna spolupráca priemyselných odvetví s vedecko-výskumnou základňou, znižovanie energetickej náročnosti a negatívnych dopadov na životné prostredie, transfer a zavádzanie nových technológií, modernizácia a zvyšovanie kvality výroby a obslužných činností pre podniky; zvyšovanie sofistikovanej produkcie a exportnej výkonnosti; zakladanie a rozvoj malých a stredných podnikov s vysokou pridanou hodnotou najmä v oblasti informačných technológií, biotechnológií a služieb pre priemysel; rozširovanie cezhraničných podnikateľských aktivít a budovanie regionálnych podnikateľských sietí; založenie inovačného centra; rekvalifikácia pracovných síl a príprava vzdelávania v súlade s priebehom reštrukturalizácie.

Predpokladané prínosy:

zvýšenie konkurencieschopnosti a rozvoj odvetví s vyšším podielom pridanej hodnoty; tvorba cca 3 000 nových pracovných príležitostí v strojárskom a potravinárskom priemysle; nové technológie v chemicko-gumárnských podnikoch v objeme cca 15 mld. Sk; rozvojové programy vo výrobe automobilov s uvažovanou výškou investícií cca 12 mld Sk; rozvoj informačných sietí a stimulácia inovatívnych podnikov; skvalitnenie činnosti manažmentu a zvýšenie efektu marketingu.

Špecifický cieľ: Budovanie a rozvoj priemyselných parkov

Podporné opatrenia:

príprava územia (výkup pozemkov, územnoplánovacia dokumentácia, infraštruktúra) pre vstup domácich a zahraničných investorov; programy finančnej podpory budovania priemyselných zón a parkov; vytváranie priaznivých stimulačných nástrojov (dane, odvody, clá); výmena regionálnych a cezhraničných poznatkov a skúseností pri budovaní parkov;

vytváranie informačnej infraštruktúry pre prípravu projektov priemyselných parkov; vyhľadávanie kontaktov a finančných zdrojov.

Predpokladané prínosy:

alokácia podnikateľských a zahraničných investícií v kraji;
prepojenie vedecko-výskumnej základne s výrobou;
zvýšenie konkurencieschopnosti regiónu;
vytváranie efektívnych pracovných miest a zvýšenie kvalifikačnej úrovne pracovnej sily;
vybudovanie industriálneho parku na Záhorí (Silicon Valley) s tvorbou 1 200 pracovných miest;
nový závod v Lozorne /Plastik Omnium France/ s vytvorením 450 pracovných príležitostí;
areál výroby Pepsi Coly v Malackách so 100 pracovnými miestami;
dosiahnutie modernizácie technológie výrob a služieb;
zvýšenie produktivity práce a pridanej hodnoty;
zvýšenie finality, kvality, konkurencieschopnosti a exportu výrobkov;
zvýšenie imidžu kraja a možnosti rozšírenia územnej kooperácie;
rozšírenie a skvalitnenie obchodnej siete, hotelového ubytovania (Carlton) a administratívnych priestorov.

Špecifický cieľ: Rast konkurencieschopnej produkcie a služieb z hľadiska rozvoja malého a stredného podnikania

Podporné opatrenia:

úprava finančných a legislatívnych podmienok na podporu rozvoja MSP, vrátane vstupu high-tech;
rozvoj štruktúry MSP a jeho alokovania, prednostne v okresoch Malacky, Pezinok a Senec;
rozvoj MSP na báze inovácií a v transfere technológií;
živnostenské podnikanie vo sfére remesiel a služieb, prednostne v okresoch Malacky, Pezinok a Senec;
poradenská a informačná sieť, budovanie inkubátorov pre podnikateľskú sieť;
živnostenské podnikanie, vytvorenie regionálneho mikropôžičkového fondu;
zavádzanie systémov riadenia kvality (ISO 9 000) a systémov environmentálneho manažérstva (ISO 14 000);
rozvoj moderných typov výroby a služieb s vysokou pridanou hodnotou.

Predpokladané prínosy:

zvýšenie podielu MSP na raste konkurencieschopnej produkcie a služieb v kraji;
stabilizácia a rozvoj podnikateľského prostredia.

Špecifický cieľ: Rozvoj multifunkčného poľnohospodárstva

Podporné opatrenia:

stabilizácia poklesu pestovateľských plôch a chovu hospodárskych zvierat;
ochrana poľnohospodárskej pôdy, intenzívnejšie využívanie závlah a obnova strojového parku;
rozvoj tradičnej a netradičnej rastlinnej výroby a obnova sadov a vinohradov;
rozvoj odbytových centier a skladovacích kapacít;
technologický rozvoj potravinárstva a výroba ekologických potravín;
zvyšovanie produktivity práce a konkurencieschopnosti potravinárskej výroby.

Predpokladané prínosy:

zvýšenie poľnohospodárskej produkcie a pracovných príležitostí na vidieku;
zvyšovanie konkurencieschopnosti poľnohospodárskych výrobkov;
uchovanie a obnova krajinného charakteru vidieka;
prínos pre ekologickú stabilitu vidieka a krajiny.

Špecifický cieľ: Rozvoj cestovného ruchu a kúpeľníctva

Podporné opatrenia:

dobudovať sieť ubytovacích, stravovacích a športovo-rekreačných kapacít;
dobudovať a napojiť miestne cyklotrasy na medzinárodnú dunajskú a moravskú cyklotrasu;
rozšíriť a dobudovať hraničné priechody na hraniciach s Rakúskom a rozširovať služby pre turistov na diaľničných a medzinárodných cestných ťahoch;
rozvoj kongresovej turistiky a vidieckej turistiky;
zvýšiť rozsah a úroveň poskytovaných služieb v súlade s európskym štandardom;
budovať informačné centrá a systém priestorovej orientácie, vytvárať združenia CR a skvalitňovať marketingové aktivity;
vyhlasovať strediská sústredeného cestovného ruchu v nadväznosti na existujúce podmienky, ciele a zámery do budúcnosti;
využiť geotermálne vody na rozvoj CR (termálne kúpaliská);
zachovať kultúrne dedičstvo, predovšetkým kultúrne pamiatky;
venovať zvýšenú pozornosť ochrane zdravia a majetku domácich a zahraničných turistov;
zvýšiť intenzitu a kvalitu kultúrnych podujatí na území mesta Bratislavy.

Predpokladané prínosy:

rozšírenie a skvalitnenie ponuky služieb v CR;
zvýšenie konkurencieschopnosti kraja v stredoeurópskom priestore;
stabilizácia a zvýšenie domácej a zahraničnej návštevnosti;
zvýšenie zamestnanosti, rozvoj doplnkových služieb a zvýšenie tržieb reštauračných zariadení;
zvýšenie počtu prenocovaní v ubytovacích zariadeniach kraja v rozpätí 15-20% v porovnaní s rokom 1999;
vybudovanie Olympic centrum Senec – centra pre prípravu vrcholových športovcov s možnosťou využitia pre širokú verejnosť;
dobudovanie infraštruktúry CR v priestore Bratislava – VD Gabčíkovo pre rekreačno-športové aktivity;
zatraktívnenie cieľov kultúrnej turistiky.

b) Zvýšenie inovačnej kapacity regiónov

Na podporu rozvoja v tejto rozvojovej osi sú v regióne vytvorené optimálne podmienky v sieti vzdelávacích a vedecko-výskumných inštitúcií, ktoré sú koncentrované predovšetkým v Bratislave.

Vo vysokoškolskom vzdelávaní má región dominantné postavenie v rámci Slovenska, keď na území Bratislavy je lokalizovaných 5 vysokých škôl s 24 fakultami, na ktorých študuje 40% (36 062) študentov denného štúdia z počtu študentov v SR. Ďalších 7,5 tisíc študuje popri zamestnaní.

V rámci rozvoja vedy a techniky je podstatná časť inštitúcií zaoberajúcich sa výskumom a vývojom na Slovensku koncentrovaná v regióne, kde z celkového počtu 307 inštitúcií v SR je až 43% lokalizovaných na jeho území, najmä v Bratislave.

Pre podporu zvýšenia inovačnej kapacity regiónu nebol stanovený osobitný špecifický cieľ napriek tomu, že Bratislavský región má predpoklady a podmienky pre plnenie funkcie difúzie inovácií i do iných regiónov SR.

c) Kultivácia ľudského potenciálu a efektívne využitie pracovného potenciálu

Vývoj počtu obyvateľov regiónu má od roku 1996 klesajúcu tendenciu v dôsledku znižovania prirodzeného prírastku obyvateľov. Zmena vo vývoji obyvateľstva sa prejavila aj v migračnom pohybe obyvateľstva v neprospech regiónu, keď v roku 1998 napriek

pozitívnym výsledkom v okresoch vidieckeho charakteru, kde boli dosiahnuté prírastky v počte obyvateľov, nepodarilo sa znížiť úbytok počtu obyvateľov za región ako celok.

Veková štruktúra obyvateľov regiónu je relatívne priaznivá, avšak z hľadiska trendov v minulosti sa zhoršuje, obyvateľstvo starne. V porovnaní s vekovým zložením obyvateľstva Slovenska je situácia nepriaznivejšia, najmä v predproduktívnom a poproduktívnom veku. Priemerný vek 36,72 rokov je v rámci porovnania s regiónmi SR najvyšší (SR 35,10 rokov).

V roku 1999 bola dosiahnutá 82,9 %-ná miera ekonomickej aktivity obyvateľstva v produktívnom veku a 16,5 %-ná miera ekonomickej aktivity obyvateľstva v poproduktívnom veku.

V roku 1999 bol podiel regiónu na celkovej zamestnanosti SR 27,0 %. Prevládajúcim sektorom, ktorý v regióne zabezpečoval zamestnanosť bol terciálny sektor, v ktorom pracovalo 72,3 % zamestnancov, pritom v Bratislave až 73,8 %.

Vzhľadom k tomu, že oblasť ľudského potenciálu a efektívne využitie pracovného potenciálu tvorí jednu z najsilnejších stránok regiónu, neboli v tejto oblasti navrhnuté osobitné ciele.

d) Zlepšenie dostupnosti regiónu a komplexné vybavenie územia rozhodujúcimi zariadeniami sociálnej a technickej infraštruktúry

Pre zlepšenie dopravnej situácie na území regiónu je predovšetkým potrebné dobudovať diaľničné úseky, vybudovať obchvaty miest Pezinok, Modra, Malacky, dobudovať cestu Bratislava - Dunajská Streda a cestné obchvaty obcí Rovinka a Dunajská Lužná, prebudovať železničnú stanicu Bratislava - Filiálka na osobnú železničnú stanicu a vybudovať plánovanú výstavbu "Tovarového centra nákladnej dopravy Bratislava - Pálenisko". Pre zlepšenie dopravnej situácie v Bratislave dobudovať ZAKOS v založenej radiálno-okružnej konfigurácii a vybudovať sieť nosného dopravného systému MHD.

Na úseku telekomunikácií je hustota hlavných telefónnych staníc 50,5 % (počet HTS na 100 obyv.), pričom telefonizácia bytov je 90,5 %.

V zásobovaní pitnou vodou je región charakterizovaný relatívne vysokým 95% podielom obyvateľov napojených na verejné vodovody. Z celkového počtu 72 obcí je napojených na vodovodnú sieť 65 obcí.

Región vykazuje pomerne vysokú úroveň odkanalizovania s 82 % podielom obyvateľov bývajúcich v domoch napojených na kanalizáciu. Na území regiónu je vybudovaných 26 ČOV a 3 ČOV sú rozostavané.

Na úseku energetiky sú pre región k dispozícii potrebné energetické médiá a im zodpovedajúca prenosová sieť. V zásobovaní elektrickou energiou a zemným plynom nie je región sebestačný a je odkázaný na ich dovoz, a to v elektrickej energii na cca 75 % a v zemnom plyne takmer na 100%.

Cestovný ruch je pozitívnym faktorom v rozvoji regiónu, najmä z hľadiska ekonomického prínosu, výmeny informácií, poznávania regiónu, ako aj podnetov k rozširovaniu obslužných činností. Ku koncu roka 1999 bolo v regióne 100 ubytovacích zariadení s počtom 9 573 lôžok, čo predstavuje 9,3 %-ný podiel na počte lôžok Slovenska. Na celkovom počte lôžok v SR predstavuje Bratislava 7,5 %-ný podiel.

Dominantný, 83,2 %-ný podiel na celkovom počte ubytovaných návštevníkov v rámci regiónu má Bratislava a na návštevnosti cudzincov sa podieľa 88,9%.

Bývanie ako základná životná podmienka obyvateľov regiónu bolo ku koncu roka 1999 prezentované celkovým bytovým fondom v počte 235 097 bytov. Z nich pripadalo 98% (230 697 bytov) na trvalo obývané byty a 2% (4 400 bytov) na neobývané byty. Štvrtina z trvalo obývaných bytov (57 899 b.j.) bola v rodinných domoch. Počet trvalo obývaných bytov na 1000 obyvateľov regiónu je 374 oproti podielu 310 bytov v SR

Štruktúra a organizácia poskytovania zdravotnej starostlivosti v regióne má svoje výrazné špecifiká, ktoré sú dané postavením Bratislavy ako hlavného mesta SR. Na území regiónu sa nachádza celkom 10 nemocníc regionálneho a miestneho významu s kapacitou 5 303 lôžok.

Pre potreby sociálnej starostlivosti bolo v roku 1999 na území regiónu 22 štátnych zariadení sociálnych služieb pre deti a dospelých, ktoré poskytujú starostlivosť občanom s telesným postihnutím, s duševnými poruchami, s poruchami správania, so zmyslovým postihnutím a pre starších občanov slúžia domovy dôchodcov a domovy – penzióny pre dôchodcov.

V rámci tejto rozvojovej osi sú navrhnuté nasledovné ciele:

Špecifický cieľ: Dobudovanie dopravného systému v Bratislave a obchvatných komunikácií miest a obcí regiónu

Podporné opatrenia:

dobudovanie diaľničných úsekov v Bratislave;
dobudovanie dopravného systému, vrátane MHD a statickej dopravy v Bratislave;
riešenie výstavby obchvatových komunikácií miest a obcí regiónu;
dobudovanie hraničných priechodov, najmä pre nákladnú dopravu;
napojenie priemyselných zón na dopravnú sieť.

Predpokladané prínosy:

zvýšenie priepustnosti komunikačnej siete;
zrýchlenie prepravy osôb a prepravovaných substrátov vrátane tranzitu;
rozvoj podnikateľského prostredia;
riešenie životného prostredia;
rozšírenie diaľničnej siete v Bratislave o 13,0 km.

Špecifický cieľ: Rozvoj kombinovanej dopravy

Podporné opatrenia:

vybudovať medzinárodné tovarové centrum nákladnej dopravy Bratislava-Pálenisko s potrebným logistickým zázemím;
modernizovať železničné trate na medzinárodné parametre (Bratislava – Trnava r. 2000-2003);
vytvárať legislatívne a technické podmienky pre rozvoj kombinovanej dopravy;
rozvoj podnikateľských subjektov v kombinovanej doprave;
vybudovať prekladisko a Ro-Ro terminál v Devínskej Novej Vsi.

Predpokladané prínosy:

rozšírenie poskytovaných služieb pre prepravu tovaru;
dosiahnutie štandardného dopravného prepojenia západných trhov s východnými trhmi Ukrajiny a Ruskej federácie cez územie SR;
vznik nových pracovných príležitostí;
poskytovanie komplexných dopravných služieb vyššej kvality;
efektívnejšie využitie vybudovaných kapacít.

Špecifický cieľ: Rozvoj bývania

Podporné opatrenia:

výstavba finančne dostupných bytov, hlavne pre mladé rodiny a migráciu obyvateľstva najmä do Bratislavy;
obnova a modernizácia existujúceho bytového fondu, hlavne panelových domov v mestách regiónu;

úprava legislatívnych nástrojov a nástrojov cenovej politiky na podporu rozvoja bývania vrátane žiaducej výstavby a obnovy technickej infraštruktúry.

Predpokladané prínosy:

do roku 2010 dosiahnuť podiel 391 bytov na 1000 obyvateľov;

riešenie situácie na trhu bytov v prospech mladých rodín a migrácie do kraja, hlavne do Bratislavy;

zlepšenie kvality existujúceho bytového fondu.

Špecifický cieľ: Rozvoj sociálnej a zdravotnej starostlivosti

Podporné opatrenia:

riešiť prioritné zámery v oblasti reprofilácie, opráv, údržby a rekonštrukcií zariadení sociálnej starostlivosti;

zrealizovať v rámci II. a III. etapy reštrukturalizácie obnovu zdravotníckych zariadení;

podporovať dobudovanie areálov pre vysokošpecializované služby v zdravotníctve (Rázsochy);

budovanie liečební pre dlhodobo chorých;

prehĺbiť spoluprácu orgánov miestnej štátnej správy a samosprávy pri zabezpečovaní sociálnej a zdravotnej starostlivosti;

dobudovať sieť sociálnej starostlivosti chýbajúcimi službami (zariadenia pre mladistvých, domovy dôchodcov a hospice pre občanov v sociálnej núdzi a pre neprispôsobivých občanov).

Predpokladané prínosy:

skvalitnenie služieb sociálnej a zdravotnej starostlivosti;

funkčná obnova zariadení sociálnej a zdravotnej starostlivosti;

zlepšenie prevencie a zdravotného stavu obyvateľov kraja.

7.4.2 Región Slovensko - juhozápad

Súhrnná charakteristika regiónu

Región sa rozprestiera na ploche 10 491 km². Najväčšiu plochu pokrýva Podunajská nížina na juhu, na severozápade Záhorská nížina a na severovýchode je to Pohronský Inovce a Štiavnické vrchy. Pôdny kryt regiónu je zastúpený prevažne kvalitnou ornou pôdou, ktorá nahradila pôvodné lesy. Z lesov v súčasnosti dominujú dubové, bukové a dubovo-hrabové lesy. V oblasti Podunajskej nížiny žije asi 20 % druhov fauny, ktoré sa inde na Slovensku nevyskytujú alebo prenikajú len na okraj listnatých lesov. Živočíšstvo je prezentované biotopmi lužných lesov a kultúrnej stepi.

Počet obyvateľov k 31.12.1999 je 1 267 128 (23,5 % zo SR). Hustota obyvateľstva je 128 obyv./km² a je nad priemerom SR. Od posledného sčítania v roku 1991 vzrástol počet obyvateľov o 8 127 osôb. Veková štruktúra je relatívne priaznivá, keď obyvateľstvo v predproduktívnom veku tvorí 19,5 %, v produktívnom veku 63,2 % a v poproduktívnom veku 18,8 %. Napriek celkovo priaznivému vývoju existujú vnútroregionálne rozdiely najmä v južnej časti regiónu, kde okresy Nové Zámky, Komárno a Piešťany patria medzi demograficky depresné regióny s následným úbytkom obyvateľstva. Sídlnú štruktúru tvorí 599 obcí, z toho je 30 miest. Administratívne je v súčasnej dobe región tvorený 2-mi krajmi (Trnavský a Nitriansky) a 14-mi okresmi.

Hrubý domáci produkt na obyvateľa (v parite kúpnej sily) dosiahol v roku 1997 7 800, čo predstavuje 41 % z priemeru krajín EÚ a je o 11,4 % nižší ako priemer SR. Okrem metalurgického priemyslu sú na území regiónu zastúpené všetky národnospodárske odvetvia, pričom v rámci SR najvýznamnejšia je koncentrácia energetických zdrojov,

poľnohospodárskej produkcie a nemenej významná koncentrácia zdrojov pitnej vody a geotermálnych vôd.

V dôsledku štrukturálnych zmien, najmä v odvetviach poľnohospodárstva, stavebníctva, ale aj priemyslu, miera nezamestnanosti vzrástla v roku 1999 na 19,3 % (v roku 1998 - 15,5 %).

Na území regiónu je registrovaných 8 993 podnikateľských subjektov - právnických osôb a 64 121 živnostníkov. Z celkového počtu registrovaných podnikateľských subjektov 98 % tvoria malé a stredné podniky do 250 pracovníkov, ale najväčší podiel na produkcii a zamestnanosti má 145 veľkých podnikov.

Vzhľadom na geografickú polohu, hustú cestnú a železničnú sieť a priame napojenie na európske multimodálne koridory IV, V, VII (Dunaj) nemá región využitý dobrý dopravný potenciál a možnosti dané dostupnosťou koncentrovaných trhov západnej a juhovýchodnej Európy.

SWOT analýza - súhrn

Silné stránky

- mnohoovetvová, diverzifikovaná štruktúra ekonomickej základne regiónu, kvalitný energetický potenciál tvorený najmä elektrárnami JE Mochovce, JE Jaslovské Bohunice, VD Gabčíkovo, tranzitnými plynovodmi a zásobníkmi zemného plynu nadnárodného významu,
- pôdne, klimatické podmienky rozvoja intenzívneho poľnohospodárstva,
- sieť vedecko-výskumných, vzdelávacích a poradenských inštitúcií a vysoká vzdelanostná úroveň riadiacich pracovníkov v poľnohospodárstve,
- vhodné podmienky pre rozšírenie a produkciu biologických potravín a nové biotechnológie v poľnohospodárstve,
- existencia veľkých priemyselných spoločností trhovo orientovaných na náročné zahraničné trhy,
- vhodné lokalizačné podmienky pre nové ekonomické aktivity, vrátane možnosti využitia existujúcich výrobných kapacít a disponibilnej kvalifikovanej pracovnej sily,
- dostatok stavebných kapacít,
- využitie stavebných výrobkov na báze domácich surovín,
- priaznivé podmienky pre rozvoj kúpeľníctva a možnosti využitia geotermálnych zdrojov pre letný CR,
- široká sieť vzdelávacích zariadení vysokých i stredných odborných škôl umožňujúcich reprodukciu kvalifikovaných pracovných síl,
- výhodná geografická poloha na medzinárodných cestných a železničných ťahoch a transkontinentálnej vodnej ceste Rýn-Mohan-Dunaj,
- hustá cestná a železničná sieť s napojením na hraničné priechody do ČR, Maďarska a Rakúska.

Slabé stránky

- nedostatok finančných zdrojov na reštrukturalizáciu,
- nízka miera podnikateľskej aktivity v okresoch s najvyššou mierou nezamestnanosti,
- útlm stavebnej výroby,
- znižovanie výkonnosti agrokomplexu v dôsledku nižšej konkurencieschopnosti voči importovaným dotovaným potravinám,
- nízky podiel trhových služieb v sektorovej štruktúre regiónu,

- rozširovanie plôch neobrábanej pôdy,
- nefunkčnosť vybudovaných melioračných zariadení,
- nedostatočné prepojenie potravinárskeho priemyslu s poľnohospodárskou prvovýrobou,
- stagnácia vedecko-výskumnej základne,
- absencia inštitucionálneho zabezpečenia informačno-poradenských služieb,
- nedostatočná sieť ubytovacích zariadení v strediskách CR,
- demografická depresia v južnej časti regiónu a nižšia vzdelanostná úroveň s nadpriemerným podielom obyvateľstva so základným vzdelaním,
- nesúlad medzi študijnými odbormi a dopytom na trhu práce a neochota podnikateľských subjektov vkladať prostriedky do špecializovanej prípravy zamestnancov.

Zameranie a priority regionálneho operačného programu

Zo záverov analýzy vychádzali miestni a regionálni aktéri, ktorí z hľadiska využitia komparatívnych výhod regiónu, opierajúc sa o jeho silné stránky a šance a vychádzajúc z potreby riešenia problémov, vyplývajúcich zo slabých stránok a rizík rozvoja regiónu, navrhli v jednotlivých oblastiach nasledujúce špecifické priority podľa hlavných rozvojových osí.

a) Využitie a reštrukturalizácia produkčného potenciálu regiónu

Región má výrazne priemyselno-poľnohospodársky charakter. V štruktúre jeho ekonomickej základne prevažujú produkčné odvetvia: priemysel s 35,5 %-ným podielom (SR 33,5 %), poľnohospodárstvo so 14,8 %-ným podielom (SR 7,0 %) a stavebníctvo so 4,7 %-ným podielom (SR 4,3 %). Primárny a sekundárny sektor predstavuje 55 % oproti 45 % celoslovenského priemeru. Napriek absolútnemu rastu najmä trhových služieb v rokoch 1990-1999, podiel odvetví terciárneho sektoru je len 48 % (SR 55 %). Okrem obmedzeného dopytu na trhu služieb, podnikaniu v progresívnych odboroch služieb bráni nižšia vzdelanostná úroveň najmä v južnej časti regiónu.

Priemysel má mnohoodvetvovú štruktúru s dominantným postavením energetického priemyslu a významným postavením strojárenského a elektrotechnického priemyslu. Na tržbách z priemyselnej činnosti SR sa však podieľa len 15 %-ami. Naproti tomu v tržbách z poľnohospodárskej činnosti SR sa región podieľa až 48 %-ami. Z hľadiska objemu poľnohospodárskej produkcie a potravinovej bezpečnosti štátu má región Slovensko-juhozápad výnimočné postavenie, a preto aj opatrenia spojené s rozvojom multifunkčného poľnohospodárstva a jeho prepojením na spracovateľský potravinársky priemysel by sa mali stať jednou z priorít ROP.

Stavebníctvo, ktoré malo v regióne pomerne rozvinuté kapacity, je poznačené všeobecným poklesom stavebnej produkcie. V porovnaní s rokom 1997 sa počet pracovníkov v stavebných podnikoch nad 20 pracovníkov znížil až o 27 %.

V roku 1999 objem investícií predstavoval 28,7 mld. v bežnej cene, čo predstavuje len 10,4 % v objeme investícií SR. Priemysel a stavebníctvo disponuje v regióne voľnými kapacitami a najmä nedostatok vlastných a úverových zdrojov bráni ich efektívnejšiemu využitiu.

Medzi slabé stránky regiónu patrí nižší podiel odvetví terciérneho sektoru, ktorý predstavuje len 45 % a je hlboko pod priemerom SR, ktorý už dosahuje v sektore služieb 55 %. Z hľadiska rozvoja produkčnej sféry za negatívny jav je možné považovať skutočnosť, že trhové služby tvoria z celkového počtu 100 667 pracovníkov v terciérnom sektore len 27 %.

Riešenie rozvojových problémov využitia reštrukturalizácie a rozvoja produkčného potenciálu regiónu je prioritne zamerané na nasledovné špecifické ciele:

Špecifický cieľ: Reštrukturalizácia, adaptácia, stimulácia rozvoja priemyselnej výroby

Podporné opatrenia:

reštrukturalizácia existujúcich výrobných zón, menovite projekt revitalizácie areálu Niklovej hute v Seredi;
projekt rozvoja výroby čipov a integrovaných obvodov v SEI, a.s. Piešťany;
projekt revitalizácie areálu TAZ Trnava, projekt revitalizácie CALEX Zlaté Moravce, projekt revitalizácie SL Komárno;
projekt vytvorenia priemyselnej a colnej zóny, vrátane tzv. "slobodného prístavu" v Komárne.

Predpokladané prínosy:

zvýšenie produkcie s vyšším podielom pridanej hodnoty;
zvýšenie zamestnanosti v ekonomicky depresných regiónoch s vysokou mierou nezamestnanosti.

Špecifický cieľ: Rozvoj multifunkčného poľnohospodárstva a prepojenie s potravinárskym priemyslom

Podporné opatrenia:

vytváranie výrobných a odbytových združení;
reštrukturalizácia a rajonizácia výroby;
rozvoj poradenskej činnosti.

Predpokladané prínosy:

náprava dôchodkového deficitu rezortu poľnohospodárstva;
zníženie dovozu potravín z mierného pásma;
zvýšenie odbytovej produkcie z regiónu;
zmluvné zabezpečenie odbytu produkcie;
sfunkčnenie trhu s komoditami.

Špecifický cieľ: Rozvoj trhových služieb

Podporné opatrenia:

poradensko-právne, marketingové, počítačové, informačné projekty výstavby business centier, ktoré by plnili aj funkciu podnikateľských inkubátorov.

Špecifický cieľ: Rozvoj malého a stredného podnikania (MSP)

Podporné opatrenia:

rozvoj poradenskej a informačnej siete;
podpora obcí, združení a súkromných investorov pri zriaďovaní menších priemyselných parkov, ktorých jadrom budú inkubátory pre začínajúcich živnostníkov a malých podnikateľov;
rozvoj MSP na báze inovácií a transferu technológií (technologických firiem) so zvýhodnením podmienok ich lokalizácie v technologických parkoch a areáloch vysokých škôl a výskumných inštitúcií.

Predpokladané prínosy:

udržanie konkurencieschopnej produkcie v regióne;
efektívnejšie využitie miestnych zdrojov a vytvorenie predpokladov transferu vyšších technológií do regiónu;
zvýšenie, resp. udržanie zamestnanosti.

Špecifický cieľ: Budovanie a rozvoj priemyselných parkov

Podporné opatrenia:

výber vhodných lokalít a príprava územia pre výstavbu industriálnych parkov;
podpora vstupu strategických investorov do existujúcich priemyselných areálov;
vytváranie informačných systémov pre investorov a databázy projektov;
vybudovanie priemyselných parkov v Nitre, Komárne, Leviciach, Dunajskej Strede
a reštrukturalizácia priemyselných zón v Trnave a Seredi.

Predpokladané prínosy:

vytvorenie nových pracovných miest v okresoch Komárno a Levice;
zlepšenie sektorovej štruktúry ekonomickej základne regiónu.

Špecifický cieľ: Využitie domácich zdrojov generujúcich hospodársky rast

Podporné opatrenia:

vyžitím zdrojov poľnohospodárskej prvovýroby zvýšiť objem v potravinárskom priemysle;
zvýšiť finalizáciu výrobkov v drevospracujúcom priemysle a výrobe stavebných hmôt.

Predpokladané prínosy:

rast HDP a zamestnanosti;
rast exportnej výkonnosti regiónu.

b) Zvýšenie inovačnej kapacity regiónov

Inovačné kapacity tvoria najmä inštitúcie základného i aplikovaného výskumu a experimentálneho overovania. Až sekundárne na prenos progresívnych technológií v know-how pôsobia špecializované konzultačné a poradenské jednotky.

Región Slovensko-juhozápad sa na počte pracovníkov VVZ so 4 840 pracovníkmi podieľa 19 %-ami. V porovnaní s rokom 1996 sa počet pracovníkov v organizáciách VVZ zvýšil indexom 132,7 %, a to najmä zásluhou zvýšenia počtu pracovníkov v Nitrianskom kraji. Objemom výdavkov sa však región podieľal až 25,2 % z objemu prostriedkov vynaložených na výskum v SR.

Možnosťami rozšírenia vedecko-výskumnej základne, jej profilácie a využitím pri difúzii inovácií sa ROP nezaobera a orientuje sa len na otázky informačno-technologickej podpory podnikania v regióne. Pritom centrá Trnava a Nitra majú predpoklady intenzifikácie inovačných kapacít regiónu.

Špecifický cieľ: Informačno-technologická podpora rozvoja podnikov

Podporné opatrenia:

budovanie siete informačných a poradenských centier;
budovanie informačných systémov za pomoci vedecko-výskumných pracovísk;
zabezpečenie komplexných informácií o jednotlivých segmentoch výroby a poskytovaných službách.

Predpokladané prínosy:

rozšírenie podnikania orientovaného na sofistikované výroby a služby.

c) Kultivácia ľudského potenciálu a efektívne využitie zdrojov pracovných síl

Počet obyvateľov celého regiónu k 31.12.1999 predstavoval 1 267 128 osôb. Od posledného sčítania ľudu v roku 1991 do konca roka 1999 počet obyvateľov v regióne vzrástol o 8 127 osôb. Najdynamickejší rast zaznamenal Trnavský kraj, kde počet obyvateľov vzrástol o 9 425 osôb, pričom v Nitrianskom kraji sa zaznamenal úbytok o 1 298 osôb. Nárast

obyvateľstva bol v okresoch Trnava, Dunajská Streda, Skalica, Galanta a Nitra. Úbytok obyvateľstva zaznamenali okresy Nové Zámky (-2 345 osôb), Komárno (-713 osôb) a Topoľčany (-88 osôb).

Vzdelanostná štruktúra je počítaná z bývajúceho obyvateľstva nad 15 rokov a v rámci regiónu sú výrazné rozdiely medzi Trnavským a Nitrianskym krajom. Obyvateľstvo Nitrianskeho kraja dosahuje podpriemernú hodnotu Slovenska vo vzdelaní. Vzdelanostná štruktúra Trnavského kraja je priaznivá, disponuje dostatočnými zdrojmi kvalifikovaných pracovných síl, čo vytvára predpoklady rozvoja a využitia najmodernejších technológií.

Súčasná zamestnanosť na území regiónu je výsledkom zmien v štruktúre hospodárstva, je ovplyvňovaná prebiehajúcou transformáciou a reštrukturalizáciou jednotlivých hospodárskych odvetví. Podľa štatistických ukazovateľov za rok 1999 dosiahol priemerný evidenčný počet zamestnancov 237 039.

Ku koncu roka 1999 bolo v regióne evidovaných 124 013 nezamestnaných, z toho v Nitrianskom kraji bolo 78 078 evidovaných nezamestnaných (ďalej len EN) a v Trnavskom kraji 45 935 EN. V porovnaní s koncom roka 1998 sa počet nezamestnaných zvýšil o 25 457, z toho v Nitrianskom kraji o 14 911 osôb a v Trnavskom kraji o 10 546 osôb. Pri porovnaní miery nezamestnanosti k 31.12.1998, kedy jej výška za región dosahovala 15,51 % s mierou nezamestnanosti k 31.12.1999, ktorá dosahovala výšku 19,34 %, možno konštatovať nárast o 3,83 %. Ženy sa na celkovom počte EN podieľali 46,53 %.

Nad 20 %-nou mierou nezamestnanosti sa pohybujú okresy Komárno, Levice, Nové Zámky, Šaľa a Zlaté Moravce. Najpočetnejšiu skupinu EN tvorili osoby v najproduktívnejšom veku života. V roku 1999 s najväčším percentom na celkovom počte EN sa podieľala skupina vo veku od 20 do 24 rokov.

Pri sledovaní dopytu a ponuky pracovných príležitostí na trhu práce v rámci regiónu je výrazný nesúlad, na pretrvávaní ktorého sa v prvom rade podieľala nepriaznivá hospodárska situácia.

Ako základné príčiny zvýšenej miery nezamestnanosti v regióne je potrebné uviesť najmä:

- pokračujúcu reštrukturalizáciu priemyselnej základne kraja,
- úpadok poľnohospodárskych a roľníckych družstiev v dôsledku nevhodnej úverovej politiky a porúch vo väzbe medzi poľnohospodárskou prvovýrobou a spracovateľským priemyslom,
- nesúlad medzi zameraním absolventov škôl a požiadavkami trhu práce,
- zlé riadenie v niektorých podnikoch, ktoré sa prejavilo aj formou konkurzov,
- nevhodne zvolené metódy privatizácie,
- nedostatočná finančná a inštitucionálna podpora malého a stredného podnikania.

Pozitívne ovplyvniť stav nezamestnanosti znamená v prvom rade oživiť ekonomiku, zabezpečiť hospodársky rozvoj postupnou stabilizáciou zamestnávateľských subjektov nosných podnikov, podporiť rozvoj malého a stredného podnikania za účelom možnosti vytvárania pracovných príležitostí trvalého charakteru vo všetkých odvetviach hospodárskeho života, t. j. zamerať sa na realizáciu cieľov na prvej rozvojovej osi a na nasledujúce špecifické ciele.

Región, najmä jeho krajské mestá, sú významnými centrami školstva. V Nitrianskom kraji pôsobia 2 univerzity s celoslovenským dosahom:

- Univerzita Konštantína Filozofa (UKF) s tromi fakultami
- Slovenská poľnohospodárska univerzita (SPU) tvorená štyrmi fakultami.

V Trnavskom kraji je vysoké školstvo etablované v krajskom meste Trnava, kde pôsobia 3 univerzity.

Školstvo v regióne je charakterizované aj bohatou sieťou stredných škôl. V školskom roku 1999/2000 na území regiónu bolo 194 stredných škôl. Prognózy vzdelávania a odbornej prípravy zohľadňujú tendencie demografického vývoja.

Na základe analýzy doterajšieho vývoja možno očakávať, že rozvoj odborného vzdelávania a prípravy sa v podmienkach regiónu bude orientovať na:

- vznik a rozvoj združených škôl a vyšších odborných škôl,
- zvýšené nároky súvisiace s kvalitou prípravy,
- výrazný rozvoj nadstavbového a rekvalifikačného štúdia,
- zvýšenie záujmu žiakov ZŠ o technické odbory,
- vznik regionálnych útvarov na hodnotenie a racionalizáciu zariadení pre odborné vzdelanie.

Špecifický cieľ : Podpora rozvoja systému vzdelávania

Podporné opatrenia:

zachytenie moderných trendov rozvoja a adekvátneho technického vybavenia vzdelávacích zariadení;

celoživotné vzdelávanie, organizovanie rekvalifikačných kurzov, pomaturitného štúdia, nadstavbového štúdia a dištančného vzdelávania;

zvýšenie úrovne vzdelávania občanov národnostných menšín.

Špecifický cieľ: Stabilizácia trhu práce

Podporné opatrenia:

realizácia cielených rekvalifikačných programov;

zosúladenie profilácie študijných odborov škôl s požiadavkami trhu práce;

využitie možnosti cezhraničnej spolupráce pri zamestnávaní občanov južných častí regiónu v rozvíjajúcom sa regióne Maďarsko - západ;

preventívne poradenstvo v rámci IPS zriadených pri KÚP s využitím programu "Škola pre Teba".

Predpokladané prínosy:

nové pracovné miesta;

úspora prostriedkov na pasívnu politiku trhu práce.

d) Zlepšenie dostupnosti regiónov a dovybavenie ich územia infraštruktúrou

Územím regiónu prechádza diaľnica začlenená do dopravnej trasy V.a a cesty medzinárodného významu E 75, E 77, E 571, ktorá má aj významné vnútroštátne postavenie a postupne sa rekonštruje na rýchlostnú komunikáciu na trase Bratislava-Nitra, Trnava-Nitra.

Južná časť je tangovaná v prijateľnej kontaktnej vzdialenosti do 20 km diaľnicou začlenenou do koridoru IV.

Región je systémom medzinárodných spojov napojený na európsky železničný systém, a to traťovými úsekmi zaradenými do koridorov V.a a IV. Rovnaký význam má vodná cesta Dunaj ako VII. transeurópsky koridor. Región má hustú železničnú dopravnú sieť. Nevýhodou je zatiaľ nižšia technická úroveň.

V oblasti telekomunikácií pokračuje digitalizácia telefónnych sietí v celom regióne. Rozvoj telekomunikačnej infraštruktúry a telekomunikačných služieb je zabezpečovaný rovnomerne po celom území. V celom regióne je zriadených 333 927 telefónnych staníc.

Región má z hľadiska zásobovania energiou dominantné postavenie v Slovenskej republike. V regióne sa nachádzajú najväčšie zdroje na výrobu elektrickej energie v areáloch jadrových elektrární Jaslovské Bohunice (inštalovaný výkon 4x440 MW), Mochovce, vodných elektrární Gabčíkovo (inštalovaný výkon 720 MW), Madunice (inštalovaný výkon 43,2 MW) a Kráľová nad Váhom.

Okrem tohto zdroja je na území kraja 9 malých vodných elektrární s celkovým inštalovaným výkonom 7,4 MW a veľkým prínosom v ekologickom využití hydropotenciálu. Región má vhodné podmienky pre využívanie vodnej energie, solárnej energie ako i energie biomasy a bioplynu. Osobitný význam má využitie hydroenergetického potenciálu regiónu predovšetkým na vodných tokoch Váh, Nitra, Hron, Ipel', Morava a Myjava.

Vzhľadom k úrovni vybavenia územia zariadeniami technickej a sociálnej infraštruktúry, dovybavenie územia je možné zabezpečiť z vlastných zdrojov. V danej rozvojovej prioritě je potrebné zamerať sa na využitie dopravného potenciálu regiónu.

Špecifický cieľ: Modernizácia a rozvoj dopravnej infraštruktúry

Podporné opatrenia:

vybudovanie terminálu kombinovanej dopravy v Štúrove a Komárne;
modernizácia železničnej trate v smere Bratislava- Nové Zámky - Štúrovo na traťovú rýchlosť 160 km/hod.;
dobudovanie nových priechodov pre podporu cezhraničnej spolupráce;
výstavba severovýchodného obchvatu Trnavy, výstavba pevného mostu - premostenie cez rieku Moravu - Moravský Sv. Ján - Hohenau;
rekonštrukcia železničnej siete na vyšší rýchlostný stupeň;
výstavba viacúčelového vodného diela Sered' - Hlohovec poskytne priestor vo viacerých oblastiach (vybudovanie riečnych prístavov v Seredi a Hlohovci);
rekonštrukcia mosta cez rieku Váh v Piešťanoch;
vybudovanie diaľničného mosta v Komárne a severojužnej rýchlostnej komunikácie I/64.

7.4.3 Región Slovensko – severozápad (SZ)

Súhrnná charakteristika regiónu

Región má rozlohu 11 290 km² (zaberá 23% z územia SR). Osídlenie je ovplyvnené rôznorodosťou krajinnej štruktúry. V roku 1999 mal región 1 301 870 obyvateľov. Hustotou obyvateľstva 115,2 obyv./km² je nad celoslovenským priemerom. Pre severnú časť regiónu je charakteristický vysoký prirodzený prírastok (2,05%), pre juh je typický minimálny prírastok. Región pozostáva z 591 obcí, z toho 35 obcí má štatút mesta, kde žije 54,4% (707 522 obyvateľov) celkovej populácie.

Medzi významné sídla možno zaradiť Žilinu, Trenčín, Považskú Bystricu, Martin, Prievidzu, Liptovský Mikuláš a ďalšie.

Podiel ekonomicky aktívneho obyvateľstva s vysokoškolským vzdelaním bol v severnej časti 8,1% a v južnej časti 9,05%, s úplným stredným vzdelaním to boli hodnoty 38,45% a 39,33%, s učňovským vzdelaním 43,72% a 42,85% a so základným vzdelaním a bez vzdelania 9,75% a 8,77%. Najvyššia vzdelanostná úroveň, tak ako ukazujú vyššie uvedené údaje, sa viažu na centrá školstva, vedy, výskumu alebo priemyselné inovačné centrá.

V ekonomike regiónu bolo k 31. 12. 1999 27 veľkých podnikov (viac ako 1 tisíc pracovníkov) sústredených najmä v sídlach okresných úradov.

Pri 24,1 % podiele na populácii SR je v regióne sústredených 24,5 % registrovaných domácich podnikateľských subjektov. Na priemyselnej produkcii sa región podieľa 18,8% pri 30,4% podiele na priemyselnej zamestnanosti, v stavebníctve je v regióne sústredených 20,1% stavebnej produkcie SR.

Na vytvorenej pridanej hodnote SR sa región podieľa 17,3 %, čistý peňažný príjem z pracovnej činnosti na 1 osobu domácnosti je v regióne 5 026 Sk, čo je menej o 296 Sk.

Miera nezamestnanosti z disponibilného počtu evidovaných nezamestnaných k 31. 12. 1999 bola 15, 73%.

V regióne sa nachádza 63 organizácií vývoja, čo predstavuje 20,0% z celkového počtu organizácií SR. Pracovalo v nich 3004 pracovníkov (13,4% z počtu zo SR). Výraznejšia koncentrácia je v okrese Žilina (údaje sú za rok 1999).⁴¹

SWOT analýza

Silné stránky:

- rôznorodá výrobná štruktúra – dominuje strojársky, textilný, sklársky, celulózo-papierenský, elektrotechnický, drevársky priemysel,
- existencia voľných pracovných plôch a priestorov v podnikoch znižujúcich produkciu (ZTS TEES, a.s. Martin; Koželužne Group Bošany, a.s. Bošany,...),
- existujúce kapacity s pozitívnymi ukazovateľmi ekonomickej efektivity (SCP, a.s. Ružomberok; KLF-ZVL, a.s. Kysucké Nové Mesto; Alcatel Slovakia, a.s. Liptovský Hrádok; Hoechst-Biotika, s.r.o. Martin; Neografia, a.s. Martin; Matador, a.s. Púchov; Hornonitrianske bane, a.s. Prievidza; Novácke chemické závody, a.s. Nováky; Trens, a.s. Trenčín; Nestlé Food, s.r.o. Prievidza; ...),
- existuje potenciál pre využitie existujúcich kapacít v odvetviach strojárkeho a elektrotechnického priemyslu,
- v regióne je dostatočný počet miestnych stavebných firiem, ktoré môžu komplexne zabezpečiť realizáciu i veľmi náročných investičných programov,
- nachádzajú sa tu ložiská hnedého uhlia a lignitu (okres Prievidza), z nerudných surovín je dostatok stavebných materiálov, zásoby dreva, dostatok zdrojov podzemnej vody, minerálnych i termálnych prameňov,
- v južnej časti územia sú dobré prírodné podmienky pre poľnohospodársku produkciu s možnosťou pestovať aj teplotne náročnejšie plodiny,
- vhodné podmienky pre chov oviec a hovädzieho dobytku na celom území,
- priaznivé zloženie lesných porastov podľa veku,
- vhodné sú podmienky pre rybárstvo a poľovníctvo,
- je tu vyhovujúci potenciál pre zakladanie priemyselných parkov, vedecko-technologických parkov (Považie, Orava, Kysuce, Turiec, Liptov, Horná Nitra),
- existencia Žilinskej univerzity s vysoko odborným vedecko-výskumným potenciálom a rozvinutou vedeckovýskumnou základňou v regióne,
- pôsobí tu záujmové združenie právnických osôb "Vedecko-technologický park Žilina" ako zoskupenie najvhodnejších subjektov,
- nachádza sa tu rozvinutý bankový sektor so štandardnými službami,
- rozvinutá je oblasť informačných technológií,
- výhodná geografická a dopravná poloha,
- je tu strategicky významná poloha územia v dopravnom spojení východ-západ, sever-juh,
- lokalizácia letiska v Žiline a v Trenčíne,
- existuje dobrý potenciál pre rozvoj cestovného ruchu,
- rozvinuté je regionálne kúpeľníctvo,
- lokalizácia veľkého množstva kultúrno-historických pamiatok,
- ekonomické využitie prihraničnej polohy s Českou a Poľskou republikou.

⁴¹ údaje z ROP – región severozápad a Vybrané údaje o regiónoch, ŠÚ SR č. 4/1999

Slabé stránky:

- útlm ťažby uhlia,
- nedoriešená konverzia zbrojnej výroby (ZTS TEES, a.s. Martin),
- existencia základných výrobných podnikov s malým podielom finalizácie (napr. chemický, drevospracujúci priemysel),
- priveľká koncentrácia priemyselnej výroby do jedného alebo niekoľkých veľkých podnikov v niektorých okresoch, rizikový faktor z hľadiska rozvoja a udržania zamestnanosti (Kysucké Nové Mesto, Tvrdošín, Čadca, Partizánske, Bánovce n/B, Myjava ...),
- nízky podiel organizácií so zahraničným a medzinárodným vlastníctvom v regióne ,
- nedostatok finančných prostriedkov na nákup moderných technológií, resp. na rozšírenie výroby vo väčšine výrobných podnikov,
- nedostatočné prepojenie vedecko-výskumnej základne a výrobných sféry,
- nedostatok komplexných poradenských služieb v oblasti malého a stredného podnikania,
- malý podiel malých a stredných podnikateľských subjektov v oblasti priemyselnej výroby a služieb,
- nedostatočné využitie starých priemyselných areálov,
- útlm drevospracujúceho priemyslu, nedostatočné zhodnocovanie dreva, maximálne sa spracováva ako polotovár, pridaná hodnota sa vytvára mimo územia regiónu,
- sezónnosť využívania kapacít CR,
- nízka produktivita práce v poľnohospodárstve, zlá ekonomická efektívnosť poľnohospodárskych podnikov,
- nedobudovanosť terminálov kombinovanej dopravy medzinárodného významu v Žiline a nadregionálneho významu v Trenčianskej Teplej a Ružomberku,
- pomerne vysoká nezamestnanosť v niektorých okresoch (Partizánske, Bánovce n/B, Kysucké Nové Mesto, Čadca, Tvrdošín, Dolný Kubín, Námestovo),
- dlhodobé zaostávanie budovania kanalizácie za výstavbou vodovodov,
- nedostatočné množstvo a kapacita ČOV,
- nerovnomernosť rozmiestnenia a nedostatočná kapacita ústavných a mimoústavných zariadení sociálnej starostlivosti,
- zhoršujúci sa stav materiálno-technickej základne škôl, nedostatočná oprava a údržba, nízka úroveň vybavenia škôl výpočtovou technikou a informačnou technológiou,
- absencia kvalitných služieb na rozvoj vidieckej turistiky,
- silne znečistené oblasti v regióne,
- nedostatok finančných zdrojov na zabezpečenie starostlivosti o osobitné chránené územia a významné prvky krajiny vrátane monitoringu,
- nedobudovanosť nadradenej dopravnej sústavy (diaľničný systém).

Zameranie a priority regionálneho operačného programu

a) Využitie, reštrukturalizácia a rozvoj produkčného potenciálu

Priemysel regiónu je charakterizovaný značnou odvetvovou diverzifikovanosťou. Celoslovenský význam má najmä výroba strojov a zariadení, výroba celulózy, papiera a výrobkov z papiera, výroba elektrických optických zariadení, textilná a odevná výroba, výroba výrobkov z gumy, výroba obuvi, výroba stavebných hmôt a taktiež palivoenergetický

priemysel. Významné postavenie má i výroba potravín. Podiel na priemyselnej produkcii SR predstavuje 18,8% podiel v rámci SR.

Najpriemyselnejšia časť regiónu leží v okresoch pozdĺž údolia Váhu: Nové Mesto nad Váhom, Trenčín, Ilava, Púchov, Považská Bystrica, Žilina, Martin, Ružomberok, Liptovský Mikuláš a v južnej časti je to okres Prievidza.

Stavebníctvo v regióne Slovensko - severozápad prekonáva krízu spojenú s poklesom investícií. Stavebná produkcia k 31. 12. 1999 dosiahla 9146,6 mil. Sk a podieľala sa 20,1% na stavebnej produkcii SR. V stavebných podnikoch pracovalo priemerne 16 249 pracovníkov, t. j. 23,4% z celkového počtu pracovníkov SR v tomto odvetví. Stavebná produkcia medziročne poklesla cca o 22,0% a priemerný počet pracovníkov o cca 17,0%.

Stavebníctvo má dominantné postavenie najmä v severnej časti regiónu, konkrétne v okrese Žilina, kde je zamestnaných 54,2% pracovníkov z celkového počtu 10 440 pracovníkov. Ďalší rozvoj stavebníctva je závislý najmä od miery investovania.

Objem obstaraných investícií alokovaných v regióne ku koncu roka 1999 predstavoval 41 070 mil. Sk, čo predstavuje 14,82% z celoslovenského objemu.

Prírodné podmienky pre poľnohospodárstvo sú dobré v južnej časti regiónu. Na území regiónu prevládajú plochy trvalých porastov nad ornými pôdami. Poľnohospodársku výrobu zabezpečuje 65 poľnohospodárskych družstiev, 1 štátny majetok, 37 spoločností s ručením obmedzeným a 11 akciových spoločností.

Sektor malého a stredného podnikania je zameraný predovšetkým na odvetvie obchodu, pohostinstva, ubytovania a cestovného ruchu. V regióne je evidovaných 16 878 právnických osôb (z toho 11 628 zameraných na tvorbu zisku) a registrovaných 69 046 fyzických osôb z toho 63 888 živnostníkov.⁴²

Cieľové zameranie predmetnej rozvojovej osi naplňajú nasledovné ciele:

Špecifický cieľ: Reštrukturalizácia, mikroekonomická adaptácia a stimulácia rozvoja podnikov

Podporné opatrenia:

výchovou manažérov zlepšiť obchodnú politiku podnikov;
zapájať podniky do programu rozvoja automobilového priemyslu na Slovensku;
udržiavať efektívne energetické zdroje na podporu priemyselnej výroby;
podporiť domáci vývoj finálnej produkcie, dbať na nízku energetickú náročnosť a ekologickosť nových technológií;
modernizovať výrobu a zavádzať novú technológiu;
využívať voľné výrobné plochy podnikov na podnikateľskú činnosť;
využívať sieť odborných a učňovských škôl pre rozvoj kvalifikovanej pracovnej sily.

Predpokladané prínosy:

podiel na hrubej produkcii, pridanej hodnote a exportnej výkonnosti regiónu, rentabilita nákladov, podiel nákladov na výnosoch.

Špecifický cieľ: Využitie domácich zdrojov generujúcich rast a trvalú konkurencieschopnosť

Podporné opatrenia:

využitím domácich surovinových zdrojov a kvalifikovanej pracovnej sily zvýšiť podiel základného spracovania drevnej hmoty, zvýšiť finalizáciu výrobkov v drevospracujúcom priemysle;

⁴² údaje z ROP – región severozápad a Vybrané údaje o regiónoch, ŠÚ SR č. 4/1999

vytvárať podmienky: pre rozvoj výroby stavebných látok na báze surovinových zdrojov a výroby polotovarov v regióne (malotonážna chémia);
pre zapájanie podnikov do programu rozvoja automobilového priemyslu na Slovensku;
pre rozvoj potravinárskeho priemyslu so 100 % nechemizovanou výrobou potravín;
udržiavať efektívne energetické zdroje na podporu priemyselnej výroby.

Predpokladané prínosy:

zvýšenie HDP regiónu, zníženie nezamestnanosti ...

Špecifický cieľ: Budovanie a rozvoj priemyselných parkov

Podporné opatrenia:

program podpory budovania priemyselných zón a priemyselných parkov - zo strany štátu;
program podpory vstupu strategických investorov do existujúcich výrobných objektov – zo strany štátu;

napojenie regiónu na transeurópsku diaľničnú sieť- dobudovanie diaľnice D1, D18;

príprava územia za účelom zvýšenia investovania;

dobudovanie technickej infraštruktúry obcí (kanalizácia, vodovody, plyn);

doriešenie vlastníckych vzťahov;

informačný systém pre investorov - vytvorenie databázy voľných pozemkov, plôch, poskytovanie informácií o pozemkoch a budovách, poradenstvo pre investorov, propagácia plôch a budov určených pre investorov;

vybudovať na Považí, Turci, Liptove, Orave, Kysuciach a hornej Nitre priemyselné parky a priemyselné zóny, vedecko-technologický park v Žiline pre región Slovensko - severozápad.

Predpokladané prínosy:

vytvorenie nových pracovných miest, získanie nových investorov, informačný systém pre investorov - databáza pozemkov a budov, počet priemyselných parkov, priemyselných zón, vytvorenie vedecko-technologických parkov.

Špecifický cieľ: Podpora stavebnej výroby

Podporné opatrenia:

optimalizácia siete stavebných kapacít vo väzbe na predpokladané finančné zabezpečenie rozvoja regiónu;

preferovať len kvalitných dodávateľov stavebných prác;

realizovať veľké infraštruktúrne projekty - technická infraštruktúra;

dobudovanie diaľnic, rýchlostných ciest a prívádzáčov;

zvýšenie dopravnej rýchlosti na železničných tratiach;

vytváranie priemyselných zón a prekládkových terminálov.

Predpokladané prínosy:

bilančné ukazovatele stavebných firiem, kvantifikácia technickej infraštruktúry, počet priemyselných parkov.

Špecifický cieľ: Rozvoj multifunkčného poľnohospodárstva

Podporné opatrenia:

zlepšiť kvalitu produktov v poľnohospodárstve;

marketing poľnohospodárskych výrobkov a odbytu;

vznik nových živností, rozširovanie pracovných miest existujúcich živností;

zvýšenie mzdovej úrovne v poľnohospodárstve

dobudovanie závlahových systémov.

Predpokladané prínosy:

rast produktivity práce, rast priemernej mzdy v poľnohospodárstve, pokles % obyvateľstva pracujúceho v poľnohospodárstve, zvýšenie podielu na tvorbe HDP.

Špecifický cieľ: Rozvoj cestovného ruchu a kúpeľníctvo

Podporné opatrenia:

rozvíjať ľudské zdroje v súlade s potrebami rozvoja cestovného ruchu, vypracovať oblasti vzdelávania na podporu uvedených aktivít, systém celoživotného vzdelávania;
zlepšiť marketing a úroveň poskytovaných služieb v existujúcich zariadeniach tak, aby sa zvýšila ich obsadenosť, využívanie zariadení mimo hlavných sezón;
uskutočniť marketingový prieskum poskytovania služieb a zabezpečiť koordinovanú reklamu a propagáciu cestovného ruchu;
dobudovať inštitucionálnu sieť na podporu rozvoja aktívneho cestovného ruchu;
vybudovať sieť turistických a cykloturistických trás s doplnkovými službami a technickou základňou;
vypracovať programovú ponuku pre rôzne typy návštevníkov;
zvýšiť podiel agroturistiky a vidieckej turistiky na CR;
vypracovať systém certifikácie územia a poskytovaných služieb;
vytvárať systém tzv. zelených ciest (cyklotrasy, vodné cesty);
obnovovať, rekonštruovať a udržiavať historické a kultúrne pamiatky.

Predpokladané prínosy:

viac ubytovaných, viac prenocovaní, zvýšené tržby z cestovného ruchu...

Špecifický cieľ: Trvalo udržateľný rozvoj vidieckych oblastí

Podporné opatrenia:

zriadenie informačných centier;
rozširovanie ubytovacích kapacít;
vytváranie imidžu konkrétnej lokality;
vypracovanie propagačných materiálov, reklama;
tvorba pracovných miest v miestnych komunitách, vhodných aj pre ženy a mládež;
zachovanie tradičnej kultúry regiónu;
vývoz mimo región;
využitie surovín z miestnych zdrojov, zníženie environmentálnej záťaže regiónu;
využitie odpadu pri výrobe surovín v priemysle a poľnohospodárstve.

Predpokladané prínosy:

relevantný rovnovážny príjem vidieckeho obyvateľstva a mestských regiónov ako i miera nezamestnanosti

Rozvojová os reprezentovaná v tomto regióne špecifickými cieľmi je pomerne rozsiahla. Zastávame však názor, že reprezentuje základ pre ostatné uvádzané rozvojové osi a uvedené špecifické ciele majú bezprostredný vzťah a multifikačný efekt tak vo vzťahu k ďalším rozvojovým osiam NPRR ako aj k im prezentovaným špecifickým cieľom.

b) Zvýšenie inovačnej kapacity regiónov

Predmetná oblasť bezprostredne súvisí s inštitucionálnym a personálnym zabezpečením úloh, ktoré sú na ňu kladené, resp. sa od nej vyžadujú.

Školstvo v regióne je zastúpené nasledovne:

516 základných škôl s počtom 167 083 žiakov,
41 gymnázií s počtom 16 209 študentov,
89 stredných odborných škôl s počtom 22 709 študentov,
95 SOU a učilíšť pripravujúcich 28 037 študentov,
4 vysoké školy s počtom pripravujúcich 11 616 študentov.

V regióne sa nachádza 63 organizácií vývoja, čo predstavuje 20,0% z celkového počtu organizácií SR. V týchto zariadeniach pracovalo 3 004 pracovníkov, čo reprezentuje 13,4 % z počtu SR.

Výraznejšia koncentrácia uvedených zariadení je v okrese Žilina a potom v okrese Trenčín.⁴³

Prirodzene, na území sú lokalizované ďalšie aktivity, ktoré nemožno vzhľadom k dostupnosti štatistických podkladov prezentovať, ale medzi významnými možno uviesť Komunálnu banku, regionálnu rozvojovú agentúru, turisticko-informačnú kanceláriu, záujmové združenie právnických osôb, Vedecko-technologický park Žilina, Živnostenská komora Žilina a pod.

K celkovej kvantitatívnej charakteristike predmetnej rozvojovej osi možno poznamenať, že je veľké množstvo organizácií zaoberajúcich sa výskumom a vývojom bez adekvátnej previazanosti na potreby regiónu, nedostatočná je podpora riešiteľských kolektívov, chýba koordinovaný postup, nedostatočná je orientácia na inovačný základ, rozvoj podnikateľských inkubátorov, nedostatočná je informovanosť, neadekvátne je využívanie absolventov škôl a pod.

Vzhľadom k vyššie uvedeným skutočnostiam sa odporúča realizovať nasledovné čiastkové ciele:

Špecifický cieľ: Informačno-technologická podpora rozvoja podnikov

Podporné opatrenia:

vznik vedecko-technologického parku v Žiline a jeho prepojenie na priemyselné parky v regióne;

podpora činnosti Kancelárie pre styk s podnikateľským prostredím pri ŽU v Žiline;

zaistenie komplexných informácií o dostupných programoch podpory podnikov na národnej i európskej úrovni;

trvalé udržiavanie podmienok pre zabezpečenie toku podnikateľských a obchodných informácií;

rozvoj marketingu regiónu v činnosti vedecko-technologického parku Žilina;

implementácia výsledkov vedy a výskumu do praxe s vyšším stupňom využitia informačných technológií;

certifikácia firiem regiónu na báze noriem ISO 9000.2000, EFQM;

vytváranie motivačných mechanizmov na tvorbu a fungovanie interdisciplinárnych vedecko-výskumných tímov, zameraných na riešenie akútnych vedecko-výskumných úloh;

rozvoj vedecko-výskumného potenciálu regiónu pomocou grantov z domácich zahraničných zdrojov;

zabezpečenie realizácie riešení vedecko-výskumných tímov v praxi;

vytvorenie podmienok pre vznik softverového priemyslu.

Predpokladané prínosy:

počet novozaložených malých a stredných firiem, ukazovatele rentability, likvidity, solventnosti v existujúcom MSP v regióne, bilančné ukazovatele vybraných podnikov, štatistické ukazovatele odvetvovej výkonnosti a efektivity.

c) Kultivácia ľudského potenciálu a efektívneho využitia zdrojov pracovných síl

Počet obyvateľov regiónu dosiahol ku koncu roka 1999 1 301 870 osôb, z čoho ženská zložka predstavuje 50,9%.

⁴³ údaje z ROP – región severozápad a Vybrané údaje o regiónoch, ŠÚ SR č. 4/1999

Z počtu obyvateľov pripadá na deti do 15 rokov 20,8% (SR 20,4%), 17,5% obyvateľstva je po produktívnom veku (SR 17,8%) a v produktívnom veku je 61,7% (SR 61,8%).

Miera nezamestnanosti je pod slovenským priemerom - 15,7 (SR 19,2%)⁴⁴.

Z vyššie uvedených údajov jednoznačne vyplýva, že je tu dostatočný priestor pre realizáciu cieľového zamerania smerom ku kultivácii ľudského potenciálu a efektívneho využitia zdrojov pracovných síl.

Pre naplnenie zámerov predmetnej rozvojovej osi prichádza do úvahy realizácia nasledovných špecifických cieľov:

Špecifický cieľ: Stabilizácia trhu práce a zníženie nezamestnanosti v dlhodobo zaostávajúcich regiónoch

Podporné opatrenia:

vytvárať podmienky pre vznik nových pracovných miest najmä v okresoch s vysokou mierou nezamestnanosti;

vytvárať podmienky pre prísun zahraničného kapitálu a vstup priamych investícií do podnikateľského prostredia, najmä priemyslu;

vytvárať vhodnú základňu v oblasti služieb, ktorá by podporila rozvoj cestovného ruchu a príliv domácich a zahraničných turistov;

vytvárať podmienky pre zvyšovanie všeobecnej miery vzdelanosti;

zvyšovať flexibilitu ľudských zdrojov;

oživenie cezhraničnej spolupráce s Českou a Poľskou republikou v oblasti ekonomiky a kultúry;

v oblasti služieb zamestnanosti: skvalitnenie poskytovania služieb klientom;

realizácia krátkodobého programu podpory zamestnanosti mladých ľudí;

vytváranie dohodnutých verejnoprospešných pracovných miest pre dlhodobo nezamestnaných;

zosúladiť prípravu na povolanie s požiadavkami trhu práce;

vypracovať koncepciu rozvoja baníctva v regióne.

Predpokladané prínosy:

zníženie miery nezamestnanosti

Špecifický cieľ: Podpora systému rozvoja vzdelávania

Podporné opatrenia:

optimalizácia siete a kapacít školských a vzdelávacích zariadení podľa trendov demografického, sociálneho a ekonomického vývoja;

ďalší rozvoj vysokého školstva v regióne;

koordinácia siete stredných škôl a siete študijných a učebných odborov s potrebami regiónu;

celoživotné vzdelávanie, vzdelávanie všetkých sociálnych skupín;

zvýšenie mobility študentov a spolupráca škôl v rámci krajín strednej Európy a EÚ.

Predpokladané prínosy:

zvýšenie vzdelanostnej úrovne obyvateľstva, a tým aj ekonomických ukazovateľov, zníženie počtu neumiestnených absolventov na trhu práce.

d) Zlepšenie dostupnosti regiónov a dovybavenia ich územia infraštruktúrou

Z dopravného hľadiska je región Slovensko – severozápad jedným z najdôležitejších centier nadradenej dopravnej sústavy SR. Koncentrujú sa tu väzby celoštátneho a európskeho významu. Systémom medzinárodných dráh je územie napojené na európsky železničný

⁴⁴ údaje z ROP – región severozápad a Vybrané údaje o regiónoch, ŠÚ SR č. 4/1999

systém. Prekladový terminál je v Žiline, doplní sa sieť o Ružomberok a Trenčianske Teplice. V Žiline a v Trenčíne sú letiská. Vybudovaná sústava vodných stupňov na Váhu umožňuje vybudovať vodnú cestu pre lodnú dopravu.

Dobudovať by sa malo prepojenie na prihraničné oblasti ČR a Poľska. Chýba tiež cestné prepojenie Oravy a Kysúc. Spojenie okresných a krajských sídiel je dostačujúce.

Hustota hlavných telefónnych staníc v pevnej sieti na území regiónu je v súčasnosti 27,3%, čo je dosť výrazne pod celoslovenským priemerom (31,0%).

Región je odkázaný na dovoz energie, má však priaznivú polohu z hľadiska napojenia na dopravnú sústavu i energetické siete.

Vodou z verejných vodovodov je zásobených 84,7% obyvateľov, na verejnú kanalizáciu je napojených 51,0% obyvateľov a z celkového počtu obcí (591 k 31.12.1999) bolo plynofikovaných 53,8%.⁴⁵

V štvrtej rozvojovej osi sa predpokladá na naplnenie cieľového zamerania realizovať nasledovné špecifické ciele:

Špecifický cieľ: Modernizácia a rozvoj dopravnej obslužnosti a infraštruktúry regiónu

Podporné opatrenia:

napojenie regiónu na trans-európsku diaľničnú sieť a modernizáciu hlavnej regionálnej cestnej siete;

modernizácia železničnej dopravy a jej prispôsobenie sa parametrom EÚ, modernizácia železničnej siete;

modernizácia leteckej dopravy;

plynofikácia autobusovej dopravy;

výstavba logistických centier;

vytvorenie integrovaného dopravného systému a zlepšenie dopravnej obsluhy územia;

obnova dopravných prostriedkov, obnova vozového parku autobusovej dopravy;

dobudovanie cestnej siete, skvalitnenie stavebného a technického stavu ciest;

dobudovanie diaľnice Považská Bystrica, Hričovské Podhradie, Zwardoň na cestnom ťahu E75 a Považská Bystrica, Hričovské Podhradie, Žilina, Martin, Ružomberok na cestnom ťahu E50.

Predpokladané prínosy:

zrýchlenie dopravy, zníženie nákladov na dopravu, zvýšenie bezpečnosti prevádzky, zrýchlenie dopravného spojenia, zvýšenie bezpečnosti dopravy.

Špecifický cieľ: Rozvoj bývania a technickej infraštruktúry obcí a miest regiónu

Podporné opatrenia:

oživiť bytovú výstavbu, zabezpečiť výstavbu nových cenovo dostupných bytov, zvýšiť výstavbu nájomných bytov, zlepšiť pripravenosť pozemkov na novú bytovú výstavbu;

založiť subjekt (resp. konzorcium subjektov), ktorý bude schopný reálne sprístupniť hypotekárne úvery pre široký okruh stavebníkov;

modernizovať súčasný bytový fond;

zvýšiť stupeň plynofikácie obcí, najmä v severnej časti regiónu (okres Námestovo nemá plynofikovanú žiadnu obec);

dobudovávať verejné vodovody, dobudovávať kanalizáciu obcí aspoň na úroveň vodovodov, dobudovávať ČOV s potrebnou kapacitou;

vytvárať prevádzkovo - technické predpoklady pre skvalitnenie komplexných telekomunikačných služieb:

⁴⁵ údaje z ROP - región severozápad a vybrané údaje o regiónoch, ŠÚ SR č. 4/1999

znížiť počet nevybavených žiadostí, dokončiť úplnú digitalizáciu spojovacích prostriedkov, dobudovať transportnú sieť na báze optických médií, komplexne budovať prístupové siete na báze optických a metalických médií;
dobudovať sieť pre celoplošné poskytovanie služieb ISDN.

Predpokladané prínosy:

zvýšenie životnej úrovne obyvateľstva

Špecifický cieľ: Rozvoj sociálnej a zdravotnej starostlivosti

Podporné opatrenia:

dobudovanie siete a kapacít sociálnej starostlivosti, skvalitnenie poskytovaných sociálnych služieb a ústavnej starostlivosti;
optimalizácia siete a kapacít zdravotníckych zariadení, skvalitnenie zdravotníckych služieb;
zachovanie a rozvíjanie hodnôt historického a kultúrneho dedičstva

Predpokladané prínosy:

nezvyšovanie, resp. spomalenie nárastu nákladov na sociálnu a zdravotnú starostlivosť, zastavenie nepriaznivého úbytku obyvateľstva v obciach.

7.4.4 Región Slovensko – východ (V)

Súhrnná charakteristika regiónu

Región Slovensko - východ zaberá južnú časť stredného a celú východnú časť Slovenskej republiky (SR). K 31. 12. 1999 mal 2 212 677 obyvateľov, t.j. 41 % z počtu obyvateľov SR s priemernou hustotou obyvateľov 88/km².

Z hľadiska vekovej štruktúry obyvateľov (1999) je počet obyvateľov v predproduktívnom veku vyšší ako počet obyvateľov v poproduktívnom veku. V porovnaní s priemerom SR má v regióne vyššie zastúpenie obyvateľstvo v predproduktívnom veku ako poproduktívnom. Index vitality v regióne Slovensko - východ dosiahol v priemere hodnotu 126,97 (priemer SR 110,45).

V regióne Slovensko - východ žije cca 85 % obyvateľov slovenskej národnosti. Z národnostných menšín najväčšie zastúpenie má maďarská národnosť, ktorá je priestorovo koncentrovaná do južných okresov. Na severovýchode regiónu okrem rómskej, najpočetnejšími menšinami sú rusínska a ukrajinská národnostná menšina. Menšie zastúpenie má nemecká, česká a ďalšie národnostné menšiny.

Z celkového počtu obyvateľov v regióne aktívne obyvateľstvo tvorí 47,8 %. Miera ekonomickej aktivity dosahovala v r. 1999 v priemere v regióne 61,1 % a je takmer na úrovni priemeru SR. Priemerný evidenčný počet zamestnancov k 31. 12. 1999 dosiahol 477 942 osôb a v porovnaní s rokom 1998 poklesol o 5,3 %. Región Slovensko - východ sa na priemernom evidenčnom počte zamestnancov SR podieľa 34 %.

V hlavných odvetviach hospodárstva - v priemysle, poľnohospodárstve a stavebníctve pracovalo 48 % pracovníkov, z toho v priemysle 158 908 pracovníkov, t.j. 33 %.

Z vývoja počtu evidovaných nezamestnaných vyplýva, že v celom regióne má sústavne rastúci trend. Je to spôsobené zvyšovaním produktívnej zložky obyvateľstva - zvyšovaním ponuky pracovných síl i poklesom dopytu po pracovných silách v dôsledku nepriaznivej ekonomickej situácie hospodárskej základne a znižovania počtu voľných pracovných miest. Miera nezamestnanosti v regióne sa zvýšila z 16,92 % v r. 1997 na 25,1 % v r. 1999.

Z hľadiska vzdelanostnej štruktúry v regióne prevláda obyvateľstvo so základným a učňovským vzdelaním – 39,5 %, ktorých podiel je porovnateľný s ukazovateľom za

Slovenskú republiku. Podľa sčítania ľudu, domov a bytov v roku 1991 malo úplné stredoškolské vzdelanie v tomto regióne 51,6 % a vysokoškolské vzdelanie 6,8 % obyvateľstva 15 ročného a staršieho. Najvyššia koncentrácia vysokoškolsky vzdelaného obyvateľstva je v najväčších sídlach regiónu – Prešov, Košice, Banská Bystrica, Poprad, ktoré sú tiež centrami školstva, vedy a výskumu, priemyselnými a inovačnými centrami. V okrajových okresoch regiónu je podiel obyvateľstva s vyšším a vysokoškolským vzdelaním veľmi nízky.

V regióne prevláda vidiecke osídlenie s prevládajúcim počtom obcí do 1000 obyvateľov. V 64 mestách regiónu žije 55 % obyvateľov z celkového počtu obyvateľov regiónu. V 1557 vidieckych osídleniach žije 1 217 tis. obyvateľov, t.j. na 1 obec (bez miest) pripadá v priemere 782 obyvateľov. Rozprestiera sa na rozlohe 25 206 km² a zo SR zaberá 51,4 % územia. Poľnohospodárska pôda zaberá 11 467 km², t.j. 47 % z rozlohy poľnohospodárskej pôdy Slovenska, nepatrne vyššiu rozlohu má lesná pôda (11 674 km², t.j. 58,4 % z rozlohy lesnej pôdy SR).

Región Slovensko - východ mal v minulosti z hľadiska zdrojov nerastných surovín významné postavenie. V regióne sa nachádzajú významné overené zásoby energetických, rudných a nerudných surovín. Energetické suroviny - zásoby ropy a zemného plynu sa nachádzajú vo východnej časti regiónu.

Slovensko ako celok dosiahlo v roku 1997 v HDP/obyvateľa 8 819 v PPS, čo predstavuje 46 % hodnoty priemeru EÚ, región Slovensko-východ iba 38 %. V regióne nie je priaznivý vývoj zložiek HDP, kde je vyšší podiel medzispotreby na hrubej produkcii.

V ekonomickej základni regiónu rozhodujúce postavenie má priemyselná výroba.

Stavebníctvo je jedným z najviac postihnutých výrobných odvetví nepriaznivými dôsledkami transformačného procesu spoločnosti .

Bytový problém nepriaznivo ovplyvňuje migráciu mladých ľudí do zahraničia i mobilitu pracovnej sily na trhu práce.

Na území regiónu Slovensko – východ bolo k 31.12. 1999 zaregistrovaných 121 029 podnikateľských subjektov, z toho 101 383 nezapísaných v obchodnom registri (OR) a 19 646 zapísaných v OR.

Vzhľadom k prírodným, klimatickým podmienkam a reliéfu územia má región Slovensko – východ rôznorodé podmienky pre rozvoj poľnohospodárskej výroby. Celý región je možné rozdeliť na horské, podhorské a nížinné oblasti. Región patrí medzi stredne produktívne oblasti z hľadiska poľnohospodárskej výroby, sú k tomu vytvorené dobré podmienky. Lesná pôda v regióne má rozlohu 11 674 km². Ťažba dreva predstavuje 72,1 % z ťažby dreva v SR, z toho 46,6 % sa ťaží v Banskobystrickom kraji. Negatívom je vývoz drevnej hmoty bez vyššieho zhodnotenia drevnej hmoty.

Rozhodujúcou produkčnou oblasťou vidieka je poľnohospodárstvo, aj keď sa jeho podiel na rozvoji a ekonomickej výkonnosti krajov postupne znižuje. Vidiecke oblasti sú prevažne monoštruktúrne orientované. Tradičné remeslá sú na ústupe, služby nie sú dostatočne rozvinuté.

V regióne je len 24 km diaľnic, t.j. 8 % z dĺžky diaľnic v SR. Vzhľadom k tomu, že územie regiónu zaberá až 51 % z rozlohy SR, je tu veľmi nízka vybavenosť diaľničnou sieťou. Na celkovej dĺžke cestnej siete SR sa podieľajú 49,6 %. Na km² pripadá 0,348 km cestnej siete. Regiónom prechádza 1 350 km železničných tratí. Niektoré okresy v regióne nemajú železničné prepojenie. Letisko medzinárodného významu sa nachádza v Košiciach. Do siete verejných letísk so štatútom medzinárodného letiska je zaradené letisko Poprad. Predpoklady pre leteckú civilnú i nákladnú dopravu má letisko Sliač s využitím pre podnikateľov i rozvoj cestovného ruchu. Ostatné letiská nachádzajúce sa v regióne majú regionálny význam. Ide o letiská v Spišskej Novej Vsi, Svidníku, Prešove, Nižnej Šebastovej, Kamenici nad Cirochou, Boľkovciach, v Očovej.

SWOT analýza - súhrn

Silné stránky:

- výhodná geografická poloha regiónu v rámci strednej Európy,
- rozvinutá priemyselná odvetvová štruktúra s dlhodobou výrobnou tradíciou najmä v odvetviach hutníctva, strojárstva, potravinárskeho, chemického, odevného, elektrotechnického, drevospracujúceho a ďalších odvetví priemyslu,
- veľmi dobré prírodné podmienky a významné kultúrno-historické pamiatky pre rozvoj cestovného ruchu, kúpeľníctva, vidieckej turistiky a agroturistiky,
- kvalitný poľnohospodársky a lesný pôdny fond v prevažnej časti regiónu pre pestovanie všetkých druhov klasických plodín a drevín, rozvoj živočíšnej výroby, ovocinárstva, zeleninárstva a v južných a juhovýchodných lokalitách vinohradníctva s dlhoročnou tradíciou poľnohospodárskej a lesníckej výroby,
- priaznivá demografická štruktúra obyvateľstva, vyjadrená v podiele predproduktívnej a produktívnej zložky i vo výške prirodzeného prírastku obyvateľstva,
- kvalifikovaná pracovná sila vyhovujúca súčasnej úrovni hospodárstva regiónu,
- dobré zastúpenie vysokých škôl a univerzít, vedeckých ústavov pre výchovu vysokokvalifikovaných odborníkov, ktoré v spojení s pomerne vyspelým priemyslom vytvárajú možnosti pre osvojenie vysokých technológií a materializáciu výsledkov vedy a techniky v praxi,
- nerastná surovinová základňa, bohaté zdroje drevnej hmoty a podmienky pre využívanie alternatívnych zdrojov energie,
- vybudované výrobné kapacity i voľné plochy pre rozvoj priemyslu a zavádzanie nových moderných výrobných odborov,
- voľné plochy vhodné pre vytváranie priemyselných parkov,
- kladný prístup predstaviteľov samosprávy, štátnej správy, tretieho sektora k rozvojovým aktivitám v území.

Slabé stránky:

- vysoká miera regionálnych disparít v regióne medzi vyspelejšími a problémovými mikroregiónmi s nízkym stupňom rozvoja ekonomického potenciálu,
- nedostatočná mikroekonomická adaptácia regiónu na podmienky trhového hospodárstva,
- zaostávajúca technická infraštruktúra, najmä výstavba sietí pre vyššie napojenie obyvateľov na vodovodnú a kanalizačnú sieť s cieľom zlepšenia ich kvality života i životného prostredia,
- nevyhovujúca kvalita cestnej siete nadregionálneho i regionálneho významu, chýbajúce diaľničné prepojenie regiónu, ktoré je nevyhnutnou podmienkou pre zvýšenie vstupu zahraničných investorov,
- nedostatok voľných finančných zdrojov pre rozvoj výroby a jej modernizáciu,
- prebytok nevyužívaných výrobných kapacít,
- zastaralé technologické zariadenia vo výrobných subjektoch, zaostávanie zavádzania moderných výrobných technológií,
- nízky stupeň finalizácie výroby s vplyvom na nízku ekonomickú výkonnosť regiónu,
- odchod kvalifikovaných zdrojov pracovných síl do iných regiónov, najmä do zahraničia ako dôsledok chýbajúcich pracovných príležitostí a nízkej ceny práce,

- trvalo rastúca miera nezamestnanosti s 30,4 % podielom dlhodobo evidovaných nezamestnaných s dĺžkou evidencie nad 24 mesiacov,
- nízka vzdelanostná úroveň rómskej populácie s negatívnym dopadom na vysokú mieru nezamestnanosti a zlú sociálnu situáciu,
- nedostatočné využívanie overených významných zdrojov nerastných surovín,
- vývoz drevnej hmoty bez vyššieho zhodnotenia,
- zlý stav životného prostredia v dôsledku predchádzajúcej priemyselnej činnosti i chýbajúcej technickej infraštruktúry.

V dôsledku závažných slabých stránok a nedostatočného akceleračného vplyvu silných stránok na sociálno-ekonomický rozvoj, región Slovensko - východ nie je schopný vlastnými silami riešiť výrazné problémy a pre realizáciu hlavného cieľa i rozvojovej stratégie je potrebná pomoc štátu i Európskej únie.

Zameranie a priority regionálneho operačného programu

Dlhodobým cieľom rozvoja regiónu Slovensko - východ je harmonický, vyvážený a trvalo udržateľný rozvoj územia využitím hospodárskeho, demografického a prírodného potenciálu regiónu.

Hlavným cieľom regiónu Slovensko - východ je zastaviť pokles hospodársko-sociálnej úrovne regiónu do roku 2002 a postupne zabezpečiť jej rast s cieľom dosiahnuť úroveň ostatných vyspelejších regiónov Slovenska do roku 2006.

a) Využitie a reštrukturalizácia produkčného potenciálu regiónu

Odvetvová štruktúra priemyselnej výroby v regióne Slovensko – východ nezodpovedá súčasným potrebám. Je potrebné znížiť nadbytočné kapacity v tých oblastiach, ktoré viažu kapacity a pracovnú silu. Rozvojová príležitosť regiónu závisí od zvýšenia konkurenčnej schopnosti prostredníctvom výrob a služieb s vyšším stupňom pridanej hodnoty v súlade s vytváraním nových podmienok pre tvorbu podnikateľského prostredia.

Doterajšie problémy, v ktorých sa nachádza priemysel sú dlhodobé a majú hlboké korene v historickom vývoji priemyselnej štruktúry ako aj nesprávnej hospodárskej politike štátu. Značná časť fungujúcich priemyselných podnikov v regióne je podkapitalizovaná, bez schopnosti akumulácie finančných zdrojov pre inováciu a rozvoj.

Rozvoj malého a stredného podnikania je spojený aj s rozvojom a tvorbou podnikateľského prostredia. Málo atraktívne podnikateľské prostredie v regióne je čiastočne ovplyvňované stavom a štruktúrou priemyselného odvetvia, keď východné regióny boli prevažne dodávateľom surovín resp. polotovarov.

Región je bohatý na zdroje nerastných a energetických surovín a drevnú hmotu, čo vytvára predpoklady pre hospodársky rozvoj a konkurencieschopnosť produkcie.

Doterajšie snahy o využitie prírodného obnoviteľného i neobnoviteľného surovinového bohatstva nepriniesli zvýšenie produkcie a zamestnanosti.

Región Slovensko - východ má jednu z najväčších zásob drevnej suroviny v rámci Slovenska, čo dáva predpoklady pre rozvoj drevospracujúceho priemyslu a vyššiu finalizáciu výroby. Nekoordinovaná priemyselná politika tohto odvetvia sa prejavila negatívnymi dopadmi na jeho rozvoj, hlavne stagnácia a útlm finálnej nábytkárskej výroby.

Región Slovensko - východ má veľmi dobré podmienky pre rozvoj cestovného ruchu. Významné sú jeho prírodné aj kultúrne danosti, príležitosti pre zimnú aj letnú rekreáciu, liečebné pobyty. Výhodou je dobrá poloha regiónu v rámci strednej Európy a dostupnosť s

relatívne dostatočnou, aj keď kvalitou nevyhovujúcou cestnou sieťou, železničnou aj leteckou dopravou. Región a jeho mikroregióny sú vhodné pre rozvoj vidieckeho turizmu v kombinácii s agroturistikou horského, podhorského a nížinného charakteru vo väzbe na kultúrohistorický potenciál, tradície a zvyklosti.

Rozhodujúcou produkčnou oblasťou vidieka je poľnohospodárstvo i napriek tomu, že sa jeho podiel znižuje. Existuje slabé podnikateľské prostredie, nedostatok malých a stredných podnikov v oblasti výroby, nedostatočné využívanie domácich zdrojov, nízke uplatňovanie tradičných spôsobov výroby, nedostatok pracovných miest, vysoká nezamestnanosť, nevyužívaný a chátrajúci stavebný fond, malá diferenciácia povolání, hrozba zániku tradičnej výroby a zručností. Nepostačujúca podpora rodinného a individuálneho podnikania spôsobuje nízku aktivitu vidieckeho obyvateľstva zameranú na samozamestnávanie a zachovanie trvalodržateľnosti osídlenia vidieka.

V súčasnosti ide o nedostatočnú konkurencieschopnosť agrosektoru, potrebu modernizácie technológií v spracovaní a finalizácii výroby v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve. Nedostatočné uplatnenie na trhu produktov agroproduktov je spôsobené absenciou spoločných odbytových združení s cieľom dosiahnutia rentability pre prvovýrobcov a spracovateľov.

V doterajšej činnosti podnikateľských subjektov, hlavne malých a stredných, nebola plne využívaná možnosť podpory hlavnej podnikateľskej činnosti prostredníctvom siete trhových služieb. V samotnom regióne je ich podiel v štruktúre ekonomickej základne nízky. Región za určitej podpory má všetky predpoklady na zabezpečenie územnej lokalizácie a prípravy technickej vybavenosti pre zriadenie produkčných zón vrátane získavania budúcich užívateľov – investorov.

Špecifický cieľ: Reštrukturalizácia, mikroekonomická adaptácia a stimulácia rozvoja podnikov

Podporné opatrenia:

zvýšenie využitia existujúcich, perspektívnych výrobných kapacít;
podpora diverzifikácie podnikateľských činností;
zameranie sa na opravy a rekonštrukcie objektov za účelom využitia pre moderné technológie;
podpora zameraná na aplikovanie metódy spin-off v existujúcich priemyselných areáloch;
vyhľadávanie a získavanie investorov pre využitie perspektívnych výrobných kapacít;
podpora zavádzania systémov kvality;
zameranie sa na transfer nových technológií pre zabezpečovanie sofistikovaných výrob;
podpora pre tvorbu a umiestňovania investícií;
podpora reštrukturalizácie a regionalizácie výroby;
podpora inštitucionálna a infraštruktúrna pri tvorbe podnikateľského prostredia pre vstup zahraničných investorov.

Predpokladané prínosy:

zvýšenie inovácií v regióne;
zvýšenie poznatkov o riadení podnikov a o nových organizačných štruktúrach;
zvýšenie povedomia pracovníkov v oblasti kvality;
diverzifikácia výrobnej i terciárnej základne v štruktúre regiónu;
miera zvýšenia využívania voľných objektov na výrobné účely, rozvoj služieb resp. iné vhodné činnosti.

Špecifický cieľ: Podpora investícií a alokačných mechanizmov zvyšujúcich dlhodobú konkurencieschopnosť a tvorbu efektívnych pracovných miest

Podporné opatrenia:

podpora vytvárania a umiestňovania investícií;
podpora na neziskovom princípe špecializovanej agentúry (prípadne zriadiť v regióne pobočku), ktorá bude pripravovať, koordinovať a zabezpečovať aktivity spojené so vstupom investícií;
podporovať vznik produkčných zón s komplexnou infraštruktúrou.

Predpokladané prínosy:

zvýšenie podielu alokovaných zahraničných investícií v regióne (min. na 5-násobok súčasného stavu do roku 2005);
zvýšenie zamestnanosti prostredníctvom dlhodobých investícií, prínos investícií pre rozvoj zamestnanosti v regióne;
zvýšenie počtu vytvorených podnikateľských aktivít v produkčnej zóne;
medziročný pokles nezamestnanosti.

Špecifický cieľ: Stabilizácia podnikateľského prostredia a rozvoj malého a stredného podnikania

Podporné opatrenia:

podpora existujúcich a vytváranie nových finančných programov pre malé a stredné podnikanie;
vytvorenie podmienok pre prístup k finančným prostriedkom pre začínajúcich podnikateľov, ktorým zároveň bude poskytnutá komplexná podpora (poradenstvo a vzdelávanie) počas trvania úverového vzťahu;
podpora pri rozširovaní a zjednodušovaní programov pre existujúcich podnikateľov;
podpora pri sprístupňovaní iných foriem financovania malého a stredného podnikania;
vytvoriť predpoklady pre regionálne pôžičkové fondy;
podpora pri koordinovaní aktivity vo finančných programoch na národnej a regionálnej úrovni s cieľom maximálne ich zefektívniť a vytvoriť systém spolufinancovania rozhodujúcich rozvojových oblastí a sektorov;
podpora pri založení regionálneho fondu rizikového kapitálu pre priame investície do malého a stredného podnikania;
zabezpečenie jednotného prístupu k informáciám na národnej úrovni v oblasti jednotlivých projektov;
vytvorenie užšej spolupráce medzi organizáciami zaoberajúcimi sa rozvojom MSP, štátnou správou, samosprávou a užšej spolupráce so zahraničnými partnermi v oblastiach - pri predkladaní projektov, výmeny skúseností a školeniach atď.;
zameranie sa na pomoc MSP pri napojení sa na zahraničné databázy;
podpora inštitucionálneho zabezpečovania podnikateľského prostredia v okresoch s najväčšou mierou nezamestnanosti;
vytváranie podmienok pre vstup zahraničných investícií do mikroregiónov s najväčšou mierou nezamestnanosti;
podpora pri využívaní domácej surovinovej základne a rozvoji spracovateľského priemyslu s finalizujúcou produkciou;
podpora pri modernizácii a transferu technológií;
podpora pre vedecko-technické inštitúcie zamerané vývoj nových postupov a technológií;
podpora pri zakladaní nových služieb spojených s MSP.

Predpokladané prínosy:

rozvoj malého a stredného podnikania, rozšírenie finančných služieb pre malých a stredných podnikateľov;
rozvoj cezhraničnej spolupráce (na východnej, severnej a južnej hranici regiónu);
vytvorenie silikátovej hospodárskej zóny;
budovanie Interportu v Košiciach;
vytváranie priemyselných hospodárskych zón a parkov;
vznik projektov zaoberajúcich sa spracovaním domácich surovín;
zvýšenie počtu prosperujúcich firiem s inovačným zameraním;
vytváranie stálych pracovných miest, stabilizácia zamestnanosti, zvýšenie odbytu produkcie;
rozvoj činností spojených s terciárnou sférou.

Špecifický cieľ: Využitie domácich zdrojov generujúcich hospodársky rast a trvalú konkurencieschopnosť

Podporné opatrenia:

podpora využívania nerudných surovín na báze silikátov a ďalších významných zdrojov surovín;
vytvorenie produkčnej zóny a zvýšenie ťažby využiteľných surovín;
zameranie sa na podporu rozvoja spracovateľského priemyslu na báze domácej surovinovej základne;
podpora budovania technickej infraštruktúry v súvislosti s využívaním domácej suroviny;
podpora pri rozvoji obojstrannej hospodárskej cezhraničnej spolupráce pri zakladaní spoločných podnikov pre ťažbu a spracovávanie surovín;
vybudovanie poradensko-informačného a inkubátorového centra pre rozvoj priemyslu;
prezentácia regiónu v zahraničí v záujme získania zahraničných investorov;
podpora pre zvyšovanie finalizácie spracovania drevnej hmoty;
podpora programu Drevo - surovina 21.storočia;
zameranie sa na efektívne využitie a spracovanie drevnej hmoty v regióne.

Predpokladané prínosy:

zlepšenie vybavenosti územia z hľadiska využívania surovín;
vytvorenie nových pracovných miest v spracovateľskom priemysle;
využívanie domácej surovinovej základne;
zlepšenie podnikateľského prostredia vybudovaním poradenských a informačných služieb;
zviditeľnenie regiónu, prílev investícií;
zvýšenie zamestnanosti;
efektívny prístup k zhodnocovaniu vyťaženej drevnej hmoty;
rast podnikateľských subjektov pôsobiacich v oblasti spracovania dreva.

Špecifický cieľ: Zvýšenie efektívnosti energetického hospodárstva a rozvoj komunálnej energetiky

Podporné opatrenia:

podpora programových opatrení na využitie energetického potenciálu regiónu;
podpora aktivít súvisiacich s využitím alternatívnych zdrojov energie nachádzajúcich sa v regióne (geotermálna energia, biomasa) v záujme sociálno-ekonomického rozvoja regiónu;
podpora pri zavádzaní technických opatrení na znižovanie energetickej náročnosti výroby a budov (modernizácia výrobných technológií, inštalovanie modernej regulačnej techniky, zatepľovanie budov a rekonštrukcia teplovodov);
zameranie sa na podporu regionálnych energetických koncepcií s orientáciou na využitie alternatívnych zdrojov energie;

podpora aktivít súvisiacich s využitím alternatívnych zdrojov (geotermálna energia, biomasa);

podpora projektov „energoformance contracting„- investície do úspor a modernizácie.

Predpokladané prínosy:

zníženie energetickej náročnosti;

dosiahnutie trvalo udržateľného rozvoja regiónu;

reštrukturalizácia energetických zdrojov a zvýšenie podielu obnoviteľných a druhotných zdrojov energie;

zvýšenie energetickej efektívnosti;

zvýšený prístup k ochrane životného prostredia;

rast projektov zameraných na využitie geotermálnej energie;

rast projektov zameraných na využitie biomasy ako energetického zdroja;

využívanie novej štruktúry energetických zdrojov;

lepšie využitie energetického potenciálu regiónu;

vytvorenie nových pracovných príležitostí pri výstavbe a prevádzke obnoviteľných zdrojov energie,

zníženie škodlivých emisií vznikajúcich pri klasickej výrobe elektrickej energie;

diverzifikácia energetického hospodárstva.

Špecifický cieľ: Budovanie a zvyšovanie kvality distribučných sietí
(bez opatrení)

Budovanie a zvyšovanie kvality distribučných sietí v závislosti od využívania endogénneho potenciálu regiónu.

Špecifický cieľ: Rozvoj cestovného ruchu a kúpeľníctva

Podporné opatrenia:

podpora produktov cestovného ruchu a tzv. balíčkov, ale aj marketingu;

zameranie sa na koordináciu aktivít cestovného ruchu v rámci regiónu a medzi mikroregiónmi s cieľom vytvoriť diferencované produkty cestovného ruchu;

podpora inštitucionálneho a personálneho rozvoja združení cestovného ruchu alebo im podobných organizácií a ich aktivít;

zamerať sa na podporu pripravenosti jednotlivých mikroregiónov na cestovný ruch;

podpora vzdelávania a zvyšovania kvalifikácie v oblasti cestovného ruchu;

podpora zvyšovania kvality turistickej infraštruktúry a služieb (malé úpravy budov, budovanie drobnej infraštruktúry cestovného ruchu, podpora tradičných remesiel a aktivít, a pod.);

podpora projektov zameraných na dobudovanie stredísk cestovného ruchu a na zvýšenie úrovne ubytovacích zariadení;

podpora zameraná na rozšírenie sortimentu služieb pre cestovný ruch;

podpora zameraná na zlepšenie napojenia stredísk cestovného ruchu na technickú infraštruktúru;

podpora rozvoja vidieckeho turizmu a agroturizmu a zvýšenie príťažlivosti vidieka;

podpora zlepšenia informovanosti návštevníkov regiónu skvalitnením informačného a orientačného systému;

podporiť činnosť turistických informačných kancelárií a im podobných inštitúcií;

podpora zameraná na obnovu a budovanie turistických chodníkov a vychádzkových trás, náučných trás, vychádzkových trás, cyklotrás, trás pre bežecké lyžovanie, trás pre jazdu na koni s komplexnými doplnkovými službami (vrátane poskytnutia potrebných informácií o trase a na trase);

zameranie sa na podporu vzájomnej spolupráce s útvarmi samosprávy štátnej správy a inštitúciami pôsobiacimi v cestovnom ruchu;
podpora inštitucionálnej a právnej stránky cestovného ruchu.

Predpokladané prínosy:

zvýšenie počtu návštevníkov v regióne, predĺženie priemernej dĺžky pobytu návštevníkov v regióne;
zvýšenie podielu cestovného ruchu na HDP v regióne;
zvyšovanie príťažlivosti vidieka (skrášľovanie obcí), vznik alternatívnych foriem zamestnanosti, najmä na vidieku;
lepšia stabilizácia vidieckych foriem osídlenia;
rozvoj nových foriem turistiky;
vybudovanie nových agroturistických zariadení vo väzbe na poľnohospodársku činnosť;
oživenie foriem laznického osídlenia s využitím v turizme;
zvýšenie príťažlivosti prostredia jednotlivých mikroregiónov;
zachovanie regionálnych špecifik;
budovanie informačného systému pre cestovný ruch;
budovanie infraštruktúry a služieb jednotlivých produktov cestovného ruchu;
vytvorenie regionálneho centra zameraného na rozvoj cestovného ruchu;
pracovné príležitosti vytvorené v cestovnom ruchu a odvetviach nadväzujúcich na cestovný ruch.

Špecifický cieľ: Podpora stavebnej výroby v regiónoch

Podporné opatrenia:

podpora rozvoja odvetvia stavebnej výroby a priemyslu stavebných látok s využitím existujúcich kapacít pre realizáciu stavebných investičných celkov;
podpora pri osvojovaní nových stavebných technológií a požadovanej kvality stavebných výrob;
podpora pri zapájaní stavebníctva do medzinárodných sietí účasťou na výstavách, veľtrhoch doma i v zahraničí;
podpora pri zavádzaní systémov kvality v stavebníctve;
podpora pri zavádzaní nových stavebných technológií a stavebného materiálu.

Predpokladané prínosy:

vytvorenie efektívnych pracovných miest v stavebníctve a v súvisiacich odboroch;
lokalizovanie stavebnej výroby resp. priemyslu stavebných materiálov v regióne;
zavádzanie nových technológií a stavebných materiálov.

Špecifický cieľ: Trvaloudržateľný rozvoj vidieckych oblastí

Podporné opatrenia:

podpora pri záchrane prírodných a kultúrnych hodnôt a obnove historických a technických pamiatok;
zameranie sa na uchovanie lesného geofondu, oživenie sídelných štruktúr (láznické a kopaničiarske osídlenie) a ľudových tradícií;
podpora pri budovaní regionálnej a miestnej ekologickej siete;
zameranie sa na podporu rozvoja ľudských zdrojov a vidieckych komunit;
podpora pri zakladaní propagačných, informačných a poradenských centier;
podpora pri napájaní sa vidieka na informatizáciu;
zameranie sa na iniciovanie aktivít smerujúcich k budovaniu občianskej spoločnosti;
podpora pri zakladaní vzájomných sietí obyvateľov komunít a súkromného podnikania;
podpora pri obnovovaní remesiel a nových zručností;

podpora zameraná na vyjasňovanie vlastníckych vzťahov a zakladania funkčného trhu s pôdou;
podpora rozvoja a diverzifikácie ekonomických aktivít a služieb;
podpora stavebnej a bytovej činnosti a technickej vybavenosti;
podpora pri dobudovaní a rekonštrukcii dopravných zariadení, cestnej siete a pri výstavbe peších a cyklistických komunikácií;
zameranie sa na podporu výstavby logistických centier pre zlepšenie zásobovania a odbytu;
podpora rozvoja cestovného ruchu;
podpora diverzifikácie sociálnych a ekonomických činností.

Predpokladané prínosy:

zlepšenie krajinného obrazu, záchrana prírodných hodnôt;
zvýraznenie postavenia cestovného ruchu;
rešpektovanie regionálnych charakteristík a miestnych špecifik;
zachovanie ekologickej stability, zlepšenie atraktivity prostredia;
vyjasnenie pozemkových vzťahov;
diverzifikácia ekonomických aktivít subjektov a obcí vo vidieckom priestore so zameraním sa na vytvorenie pracovných miest a nových zdrojov príjmov obyvateľstva podporou vytvárania aj nových aktivít v oblasti poľnohospodárstva, lesného hospodárstva, službách a v cestovnom ruchu;
posilnenie malého a stredného podnikania vo výrobných činnostiach;
zníženie nezamestnanosti;
obnova a využitie stavebného fondu;
zhodnotenie miestnych zdrojov a uplatňovanie tradícií vo výrobe a hospodárení;
zvýšenie konkurencieschopnosti vidieckeho prostredia;
nárast pracovných miest;
oživenie remesiel;
zlepšenie dopravnej dostupnosti;
skvalitnenie životného prostredia obcí a ich záujmového územia, zvýšenie príťažlivosti prostredia;
celoštátny a medzinárodný význam zariadení, cezhraničná spolupráca;
zachovanie regionálnych špecifik.

Špecifický cieľ: Rozvoj multifunkčného poľnohospodárstva

Podporné opatrenia:

podpora pri zavádzaní nových technológií v chove hovädzieho dobytku, oviec, kôz, hydiny;
podpora aktivít zameraných na dosiahnutie rovnováhy medzi produkčnou funkciou poľnohospodárstva a jeho úlohy v tvorbe a ochrane životného prostredia;
podpora malého a stredného podnikania v poľnohospodárskej výrobe so zameraním na agroturizmus;
podpora salašníckej výroby;
zameranie podpory na nové technologické oševné postupy;
zameranie sa na tvorbu sietí poľnohospodárskej prvovýroby, spracovateľského priemyslu a obchodu (kapitálové a výrobné prepojenie);
podpora zameraná na zakladanie, rekonštrukciu a zvyšovanie výnosnosti existujúcich ovocných sádov a vinohradov;
zavádzanie ekologického poľnohospodárstva a lesníctva.

Predpokladané prínosy:

zlepšenie využitia pôdy;
zlepšenie štruktúry chovu zvierat, zvýšenie záujmu o hospodárenie;
zabezpečenie nových pracovných miest, zavádzania modernizácie do poľnohospodárstva.

Špecifický cieľ: Rozvoj trhových služieb

Podporné opatrenia:

rozvoj a podpora vzniku nových trhových služieb, najmä podpora finančných a bankových služieb, podpora poradenských, vzdelávacích a informačných služieb, podpora ostatných servisných služieb.

Predpokladané prínosy:

zvýšenie kvality trhových služieb a ich dostupnosť;
využitie moderných informačných prostriedkov;
zvýšenie počtu subjektov pôsobiach v oblasti trhových služieb;
vybudovanie podnikateľských inkubátorov.

Špecifický cieľ: Budovanie a rozvoj priemyselných parkov

Podporné opatrenia:

zameranie sa na územnoplánovaciu prípravu, vrátane vymedzenia územia na umiestnenie priemyselných parkov;
podpora lokalizácie priemyselných parkov v problémových oblastiach;
podpora pri získaní pozemkov na zriadenie priemyselných parkov, vrátane úhrady za kúpu, resp. nájom pozemkov;
budovanie technickej vybavenosti a potrebnej infraštruktúry pre zabezpečenia zriadenia produkčných zón a priemyselných parkov;
zameranie sa na aktívne oslovovanie a získavanie potenciálnych investorov;
podpora pri investičných zámeroch a vytvorenie predpokladov pre ich realizáciu v územnoplánovacej dokumentácii.

Predpokladané prínosy:

riešenie nezamestnanosti, zvýšenie pracovných príležitostí;
aktivizovanie vzdelávania obyvateľstva v regióne;
vylepšenie sektorovej štruktúry regiónu;
vytváranie nových podnikateľských foriem: clusters;
zabezpečenie stabilného rozvoja území budúcimi priemyselnými parkami (minimálne 5 priemyselných parkov).

b) Zvýšenie inovačnej kapacity regiónov

Možnosťami rozšírenia vedecko-technickej základne, jej profilácie a využitia pri difúzii inovácie sa ROP nezaoberá. Rozoberá len otázky informačno-technologickej podpory podnikania a na zámery uplatnenia inovačných spôsobov podnikania v regióne.

Moderné informačné technológie sú dôležitým faktorom rastu efektívnosti a konkurencieschopnosti. Rýchlo sa rozvíjajúci informačný sektor vyžaduje aktuálne napredovanie a snahu po systematickom vytváraní podmienok a podpory pre úspech na trhu aj v jednotlivých regiónoch. Nedostatok prevádzkového kapitálu neumožňuje väčšine podnikov investovať do moderných informačných technológií.

Špecifický cieľ: Informačno-technologická podpora rozvoja podnikov

Podporné opatrenia:

podpora pri zavádzaní nových informačných technológií;
podpora napájania sa na medzinárodnú počítačovú sieť;
podpora rozvoja informačných služieb pre firmy a podniky v regióne.

Predpokladané prínosy:

rozšírenie podnikania prostredníctvom internetu (e-business), rozšírenie informačných služieb, informačné zosieťovanie malých a stredných podnikov.

c) Kultivácia ľudského potenciálu a efektívne využitie pracovných zdrojov

Zmeny v hospodárstve regiónu Slovensko - východ v súvislosti s transformačným procesom viedli k nárastu miery nezamestnanosti a nesúladi medzi dopytom a ponukou pracovných síl. V niektorých mikroregiónoch je miera nezamestnanosti podstatne vyššia. Ponuka voľných pracovných miest na počet evidovaných nezamestnaných je veľmi nízka a nezodpovedá kvalifikačnej štruktúre nezamestnaných. Výraznou slabou stránkou je mobilita - nízka pohyblivosť a pružnosť pracovnej sily. Riešením je stabilizácia podnikateľského prostredia a zlepšenie informačného systému pre mimoregionálnu orientáciu pracovných síl. Vývoj miery nezamestnanosti, prejavujúci sa v značnej miere nárastom nezamestnanosti absolventov škôl a mladých ľudí, poukazuje na nesúlad medzi požiadavkami trhu práce a kvalifikačnou štruktúrou absolventov škôl. Prebiehajúce ekonomické zmeny vedú k rastúcim rozporom medzi požadovanou kvalifikáciou pre zabezpečenie ekonomického rastu regiónu a súčasnou kvalifikáciou pracovných síl, čo vyvoláva prestavbu vzdelávacieho systému v súlade s európskymi štandardami.

Požiadavka na aktívnu účasť a súčinnosť všetkých občanov SR vyžaduje venovať mimoriadnu pozornosť vzdelávaniu zamestnancov územnej samosprávy.

Jedným z najväčších problémov rozvoja regiónu je absencia záujmu obyvateľstva o veci verejné. Zapojenie čo najväčšieho počtu obyvateľov do aktivít v regióne vyžaduje zaviesť rôzne vzdelávacie formy zamerané na zvyšovanie občianskeho a právneho vedomia, poznanie a možnosti činností občianskych organizácií.

Už zo sociálno-ekonomickej analýzy regiónu vyplýva, že rómske obyvateľstvo je osobitnou etnickou skupinou, ktorá má pomerne významné zastúpenie v celom regióne a vyžaduje špeciálny vzdelávací systém. Ďalšou problematickou skupinou v regióne sú týrané ženy a deti a zdravotne postihnutí občania. Zrovnoprávnenie ich postavenia v spoločnosti vyžaduje vzdelanostnú a sociálnu integráciu.

V regióne pôsobí niekoľko univerzít a ďalších inštitúcií zameraných na vzdelávanie. Na základe analýzy vývoja vzdelania a vzdelávania možno očakávať, že celá vzdelávacia sústava musí nadobudnúť regionálnu väzbu.

Špecifický cieľ: Stabilizácia trhu práce a zníženie nezamestnanosti v dlhodobo zaostávajúcich regiónoch

Podporné opatrenia:

zintenzívniť a rozšíriť spoluprácu úradov práce s poradenskými inštitúciami s cieľom komplexnej prípravy nezamestnaných na začatie samostatnej podnikateľskej činnosti a vytvorenie systému podporných poradenských aktivít pre začínajúcich podnikateľov;
organizovanie verejno-prospešných prác pre dlhodobo evidovaných nezamestnaných s cieľom obnovenia ich pracovných návykov;
organizovať špeciálne poradenské programy pre mladých ľudí (veková štruktúra od 18 do 26 rokov).

Predpokladané prínosy:

zníženie počtu dlhodobo evidovaných nezamestnaných umiestnených na trhu práce;
zvýšenie počtu evidovaných nezamestnaných, ktorí začali samostatne podnikateľ;
klesajúca miera nezamestnanosti;
zmena v štruktúre evidovaných nezamestnaných;

stabilizácia a zníženie nezamestnanosti;
oživenie podnikateľskej aktivity.

Špecifický cieľ: Zvýšenie pružnosti trhu práce v regiónoch

Podporné opatrenia:

zavedenie informačných technológií pre lepšiu mimoregionálnu orientáciu na trhu práce;
podpora pri uskutočňovaní analýzy trhu práce s ohľadom na prioritné odvetvia a štruktúru nezamestnaných;
podpora pri zabezpečovaní toku informácií o voľných pracovných miestach, o požiadavkách zamestnávateľov na kvalifikačnú štruktúru pracovnej sily v regióne a prepojenie na informačný systém SR;
podpora pri tvorbe rekvalifikačno-poradenských programov v súlade s potrebami regiónu;
podpora pri vytváraní podporných systémov pre motiváciu zamestnávateľov k vytváraniu pracovných miest, sieť podporných inštitúcií a neziskových mimovládnych organizácií;
podporovať prípravu návrhov projektov podpory oživenia zamestnanosti na celom území regiónu;
podporovať vytváranie pracovných miest formou samozamestnania.

Predpokladané prínosy:

zníženie miery nezamestnanosti v regióne, udržanie zamestnanosti na celom území;
vybavenosť regiónu informačným systémom o voľných pracovných miestach a vzdelávacích programov;
vznik a rozvoj nových podnikateľských aktivít;
zvýšenie úrovne odborných znalostí nezamestnaných v regióne;
zvýšenie počtu začínajúcich podnikateľov;
narastanie kvalifikovanej pracovnej sily;
stabilizácia zamestnanosti a pokles nezamestnanosti;
obmedzenie sociálno-patologických javov.

Špecifický cieľ: Podpora rozvoja občianskych iniciatív v regiónoch

Podporné opatrenia:

podpora pri zabezpečovaní a uplatňovaní právneho vedomia občanov;
podpora pri zakladaní organizácií zameraných na styk s verejnosťou a na učenie sa obyvateľstva participácie na veciach verejných.

Predpokladaný prínos:

zníženie negatívnych vlastností u obyvateľstva prejavujúcich sa voči regiónu;
zvýšenie aktivity pri riešení otázok týkajúcich sa rozvoja regiónu;
kvalitnejší výkon verejnej správy vrátane rozhodovania v otázkach rozvoja regiónov;
vznikanie mimovládnych organizácií v regióne poskytujúcich know-how v oblasti sofistikovaných foriem občianskej participácie;
diverzifikácia MVO – záujem o zaostalejšie časti regiónu;
zvýšená právna úroveň obyvateľstva;
posilnenie rozvoja občianskych iniciatív i v nerozvinutých častiach regiónu Slovensko – východ;
posilnené siete spolupracujúcich občianskych iniciatív, samospráv, podnikateľských subjektov – formovanie sociálnej kohézie a sociálneho kapitálu regiónu.

Špecifický cieľ: Podpora marginalizovaných skupín

Podporné opatrenia:

podpora aktivít riešiacich rómsku problematiku s cieľom zvýšenia ich životnej úrovne, vzdelania, integrácie a zrovnoprávnenia ich postavenia v spoločnosti;
podpora zameraná na osvetu a výchovu k tolerancii;
podpora adekvátnej zamestnanosti tejto skupine obyvateľstva;
podpora vlastných aktivít, vychádzajúcej od samotnej skupiny obyvateľstva;
zamerať sa na riešenie problémov žien, najmä týraných žien a detí;
podpora pri budovaní azylových zariadení pre niektoré marginalizované skupiny obyvateľstva;
podpora, najmä vo forme poradenstva pri riešení problémov súvisiacich s odchodom z ohrozujúceho prostredia;
podpora projektov zameraných na odbornú prípravu ľudí pracujúcich s touto populáciou;
podpora pri začlenení zdravotne postihnutých občanov do pracovného a kultúrne - spoločenského diania;
podpora zamestnanosti zdravotne postihnutých občanov;
podpora vlastných aktivít zdravotne postihnutých občanov (kluby, zväzy, združenia, podujatia).

Predpokladané prínosy:

zapojenie Rómov do procesu zmien, zvýšenie vlastného povedomia;
zvýšenie zamestnanosti;
rozšírenie foriem práce, zabezpečujúcich prácu pre obyvateľov špeciálnych skupín;
vznik špeciálnych poradenských a vzdelávacích inštitúcií;
nárast zariadení pre obyvateľov odkázaných na pomoc.

Špecifický cieľ: Rozvoj regionálne diferencovanej vzdelávacej sústavy

Podporné opatrenia:

dobudovanie materiálno – technickej základne školstva v súlade s európskymi štandardami;
podporovať spoluprácu škôl a podnikov;
dobudovanie štruktúry stredných a vysokoškolských inštitúcií pri zohľadnení dopytu po práci;
podpora pri zosieťovaní vzdelávacích inštitúcií navzájom v regióne a so zahraničím, hlavne s krajinami, s ktorými susedí región;
dobudovať metropolitnú dátovú sieť, rozvíjať a hľadať ďalšie formy spolupráce so zahraničnými partnermi v rámci medzinárodných programov;
podpora školenia zamestnancov verejnej správy vzdelávacími programami;
podporovať vzdelávanie obyvateľstva v oblasti ochrany životného prostredia;
podporovať ďalšie vzdelávanie vedúcich zamestnancov podnikateľských subjektov;
podpora systému kontinuálneho zvyšovania vzdelanostnej úrovne zamestnancov;
podpora vzdelávania a výchovy manažérov a stredných technických kádrov;
podpora rozvoja občianskych iniciatív v regiónoch, v súčinnosti s celoživotným vzdelávaním.

Predpokladané prínosy:

zlepšenie vybavenosti škôl výpočtovou technikou, napojenie na internet;
lepšia vybavenosť škôl novými technológiami;
dosiahnutá vyššia úroveň vzdelania v regióne;
lepšia spolupráca medzi podnikateľskou sférou a školstvom v regióne;
zvýšenie komplexnej pripravenosti budúcej pracovnej sily pre potreby trhu práce;
zastavenie devastácie školských budov;
projekty celoživotného vzdelávania;
projekty zamerané na reštrukturalizáciu vzdelávacieho systému a jeho prispôsobovanie EÚ;

podpora projektov vzdelávania v oblasti malého a stredného podnikania, služieb, ochrany životného prostredia;
zvýšenie odbornej spôsobilosti zamestnancov verejnej správy;
projekty zamerané na osobitné formy vzdelávania rómskeho obyvateľstva a ďalších marginalizovaných skupín obyvateľstva;
poskytovanie poradensko-psychologických služieb;
získanie kvalifikovanej pracovnej sily;
prepojenosť vzdelávacieho systému a požiadaviek trhu práce;
zníženie miery nezamestnanosti, lepšie uplatnenie na trhu práce;
posilnená sociálna kohézia a sociálny kapitál regiónu.

d) Zlepšenie dostupnosti regiónov a komplexného vybavenia územia zariadeniami technickej a sociálnej infraštruktúry

K hlavným problémom dopravnej infraštruktúry regiónu patrí homogenizácia cestnej a železničnej nadregionálnej siete, rozvoj nadregionálnej a medzinárodnej a regionálnej kombinovanej dopravy, napojenie na transeurópske dopravné siete a na dopravné siete susedných regiónov.

U železničných tratí niektoré úseky nie sú zdvokoľajnené, resp. elektrifikované a nespĺňajú podmienky pre zaradenie do medzinárodných dohôd AGTC, resp. AGC. Dopravnú infraštruktúru dopĺňa letecká doprava. Nevyhovujúca dopravná infraštruktúra a zlý technický stav dopravného parku má dopad nielen na obslužnosť územia, ale aj na ekológiu. Nízka hustota cestnej siete, nevyužívanie kombinovanej dopravy a prípady neexistujúceho cestného prepojenia medzi okresmi ovplyvňuje aj celkovú hospodársku výkonnosť a spôsob života mikroregiónov.

V súčasnosti je badateľný rozdiel úrovne telekomunikačnej infraštruktúry medzi severnými, južnými, juhovýchodnými a ostatnými oblasťami regiónu.

Bytový fond na území regiónu v prepočte na 1000 obyvateľov nezodpovedá priemeru vyspelých krajín a nedosahuje ani úroveň priemeru SR.

Súčasná úroveň zásobovania obyvateľov pitnou vodou z verejných vodovodov na území regiónu je veľmi rozdielna. Stav na úseku prevádzky čistenia odpadových vôd a stav kanalizačnej siete na území regiónu je neuspokojivý. Územia bez kanalizačných sietí a čistiarní odpadových vôd je potrebné riešiť s ohľadom na efektívnosť, účinnosť a miestne podmienky územia regiónu.

Sieť zdravotníckych zariadení a zariadení sociálnych služieb je charakterizovaná prebytkom posteľových a deficitom ambulantných zariadení. Dochádza k vzájomnému suplovaniu funkcií zdravotníckych zariadení a zariadení sociálnych služieb. Súčasná úroveň poskytovaných zdravotníckych a sociálnych služieb nezodpovedá požiadavkám obyvateľstva. Je nevyhnutné doplniť chýbajúce zdravotné a sociálne služby a zmeniť prístup k rozvoju sociálnej sféry užšou spolupracou s mimovládnyimi organizáciami.

***Špecifický cieľ:* Modernizácia a rozvoj dopravnej infraštruktúry**

Podporné opatrenia:

zamerať sa na zlepšovanie rýchlostných a smerových parametrov v kritických dopravných miestach;
zvýšiť funkčnú úroveň a dopravnú kapacitu rozhodujúcich cestných ťahov;
podpora výstavby cestných obchvatov jednotlivých sídel a diaľničných privádzačov;
podpora modernizácie cestnej a železničnej osi západ – východ a sever - juh;
podpora homogenizácie ciest pre zabezpečenie napojenia na transeurópske siete;
podpora pri dokončovaní diaľničných privádzačov;

podpora pri dobudovaní severojužného cestného prepojenia;
zameranie sa na podporu vytvárania systému kombinovanej dopravy s budovaním terminálov (Zvolen, Lučenec, Košice, Poprad);
podpora elektrifikácie a zdvojkolaženie trate Zvolen - Banská Bystrica a Zvolen - Košice;
podpora pri obnovovaní železničného prepojenia Šahy – Drégelypalánk;
podpora pri vybudovaní hraničných priechodov;
štandardizácia odletových priestorov letiska Sliač;
zamerať sa na vytvorenie podmienok na obnovenie pravidelnej osobnej a nákladnej leteckej dopravy na letisku Sliač;
podpora rekonštrukcie terminálu pre cestujúcich letiska Košice.

Predpokladané prínosy:

zvýšená dostupnosť medzi regiónmi;
kvalitatívne zlepšenie životného prostredia;
zvýšenie atraktivity územia - prílev investícií;
získanie nových pracovných príležitostí.

Špecifický cieľ: Rozvoj dopravnej obslužnosti a infraštruktúry regiónu

Podporné opatrenia:

zamerať sa na modernizáciu infraštruktúry verejnej dopravy a jej ekologizáciu;
podpora pri obnove vozového parku verejnej dopravy;
dobudovanie objektov staníc autobusovej a železničnej dopravy;
dobudovanie a sprevádzkovanie Interportu s lokalitou v Haniske pri Košiciach;
podpora pri budovaní efektívneho systému integrovanej osobnej a nákladnej dopravy;
podporovať zámery smerujúce na rekonštrukcie ciest a mostov;
podpora mestskej hromadnej dopravy
skvalitnenie dopravnej prepojitelnosti medzi regiónmi a zvýšenie hustoty cestnej siete;
zabezpečenie dobrého technického stavu cestnej a železničnej siete.

Predpokladané prínosy:

zníženie dopravného zaťaženia, nehodovosti lokalít v okolí obcí a miest;
zahustenie cestnej siete;
zvýšená mobilita pracovníkov a občanov;
zvýšenie cestovného ruchu;
zlepšenie kvality cestovania;
zlepšenie obslužnosti v regióne;
dosiahnutie integrovania mestskej, medzimestskej autobusovej a železničnej osobnej a nákladnej dopravy v kritických oblastiach;
dosiahnutie atraktívneho územia pre investorov.

Špecifický cieľ: Rozvoj telekomunikačných technológií

Predpokladané opatrenia:

podporu zamerať na nahradzovanie analógových telekomunikačných ústrední za digitálne;
podpora budovania dostatočne dimenzovanej prístupovej siete.

Predpokladané prínosy:

zlepšenie kvality služieb v regióne;
zabezpečenie pokrytia väčšej časti regiónu spektrom telekomunikačných služieb;
zvýšenie hustoty hlavných telefónnych staníc;
zvýšenie počtu kartových telefónnych automatov v malých obciach;
zvýšenie komunikačnej a informačnej dostupnosti v regióne.

Špecifický cieľ: Rozvoj bývania a technickej infraštruktúry regiónu

Podporné opatrenia:

podpora zavádzania nových foriem podporujúcich rozvoj výstavby bytov;
podpora výstavby a obnovy bytového fondu;
podpora výstavby komunálnych bytov verejného nájomného sektora pre nízkopríjmové skupiny obyvateľstva;
podpora partnerstva štátnych a neštátnych organizácií;
podpora pri zabezpečovaní dostatku a kvality pitnej vody pri jej racionálnom využívaní;
zamerať sa na rekonštrukciu rozvážacích vodovodných sietí a novú bytovú výstavbu;
modernizácia regulačnej, meracej a sanitárnej techniky;
podpora pri zabezpečovaní systému čistenia odpadových vôd;
dobudovanie rozostavaných kanalizačných sietí a čistiarní odpadových vôd;
budovanie lokálnych biologických čističiek odpadových vôd, septikov, poprípade malých domových čistiarní vrátane riadenej likvidácie alebo využitia odpadu.

Predpokladané prínosy:

dosiahnutie požadovanej kvality a štandardu bývania;
zabezpečenie dostupnosti bývania pre špecifické a marginalizované skupiny obyvateľstva;
racionálne využitie vodných zdrojov vo vybraných oblastiach;
ochrana povrchových a podzemných zdrojov vody pred znečistením;
zvýšenie podielu napojených obyvateľov zásobovaných z verejných vodovodov;
zvýšenie kvality životného prostredia;
zvýšenie počtu postavených lokálnych a malých čistiarní odpadových vôd;
zlepšenie zdravotného stavu obyvateľstva;
odstránenie rizík z nedokonalej likvidácie odpadových vôd.

Špecifický cieľ: Rozvoj sociálnej a zdravotnej starostlivosti v regiónoch

Podporné opatrenia:

podpora transformácia siete zdravotníckych zariadení a zariadení sociálnych služieb;
podpora spolupráce medzi aktérmi zaoberajúcimi sa zdravotníckymi a sociálnymi službami;
zamerať sa na podporu zmodernizovania zdravotníckych zariadení;
podpora novej infraštruktúry zdravotníckych zariadení v zmysle novoobjavujúcich negatívnych fenoménov v spoločnosti;
podpora systému zdravotnej osvetly;
podpora pri budovaní podporných zdravotných a sociálnych organizácií.

Predpokladané prínosy:

rozšírenie siete agentúr pre zdravotnícku a ošetrovateľskú starostlivosť;
zvýšenie siete zariadení sociálnych služieb;
zlepšenie kvality sociálnych služieb;
zlepšenie zdravotného stavu;
zvýšenie odborných znalostí občanov zo zdravotníctva a sociálnej pomoci.

8. Hodnotenie vplyvu navrhovaného Národného plánu regionálneho rozvoja SR

8.1 Hodnotenie vplyvu navrhovaného NPRR SR na ekonomiku a sociálny rozvoj a územný rozvoj

8.1.1 Východiskové predpoklady

Predmetom hodnotenia a merania pôsobenia NPRR SR na rozvoj regiónov je základná väzba medzi vynaloženými prostriedkami a reálnym prínosom riešenia, pričom základnou podmienkou je funkčná väzba medzi problémami socio-ekonomického prostredia a ich riešením. To znamená, že meranie a hodnotenie sa orientuje na relevantnosť stratégie, jej efektivitu a účinnosť.

R e l e v a n t n o s ť

relevantnosť

jednoznačná formulácia globálnych a špecifických cieľov musí preukázateľne odzrkadľovať reálne potreby⁴⁶ trvalo udržateľného rozvoja Slovenska v podmienkach socio-ekonomického optima

E f e k t i v i t a

efektivita

pomer vynaložených prostriedkov (Input) vzhľadom k merateľnému výstupu (Output) kvantifikovaného na úrovni priorít, špecifických cieľov, globálnych cieľov.

Ú č i n n o s ť

pôsobenie Inputu (vo forme technických, organizačných, finančných a ľudských kvantifikovateľných vstupných prostriedkov a zdrojov) na riešenie priorít – stabilizačných a rozvojových cieľov, špecifických a globálnych cieľov a strategického cieľa

Dôležitými oblasťami hodnotenia sú rovnaké pracovné príležitosti pre mužov a ženy a dopad na životné prostredie. Ex-ante hodnotenie je základom pre monitorovanie a budúce hodnotenie NPRR SR.

Vzhľadom na vysokú územnú diferencovanosť ekonomiky je úspešné riešenie problémov jej ďalšieho rozvoja nemožné bez uplatnenia regionálneho prístupu. Je preto nutné, aby regionálna dimenzia bola integrálnou súčasťou hospodárskej politiky. Vyžaduje si to, aby Národný plán regionálneho rozvoja SR bol v prípade Slovenska komplexným dokumentom, aby neriešil iba náležitosti súvisiace s využívaním potenciálnych zdrojov EÚ, ale aj problémy súvisiace s regionálnou dimenziou rozvoja ekonomiky Slovenska do roku 2006. Znamená to, že NPRR SR musí riešiť problémy, ktoré majú krátko, stredno a dlhodobý charakter. Regionálna politika je preto primárnym nástrojom hospodárskej politiky, ktorej úlohou je stimulovať vývoj tak, aby bolo možné dosiahnutie strategického cieľa SR:

⁴⁶ vychádzajúce z ROP a SOP

Rast HDP na úroveň 60 – 65 % z priemeru EÚ v roku 2006.

Podmienkou naplnenia strategického cieľa SR je také smerovanie rozvojových osí, ktoré predpokladá:

- využitie produkčného potenciálu regiónov
- zvýšenie inovačnej kapacity regiónov
- rozvoj ľudských zdrojov
- zlepšenie dostupnosti a dostatočnú vybavenosť územia infraštruktúrou.

Ak majú byť tieto kľúčové problémové okruhy celospoločenského vývoja úspešne riešené v podmienkach snahy o hľadanie socio-ekonomicko-ekologického optima, tak je nevyhnutné dosiahnuť pokrok v naplnení nasledujúcich globálnych cieľov:

- 1. Tvorba efektívnych pracovných miest a zníženie nezamestnanosti**
- 2. Podpora kontinuálneho rastu konkurencieschopnej produkcie**
- 3. Rozvoj technickej a sociálnej infraštruktúry**
- 4. Rozvoj výroby a služieb založených na využití domácich zdrojov**
- 5. Ochrana a skvalitňovanie životného prostredia**
- 6. Rozvoj vidieka a multifunkčného poľnohospodárstva.**

Pri zohľadnení týchto východísk a doterajších snáh o riešenie problémov spoločenského rozvoja SR je nutné sa z pohľadu dosiahnutia globálnych cieľov NPRR SR koncentrovať na aktivity vedúce k naplneniu sektorovo príslušných špecifických cieľov.

Celkový prehľad o štruktúre cieľových oblastí (cieľov) NPRR SR poskytuje nasledujúca tabuľka.

tabuľka 24 Strategický cieľ, hlavné rozvojové osi, globálne a špecifické ciele NPRR SR

Strategický cieľ SR	Hlavné rozvojové osi	Globálny cieľ	Špecifický cieľ
Rast HDP na úroveň 60 – 65 % z priemeru EÚ v roku 2006	za predpokladu: relatívnej stability vonkajšieho prostredia, dostatočnej efektívnosti hospodárskej politiky, a verejnej správy a decentralizácie	využitie produkčného potenciálu regiónov zvýšenie inovačnej kapacity regiónov rozvoj ľudských zdrojov zlepšenie dostupnosti a o dostatočnú vybavenosť územia infraštruktúrou.	Reštrukturalizácia, mikroekonomická adaptácia a stimulácia rozvoja podnikov
			Podpora investícií a alokačných mechanizmov zvyšujúcich dlhodobú konkurencieschopnosť a tvorbu efektívnych pracovných miest
			Informačno-technologická podpora podnikov
			Stabilizácia trhu práce a zníženie nezamestnanosti v dlhodobozaošávajúcich regiónoch
			Podpora stavebnej výroby v regiónoch
			Podpora obdoby s osobitným zreteľom na export
			Podpora finančnej konkurencieschopnosti
			Stabilizácia podnikateľského prostredia a jeho kontinuálne vylepšovanie
			Kontinuálny rast konkurencieschopnej produkcie a služieb s osobitným zreteľom na malé a stredné podnikanie
			Modernizácia a rozvoj dopravnej infraštruktúry
			Rozvoj dopravnej obslužnosti a infraštruktúry regiónov
			Rozvoj bývania a technickej infraštruktúry obcí, miest a regiónov
			Zvýšenie pružnosti trhu práce v regiónoch
			Rozvoj sociálnej a zdravotnej starostlivosti v regiónoch
			Podpora rozvoja systému vzdelávania
			Modernizácia verejnej správy
			Podpora rozvoja občianskych iniciatív v regiónoch
			Podpora marginalizovaných skupín
			Využitie zdrojov generujúcich hospodársky rast a trvalú konkurencieschopnosť
			Rozvoj cestovného ruchu a kúpeľníctva
			Zvýšenie efektívnosti energetického hospodárstva a rozvoj komunálnej energetiky
			Budovanie a zvyšovanie kvality distribučných sietí
			Podpora rozvoja trhových služieb
			Budovanie a rozvoj priemyselných parkov
			Obnova environmentálnych funkcií na území
			Ochrana vôd
			Ochrana klímy a ovzdušia
			Nakladanie s odpadmi a odstraňovanie starých záťaží
			Environmentálna osвета, výchova a vzdelávanie
			trvalo udržateľný rozvoj vidieckych oblastí
			Rozvoj multifunkčného poľnohospodárstva
			Zvýšenie konkurencieschopnosti poľnohospodárstva a lesníctva

Formulácia cieľov NPRR SR vychádza zo syntetických častí dokumentu:

Medzinárodný ekonomický kontext

Rozbor súčasnej hospodárskej situácie

Prognóza vývoja základných ukazovateľov ekonomiky Slovenska pre potreby NPRR SR

Hodnotenie v súčasnosti realizovaných politík alebo programov

a prípravných analytických prác.

Možno konštatovať, že formulácia cieľov NPRR SR spĺňa podmienky pre riešenie vyváženého rozvoja, rešpektujúc podmienky uplatňovania princípu: egalizácie, polycentrickej sústavy osídlenia, ochrany a tvorby životného prostredia⁴⁷.

⁴⁷ Rešpektovania princípu egalizácie tak, aby podpornými opatreniami boli tlmené tendencie k vzniku výrazných regionálnych disparít.

Harmonické usporiadania a racionálneho využívania celého územia SR najmä dôsledným uplatňovaním princípu polycentrickej sústavy mestského osídlenia a primeraného rozvoja vidieckeho osídlenia so zodpovedajúcim vybavením zariadeniami sociálnej a technickej infraštruktúry, ktoré by sa malo približovať štandardom krajín EÚ.

Zabezpečenie regionálnej politiky je úzko späté s územnoplánovacou politikou a ich vzájomné väzby vyjadruje súčinnosť.

V Slovenskej republike sa na celoštátnej úrovni periodicky pripravujú celoštátne dokumenty územného rozvoja. Vlády Slovenskej republiky v roku 1994 schválila koncepciu územného rozvoja Slovenska, ktorá bola aktualizovaná v roku 1997.

Koncepcia územného rozvoja Slovenska je dokumentom pre usmerňovanie rozvoja všetkých aktivít s územno-priestorovými prejavmi, relevantnými pre celoštátnu úroveň. Súčasne vytvára predpoklady priestorovej integrácie SR ako asociovaného člena EÚ pre koordinovaný priestorový rozvoj v celoeurópskej dimenzii, vytvorenie predpokladov konkurencieschopnosti jednotlivých regionálnych celkov, ochrany prírodných a kultúrnych hodnôt v regiónoch, vybudovanie dopravnej a technickej infraštruktúry. Koncepcia územného rozvoja Slovenska je koordinačným dokumentom pre územné plány regiónov.

Tento zásadný koncepčný územnoplánovací dokument patril k dôležitým podkladovým materiálom pri vypracúvaní NPRR SR. Týka sa to vypracovania hlavného dokumentu ale i jednotlivých sektorových operačných programov. Ako podklad pre spracovanie regionálnych operačných programov slúžili príslušné územné plány veľkých územných celkov.

Paralelne s vypracovaním návrhu Národného plánu regionálneho rozvoja SR je v súlade s novelou zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku z roku 2000 rozpracovaná Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 (KURS 2001), ktorá bude po schválení vládou Slovenskej republiky celoštátnou územnoplánovacou dokumentáciou.

Základná koncepcia rozvoja osídlenia a sídelných štruktúr navrhovaná v koncepcii územného rozvoja Slovenska 2001 vychádza zo základných princípov, smerov a zásad územnoplánovacej (priestorovej) politiky európskych štátov.

Návrh koncepcie územného rozvoja Slovenska 2001 je vypracovaný v dvoch variantoch. Obidva varianty vychádzajú zo spomínaných zásad a princípov rozvoja osídlenia a sídelných štruktúr. Jeden variant – nazvaný polycentrický, je orientovaný do „celoplošnej“ avšak diferencovanej podpory rozvoja ťažísk osídlenia prvej a druhej úrovne ako impulzných rozvojových pólov pre celé zostávajúce územie. Druhý variant – nazvaný trojpólový, predpokladá zabezpečenie potrebného celkového rozvoja štátu cestou preferovaného rozvoja troch vybraných ťažísk osídlenia ako impulzných rozvojových pólov pre celé ostatné územie. Podstata variantov spočíva v diferencovanej preferencii rozvoja jednotlivých sídelných celkov.

Po prerokovaní za účasti štátnej správy na regionálnej úrovni, ministerstiev, orgánov samosprávy a verejnosti vrátane mimovládnych organizácií bol pre dopracovanie vybratý polycentrický variant.

Návrh NPRR SR rešpektuje tieto skutočnosti a plánovanými opatreniami v rámci vymedzených rozvojových osí vytvára podmienky realizácie polycentrického systému osídlenia a z neho odvodeného systému dopravnej, technickej a sociálnej infraštruktúry, nakoľko takýto systém najlepšie zodpovedá požiadavkám vyváženého ekonomického a sociálneho rozvoja regiónov.

Z uvedeného je zrejmé, že „interface“ medzi regionálnym a územným plánovaním tvorí návrh štruktúry osídlenia. Z toho súčasne vyplýva, že objektom regionálnej politiky sa musia v rámci štátnej regionálnej politiky i politiky rozvoja jednotlivých regiónov stať ťažiská osídlenia, ktoré sú z 80% nositeľom všetkých ekonomických aktivít v sekundárnom a terciálnom sektore, čomu zodpovedá aj ich podiel na tvorbe HDP.

Ako potrebná javí integrácia plánovania regionálneho rozvoja a územného plánovania ako hlavného nástroja ochrany a tvorby životného prostredia

8.1.2 Hodnotenú a monitorované vstupy a výstupy

Vzhľadom na to, že v súčasnosti neexistuje ucelený systém zberu a poskytovania údajov na úrovni jednotlivých projektov, ani systém vyhodnocovania efektivity realizovaných programov, nie je možná realizácia predbežného (ex ante) hodnotenia na všetkých cieľových úrovniach. Z tohoto dôvodu bolo uskutočnené hodnotenie ex ante iba na úrovni globálnych cieľov, pre ktorého kvantifikáciu nie sú primárne nevyhnutné analytické podklady na úrovni jednotlivých projektov a programov.

tabuľka 25 základný prehľad systému merania a hodnotenia NPRR SR

Metóda hodnotenia a merania				
cieľová úroveň	Strategický cieľ SR	globálny cieľ	špecifický cieľ	priorita
Predmet merania				
ex post				
relevantnosť	súhrnná socio-ekonomická analýza	analýza na úrovni špecifických cieľov a ich syntéza	analýza na úrovni projektov a ich syntéza	finančná analýza, na úrovni projektov
účinnosť				
efektivita				
ex ante				
relevantnosť	súhrnná socio – ekonomická analýza a prognóza	prognóza, analýza na úrovni špecifických cieľov a ich syntéza	ex ante analýza na úrovni projektov a ich syntéza	finančná analýza a predikcia na úrovni projektov
účinnosť				
efektivita				

tabuľka 26 hodnotené a monitorované vstupy a výstupy na úrovni globálnych cieľov vrátane ex ante hodnotenia na úrovni vybraných globálnych cieľov

globálny cieľ	sledovaný Output na úrovni NUTS II	sledované faktory hodnotenia ex ante na úrovni NUTS II	hodnotenie ex ante
Tvorba efektívnych pracovných miest a zníženie nezamestnanosti	rast produktivity práce rast zamestnanosti	východiskový stav, plánované finančné alokácie, vývoj produktivity práce, vývoj zamestnanosti,	Rast produktivity práce za roky 2000-2006 o: 60% až 73% v BA, 65% až 79% v JZ, 63% až 75% v SZ a 55% až 71% v V. (SR spolu 61% až 74%.) Rast zamestnanosti za roky 2000-2006 o : 3,9% až 5,5% v BA, 1,1% až 2,2% v JZ, 1,6% až 4,1% v SZ a 1,5% až 4,4% v V. (SR spolu 1,8% až 4,0%.)
Podpora kontinuálneho rastu konkurencieschopnej produkcie	rast pridanej hodnoty rast exportnej výkonnosti	východiskový stav, plánované finančné alokácie, vývoj pridanej hodnoty, vývoj exportnej výkonnosti	Rast pridanej hodnoty za roky 2000-2006 o: 66% až 82% v BA, 67% až 83% v JZ, 66% až 82% v SZ a 57% až 79% v V. (SR spolu o 63% až 81%.) Rast exportnej výkonnosti za SR spolu v období 2000-2006 o 18% až 52%.
Rozvoj technickej a sociálnej infraštruktúry	fyzické jednotky v oblasti technickej infraštruktúry, rast počtu voľných pracovných miest na 1 nezamestnaného, rast a vylepšenie štruktúry sociálnych služieb, zvýšenie kvality systému vzdelávania, rozvoj vedy a výskumu	východiskový stav plánované finančné alokácie vývoj v oblasti počtu a štruktúry nezamestnaných, vývoj v oblasti sociálnych služieb, počtu a štruktúry absolventov vzdelávacieho systému a vylepšovania infraštruktúry vedy a výskumu.	
Rozvoj výroby a služieb založených na využití domácich zdrojov	na úrovni projektov: nízka dovozná náročnosť dlhodobá konkurencieschopnosť	na úrovni projektov: nízka dovozná náročnosť dlhodobá konkurencieschopnosť	

globálny cieľ	sledovaný Output na úrovni NUTS II	sledované faktory hodnotenia ex ante na úrovni NUTS II	hodnotenie ex ante
	tvorba pracovných miest	tvorba pracovných miest	
Ochrana a skvalitňovanie životného prostredia	na úrovni projektov vývoj v oblasti jednotlivých zložiek životného prostredia	na úrovni projektov jednotlivé zložky životného na úrovni projektov vývoj v oblasti jednotlivých zložiek životného prostredia	
Rozvoj vidieka a multifunkčného poľnohospodárstva	na úrovni jednotlivých projektov ukazovatele mikroekonomickej výkonnosti	na úrovni jednotlivých projektov ukazovatele mikroekonomickej výkonnosti	

tabuľka 27 hodnotené a monitorované vstupy a výstupy na úrovni špecifických cieľov, sledované cieľové oblasti hodnotenia ex ante

Globálny cieľ Špecifický cieľ	Sektor ⁹	Merateľný výstup (Input / Output)	hodnotenie ex ante – sledované cieľové oblasti
Globálny cieľ č.1 Tvorba efektívnych pracovných miest a zníženie nezamestnanosti			
Reštrukturalizácia, mikroekonomická adaptácia a stimulácia rozvoja podnikov	PR	bilančné ukazovatele, daňové prínosy, výška investícií, vytvorenie nových primárnych a sekundárnych pracovných miest, začlenenie lokálnych podnikov do exportu, pomer novovytvorenej pridanej hodnoty z investícií k celkovej pridanej hodnote	zníženie nadbytočných kapacít priemyslu v regiónoch, paralelné presmerovanie výrobných faktorov, zavádzanie nových a progresívnych technológií, zlepšenie kapitálovej vybavenosti, zvýšenie produktivity práce, zvyšovanie pridanej hodnoty pri súčasnom znižovaní environmentálneho pôsobenia
Podpora investícií a alokačných mechanizmov zvyšujúcich dlhodobú konkurencieschopnosť a tvorbu efektívnych pracovných miest	PR	bilančné ukazovatele, daňové prínosy, výška investícií, vytvorenie nových primárnych a sekundárnych pracovných miest, začlenenie lokálnych podnikov do exportu, pomer novovytvorenej pridanej hodnoty z investícií k celkovej pridanej hodnote	kapitalizácia mikroekonomiky v podmienkach dlhodobej efektivity alokácie
Informačno-technologická podpora rozvoja podnikov	PR	počet užívateľov a a objem uzavretých kontraktov	problém zavádzania informačných technológií, resp. zefektívnenie ich pôsobenia prostredníctvom ich integrácie a vzájomnej koordinácie, je z hľadiska potreby aplikácie efektívnych foriem podpory rozvoja regiónov potrebné riešiť v súvislosti s existujúcimi stratégiami a programami jednotlivých rezortov
Stabilizácia trhu práce a zníženie nezamestnanosti v dlhodobo zaostávajúcich regiónoch	LR	tempo rastu HDP, miera nezamestnanosti, regionálne miery nezamestnanosti, počet novovytvorených pracovných miest, počet vzniknutých malých a stredných podnikov, počet evidovaných nezamestnaných umiestnených úradmi práce na voľné pracovné miesta, počet requalifikovaných evidovaných nezamestnaných a úspešnosť ich uplatnenia, priemerná doba evidencie nezamestnaných v úrade práce, počet pracujúcich na skrátený pracovný úväzok	Zastaviť rast nezamestnanosti intenzifikácia dopytu po práci a zvýšenie schopnosti a pripravenosti pracovnej sily reagovať na požiadavky trhu práce
Podpora rozvoja bývania v regiónoch	BYV	objem a štruktúra bytového fondu (počet novopostavených bytov: súkromné vlastníctvo, družstevné vlastníctvo, obecné a štátne vlastníctvo, ostatné byty) podiel trvalo obývaných bytov na 1000 obyvateľov efektívnosť ukazovatele organizácií spravujúcich bytový fond	Obnovu existujúceho bytového fondu tak, aby sa odstránili nedostatky ohrozujúce bezpečnosť ich užívania a obnovila, resp. zvýšila sa kvalita bývania zodpovedajúca súčasným technickým možnostiam. Výstavbu bytov tak, aby vybavenosť bytmi bola porovnateľná s úrovňou v transformujúcich sa krajinách a približovala sa vyspelým krajinám západnej Európy. Výstavba bytov bez nadväznosti na vytváranie pracovných príležitostí nie je vyjadrením ekonomických väzieb, ale môže viesť k požiadavke na výraznejšie budovanie infraštruktúry, ktorej zabezpečenie nemusí byť efektívne. Výstavbu technickej infraštruktúry tak, aby nedošlo k ohrozeniu cieľa vo výstavbe bytov. Výstavbu bývania pre osobitné skupiny obyvateľstva tak, aby sa vytvárali primerané a zodpovedajúce formy ubytovania pre skupiny občanov, ktorí potrebujú pomoc, pre občanov, ktorí sú v hmotnej núdzi, pre neprispôsobivých občanov.

⁹ PR: Priemysel, LR: Ľudské zdroje, BYV: Bývanie, DT: Doprava a telekomunikácie, CR: Cestovný ruch, ZP: Životné prostredie, MP: Multifunkčné poľnohospodárstvo

II. Ciele, priority a implementácia Národného plánu regionálneho rozvoja

Globálny cieľ Špecifický cieľ	Sektor ⁹	Merateľný výstup (Input / Output)	hodnotenie ex ante – sledované cieľové oblasti
Globálny cieľ č.2 Podpora kontinuálneho rastu konkurencieschopnej produkcie			
Podpora odbytu s osobitým zreteľom na export	PR	podľa podmienok prioritných projektov, bilančné ukazovatele, daňové prínosy, výška investícií, vytvorenie nových primárnych a sekundárnych pracovných miest, začlenenie lokálnych podnikov do exportu, pomer novovytvorenej pridanej hodnoty z investícií k celkovej pridanej hodnote	Maximalizácia exportného odbytu existujúcich kapacít a výroba pre potreby tvorby zdrojov na presun vyvázaných komodít do skupiny konkurencieschopných kvalitou. Podpora rastu podielu exportných komodít konkurencieschopných kvalitou na celkovom vývoze a postupný presun komodít konkurencieschopných cenou do skupiny komodít konkurencieschopných kvalitou v podmienkach nepasívneho salda obchodnej bilancie.
Podpora finančnej konkurencieschopnosti	PR	bilančné ukazovatele, daňové prínosy, výška investícií, výberové šetrenia	stabilizácia a rozvoj vonkajšieho finančného prostredia zvýšenie efektivity vnútropodnikového finančného riadenia
Stabilizácia podnikateľského prostredia a jeho kontinuálne vylepšovanie	PR	prieskumy a výberové šetrenia v oblasti kvality podnikateľského prostredia	dynamizácia funkčných väzieb medzi koncepciami hospodárskeho rozvoja a exekutívou
Kontinuálny rast konkurencieschopnej produkcie a služieb s osobitým zreteľom na malé a stredné podnikanie	PR	podľa podmienok prioritných projektov a podiel výroby komodít konkurencieschopných kvalitou, bilančné ukazovatele, daňové prínosy, výška investícií, vytvorenie nových primárnych a sekundárnych pracovných miest, začlenenie lokálnych podnikov do exportu, pomer novovytvorenej pridanej hodnoty z investícií k celkovej pridanej hodnote	zvyšovanie konkurencieschopnosti MSP, rozšírenie podielu účasti MSP na medzinárodnom obchode a ich odbornej znalosti v podmienkach mnohostranného obchodného systému, začatie kampane „ist“ digitálne /go digital/ pre akcelerovanie elektronického obchodovania MSP v súlade so zámermi lisabonského summitu EÚ v marci t.r., zvyšovanie záujmu zahraničných investorov o Slovensko a tým i objemu strategických investícií, využitie existujúcich výrobných objektov
Globálny cieľ č.3 Rozvoj technickej a sociálnej infraštruktúry			
Modernizácia a rozvoj dopravnej infraštruktúry	DT	Vybavenosť regiónov dopravnou a telekomunikačnou infraštruktúrou : Doprava Dĺžka železničných tratí (km) Hustota železničných tratí (km tratí/ tis.km2) Dĺžka cestnej siete (km) Hustota cestnej siete (km/km2) Telekomunikácie Hustota HTS + B-kanály na 100 obyvateľov Hustota telefonizácie bytov	Železničná doprava: modernizácia medzinárodných koridorov, ekonomická stabilizácia a transformácia ŽSR Kombinovaná doprava: budovanie ďalších tzv. Regionálnych terminálov kombinovanej dopravy (TKD) Cestná a mestská doprava: pokračovanie privatizácie 17 štátnych podnikov SAD Cestná infraštruktúra: realizácia cieľov Koncepcie rozvoja rýchlostnej siete Dobudovanie diaľničnej siete Civilné letectvo: transformácia letísk SR na budúce samostatné komerčné subjekty Vodná doprava: Dunaj - súčasť európskych dopravných koridorov ako č. VII. A podľa dohody AGN magistrálna vodná cesta E 80, Váh - súčasť intermodálnych dopravných koridorov č. V. A VI. A dohody AGN ako vodná cesta E 81, Splavnenie dolných úsekov vodných ciest Nitra, Hron, Ipel', Splavnenie východoslovenských riek - Laborec, Latorica, Bodrog Telekomunikácie: realizácia telekomunikačnej politiky 2000 - 2002
Rozvoj dopravnej obslužnosti a infraštruktúry regiónov	DT	Vybavenosť regiónov dopravnou a telekomunikačnou infraštruktúrou : Doprava Dĺžka železničných tratí (km) Hustota železničných tratí (km tratí/ tis.km2) Dĺžka cestnej siete (km) Hustota cestnej siete (km/km2) Telekomunikácie Hustota HTS + B-kanály na 100 obyvateľov Hustota telefonizácie bytov	Železničná doprava: modernizácia medzinárodných koridorov, ekonomická stabilizácia a transformácia ŽSR Kombinovaná doprava: budovanie ďalších tzv. Regionálnych terminálov kombinovanej dopravy (TKD) Cestná a mestská doprava: pokračovanie privatizácie 17 štátnych podnikov SAD Cestná infraštruktúra: realizácia cieľov Koncepcie rozvoja rýchlostnej siete Civilné letectvo: transformácia letísk SR na budúce samostatné komerčné subjekty Vodná doprava: Dunaj - súčasť európskych dopravných koridorov ako č. VII. A podľa dohody AGN magistrálna vodná cesta E 80, Váh - súčasť intermodálnych

II. Ciele, priority a implementácia Národného plánu regionálneho rozvoja

Globálny cieľ Špecifický cieľ	Sektor ⁹	Merateľný výstup (Input / Output)	hodnotenie ex ante – sledované cieľové oblasti
			dopravných koridorov č. V. A VI. A dohody AGN ako vodná cesta E 81, Splavenie dolných úsekov vodných ciest Nitra, Hron, Ipel', Splavenie východoslovenských riek - Laborec, Latorica, Bodrog Telekomunikácie: realizácia telekomunikačnej politiky 2000 - 2002
Rozvoj bývania a technickej infraštruktúry obcí, miest a regiónov	BYV	objem a štruktúra bytového fondu (počet novopostavených bytov: súkromné vlastníctvo, družstevné vlastníctvo, obecné a štátne vlastníctvo, ostatné byty) podiel trvalo obývaných bytov na 1000 obyvateľov efektívnosť ukazovateľa organizácií spravujúcich bytový fond	1.Podpora obnovy existujúceho bytového fondu so zameraním na odstraňovanie systémových porúch bytových domov poskytovaním štátnych príspevkov. 2.Podpora výstavby bytov do vlastníctva s cieľom postupného odstránenia rozdielov jednotlivých regiónov vo vybavenosti bytmi na 1 000 obyvateľov, realizovaná prostredníctvom poskytovania-štátneho príspevku k hypotekárnym úverom,-štátnej prémie k stavebnému sporeniu,-štátnej podpory najmä vo forme zvýhodnených úverov z prostriedkov Štátneho fondu rozvoja bývania,-štátneho príspevku na výstavbu technickej infraštruktúry. 3.Podpora výstavby bytov vo verejnom nájomnom sektore určená pre bývanie občanov s nízkymi príjmami, pre skupiny občanov, ktorí potrebujú pomoc a pre neprispôsobivých občanov, poskytovaním-štátneho príspevku na výstavbu nájomných bytov,-štátnej podpory najmä vo forme zvýhodnených úverov z prostriedkov Štátneho fondu rozvoja bývania,-štátneho príspevku na výstavbu technickej infraštruktúry. 4.Podpora výstavby bytov v súkromnom nájomnom sektore, ktorá podporuje mobilitu pracovnej sily, poskytovaním-štátnej podpory najmä vo forme zvýhodnených úverov z prostriedkov Štátneho fondu rozvoja bývania,-štátneho príspevku na výstavbu technickej infraštruktúry. 5.Podpora bytovej výstavby realizovaná malými a strednými podnikateľmi poskytovaním bankovej záruky za úvery smerujúce do výstavby bytov a technickej infraštruktúry 6.Vyriešenie legislatívnej povinnosti budovania technickej infraštruktúry.
Zvýšenie pružnosti trhu práce v regiónoch	LR	Miera nezamestnanosti, špecifické miery nezamestnanosti, vzdelanostná a kvalifikačná štruktúra pracovnej sily, doba trvania nezamestnanosti podľa vzdelania, veku, pohlavia, štruktúra voľných pracovných miest podľa kvalifikácie, úspešnosť rekvalifikácie. vplyv ekonomického rastu na počet vytvorených pracovných miest, miera nezamestnaných z VZPS, miera evidovanej nezamestnanosti, počet a štruktúra vytvorených podporovaných pracovných miest, počet a štruktúra evidovaných nezamestnaných zamestnaných na týchto pracovných miestach, doba ich zotrvania v zamestnaní, počet a štruktúra rekvalifikovaných evidovaných nezamestnaných pre podporované pracovné miesta, počet pracovných miest vytváraných v malých a stredných podnikoch	Zastaviť rast nezamestnanosti v priebehu rokov 2000 – 2001 Vypracovanie a realizácia projektov a programov na podporu rozvoja zamestnanosti vo verejnoprospešnej oblasti, v sektore sociálnych služieb i v ziskovej oblasti.
Rozvoj sociálnej a zdravotnej starostlivosti v regiónoch			
Podpora rozvoja systému vzdelávania	LR	veda a technika: výskumné správy, technologické postupy, funkčné vzory, prototypy	veda a technika ďalšie vzdelávanie vysokoškolské vzdelávanie

II. Ciele, priority a implementácia Národného plánu regionálneho rozvoja

Globálny cieľ Špecifický cieľ	Sektor ⁹	Merateľný výstup (Input / Output)	hodnotenie ex ante – sledované cieľové oblasti
		vyčíslenie spoločenských a ekonomických prínosov riešení sledovanie výsledkov riešenia po v období 3 rokov ďalšie vzdelávanie: výdavky na ďalšie vzdelávanie, výskumné správy o kvalite ďalšieho vzdelávania vysokoškolské vzdelávanie: reálne zmeny v kvalite a počte absolventov VŠ, výskumných výstupov, materiálnej a personálnej zabezpečnosti vysokých škôl každoročne štatisticky reálne zvýšený počet absolventov oproti predošlým rokom Reálne výstupy v zavedených informačných technológiách podľa projektov zrýchlená vybudovaná PC sieť nová sústava študijných odborov a jej zavedenie do praxe Plán prepojeného systému knižníc Reálne výstupy v zavedených knižničných systémov podľa projektov základné a stredoškolské vzdelávanie: štruktúra a počet absolventov, výdavky ŠR na základné a stredoškolské vzdelávanie	základné a stredoškolské vzdelávanie
Modernizácia verejnej správy			
Podpora rozvoja občianskych iniciatív v regiónoch			
Podpora marginalizovaných skupín	LR	Miera evidovanej nezamestnanosti, špecifické miery evidovanej nezamestnanosti znevýhodnených skupín na trhu práce, počet účastníkov jednotlivých programov, doba ich zotrvania v zamestnaní po skončení podporovaného zamestnania, úspešnosť rekvalifikácií, podiel zamestnaných po skončení rekvalifikácie.	Realizácia projektov a programov na zlepšenie zamestnateľnosti znevýhodnených skupín účastníkov na trhu práce.
Globálny cieľ č.4 Rozvoj výroby založených na využití domácich zdrojov			
Využitie domácich zdrojov generujúcich hospodársky rast a trvalú konkurencieschopnosť	PR	podľa podmienok prioritných projektov a miera zušľachtenej domácej suroviny, podiel výroby komodít konkurencieschopných kvalitou, , bilančné ukazovatele, daňové prínosy, výška investícií, vytvorenie nových primárnych a sekundárnych pracovných miest, začlenenie lokálnych podnikov do exportu, pomer novovytvorenej pridanej hodnoty z investícií k celkovej pridanej hodnote	rozvoj výroby konkurencieschopných na báze výhod zo spracovania lokálnej suroviny, rozvoj výroby konkurencieschopných primárne kvalitou a sekundárne cenou
Rozvoj cestovného ruchu a kúpeľníctva	CR	objem devízových príjmov a ich priemerné medziročné tempo rastu využitie lôžkovej kapacity (súčasná úroveň 3,6 dňa) objem tržieb za ubytovanie návštevníkov	zvýšenie konkurencieschopnosti nášho cestovného ruchu v európskom kontexte obnovenie dynamiky rastu devízových príjmov v tempe prevyšujúcom európsky priemer obnovenie dynamiky rastu domáceho cestovného ruchu

II. Ciele, priority a implementácia Národného plánu regionálneho rozvoja

Globálny cieľ Špecifický cieľ	Sektor ⁹	Merateľný výstup (Input / Output)	hodnotenie ex ante – sledované cieľové oblasti
		vytváranie nových pracovných príležitostí a to tak priamo v zariadeniach cestovného ruchu ako aj v zariadeniach využívaných v súvislosti s cestovným ruchom, vznik nových kapacít	rast pobytového cestovného ruchu zo zahraničia (s prenocovaním) presadenie sa na nových trhoch a zlepšenie štruktúry návštevnosti z hľadiska ekonomických prínosov zachytenie rozhodujúcich rozvojových trendov svetového cestovného ruchu udržanie tempa s Českou republikou a Maďarskom pri zvyšovaní kvality služieb.
Zvýšenie efektívnosti energetického hospodárstva a rozvoj komunálnej energetiky	PR	objem úspor palív a energie znížené množstvo emisií zvýšenie zamestnanosti bilančné ukazovatele výrobných a distribučných podnikov	energetická náročnosť životné prostredie tvorba pracovných miest liberalizácia trhu s elektrinou a plynom
Budovanie a zvyšovanie kvality distribučných sietí	PR	objem predaja vo všetkých druhoch obchodu, štruktúra a počet podnikateľských subjektov, podiel veľkých, stredných a malých podnikov na celkovom obrate spolu	vyvážený, efektívne štruktúrovaný a primerane chránený vnútorný trh
Podpora rozvoja trhových služieb	PR	obrat a daňové príjmy v odvetví trhových služieb, bilančné ukazovatele organizácií v odvetví trhových služieb	dynamizácia dopytu po trhových službách efektívna alokácia trhových služieb v regiónoch SR
Budovanie a rozvoj priemyselných parkov	PR	vytvorenie primárnych a sekundárnych pracovných miest, bilančné ukazovatele priemyselných parkov a zón, podiel vytvorenej pridanej hodnoty	založenie dlhodobovo efektívnych priemyselných parkov v jednotlivých regiónoch SR a využitie existujúcich výrobných objektov
Globálny cieľ č.5 Ochrana a skvalitňovanie životného prostredia			
Obnova environmentálnych funkcií na území	ZP	dobudovaná Slovenská inšpekcia životného prostredia, odborná organizácia Štátnej ochrany prírody Slovenskej republiky (správy chránených území) a colné orgány MF SR, vytvorená špecializovaná štátna správa pre životné prostredie, vybudovaná technologická infraštruktúra záchytných staníc.	záchrana najhodnotnejších súčastí prírodného a kultúrneho dedičstva, dobudovanie siete chránených území, rešpektujúc medzinárodné kritériá, posilnenie organizačnej štruktúry ochrany prírody a krajiny, prepojenie vedeckých programov s praktickou starostlivosťou o prírodu a krajinu, aplikovanie dostupných strategických právnych, ekonomických a komunikatívnych nástrojov, novelizácia vybraných právnych predpisov v oblasti ochrany prírody všeobecne, novelizácia právnych predpisov v oblasti medzinárodného obchodu s ohrozenými druhmi organizmov, inštitucionálna reforma orgánov a organizácií ochrany prírody, posilnenie a rozšírenie ľudských kapacít (cca o 500 osôb), agroenvironmentálne programy, zintenzívnenie výskumných aktivít, environmentálna výchova a spolupráca s verejnosťou pri ochrane a starostlivosti o prírodu a krajinu.
Ochrana vôd	ZP	zvýšenie efektívnosti informačných a monitorovacích systémov, prírastok v prístrojovom a personálnom vybavení inšpekcie, prírastok v počte obyvateľov, pripojených na verejnú kanalizáciu a verejný vodovod a zlepšenie vzájomného pomeru, technologické vybavenie čistiarní odpadových vôd a ich prírastok s terciárnym vybavením čistenia odpadových vôd,	dosiahnutie dobrého stavu povrchovej a podzemnej vody, vodných ekosystémov, dosiahnutie súladu so stanovenými cieľmi a limitmi v chránených oblastiach, dosiahnutie rovnováhy medzi odbermi a dopĺňaním zásob vôd, vytváranie podmienok pre zabezpečenie obyvateľstva nezávadnou pitnou vodou, zmierňovanie účinkov povodní a nedostatku vody, znižovanie množstva znečisťujúcich látok vypúšťaných, alebo prenikajúcich do vôd.

II. Ciele, priority a implementácia Národného plánu regionálneho rozvoja

Globálny cieľ Špecifický cieľ	Sektor ⁹	Merateľný výstup (Input / Output)	hodnotenie ex ante – sledované cieľové oblasti
		prírastok výroby, ktoré spĺňajú ekologické kritériá a zaviedli do svojich výrobných postupov najlepšiu dostupnú techniku, vyhodnocovanie erózných procesov v krajine, zavedenie systematického prístupu pre vyrovnanie sa so starými environmentálnymi záťažami, hodnotenie kapacitného a technického zabezpečenia štátnej správy vo väzbe na jej efektívnosť.	
Ochrana klímy a ovzdušia	ZP	zaradenie veľkých zdrojov znečisťovania ovzdušia do triedy A, spotreba ľahkého vykurovacieho oleja s obsahom síry do 0,2 % oproti ostatným kvapalným palivám, množstvo energie vyrobenej z obnoviteľných zdrojov, spotreba energie na jednotku HDP, počet monitorovaných staníc.	zosúladenie požiadaviek na spaľovne odpadov s požiadavkami EÚ, dodržiavanie emisných limitov veľkými zdrojmi znečisťovania obsahujúcimi stacionárne zariadenia na spaľovanie palív, implementácia všeobecne záväzných právnych predpisov o požiadavkách na kvalitu palív, o vedení prevádzkovej evidencie a o druhu, rozsahu a spôsobe poskytovania údajov ochrany ovzdušia (vyhl. MŽP SR č. 144/ 2000 Z.z.), zníženie emisií prchavých organických látok v súlade s EÚ v oblasti opatrení v distribučných skladoch pohonných látok a vybraných zariadeniach a pri používaní rozpúšťadiel, realizácia opatrení na dosiahnutie súladu v kvalite ovzdušia (a dcérskych smerníc) v zaťažených územiach.
Nakladanie s odpadmi a odstraňovanie starých záťaží	ZP	zníženie výskytu odpadov, zvýšenie zhodnotenia odpadov, zníženie množstva odpadov ukladaných na skládkach.	predchádzanie vzniku odpadov, zhodnocovanie odpadov v maximálne možnej miere, zneškodňovanie odpadov v súlade s podmienkami ustanovenými v zákone o odpadoch a v jeho vykonávacích právnych predpisoch, vytváranie podmienok pre využívanie v súčasnosti nezhodnotiteľných odpadov, znižovanie podielu biodegradovateľného organického odpadu ukladaného na skládky, znižovanie nebezpečných vlastností nebezpečných odpadov, zneškodňovanie nevyužitelných odpadov environmentálne vhodným spôsobom, ukladanie odpadov len na technicky vyhovujúcich skládkach, znižovanie rizík zo starých skládok odpadu, autorizovanie nakladania s upotrebenými batériami a akumulátormi, autorizovanie nakladania s odpadovými olejmi, autorizovanie zberu a spracovania starých vozidiel,
Environmentálna osвета, výchova a vzdelávanie	ZP	budovanie nového systému environmentálnej výchovy a vzdelávania na všetkých typoch škôl, zavedenie systému environmentálnej výchovy na úrovni mimoškolských zariadení, zvyšovanie environmentálneho vedomia všetkých skupín obyvateľstva, vybudovanie sústavy stredísk environmentálneho vzdelávania v regiónoch a environmentálnych stredísk v niektorých národných parkoch a vybraných chránených územiach, spolupracovať so sektorom vzdelávania, vedy a ďalšími rezortmi a subjektami na skvalitnení obsahu a metód environmentálnej výchovy a vzdelávania na	zmeny v obsahu a uplatňovanie alternatívnych metód v environmentálnej výchove a vzdelávaní v celom vzdelávacom sektore, vybudované strediská environmentálnej výchovy a informačné strediská ochrany prírody a krajiny.

II. Ciele, priority a implementácia Národného plánu regionálneho rozvoja

Globálny cieľ Špecifický cieľ	Sektor ⁹	Merateľný výstup (Input / Output)	hodnotenie ex ante – sledované cieľové oblasti
		všetkých typoch škôl, zvýšenie odbornej kompetencie pre výkon štátnej správy v rezorte, zvyšovaním environmentálnej uvedomelosti u všetkých skupín obyvateľstva prispievať k trvaloudržateľnému rozvoju, zvyšovanie environmentálneho vedomia a skvalitnenie environmentálnej výchovy a vzdelávania na všetkých stupňoch , zavedenie Programu Environmentálnej akadémie ako permanentného výchovno-vzdelávacieho procesu pre rôzne úrovne a vekové skupiny, zavedenie jednotného systému environmentálnej propagácie a kontroly reklám, rozvíjanie systémov spotrebiteľskej informácie o environmentálnej kvalite výrobkov a propagácia environmentálneho značenia, koordinácia s ostatnými značeniami výrobkov, sprístupnenie slovenských podnikateľských subjektov k európskemu modelu environmentálneho značenia výrobkov, zavedeného v krajinách EÚ.	
Globálny cieľ č. 6 Rozvoj vidieka a multifunkčné poľnohospodárstvo			

Globálny cieľ Špecifický cieľ	Sektor ⁹	Merateľný výstup (Input / Output)	hodnotenie ex ante – sledované cieľové oblasti
Trvalo udržateľný rozvoj vidieckych oblastí	MP	Ekonomická výkonnosť vo vidieckom priestore a jej štruktúra tvorba pracovných miest technická infraštruktúra legislatívne prostredie, kvalita ľudských zdrojov	Diverzifikačné činnosti vo vidieckom priestore a) - rozvoj doplnkových úžitkových výrob, výroba tradičných materiálov a úžitkových predmetov, výroba a predaj miestnych špecialít, drobná remeselná výroba, - podpora rozvoja služieb návštevníkom vidieka (rekonštrukcie hospodárskych objektov resp. rodinných fariem so zameraním na poskytovanie turistických služieb, modernizácia už existujúcich zariadení, výstavba nových zariadení), -rozvoj rekreačných a relaxačných aktivít vrátane nákupu technológie a techniky (turistické chodníky, športové jazdectvo, športové rybárstvo, športové poľovníctvo, pltníctvo, cykloturistika, vodné športy, zimné športy a pod.), b) - podpora verejných investícií malého rozsahu v oblasti rekonštrukcií objektov, vrátane úpravy ich okolia, s historickou, kultúrnou a folklórnou hodnotou, ktoré súvisia s rozvojom služieb a návštevnosti, Lesné hospodárstvo - nákup nových strojov, techniky a technológií používaných v lesných škôlkach, pri pestovaní lesa, ochrane lesa, lesnej ťažbe, približovaní, prvotnom spracovaní a doprave dreva, - stavebné aktivity súvisiace s prevádzkou nových technológií, -investície na zlepšenie marketingu dreva a lesných produktov (nákup výpočtovej a kancelárskej techniky, softvéru, budovanie počítačových sietí a pod.). Poľnohospodárske výrobné postupy smerujúce k ochrane životného prostredia a krajiny - v piatich pilotných projektoch zabezpečiť výučbu manažmentov a realizovať agroenvironmentálne opatrenia. Pozemkové úpravy -sprístupnenie pozemkov výstavbou a rekonštrukciou poľných a lesných ciest, - realizácia revitalizačných opatrení pre tvorbu a ochranu krajiny, rozvoj a obnova prvkov ekologickej stability krajiny, - usporiadanie vlastníckych vzťahov, -zníženie rozdrobenosti pozemkov, -zníženie počtu spoluvlastníckych podielov. Rozvoj ľudských zdrojov -realizácia školení zvyšujúcich možnosť uchádzačov realizovať projekty v rámci programu SAPARD. Technická pomoc -vypracovanie územnoplánovacích dokumentácií, - vypracovanie štúdií pre potreby monitoringu programu SAPARD, - vypracovanie programov rozvoja mikroregiónov.

Globálny cieľ Špecifický cieľ	Sektor ⁹	Merateľný výstup (Input / Output)	hodnotenie ex ante – sledované cieľové oblasti
Rozvoj multifunkčného poľnohospodárstva	MP	ekonomická a exportná výkonnosť, jej štruktúra, investície, pridaná hodnota, tržby z predaja poľnohospodárskych a živočíšnych výrobkov, počet vytvorených pracovných miest	Investície do poľnohospodárskych podnikov a) Živočíšna výroba -revitalizácia chovu oviec, -investície do rekonštrukcií technológií pre chov oviec, - investície do nových technológií pre chov nosníc, -rekonštrukcie prepravníkov jednodenných kurčiat so zameraním na welfare. b) Rastlinná výroba - rekonštrukcie a výstavba skladovacích priestorov ovocia, zeleniny a malotonažných plodín s pozberovou úpravou. Podpora zakladania odbytových organizácií výrobcov - podpora vzniku odbytových organizácií výrobcov počas prvých piatich rokov činnosti v oblasti chovu hovädzieho dobytku mliečného typu, jatočného hovädzieho dobytku, jatočných ošípaných, sladkovodných rýb, hydiny a vajec, v oblasti pestovanie ovocia a zeleniny, obilnín, olejnin, zemiakov a cukrovej repy. Rozvoj ľudských zdrojov -realizácia školení zvyšujúcich možnosť uchádzačov realizovať projekty v rámci programu SAPARD. Technická pomoc -vypracovanie územnoplánovacích dokumentácií, -vypracovanie štúdií pre potreby monitoringu programu SAPARD, -vypracovanie programov rozvoja mikroregiónov.
Zvýšenie konkurencieschopnosti poľnohospodárstva a lesníctva	MP	exportná výkonnosť, investície, pridaná hodnota, tržby z predaja poľnohospodárskych a živočíšnych výrobkov, počet vytvorených pracovných miest	Zlepšenie spracovania a predajnosti poľnohospodárskych produktov: - rekonštrukcie a nákup nových technologických zariadení s cieľom dosiahnutia normy ISO 9000, - rekonštrukcie a nákup nových technologických zariadení s cieľom zvýšenia ich využiteľnosti, - zvýšenie exportu potravinárskych výrobkov. Rozvoj ľudských zdrojov - realizácia školení zvyšujúcich možnosť uchádzačov realizovať projekty v rámci programu SAPARD. Technická pomoc - vypracovanie územnoplánovacích dokumentácií, - vypracovanie štúdií pre potreby monitoringu programu SAPARD, - vypracovanie programov rozvoja mikroregiónov.

9. Administratívny a implementačný systém

9.1 Inštitúcie na implementáciu Národného plánu regionálneho rozvoja SR

Na centrálnej úrovni je potrebné uviesť vládu SR. Ako nadrezortný orgán pod vedením podpredsedu vlády pracuje Rada vlády SR pre regionálnu politiku (RVRP).⁴⁸ Je to strategický, koordinačný, poradný a iniciatívny orgán vlády pre otázky regionálnej politiky a koordinácie štrukturálnych nástrojov.

Podľa zákona č. 293 z 2. 11. 1999, ktorým sa mení a dopĺňa zákon SNR č. 347/1990 Zb. o organizácii ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy SR v znení neskorších predpisov § 10 je Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR (ďalej len MVR SR) ústredným orgánom štátnej správy SR pre regionálny rozvoj.

Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR pri implementácii NPRR SR plní úlohu tzv. riadiaceho orgánu (podľa Nariadenia EC 1260/1999) pre NPRR SR (hlavný dokument) a jednotlivé ROP, koordinuje činnosť všetkých orgánov štátnej správy a územnej samosprávy zúčastnených na realizácii NPRR SR, ROP a SOP, vyhodnocuje priebeh a plnenie NPRR SR (hlavný dokument) a prostredníctvom svojich detašovaných pracovísk vyhodnocuje priebeh a plnenie ROP, zabezpečuje výber projektov v rámci ROP a v spolupráci s orgánmi štátnej správy zabezpečuje ich nezávislé expertné posudzovanie, pričom kritériá pre výber projektov určí príslušný RRMV.

Ministerstvá a iné ústredné orgány štátnej správy by mali prispievať svojou činnosťou k podpore regionálneho rozvoja, najmä k vyrovnávaniu rozdielov medzi úrovňami rozvoja jednotlivých regiónov. Príslušné relevantné ministerstvá plnia úlohu tzv. riadiaceho orgánu (podľa Nariadenia EC 1260/1999) pre jednotlivé SOP, plnenie SOP pravidelne vyhodnocujú. V rámci realizácie SOP zabezpečujú výber projektov v súlade s prioritami SOP a zabezpečujú ich nezávislé expertné posudzovanie.

Krajské úrady (VÚC) spolupracujú pri realizácii a vyhodnocovaní ROP.

Tabuľka 28 – Funkcie jednotlivých orgánov pri realizácii NPRR

	Právomoci/zodpovednosti	
Úroveň	Rozhodovanie/monitorovanie	Implementácia
Regionálna	RRMV	regionálne pobočky NARR
Celoštátna	RVRP, NMV, NAC	Národný fond, platobné a implementačné agentúry ministerstvá – realizačná časť NPRR SR

Národný koordinátor zahraničnej pomoci (NAC) na Úrade vlády SR je zodpovedný za programovanie, monitorovanie a hodnotenie programov.

Implementačné agentúry (IA) zabezpečujú vecnú realizáciu jednotlivých projektov, zabezpečenie výberového konania, kontrahovanie a platieb. Jednou z IAs je Centrálna finančná a kontrakčná jednotka (CFCU). Plní úlohu IA pre projekty budovania inštitúcií, pričom za ich vecnú realizáciu zodpovedajú starší programoví pracovníci (SPO) na príslušných ministerstvách.

⁴⁸ uznesenie vlády SR č. 606 zo 7. 7. 1999

RRMV – Regionálne riadiace a monitorovacie výbory sú zložené zo zástupcov regiónov na úrovni NUTS II a socio-ekonomických partnerov⁴⁹.

PVŠF - Prípravný výbor pre štrukturálne fondy EÚ je koordináčnym a poradným orgánom Národného koordinátora zahraničnej pomoci, podpredsedu vlády SR pre ľudské a menšinové práva a regionálny rozvoj a ministra výstavby a regionálneho rozvoja SR s cieľom zabezpečovať koordináciu všetkých nástrojov predvstupovej pomoci EÚ pri príprave SR na využívanie štrukturálnych fondov EÚ.

NMV – Národný monitorovací výbor (bude zriadený v blízkej dobe) je zložený zo zástupcov príslušných rezortov, zástupcov regiónov na úrovni NUTS II a socio-ekonomických partnerov. Jeho hlavnou úlohou bude monitorovanie priebehu a výsledkov implementácie NPRR SR.

9.2 Správa finančných prostriedkov

Správa finančných prostriedkov určených na zabezpečovanie realizácie opatrení NPRR SR zahŕňa správu verejných zdrojov a zdrojov EÚ.

Otázky správy finančných prostriedkov sú riešené v úzkej spolupráci s Ministerstvom financií SR.

Kompetentným orgánom správy finančných prostriedkov každého z predvstupových nástrojov – PHARE, SAPARD a ISPA je Národný fond⁵⁰ zriadený na Ministerstve financií SR. Národný fond zabezpečuje prevod prostriedkov na účty implementačných agentúr (IAs) a CFCU. Splnomocnenec pre Národný fond (NAO) zodpovedá za finančný manažment prostriedkov EÚ a za zabezpečenie spolufinancovania z domácich zdrojov.

Správa finančných prostriedkov podlieha platnej legislatíve SR regulujúcej finančné toky štátneho rozpočtu a iných verejných rozpočtov⁵¹, ako aj platnej legislatíve v oblasti predvstupovej pomoci EÚ v úzkej spolupráci s Prípravným výborom pre štrukturálne fondy EÚ⁵².

9.3 Systém monitorovania a hodnotenia NPRR SR

Systém monitorovania a hodnotenia NPRR SR vychádza z platnej legislatívy EÚ, najmä z Nariadenia Rady EÚ, časti IV, kapitoly I, článkov 34 až 37⁵³, ktoré určuje všeobecné ustanovenia o štrukturálnych fondoch. V systéme sa zároveň aplikuje na podmienky SR odporúčaná Rámcová metodika EK o ukazovateľoch pre monitorovanie a hodnotenie dokumentov súvisiacich so štrukturálnymi fondmi⁵⁴. Systém je založený na princípoch decentralizácie, partnerstva, programovania a koordinácie.

⁴⁹ Postupne podľa zámerov koncepcie decentralizácie a modernizácie verejnej správy by rozhodujúcu úlohu v regionálnom rozvoji mala prevziať samospráva, konkrétne samospráva vyššieho územného celku. Uznesením vlády SR č. 230 z 11. 4. 2000 vláda schválila prechod kompetencií na samosprávu vyššieho územného celku. Zároveň vláda SR vyššie uvedeným uznesením schválila začiatok činnosti samosprávy vyšších územných celkov ku dňu 1. 1. 2002.

⁵⁰ zriadený v zmysle uznesenia vlády SR č. 856/1998 a Memoranda o porozumení o zriadení Národného fondu podpísanom medzi Európskou komisiou a vládou SR 10. decembra 1998

⁵¹ rozpočty štátnych účelových fondov, rozpočty verejnoprávnych inštitúcií

⁵² v gescii Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja SR

⁵³ Council Regulation (EC) No 1260/1999 of 21 June 1999 laying down general provisions on the Structural Funds. Official Journal of the European Communities, L 161, 26.6.1999.

⁵⁴ Indicators for Monitoring and Evaluation: An indicative methodology. Working Paper 3. EC, DG Regional Policy, 1999.

Systém monitorovania a hodnotenia NPRR SR zabezpečujú dva navzájom prepojené orgány:

9.3.1 Národný monitorovací výbor (NMV)⁵⁵

Zodpovedný za celkovú koordináciu zabezpečenia prípravy a monitorovania realizácie NPRR SR

Koordinuje činnosť regionálnych riadiacich a monitorovacích výborov.

Zabezpečuje vyhotovenie priebežných a záverečných správ, uskutočňovanie hodnotení a ďalšie úlohy podľa štatútu NMV.

Členmi NMV sú zástupcovia relevantných ministerstiev, relevantní socio-ekonomickí partneri, zástupcovia profesijných a občianskych združení.

9.3.2 Regionálne riadiace a monitorovacie výbory (RRMV)

Reprezentujú záujmy jednotlivých regiónov v procese prípravy a implementácie NPRR SR. Zodpovedajú za prípravu Regionálnych operačných programov, ich implementáciu a monitorovanie ich realizácie. RRMV sú zriadené pre štyri regióny schválené uznesením vlády SR č. 923/1999: Bratislavský kraj, Slovensko – juhozápad, Slovensko – severozápad, Slovensko – východ⁵⁶. Sú zriadené na programovacie obdobie určené NPRR SR. Zloženie RRMV rešpektuje teritoriálny princíp a princíp partnerstva. Členmi RRMV sú ministrom výstavby a regionálneho rozvoja SR menovaní zástupcovia orgánov štátnej správy, zástupcovia samospráv (mestá a obce), resp. ich združení, zástupcovia podnikateľskej sféry, zástupcovia univerzít a iných vedeckých pracovísk a tretí sektor.

9.4 Základné väzby v oblasti implementácie a hodnotenia NPRR SR

Predpokladom úspešnej realizácie NPRR SR je vytvorenie funkčného mechanizmu jeho monitorovania a hodnotenia krátkodobých, strednodobých a dlhodobých vplyvov na jednotlivé regióny a Slovensko ako celok.

Systém monitorovania a hodnotenia primárne skúma a hodnotí mieru vplyvu vynaložených finančných verejných zdrojov a zdrojov EÚ na riešenie jednotlivých úrovní cieľových oblastí⁵⁷.

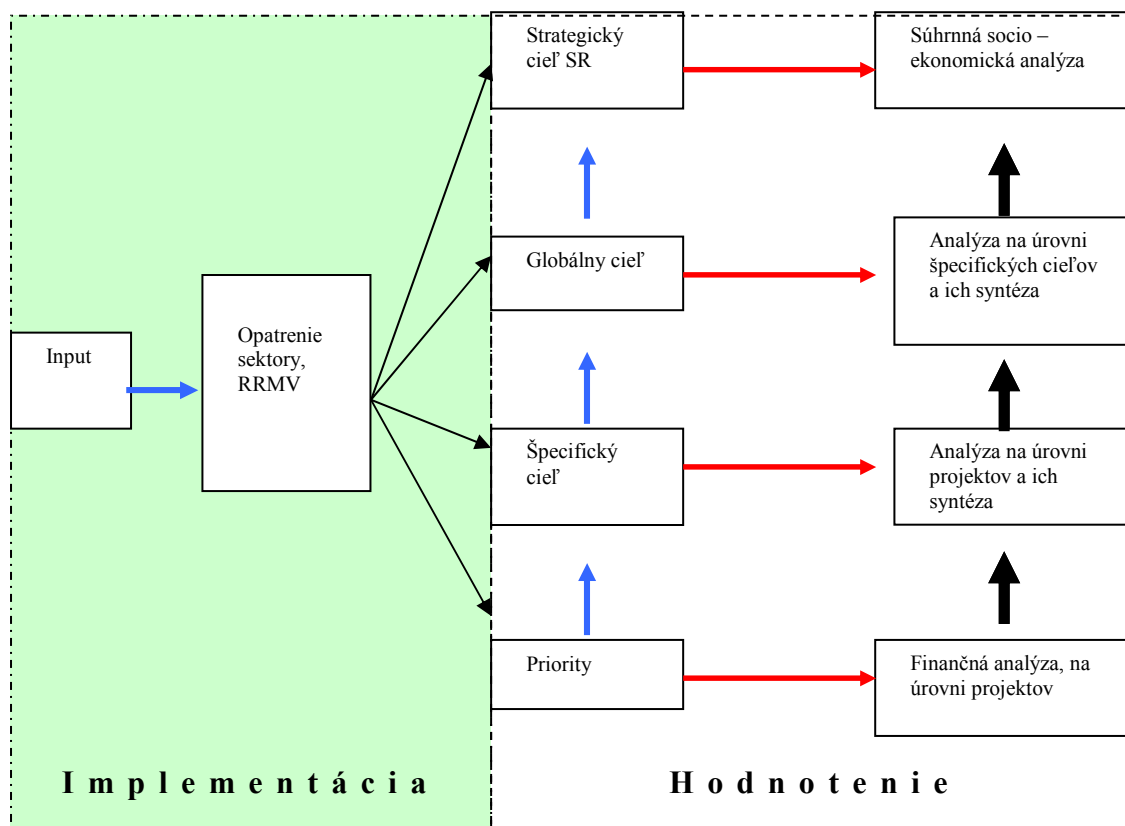
Cieľom systému monitorovania a hodnotenia je analýza efektivity vynaložených prostriedkov NPRR SR vzhľadom k vytýčeným prioritám, špecifickým cieľom, globálnym a strategickým cieľom regionálnych a sektorových operačných programov.

⁵⁵ bude zriadený v návaznosti na schválenie NPRR SR, výhľadovo do konca roka 2000

⁵⁶ štatút RRMV bol schválený na 5. zasadnutí Rady vlády pre regionálnu politiku 11. júla 2000, návrh členov RRMV bol schválený na 6. zasadnutí RVRP 25. septembra 2000

⁵⁷ to znamená, na úrovni strategického cieľa, globálnych cieľov, špecifických cieľov a priorít sektorových a regionálnych operačných programov

obr. 1 základné väzby v oblasti implementácie a hodnotenia NPRR SR

IMPLEMENTÁCIA:

- jednotlivé opatrenia sektorov, RRMV a podnikateľov sú realizované vo forme technických, organizačných, finančných a ľudských kvantifikovateľných vstupných prostriedkov a zdrojov (Input)
- pod kvantifikáciou sa rozumie nominálna kvantifikácia a kvantifikácia vo fyzických jednotkách
- opatrenia sa viažu k jednotlivým prioritám sektorových a regionálnych operačných programov
- súhrn relevantných opatrení sa viaže k jednotlivým špecifickým cieľom
- súhrn opatrení viažucich sa k jednotlivým špecifickým cieľom sleduje napĺňanie jednotlivých globálnych cieľov
- súhrn opatrení viažucich sa ku globálnym cieľom sleduje naplnenie strategického cieľa SR.

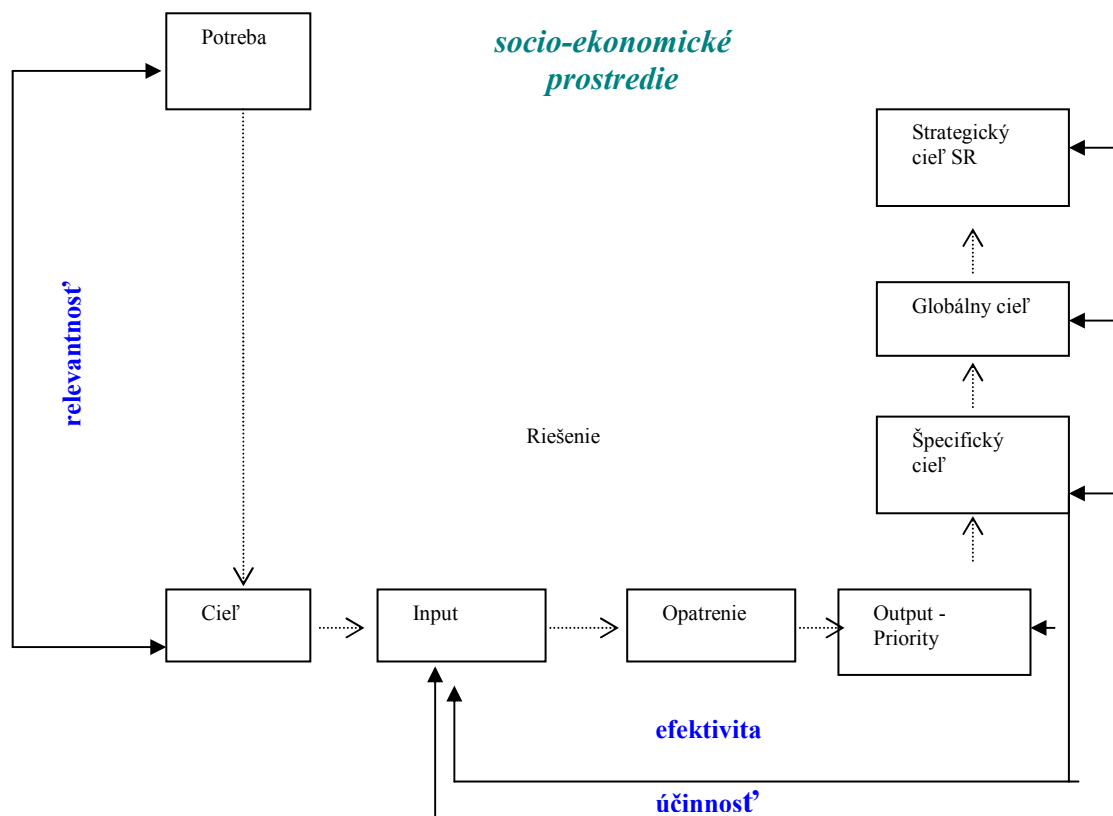
HODNOTENIE:

- náklady spojené s realizáciou jednotlivých opatrení sú priamo spojené s reálnym prínosom (Output)
- dosiahnutý Output sa monitoruje a hodnotí na základe merateľného výstupu na úrovni priorit formou finančnej analýzy na úrovni projektov
- dosiahnutý Output sa ďalej monitoruje a hodnotí na úrovni špecifických cieľov formou analýzy a syntézy výsledkov finančných analýz na úrovni projektov
- dosiahnutý Output sa ďalej monitoruje a hodnotí na úrovni globálnych cieľov formou analýzy a syntézy výsledkov monitoringu a hodnotenia na úrovni špecifických cieľov

- súhrnná socio-ekonomická analýza zohľadňuje výsledky monitoringu a hodnotenia na ostatných úrovniach a hodnotí vnútorné a vonkajšie aspekty rozvoja Slovenska.

Monitorovanie a hodnotenie sa uskutočňuje podľa potreby, no minimálne však raz ročne na úrovni projektov, priorít, špecifických cieľov, globálnych cieľov a raz za tri roky na úrovni strategického cieľa SR.

obr. 2 základný okruh monitorovaných a hodnotených väzieb NPRR SR

Monitorované a hodnotené väzby NPRR SR sú:

relevantnosť

jednoznačná formulácia globálnych a špecifických cieľov musí preukázateľne odzrkadľovať reálne potreby⁵⁸ trvalo udržateľného rozvoja Slovenska v podmienkach socio-ekonomického optima
je odôvodnená v syntetickej časti Hodnotenie vplyvu navrhovaného NPRR SR

účinnosť

pôsobenie Inputu na riešenie priorít – stabilizačných a rozvojových cieľov, špecifických a globálnych cieľov a strategického cieľa
je rozpracovaná v syntetickej časti e) Hodnotenie vplyvu navrhovaného NPRR SR – ex ante hodnotenie

efektívnosť

pomer vynaložených prostriedkov (Input) vzhľadom k merateľnému výstupu (Output) kvantifikovaného na úrovni priorít, špecifických cieľov, globálnych cieľov.

Metódy hodnotenia a merania sú:

Súhrnné socio – ekonomické hodnotenie

- ide o vyhodnotenie na úrovni globálnych cieľov, prípadne špecifických cieľov a priorít a opatrení, ktorých účelom je vyhodnotenie celkových socio-ekonomických dopadov na regionálny rozvoj
- používanou metódou je analýza štatistických dát a mäkkých informácií pri použití modelových postupov, najmä pri hodnotení ex ante
- aplikovaná predovšetkým pri meraní a hodnotení dopadov na úrovni strategického cieľa SR, rozvojových osí, globálnych a špecifických cieľov

hodnotenie na úrovni projektov

- ide o prístup zhora nadol (bottom – up), pri ktorom sú zhrnuté dopady jednotlivých detailne skúmaných a hodnotených projektov zhrnuté na úroveň špecifických cieľov
- je používané pri hodnotení a meraní účinnosti a efektivity

finančná analýza

- je vzhľadom na svoju vysokú vypovedaciu schopnosť najefektívnejšou metódou na hodnotenia a merania na úrovni jednotlivých projektov
- používa sa pri hodnotení efektivity na úrovni špecifických cieľov, priorít - stabilizačných a rozvojových cieľov.

Pre hodnotenie dopadov NPRR SR na všetkých úrovniach merania by mali byť zhodnotené aspekty všetkých možných metód merania a hodnotenia.

⁵⁸ vychádzajúce z ROP a SOP

9.5 Ukazovatele monitorovania a hodnotenia NPRR SR a jeho merateľné výstupy.

Aby sa posilnilo obsahové monitorovanie a hodnotenie realizácie NPRR SR, určujú sa pre jednotlivé opatrenia predbežné kvantifikovateľné ukazovatele⁵⁹ rešpektujúc kódy rámcovej metodológie⁶⁰.

tabuľka 29 Sledované ukazovatele podľa rámcovej metodológie EÚ

oblasť	sledované ukazovatele
Zamestnanosť	Rast zamestnanosti Miera zamestnanosti Rozdiel miery zamestnanosti muži -ženy Miera zamestnanosti vekovej skupiny 50-64 rokov Miera nezamestnanosti Miera nezamestnanosti mládeže Rozdiel miery nezamestnanosti muži -ženy Dlhodobá nezamestnanosť. Vytvorené nové pracovné miesta (vyjadrené počtom pracovných miest v podnikoch alebo inštitúciách, ktoré by sa bez realizácie programu neboli vytvorili) Zachované pracovné miesta (tie, ktoré sa v podnikoch alebo inštitúciách zachovali vďaka úspešnej realizácii projektu/programu).
Rozvoj poľnohospodárstva a vidieka	komplementárne k ukazovateľom programu SAPARD: Počet a rozsah realizovaných projektov zameraných na zvýšenie konkurencieschopnosti potravinárskeho priemyslu, objem investovaných prostriedkov z jednotlivých zdrojov (EÚ, národný príspevok, súkromné výdavky) Počet a rozsah realizovaných projektov zameraných na podporu rozvoja multifunkčného poľnohospodárstva; objem investovaných prostriedkov z jednotlivých zdrojov (EÚ, národný príspevok, súkromné výdavky) Počet a rozsah realizovaných projektov zameraných na trvalo udržateľný rozvoj vidieka z jednotlivých zdrojov (EÚ, národný príspevok, súkromné výdavky)
Rozvoj malého a stredného podnikania a remeselníckeho sektora	Počet a objem poskytnutých grantov, objem poskytnutých výhodných pôžičiek pre začínajúce malé a stredné podniky a remeselníckych živnostníkov Počet vybudovaných alebo rozšírených poradenských stredísk pre malých a stredných podnikateľov a remeselníckych živnostníkov v jednotlivých regiónoch Podiel priamych investícií z celkových investícií do rozvoja malých a stredných podnikov
Rozvoj cestovného ruchu (vrátane kúpeľníctva)	Objem poskytnutých grantov a výhodných pôžičiek na dobudovanie a modernizáciu siete regionálnych turistických organizácií Objem poskytnutých grantov a výhodných pôžičiek na dobudovanie informačného systému; počet podnikov cestovného ruchu z regiónov zapojených do informačného systému a ich prepojenie na zahraničné informačné a propagačné siete Počet sledovaných štatistických ukazovateľov o cestovnom ruchu a kúpeľníctve na úrovni regiónov a centra
Výskum, technický rozvoj a inovácie	Počet realizovaných spoločných projektov medzi podnikmi a výskumno-vývojovými pracoviskami; objem investovaných prostriedkov do týchto projektov Nárast investícií do spoločných projektov podniky- výskum zo strany z rozpočtov podnikovej sféry Počet malých a stredných podnikov prioritných regiónov zapojených do siete a projektov podporujúcich technický rozvoj
Rozvoj ľudských zdrojov	Počet osôb (konečných užívateľov) zaradených do projektov podporujúcich zamestnateľnosť (odborná príprava, poradenstvo pre trh práce Miera umiestnenia konečných užívateľov na trhu práce 1 rok po ukončení odbornej prípravy Počet osôb (konečných užívateľov) zo znevýhodnených skupín zaradených do projektov podporujúcich zamestnateľnosť (odborná príprava, poradenstvo pre trh práce Miera umiestnenia konečných užívateľov zo znevýhodnených skupín na trhu práce 1 rok po ukončení odbornej prípravy Počet realizovaných pilotných projektov zameraných na inováciu odborného vzdelávania a prípravy Počet mladých odborníkov, študentov, pracovníkov zaoberajúcich sa odbornou prípravou mládeže, ktorí absolvovali odbornú stáž v podnikoch doma alebo v zahraničí v rámci mobilitných projektov Ukazovatele: Sledovať a hodnotiť podiel žien vo všetkých ukazovateľoch skupiny 2.
Rozvoj technickej infraštruktúry	Počet km vybudovaných a/alebo zmodernizovaných rýchlostných železničných tratí; miera kompletnosti železničnej siete Počet km vybudovaných a/alebo zmodernizovaných cestných diaľnic; miera kompletnosti diaľničnej siete Počet realizovaných projektov zameraných na zlepšenie verejných dopravných služieb v mestách; % vzrast užívateľov mestskej verejnej dopravy Nárast počtu (a percent) digitálnych telefónnych liniek Dĺžka spojovacej siete optickým vláknom (v km) Počet nových firiem poskytujúcich služby informačnej technológie Počet nových internetových pripojení (na 1000 obyvateľov)

⁵⁹ Článok 36 citovaného všeobecného nariadenia a Rámcová metodológia.

⁶⁰ Kódy ukazovateľov v rámcovej metodológii vychádzajú z kódov oblastí, do ktorých je možné investovať v rámci štrukturálnych fondov

oblasť	sledované ukazovatele
	Objem (v MW) nových alebo zmodernizovaných elektrární (členenie podľa zdrojov energie) Dĺžka novej alebo zmodernizovanej distribučnej siete (km) Nárast podielu obnoviteľných zdrojov na celkovej spotrebe energie
Budovanie a zlepšovanie environmentálnej infraštruktúry	Počet elektrární s novým alebo modernizovaným zariadením na zachytávanie škodlivých emisií vypúšťaných do ovzdušia Dĺžka vybudovaných zvukových bariér pozdĺž diaľnic Nárast vybudovaných kapacít (v %) na recykláciu mestského a priemyselného odpadu Počet realizovaných projektov zameraných na skvalitnenie pitnej vody zavedením environmentálnych technológií Počet vybudovaných nových a modernizovaných čističiek odpadových vôd
Podpora obnovy priemyselných zón a mestských častí	Počet realizovaných projektov zameraných na revitalizáciu továrenských budov na nové využitie Plocha upravenej zdevastovanej pôdy a krajiny poškodenej priemyselnou činnosťou Počet realizovaných projektov zameraných na obnovu mestských častí
Rozvoj sociálnej infraštruktúry a verejného zdravotníctva	Počet a vzrast kapacity modernizovaných nemocníc, rehabilitačných zariadení a centier pre seniorov Počet modernizovaných jasiel, materských škôl a vzrast počtu ich užívateľov Počet vybudovaných alebo modernizovaných zariadení pre zdravotne (mentálne) postihnutých a vzrast počtu ich užívateľov.

tabuľka 30 Merateľné výstupy a ich základné faktory na úrovni globálnych cieľov NPRR SR

globálny cieľ	sledovaný Output na úrovni NUTS II	sledované faktory hodnotenia ex ante na úrovni NUTS II
Tvorba efektívnych pracovných miest a zníženie nezamestnanosti	rast produktivity práce rast zamestnanosti	východiskový stav plánované finančné alokácie, vývoj zamestnanosti, vývoj produktivity práce
Podpora kontinuálneho rastu konkurencieschopnej produkcie	rast pridanej hodnoty rast exportnej výkonnosti	východiskový stav plánované finančné alokácie, vývoj HDP - pridanej hodnoty, vývoj exportnej výkonnosti
Rozvoj technickej a sociálnej infraštruktúry	fyzické jednotky v oblasti technickej infraštruktúry, rast počtu voľných pracovných miest na 1 nezamestnaného, rast a vylepšenie štruktúry sociálnych služieb, zvýšenie kvality systému vzdelávania, rozvoj vedy a výskumu, počet nezamestnaných na 1 voľné pracovné miesto	východiskový stav plánované finančné alokácie vývoj v oblasti počtu a štruktúry nezamestnaných, vývoj v oblasti sociálnych služieb, počtu a štruktúry absolventov vzdelávacieho systému a vylepšovania infraštruktúry vedy a výskumu.
Rozvoj výroby a služieb založených na využití domácich zdrojov	na úrovni projektov: nízka dovozná náročnosť dlhodobá konkurencieschopnosť tvorba pracovných miest	na úrovni projektov: nízka dovozná náročnosť dlhodobá konkurencieschopnosť tvorba pracovných miest
Ochrana a skvalitňovanie životného prostredia	na úrovni projektov vývoj v oblasti jednotlivých zložiek životného prostredia	na úrovni projektov jednotlivé zložky životného prostredia na úrovni projektov vývoj v oblasti jednotlivých zložiek životného prostredia
Rozvoj vidieka a multifunkčného poľnohospodárstva	na úrovni jednotlivých projektov ukazovatele mikroekonomickej výkonnosti	na úrovni jednotlivých projektov ukazovatele mikroekonomickej výkonnosti

tabuľka 31 - Merateľné výstupy na úrovni špecifických cieľov NPRR SR

Globálny cieľ Špecifický cieľ	Sektor Rezort	Merateľný výstup (Input / Output)
Globálny cieľ č.1 Tvorba efektívnych pracovných miest a zníženie nezamestnanosti		
Reštrukturalizácia, mikroekonomická adaptácia a stimulácia rozvoja podnikov	PR	bilančné ukazovatele, daňové prínosy, výška investícií, vytvorenie nových primárnych a sekundárnych pracovných miest, začlenenie lokálnych podnikov do exportu, pomer novovytvorenej pridanej hodnoty z investícií k celkovej pridanej hodnote
Podpora investícií a alokačných mechanizmov zvyšujúcich dlhodobú konkurencieschopnosť a tvorbu efektívnych pracovných miest	PR	bilančné ukazovatele, daňové prínosy, výška investícií, vytvorenie nových primárnych a sekundárnych pracovných miest, začlenenie lokálnych podnikov do exportu, pomer novovytvorenej pridanej hodnoty z investícií k celkovej pridanej hodnote
Informačno-technologická podpora rozvoja podnikov	PR	počet užívateľov a objem uzavretých kontraktov

II. Ciele, priority a implementácia Národného plánu regionálneho rozvoja

Globálny cieľ Špecifický cieľ	Sektor Rezort	Merateľný výstup (Input / Output)
Stabilizácia trhu práce a zníženie nezamestnanosti v dlhodobo zaostávajúcich regiónoch	LR	tempo rastu HDP, miera nezamestnanosti, regionálne miery nezamestnanosti, počet novovytvorených pracovných miest, počet vzniknutých malých a stredných podnikov, počet evidovaných nezamestnaných umiestnených úradmi práce na voľné pracovné miesta, počet rekvalifikovaných evidovaných nezamestnaných a úspešnosť ich uplatnenia, priemerná doba evidencie nezamestnaných v úrade práce, počet pracujúcich na skrátený pracovný úväzok
Podpora stavebnej výroby v regiónoch	BYV	objem verejných investícií, objem súkromných investícií, počet novovytvorených pracovných miest vo výstavbe
Globálny cieľ č.2 Podpora kontinuálneho rastu konkurencieschopnej produkcie		
Podpora odbytu s osobitým zreteľom na export	PR	podľa podmienok prioritných projektov, bilančné ukazovatele, daňové prínosy, výška investícií, vytvorenie nových primárnych a sekundárnych pracovných miest, začlenenie lokálnych podnikov do exportu, pomer novovytvorenej pridanej hodnoty z investícií k celkovej pridanej hodnote
Podpora finančnej konkurencieschopnosti	PR	bilančné ukazovatele, daňové prínosy, výška investícií
Stabilizácia podnikateľského prostredia a jeho kontinuálne vylepšovanie	PR	prieskumy a šetrenia v oblasti kvality podnikateľského prostredia
Kontinuálny rast konkurencieschopnej produkcie a služieb s osobitým zreteľom na malé a stredné podnikanie	PR	podľa podmienok prioritných projektov a podiel výroby komodít konkurencieschopných kvalitou, bilančné ukazovatele, daňové prínosy, výška investícií, vytvorenie nových primárnych a sekundárnych pracovných miest, začlenenie lokálnych podnikov do exportu, pomer novovytvorenej pridanej hodnoty z investícií k celkovej pridanej hodnote
Globálny cieľ č.3 Rozvoj technickej a sociálnej infraštruktúry		
Modernizácia a rozvoj dopravnej infraštruktúry	DT	Vybavenosť regiónov dopravnou a telekomunikačnou infraštruktúrou
Rozvoj dopravnej obslužnosti a infraštruktúry regiónov	DT	Vybavenosť regiónov dopravnou a telekomunikačnou infraštruktúrou
Rozvoj bývania a technickej infraštruktúry obcí, miest a regiónov	BYV	objem a štruktúra bytového fondu podiel trvalo obývaných bytov na 1000 obyvateľov efektívnosť ukazovatele organizácií spravujúcich bytový fond
Zvýšenie pružnosti trhu práce v regiónoch	LR	počet a štruktúra vytvorených podporovaných pracovných miest, počet a štruktúra evidovaných nezamestnaných zamestnaných na týchto pracovných miestach, doba ich zotrvania v zamestnaní, počet a štruktúra rekvalifikovaných evidovaných nezamestnaných pre podporované pracovné miesta, počet pracovných miest vytváraných v malých a stredných podnikoch
Rozvoj sociálnej a zdravotnej starostlivosti v regiónoch		
Podpora rozvoja systému vzdelávania	LR	veda a technika: výčíslenie spoločenských a ekonomických prínosov riešení ďalšie vzdelávanie: výdavky na ďalšie vzdelávanie vysokoškolské vzdelávanie: podiel výdavkov ŠR na vysoké školstvo SR na HDP, kvalita a počet absolventov VŠ, výskumné výstupy, reálne výstupy v zavedených informačných technológiách základné a stredoškolské vzdelávanie: štruktúra a počet absolventov, výdavky ŠR na základné a stredoškolské vzdelávanie
Modernizácia verejnej správy		
Podpora rozvoja občianskych iniciatív v regiónoch		
Podpora marginalizovaných skupín	LR	špecifické miery evidovanej nezamestnanosti znevýhodnených skupín na trhu práce, počet účastníkov jednotlivých programov a ich reálne výstupy
Globálny cieľ č.4 Rozvoj výroby založených na využití domácich zdrojov		
Využitie domácich zdrojov generujúcich hospodársky rast a trvalú konkurencieschopnosť	PR	miera zušľachtienia domácej suroviny, podiel výroby komodít konkurencieschopných kvalitou, bilančné ukazovatele, daňové prínosy, výška investícií, vytvorenie nových primárnych a sekundárnych pracovných miest, začlenenie lokálnych podnikov do exportu, pomer novovytvorenej pridanej hodnoty z investícií k celkovej pridanej hodnote
Rozvoj cestovného ruchu a kúpeľníctva	CR	vývoj devízových príjmov, využitie lôžkovej kapacity, objem tržieb za ubytovanie návštevníkov, vytváranie nových primárnych a sekundárnych pracovných príležitostí
Zvýšenie efektívnosti energetického hospodárstva a rozvoj komunálnej energetiky	PR	objem úspor palív a energie znížené množstvo emisií zvýšenie zamestnanosti

Globálny cieľ Špecifický cieľ	Sektor Rezort	Merateľný výstup (Input / Output)
Budovanie a zvyšovanie kvality distribučných sietí	PR	objem predaja vo všetkých druhoch obchodu, štruktúra a počet podnikateľských subjektov, podiel veľkých, stredných a malých podnikov na celkovom obrate spolu
Podpora rozvoja trhových služieb	PR	obrat a daňové príjmy v odvetví trhových služieb, bilančné ukazovatele organizácií v odvetví trhových služieb
Budovanie a rozvoj priemyselných parkov	PR	vytvorenie primárnych a sekundárnych pracovných miest, bilančné ukazovatele priemyselných parkov a zón, podiel vytvorenej pridanej hodnoty, objem produkcie priemyselných parkov, objem exportu produkcie priemyselných parkov
Globálny cieľ č.5 Ochrana a skvalitňovanie životného prostredia		
Obnova environmentálnych funkcií na území	ZP	úroveň a kvalita ekologickej rovnováhy územia vývoj v oblasti biodiverzity genetických zdrojov úroveň, kvalita a efektívnosť infraštruktúry v oblasti ochrany prírody a krajiny
Ochrana vôd	ZP	úroveň, kvalita a efektívnosť infraštruktúry v oblasti ochrany vôd vývoj počtu obyvateľov pripojených na verejnú kanalizáciu a verejný vodovod technologické vybavenie čistiarní odpadových vôd a ich prírastok s terciárnym vybavením čistenia odpadových vôd, ekologická záťaž výroby, vyhodnocovanie erózných procesov v krajine,
Ochrana klímy a ovzdušia	ZP	množstvo energie vyrobenej z obnoviteľných zdrojov, spotreba energie na jednotku HDP, úroveň, kvalita a efektívnosť infraštruktúry v oblasti ochrany ovzdušia a ozónovej vrstvy Zeme
Narábanie s odpadmi a odstraňovanie starých záťaží	ZP	vývoj výskytu odpadov, vývoj v oblasti zhodnotenia odpadov, vývoj množstva odpadov ukladaných na skládkach.
Environmentálna osвета, výchova a vzdelávanie	ZP	zmeny v obsahu a uplatňovanie alternatívnych metód v environmentálnej výchove a vzdelávaní v celom vzdelávacom sektore, úroveň a kvalita systému environmentálnej osветy, výchovy a vzdelávania
Globálny cieľ č. 6 Rozvoj vidieka a multifunkčné poľnohospodárstvo		
Trvalo udržateľný rozvoj vidieckych oblastí	MP	vývoj v oblastiach: Diverzifikačné činnosti vo vidieckom priestore Lesné hospodárstvo Poľnohospodárske výrobné postupy smerujúce k ochrane životného prostredia a krajiny Pozemkové úpravy Rozvoj ľudských zdrojov Technická pomoc vo forme analytických a plánovacích dokumentov
Rozvoj multifunkčného poľnohospodárstva	MP	vývoj v oblastiach: Investície do poľnohospodárskych podnikov Podpora zakladania odbytových organizácií výrobcov Rozvoj ľudských zdrojov Technická pomoc vo forme analytických a plánovacích dokumentov
Zvýšenie konkurencieschopnosti poľnohospodárstva a lesníctva	MP	vývoj v oblastiach: Pridaná hodnota a predajnosť poľnohospodárskych produktov: Rozvoj ľudských zdrojov Technická pomoc vo forme analytických a plánovacích dokumentov

Hodnotenie kvality implementačného a monitorovacieho systému NPRR SR

Cieľom hodnotenia budú výstupy vo forme odporúčaní s cieľom zabezpečenia základných funkčných väzieb NPRR SR a maximalizáciu monitorovaných a hodnotených väzieb⁶¹.

⁶¹ bližšie charakterizuje Obrázok č. 1 a Obrázok č. 2

10. Finančný rámec

Finančný rámec predstavuje základné východisko pre alokáciu **disponibilných zdrojov** ŠR (vrátane štátnych fondov, ktoré podľa uznesenia vlády SR č.850/2000 k návrhu reformy štátnych fondov budú zrušené a ich funkciu budú zabezpečovať jednotlivé kapitoly resp. Slovenská záručná a rozvojová banka) ako aj predvstupových fondov EÚ medzi jednotlivé regióny na úrovni NUTS II z pohľadu sektorov, resp. globálnych a špecifických cieľov NPRR SR. Návrh východísk pre alokáciu finančných zdrojov predstavuje finančnú bázu hospodárskej politiky na riešenie cieľových oblastí regionálneho rozvoja uvedených v NPRR SR.

Európska komisia (EK) vypracovala na základe záverov Berlínskeho summitu⁶² návrh finančnej alokácie prostriedkov pre krajiny uchádzajúce sa o vstup. Tie budú poskytované uchádzačom o členstvo v rámci predvstupovej pomoci prostredníctvom troch programov :PHARE (Council Regulation 3906/89), ISPA (Council Regulation 1267/99) a SAPARD (Council Regulation 1268/99) od roku 2000 až do ich prijatia za členov EÚ.

Na základe stanovených kritérií bola Európskou komisiou pre SR navrhnutá nasledovná ročná indikatívna finančná alokácia:

PHARE (včítane PHARE CBC)	SAPARD	ISPA	Celkom
49	18,3	36,4 – 57,2	103,7 – 124,5

údaje v mil. EURO,

* Pri PHARE môže ísť na podporu ekonomickej a sociálnej kohézie max.50% alokovaných prostriedkov.

Koordinácia a financovanie z uvedených troch programov v období 2000 – 2006 sú realizované v súlade s Nariadením EK č.1266/99 o Koordinácii predvstupovej pomoci, Nariadením Ekč. 2759/99 pre implementáciu SAPARD a s Rozhodnutím EK SEC(1999) 1596 final z 13. októbra 1999 o implementácii programu PHARE v kandidátskych krajinách v období 2000-2006.

Prístup poskytovania prostriedkov z PHARE pre asociované krajiny počíta s meniacimi sa potrebami jednotlivých krajín v rámci predvstupového procesu priebehu v priebehu ďalších rokov⁶³. Prostriedky poskytované z programu PHARE kandidátskym krajinám budú predmetom každoročného individuálneho upresňovania zo strany EK na základe dosiahnutého pokroku. Minimálne 20% z ročnej alokácie Programu PHARE pre budovanie inštitúcií a investície vzťahujúce sa na acquis bude ponechaných mimo schválenej viacročnej indikatívnej finančnej alokácie. To zohľadňuje nemožnosť predpovedať všetky budúce potreby a potrebu zachovať prostriedky na pokrytie nepredpokladaných priorít, ktoré každoročne vyplynú z pravidelnej hodnotiacej správy o dosiahnutom pokroku a aktuálnych potrebách. S tým je spojená potreba ročného programovania pokrývajúca uvedené 20% a programovanie po projektovú úroveň pri viacročných záväzkoch.

Realizácia opatrení orientovaných na naplnenie globálnych a špecifických cieľov NPRR SR si okrem verejných zdrojov a zdrojov EÚ vyžaduje i zapojenie zdrojov súkromného sektora⁶⁴, ktorého podiel na tvorbe HDP predstavuje viac než 80 %. Kvantifikácia

⁶² Berlín, 24.-25. marec 1999

⁶³ viď PHARE 2000 Review - Strengthening Preparations For Membership , október 2000

⁶⁴ princíp doplnkovosti

týchto zdrojov je podmienená očakávaným hospodárskym vývojom, tiež závisí od efektívnosti hospodárskej politiky v oblasti regionálneho rozvoja. Aproximatívnu kvantifikáciu **reálnych finančných nárokov**, pozostávajúcich zo zdrojov ŠR, fondov EÚ a zdrojov súkromného sektora bude preto možné realizovať až po prvej fáze implementácie NPRR SR, keď budú známe predbežné hodnotenia jeho účinnosti prostredníctvom príslušných opatrení hospodárskej politiky. Tento prístup je analógiou prístupu EK pri plánovaní finančných alokácií na financovanie jednotlivých predvstupových programov.

Návrh finančných alokácií je vyjadrením podielu jednotlivých regiónov na disponibilných finančných zdrojoch, ktoré sa vynaložia na podporu realizácie príslušného globálneho, resp. špecifického cieľa. Tento návrh vychádza z:

A.) - vnútroregionálnych potrieb (reprezentovaných váhami, ktoré sú percentuálnym vyjadrením distribúcie finančných prostriedkov medzi jednotlivé globálne / špecifické ciele) formulovaných Regionálnymi riadiacimi a monitorovacími výbormi a

B.) - národohospodárskych potrieb vyjadrených váhami jednotlivých regiónov, ktoré sú dané:

v sektore Priemysel:

- podielom regiónu na počte obyvateľov SR
- podielom regiónu na celkovom počte evidovaných nezamestnaných
- podielom regiónu na celkovej vytvorenej pridanej hodnote.

v sektore Ľudské zdroje:

- podielom regiónu na počte obyvateľov SR
- podielom regiónu na celkovom počte evidovaných nezamestnaných
- podielom regiónu na celkovej vytvorenej pridanej hodnote.

v sektore Rozvoj bývania:

- počtom obyvateľov na 1 byt
- podielom obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť
- podiel obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov

v sektore Cestovný ruch:

- podielom počtu hostí
- podielom počtu prenocovaní
- využitím lôžkovej kapacity.

v sektore Rozvoj vidieka a multifunkčného poľnohospodárstva:

- podielom regiónu na počte obyvateľov SR
- podielom regiónu na celkovom počte evidovaných nezamestnaných
- podielom regiónu na celkovej vytvorenej pridanej hodnote.

v sektore Doprava a telekomunikácie:

- technickými kritériami pre rozvoj jednotlivých druhov technickej infraštruktúry

v sektore Životné prostredie:

- podielom výskytu emisií.

Konečný návrh váh určujúcich podiel jednotlivých regiónov na alokácii neviazaných finančných zdrojov je prienikom A) a B) v pomere 50 : 50.

Vo všeobecnosti platí:

- a) čím je podiel regiónu **väčší** na celkovom počte obyvateľov, počte evidovaných nezamestnaných, počte hostí, počte prenocovaní, využití lôžkovej kapacity, výskyte emisií a **menší** na celkovej pridanej hodnote, počte obyvateľov na 1 byt, zásobovaní vodou z verejných vodovodov, napojení na verejnú kanalizačnú sieť, tým je jeho pozícia z hľadiska prílevu verejných finančných zdrojov, oproti iným regiónom silnejšia,
- b) čím vyššiu váhu RRMV priradil danému globálnemu, resp. špecifickému cieľu v porovnaní s iným regiónom, tým je jeho váha na disponibilných zdrojoch určených pre daný globálny, resp. špecifický cieľ v porovnaní s ostatnými regiónmi väčšia
- c) čím je národohospodárska pozícia regiónu a zároveň váha regiónu na príslušných globálnych, resp. špecifických cieľoch oproti iným regiónom väčšia, tým je väčší podiel regiónu na disponibilných finančných zdrojoch alokovaných za účelom podpory realizácie globálnych, resp. špecifických cieľov NPRR SR.

Konštrukciu váh určujúcich podiel jednotlivých regiónov na alokovaných finančných zdrojoch možno vo všeobecnosti popísať vzťahom:

$$C_n = (A_n + B_n) / \sum (A_n + B_n)$$

C_n : podiel regiónu na disponibilných finančných zdrojoch

A_n : váha regiónu z hľadiska vnútroregionálnych potrieb

B_n : váha regiónu na základe národohospodárskej pozície

$n = 4$ (4 regióny na úrovni NUTS II)

Kvantifikácia prostriedkov určených na rozvoj jednotlivých regiónov v zmysle príslušných globálnych a špecifických cieľov je daná vynásobením získaných váh disponibilnými zdrojmi jednotlivých sektorov. Upresňovanie bude realizované na ročnej báze. Tento prístup je analógiou prístupu EK pri plánovaní finančných alokácií na financovanie jednotlivých predvstupových programov.

Nasledovné tabuľky poskytujú prehľad finančných alokácií podľa sektorov pre šesť globálnych cieľov NPRR SR pre jednotlivé roky na obdobie 2000 – 2006. Vychádzali sme pritom z faktu, že v súčasnosti plynú finančné prostriedky zo štátneho rozpočtu a EÚ na realizáciu všetkých rozvojových programov prostredníctvom rozpočtových kapitol jednotlivých ministerstiev a platobných agentúr na centrálnej úrovni. Tie zabezpečujú redistribúciu finančných prostriedkov do regiónov. Po uskutočnení očakávanej decentralizácie verejnej správy a s tým spojeným prechodom kompetencií na regionálnu samosprávu budeme realizovať potrebné upresnenie ako súčasť každoročnej aktualizácie prijatých opatrení NPRR SR.

Súkromné zdroje tvoria až 75% objemu plánovaných prostriedkov určených na investície do produktívneho sektora a podnikateľskej infraštruktúry pri programe PHARE a až 50% pri podpore investícií vytvárajúcich zisk pri programe SAPARD.

NPRR SR nezakladá žiadne dodatočné nároky na štátny rozpočet, finančný rámec bol vypracovaný na základe reálnych možností štátneho rozpočtu na rok 2001 a reálnych odhadov jeho vývoja do roku 2006. Podklady pre spracovanie finančného zabezpečenia NPRR SR poskytlo Ministerstvo financií SR.

Zdroje štátneho rozpočtu sú verejnými zdrojmi. Národný príspevok tvoria verejné zdroje a zdroje súkromného sektora.

GLC/Sektor	Celkové výdavky	Verejné zdroje		Súkromné zdroje	Národný príspevok
Globálny cieľ 1, 2, 4-PR.		Verejné zdroje spolu	Príspevok Spoločenstva - PHARE		
Rok	mil. Sk				
2000	810,25	157,56	45,00	607,69	765,25
2001	5239,59	971,10	338,80	3929,69	4900,79
2002	12749,58	2824,37	363,02	9562,19	12386,56
2003	6749,17	1416,39	270,90	5061,88	6478,27
2004	7008,44	1502,11	250,00	5256,33	6758,44
2005	x	x	x	x	x
2006	x	x	x	x	x
Spolu	32557,03	6871,53	1267,72	24417,77	31289,31

pozn.: rok 2001 vrátane programov v celkovej výške 273 097 tis. Sk, na základe uznesenia vlády č. 621/1999 zo 14.07.1999

Globálny cieľ 1, 3-LR - MPSVR	Celkové výdavky	Verejné zdroje		Súkromné zdroje	Národný príspevok
		Verejné zdroje spolu	Príspevok Spoločenstva - PHARE		
Rok	mil. Sk				
2000	5520,00	1300,00	80,00	5440,00	6740,00
2001	6720,00	1600,00	80,00	6640,00	8240,00
2002	10448,00	2532,00	80,00	10368,00	12900,00
2003	15256,00	3734,00	80,00	15176,00	18910,00
2004	15920,00	3900,00	80,00	15840,00	19740,00
2005	16320,00	4000,00	80,00	16240,00	20240,00
2006	16320,00	4000,00	80,00	16240,00	20240,00
Spolu	86504,00	21066,00	560,00	85944,00	107010,00

Globálny cieľ 1, 3-LR - MŠ	Celkové výdavky	Verejné zdroje		Súkromné zdroje	Národný príspevok
		Verejné zdroje spolu	Príspevok Spoločenstva - PHARE		
Rok	mil. Sk				
2000	174,20	174,20	0,00	0,00	174,20
2001	2227,20	2227,20	0,00	0,00	2227,20
2002	2213,20	2213,20	0,00	0,00	2213,20
2003	2120,00	2120,00	0,00	0,00	2120,00
2004	2120,00	2120,00	0,00	0,00	2120,00
2005	2120,00	2120,00	0,00	0,00	2120,00
2006	2120,00	2120,00	0,00	0,00	2120,00
Spolu	13094,60	13094,60	0,00	0,00	13094,60

Globálny cieľ 1, 3-Byv.	Celkové výdavky	Verejné zdroje		Súkromné zdroje	Národný príspevok
		Verejné zdroje spolu	Príspevok Spoločenstva		
Rok	mil. Sk				
2000	41612,00	8200,00	0,00	33412,00	41612,00
2001	49156,00	7333,00	0,00	41823,00	49156,00
2002	57977,00	7910,00	0,00	50067,00	57977,00
2003	63015,00	7540,00	0,00	55475,00	63015,00
2004	70852,00	7550,00	0,00	63302,00	70852,00
2005	78591,00	7340,00	0,00	71251,00	78591,00
2006	87141,00	7320,00	0,00	79821,00	87141,00
Spolu	448344,00	53193,00	0,00	395151,00	448344,00

Globálny cieľ 1, 3-Doprava a telekom.	Celkové výdavky	Verejné zdroje		Súkromné zdroje	Národný príspevok
		Verejné zdroje spolu	Príspevok Spoločenstva - ISPA		
Rok	mil. Sk				
2000	x	x	x	x	x
2001	6274,70	5227,80	1046,90	0,00	5227,80
2002	8851,00	7309,00	1542,00	0,00	7309,00
2003	12388,00	10388,00	2000,00	0,00	10388,00
2004	15677,20	13677,00	2000,00	0,00	13677,20
2005	17477,00	15477,00	2000,00	0,00	15477,00
2006	18409,20	16409,20	2000,00	0,00	16409,20
Spolu	79077,10	68488,00	10588,90	0,00	68488,20

pozn.: rozvojové zámery sektoru Doprava a telekomunikácie sú v roku 2001 zabezpečené z verejných zdrojov v kapitole MDPaT do výšky 4440,7 mil Sk, 2001 – 2002 je príspevok spoločenstva tvorený zdrojmi ISPA a PHARE

Globálny cieľ 6-MFP	Celkové výdavky	Verejné zdroje		Súkromné zdroje	Národný príspevok
		Verejné zdroje spolu	Príspevok Spoločenstva - SAPARD		
Rok	<i>mil. Sk</i>				
2000	1813,39	265,65	758,78	801,69	1067,34
2001	1744,91	239,60	757,78	734,53	974,13
2002	1663,08	252,59	757,78	652,70	905,29
2003	1684,27	252,59	757,78	673,90	926,49
2004	1711,70	252,59	757,78	701,33	953,92
2005	1787,42	252,59	757,78	777,05	1029,64
2006	1828,73	252,59	757,78	818,36	1070,95
Spolu	12233,50	1768,49	5305,46	5159,55	6927,77

Globálny cieľ 5-ZP	Celkové výdavky	Verejné zdroje		Súkromné zdroje	Národný príspevok
		Verejné zdroje spolu	Príspevok Spoločenstva - ISPA		
Rok	<i>mil. Sk</i>				
2000	11150,20	3767,30	1047,20	6335,70	10103,00
2001	10233,20	2497,00	1047,20	6689,00	9186,00
2002	13194,20	4859,00	1047,20	7288,00	12147,00
2003	14722,20	5470,00	1047,20	8205,00	13675,00
2004	16355,20	6123,00	1047,20	9185,00	15308,00
2005	18161,20	6846,00	1047,20	10268,00	17114,00
2006	20088,20	7236,00	1047,20	11805,00	19041,00
Spolu	103904,40	36798,30	7330,40	59775,70	96574,00

pozn.: finančné zdroje kapitoly MŽP SR na rok 2001:

- schválený rozpočet kapitoly 1 157 mil. Sk
- príspevok SR na program ISPA (VPS) 100 mil. Sk
- očakávané zdroje z privatizácie spolu 240 mil. Sk
- štátny fond životného prostredia SR 1 000 mil. Sk

Globálny cieľ 1, 4 - CR	Celkové výdavky	Verejné zdroje		Súkromné zdroje	Národný príspevok
		Verejné zdroje spolu	Príspevok Spoločenstva - PHARE		
Rok	<i>mil. Sk</i>				
2000	160,00	40,00	0,00	120,00	160,00
2001	686,04	109,25	62,26	514,53	623,78
2002	560,00	140,00	0,00	420,00	560,00
2003	640,00	160,00	0,00	480,00	640,00
2004	640,00	160,00	0,00	480,00	640,00
2005	x	x	x	x	x
2006	x	x	x	x	x
Spolu	2686,04	609,25	62,26	2014,53	2623,78

Globálny cieľ 1-6	GLC1-6-Phare-CBC	Verejné zdroje		Súkromné zdroje	Národný príspevok
		Verejné zdroje spolu	Príspevok Spoločenstva - PHARE - CBC		
Rok	<i>mil.Sk</i>				
2000	7979,52	1496,16	498,72	5984,64	7480,80
2001	7979,52	1496,16	498,72	5984,64	7480,80
2002	7979,52	1496,16	498,72	5984,64	7480,80
2003	7979,52	1496,16	498,72	5984,64	7480,80
2004	7979,52	1496,16	498,72	5984,64	7480,80
2005	7979,52	1496,16	498,72	5984,64	7480,80
2006	7979,52	1496,16	498,72	5984,64	7480,80
Spolu	55856,64	10473,12	3491,04	41892,48	52365,60

GLC/Sektor	Celkové výdavky	Verejné zdroje		Súkromné zdroje	Národný príspevok
Globálny cieľ 1, 2, 4-PR.		Verejné zdroje spolu	Príspevok Spoločenstva - PHARE		
Rok	<i>MEURO</i>				
2000	19,50	3,79	1,08	14,62	18,41
2001	126,07	23,37	8,15	94,55	117,92
2002	306,78	67,96	8,73	230,08	298,04
2003	162,40	34,08	6,52	121,80	155,88
2004	168,63	36,14	6,02	126,48	162,62
2005	x	x	x	x	x
2006	x	x	x	x	x
Spolu	783,37	165,34	30,50	587,53	752,87

Globálny cieľ 1, 3-LR - MPSVR	Celkové výdavky	Verejné zdroje		Súkromné zdroje	Národný príspevok
		Verejné zdroje spolu	Príspevok Spoločenstva - PHARE		
Rok	<i>MEURO</i>				
2000	132,82	31,28	1,92	130,90	162,18
2001	161,69	38,50	1,92	159,77	198,27
2002	251,40	60,92	1,92	249,47	310,39
2003	367,08	89,85	1,92	365,16	455,00
2004	383,06	93,84	1,92	381,14	474,98
2005	392,69	96,25	1,92	390,76	487,01
2006	392,69	96,25	1,92	390,76	487,01
Spolu	2081,42	506,88	13,47	2067,95	2574,83

Globálny cieľ 1, 3-LR - MŠ	Celkové výdavky	Verejné zdroje		Súkromné zdroje	Národný príspevok
		Verejné zdroje spolu	Príspevok Spoločenstva - PHARE		
Rok	MEURO				
2000	4,19	4,19	0,00	0,00	4,19
2001	53,59	53,59	0,00	0,00	53,59
2002	53,25	53,25	0,00	0,00	53,25
2003	51,01	51,01	0,00	0,00	51,01
2004	51,01	51,01	0,00	0,00	51,01
2005	51,01	51,01	0,00	0,00	51,01
2006	51,01	51,01	0,00	0,00	51,01
Spolu	315,08	315,08	0,00	0,00	315,08

Globálny cieľ 1, 3-Byv.	Celkové výdavky	Verejné zdroje		Súkromné zdroje	Národný príspevok
		Verejné zdroje spolu	Príspevok Spoločenstva		
Rok	MEURO				
2000	1001,25	197,31	0,00	803,95	1001,25
2001	1182,77	176,44	0,00	1006,33	1182,77
2002	1395,02	190,33	0,00	1204,69	1395,02
2003	1516,24	181,42	0,00	1334,82	1516,24
2004	1704,81	181,67	0,00	1523,15	1704,81
2005	1891,03	176,61	0,00	1714,41	1891,03
2006	2096,75	176,13	0,00	1920,62	2096,75
Spolu	10787,87	1279,91	0,00	9507,96	10787,87

Globálny cieľ 1, 3-Doprava a telekom.	Celkové výdavky	Verejné zdroje		Súkromné zdroje	Národný príspevok
		Verejné zdroje spolu	Príspevok spoločenstva ISPA, Phare		
Rok	MEURO				
2000	x	x	x	x	x
2001	148,53	123,76	24,78	0,00	123,76
2002	209,51	173,04	36,51	0,00	173,04
2003	293,24	245,93	47,35	0,00	245,93
2004	371,10	323,79	47,35	0,00	323,80
2005	413,70	366,41	47,35	0,00	366,41
2006	435,77	388,48	47,35	0,00	388,48
Spolu	3493,06	3242,61	1871,89	1621,21	3242,62

Globálny cieľ 6-MFP	Celkové výdavky	Verejné zdroje		Súkromné zdroje	Národný príspevok
		Verejné zdroje spolu	Príspevok Spoločenstva - SAPARD		
Rok	MEURO				
2000	43,63	6,39	18,26	19,29	25,68
2001	41,99	5,77	18,23	17,67	23,44
2002	40,02	6,08	18,23	15,71	21,78
2003	40,53	6,08	18,23	16,22	22,29
2004	41,19	6,08	18,23	16,88	22,95
2005	43,01	6,08	18,23	18,70	24,77
2006	44,00	6,08	18,23	19,69	25,77
Spolu	294,36	42,55	127,66	124,15	166,69

Globálny cieľ 5-ZP	Celkové výdavky	Verejné zdroje		Súkromné zdroje	Národný príspevok
		Verejné zdroje spolu	Príspevok Spoločenstva - SAPARD		
Rok	MEURO				
2000	268,29	90,65	25,20	152,45	243,09
2001	246,23	60,08	25,20	160,95	221,03
2002	317,47	116,92	25,20	175,36	292,28
2003	354,24	131,62	25,20	197,43	329,04
2004	393,53	147,33	25,20	221,01	368,33
2005	436,99	164,73	25,20	247,06	411,79
2006	483,35	174,11	25,20	284,05	458,16
Spolu	2500,11	885,43	176,38	1438,30	2323,72

Globálny cieľ 1, 4 - CR	Celkové výdavky	Verejné zdroje		Súkromné zdroje	Národný príspevok
		Verejné zdroje spolu	Príspevok Spoločenstva - PHARE		
Rok	MEURO				
2000	3,85	0,96	0,00	2,89	3,85
2001	16,51	2,63	1,50	12,38	15,01
2002	13,47	3,37	0,00	10,11	13,47
2003	15,40	3,85	0,00	11,55	15,40
2004	15,40	3,85	0,00	11,55	15,40
2005	x	x	x	x	x
2006	x	x	x	x	x
Spolu	64,63	14,66	1,50	48,47	63,13

Globálny cieľ 1-6	GLC1-6-Phare-CBC	Verejné zdroje		Súkromné zdroje	Národný príspevok
		Verejné zdroje spolu	Príspevok Spoločenstva - PHARE - CBC		
Rok	<i>MEURO</i>				
2000	192,00	36,00	12,00	144,00	180,00
2001	192,00	36,00	12,00	144,00	180,00
2002	192,00	36,00	12,00	144,00	180,00
2003	192,00	36,00	12,00	144,00	180,00
2004	192,00	36,00	12,00	144,00	180,00
2005	192,00	36,00	12,00	144,00	180,00
2006	192,00	36,00	12,00	144,00	180,00
Spolu	1344,00	252,00	84,00	1008,00	1260,00

II. Ciele, priority a implementácia Národného plánu regionálneho rozvoja

verejné zdroje								zdroje EÚ					spolu			
(mil. Sk)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	(mil. Sk)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2000-2006
Sektor Bývanie: Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR																
JZ	1524,5	1363,3	1470,6	1401,8	1403,7	1364,7	1360,9		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	9889,6
BA	1610,0	1439,8	1553,1	1480,4	1482,4	1441,1	1437,2		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	10444,0
SZ	2479,8	2217,6	2392,1	2280,2	2283,2	2219,7	2213,7		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	16086,3
V	2585,7	2312,3	2494,2	2377,6	2380,7	2314,5	2308,2		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	16773,2
SR spolu	8200,0	7333,0	7910,0	7540,0	7550,0	7340,0	7320,0		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	53193,0
Sektor Doprava a Telekomunikácie: Ministerstvo dopravy pôšt a telekomunikácií SR ¹⁰																
JZ	x	134,0	535,0	555,0	770,7	635,0	0,0		x	0,0	300,0	600,0	700,0	500,0	0,0	4729,7
BA	x	2800,0	2350,0	2350,0	1297,2	0,0	0,0		x	1000,0	1200,0	900,0	0,0	0,0	0,0	11897,2
SZ	x	198,2	507,0	3620,0	5618,3	8400,0	9769,0		x	0,0	0,0	500,0	800,0	1000,0	1500,0	31912,5
V	x	508,4	1974,0	2453,0	4011,0	4258,0	4540,2		x	46,9	42,0	0,0	500,0	500,0	500,0	19333,5
SR spolu	x	3640,6	5366,0	8978,0	11697,2	13293,0	14309,2		x	1046,9	1542,0	2000,0	2000,0	2000,0	2000,0	67872,9
Sektor Priemysel: Ministerstvo hospodárstva SR																
JZ	36,4	224,6	653,1	327,5	347,4	x	x		10,4	78,3	83,9	62,6	57,8	x	x	1882,1
BA	22,0	135,7	394,6	197,9	209,8	x	x		6,3	47,3	50,7	37,8	34,9	x	x	1137,0
SZ	45,5	280,6	816,2	409,3	434,1	x	x		13,0	97,9	104,9	78,3	72,2	x	x	2352,1
V	53,6	330,2	960,5	481,7	510,8	x	x		15,3	115,2	123,5	92,1	85,0	x	x	2768,0
SR spolu	157,6	971,1	2824,4	1416,4	1502,1	x	x		45,0	338,8	363,0	270,9	250,0	x	x	8139,3
Sektor Cestovný ruch: Ministerstvo hospodárstva SR																
JZ	9,6	26,2	33,6	38,4	38,4	x	x		0,0	14,9	0,0	0,0	0,0	x	x	161,2
BA	9,3	25,5	32,7	37,4	37,4	x	x		0,0	14,5	0,0	0,0	0,0	x	x	156,9
SZ	11,2	30,5	39,1	44,7	44,7	x	x		0,0	17,4	0,0	0,0	0,0	x	x	187,7
V	9,9	27,0	34,6	39,5	39,5	x	x		0,0	15,4	0,0	0,0	0,0	x	x	165,8
SR spolu	40,0	109,3	140,0	160,0	160,0	x	x		0,0	62,3	0,0	0,0	0,0	x	x	671,5

¹⁰ indikatívna finančná alokácia sektoru DaT neobsahuje regionálne ťažko diferencovateľné plánované výdavky na **opravy ciest**

II. Ciele, priority a implementácia Národného plánu regionálneho rozvoja

sektor Ľudské zdroje: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstvo školstva SR																
JZ	360,9	992,8	1213,8	1478,2	1518,2	1542,3	1542,3		19,3	19,3	19,3	19,3	19,3	19,3	19,3	8783,7
BA	66,5	172,5	213,9	263,9	271,4	275,9	275,9		3,6	3,6	3,6	3,6	3,6	3,6	3,6	1565,3
SZ	345,2	917,0	1130,5	1387,4	1426,1	1449,3	1449,3		18,6	18,6	18,6	18,6	18,6	18,6	18,6	8235,1
V	701,6	1744,8	2187,0	2724,5	2804,3	2852,4	2852,4		38,5	38,5	38,5	38,5	38,5	38,5	38,5	16136,5
SR spolu	1474,2	3827,2	4745,2	5854,0	6020,0	6120,0	6120,0		80,0	80,0	80,0	80,0	80,0	80,0	80,0	34720,6
sektor Multifunkčné poľnohospodárstvo a vidiek: Ministerstvo pôdohospodárstva SR																
JZ	65,5	59,1	62,3	62,3	62,3	62,3	62,3		187,2	186,9	186,9	186,9	186,9	186,9	186,9	1744,8
BA	62,9	56,7	59,8	59,8	59,8	59,8	59,8		179,6	179,3	179,3	179,3	179,3	179,3	179,3	1674,1
SZ	70,0	63,1	66,5	66,5	66,5	66,5	66,5		199,8	199,5	199,5	199,5	199,5	199,5	199,5	1862,7
V	67,3	60,7	64,0	64,0	64,0	64,0	64,0		192,2	192,0	192,0	192,0	192,0	192,0	192,0	1792,0
SR spolu	265,650	239,600	252,594	252,594	252,594	252,594	252,594		758,775	757,781	757,781	757,781	757,781	757,781	757,781	7073,681
sektor Životné prostredie: Ministerstvo životného prostredia SR																
JZ	558,5	370,2	720,3	810,9	907,7	1 014,9	1 072,7		155,2	155,2	155,2	155,2	155,2	155,2	155,2	6 541,7
BA	890,4	590,1	1 148,4	1 292,8	1 447,1	1 618,0	1 710,2		247,5	247,5	247,5	247,5	247,5	247,5	247,5	10 429,4
SZ	879,7	583,1	1 134,6	1 277,3	1 429,8	1 598,6	1 689,6		244,5	244,5	244,5	244,5	244,5	244,5	244,5	10 304,3
V	1 438,8	953,6	1 855,7	2 089,1	2 338,4	2 614,6	2 763,5		399,9	399,9	399,9	399,9	399,9	399,9	399,9	16 853,3
SR spolu	3 767,3	2 497,0	4 859,0	5 470,0	6 123,0	6 846,0	7 236,0		1 047,2	1 047,2	1 047,2	1 047,2	1 047,2	1 047,2	1 047,2	44 128,7

verejné zdroje									zdroje EÚ							spolu
(mil. Sk)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2000-2006
JZ celkom	2555,5	3170,2	4688,7	4674,2	5048,4	4619,2	4038,3		372,1	454,7	745,4	1024,1	1119,3	861,4	361,4	33732,9
BA celkom	2661,0	5220,3	5752,4	5682,1	4805,1	3394,8	3483,1		437,0	1492,3	1681,2	1368,3	465,4	430,4	430,4	37303,9
SZ celkom	3831,3	4290,1	6086,0	9085,5	11302,7	13734,1	15188,2		476,0	578,0	567,6	1041,0	1334,9	1462,7	1962,7	70940,7
Východ celkom	4856,8	5937,1	9570,0	10229,2	12148,8	12103,5	12528,3		645,9	807,9	795,8	722,5	1215,4	1130,4	1130,4	73822,1
SR celkom	13904,7	18617,7	26097,2	29671,0	33304,9	33851,6	35237,8		1931,0	3332,9	3790,0	4155,9	4135,0	3885,0	3885,0	215799,6

11. Postup spracovania Národného plánu regionálneho rozvoja Slovenskej republiky pre roky 2000 – 2006

Pre spracovanie NPRR SR bol navrhnutý postup, ktorý je v súčasnej dobe uplatňovaný v krajinách EÚ (pre podporu podľa cieľa 1 štrukturálnej politiky EÚ) a plne rešpektuje Rámcové nariadenie Rady EC pre štrukturálne fondy (Nariadenie č.1260/1999).

Práce na NPRR SR boli zahájené v apríli 2000. Prvým faktickým krokom prípravy bolo zostavenie metodiky prípravy NPRR SR vo forme *Návrhu obsahového a organizačného zabezpečenia vypracovania NPRR SR*, ktorý schválila vláda SR svojím uznesením č. 242/2000. V návrhu sa určila obsahová štruktúra NPRR SR, časový harmonogram prác na tvorbe NPRR SR a organizačné zabezpečenie vypracovania NPRR SR.

Za vypracovanie NPRR SR zodpovedá Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR (MVRR SR), ktoré koordinuje činnosti súvisiace s prípravou návrhu NPRR SR.

Na príprave dokumentu sa okrem MVRR SR podieľali tieto dôležití aktéri:

- zainteresované rezorty
- krajské úrady
- ekonomickí a sociálni partneri vrátane zástupcov mimovládnych organizácií.

Postup prác na návrhu NPRR SR priebežne monitoroval Prípravný výbor pre Štrukturálne fondy EÚ (PVŠF) zložený zo zástupcov vybraných ministerstiev⁶⁶

NPRR SR sa skladá z tzv. hlavného dokumentu, ktorý obsahuje analytickú, syntetickú, realizačnú a hodnotiacu časť a z regionálnych a sektorových častí, ktoré sú tvorené sektorovými a regionálnymi operačnými programami.

Za účelom vypracovania hlavného dokumentu MVRR SR oslovilo so žiadosťou o spoluprácu viacerých odborníkov najmä z oblasti ekonómie a regionálnej politiky. Následne bol vytvorený pracovný tím odborných expertov, ktorý začal v máji pracovať na príprave jednotlivých častí hlavného dokumentu. Tím odborných expertov okrem vypracovania hlavného dokumentu zabezpečoval metodickú podporu pracovným výborom a skupinám pri príprave sektorových a regionálnych častí a tvoril manažerské a expertné zázemie prípravy NPRR SR.

MVRR SR v spolupráci s tímom odborných expertov vypracovalo *metodické pokyny pre vypracovanie sektorových a regionálnych operačných programov* tak, aby nedochádzalo k vzájomnému prekrývaniu jednotlivých sektorových častí, ani k prekrývaniu medzi sektorovými a regionálnymi časťami Národného plánu.

Sformulovaný bol i *návrh štyroch hlavných rozvojových osí*. V rámci rozvojových osí bolo na obdobie rokov 2000 – 2006 stanovených *šesť globálnych cieľov*, ktoré reagujú na aktuálne problémy rozvoja SR a ktorých napĺňanie tvorí základný rámec obsahu NPRR SR.

Začiatkom júna 2000 sa konal v Bratislave pod záštitou MVRR SR *Úvodný seminár k vypracovaniu NPRR SR*, na ktorý boli pozvaní zástupcovia ústredných orgánov štátnej správy, krajských úradov, samosprávy, akademickej obce, zamestnávateľských zväzov, tretieho sektora a mnoho ďalších odborných expertov.

Cieľom Úvodného semináru bolo prerokovať a posúdiť návrh globálnych cieľov a hlavných priorít, ktorých riešenie bolo následne rozpracovávané v sektorových i regionálnych operačných programoch.

⁶⁶ PVŠF bol schválený uznesením vlády SR č. ... z 2.februára 2000

Všetci zúčastnení boli vyzvaní k vzájomnej komunikácii a uplatňovaniu princípu partnerstva pri tvorbe jednotlivých parciálnych častí NPRR SR.

Sektorová časť NPRR SR obsahuje sedem sektorových dokumentov: rozvoj ľudských zdrojov, priemyselný sektor, doprava a telekomunikácie, životné prostredie, rozvoj vidieka a multifunkčného poľnohospodárstva, cestovný ruch a rozvoj bývania.

Tvorba sektorových častí prebiehala pod gesciou rezortne prislúchajúcich ministerstiev nasledovne:

- SOP Rozvoj ľudských zdrojov - Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR
- SOP Priemyselný sektor - Ministerstvo hospodárstva SR
- SOP Životné prostredie - Ministerstvo životného prostredia SR
- SOP Doprava a telekomunikácie - Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií SR
- SOP Multifunkčné poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka - Ministerstvo pôdohospodárstva SR
- SOP Cestovný ruch - Ministerstvo hospodárstva SR
- SOP Rozvoj bývania - Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR

V rámci rezortov zodpovedných za vypracovanie sektorových dokumentov boli v priebehu mája zriadené pracovné výbory, v ktorých mali na základe princípu partnerstva zastúpenie všetky vecne príslušné orgány štátnej správy, samosprávne združenia, tretí sektor a mnoho ďalších profesných združení a organizácií.

Pracovné výbory následne po svojom zriadení vypracovali základné osnovy, podľa ktorých sa začali rozpracovávať jednotlivé sektorové dokumenty.

Pri vypracúvaní jednotlivých sektorových dokumentov bolo prihliadané na určité sektorové špecifiká, pričom osobitná pozornosť bola venovaná:

V časti *Rozvoj ľudských zdrojov* – ponuke práce a jej kvalitatívnym charakteristikám, fungovaniu trhu práce, dôchodkovej situácii a životnej úrovni obyvateľstva, vzdelaniu, výskumu a odbornej príprave.

V časti *Priemyselný sektor* – výkonnosti a efektívnosti v priemyselných odvetviach, faktorom priemyselnej výroby, investičnému procesu, štrukturálnym zmenám v priemysle, využitiu výrobných kapacít a zahraničnoobchodnému postaveniu priemyselných odvetví a medzinárodnej deľbe práce.

V časti *Doprava a telekomunikácie* – možnostiam ďalšieho vývoja z pohľadu zvýšenia konkurencieschopnosti národného hospodárstva.

V časti *Životné prostredie* konvergenčným kritériám pre vstup SR do EÚ a trvaloudržateľnému rozvoju v podmienkach rovnovážneho hospodárskeho rastu.

V časti *Rozvoj vidieka a multifunkčného poľnohospodárstva* – kritériám súvisiacim s efektívnym použitím štrukturálnych fondov EÚ a zvýšeniu efektívnosti využitia dotácií z prostriedkov štátneho rozpočtu a symbióze medzi zvyšovaním konkurencieschopnosti poľnohospodárskej produkcie a rozvojom vidieckych oblastí s dôrazom na krajinotvorný a ekologický aspekt.

V časti *Rozvoj bývania* – zvýšeniu dynamiky bytovej výstavby a sfunkčneniu trhu s bytmi a zvýšeniu ich dostupnosti širším vrstvám obyvateľstva.

V časti *Cestovný ruch* – faktorom podporujúcim rozvoj aktívneho cestovného ruchu a zvýšeniu podielu cestovného ruchu na vyrovnanosti bežného účtu platobnej bilancie.

Výsledkom prvej etapy práce pracovných výborov sa stali tzv. *konzultačné dokumenty*, ktoré vo svojom obsahu stručne popisovali hlavné problémy sektoru, sektorové priority, ciele navrhovaných politík v príslušných oblastiach a návrhy stratégie k dosiahnutiu týchto cieľov.

Hlavná fáza tvorby sektorových operačných programov /SOP/ prebiehala v mesiacoch júl, august, kedy sa jednotlivé konzultačné dokumenty rozpracovávali do podoby operačných programov.

Obsahom hlavnej fázy spracovania SOP bolo:

- obsahové zabezpečenie podkladových materiálov –konzultačných dokumentov v zmysle riešenia príslušných globálnych a špecifických cieľov na úrovni sektorov,
- funkčné zabezpečenie sektorových dokumentov, spočívajúce v zabezpečení princípu partnerstva zo strany jednotlivých gestorov spracovania SOP a
- formálne zabezpečenie, spočívajúce v maximalizácii kompatibility sektorových dokumentov s regionálnymi operačnými programami.

V auguste boli v zmysle časového harmonogramu dokončené prvé návrhy SOP a následne sa začal realizovať konzultačný proces k NPRR SR.

Príprava **regionálnych častí NPRR SR** zahŕňala v porovnaní s prípravou sektorových častí určitý medzistupeň, ktorý tvorilo najprv spracovanie *regionálnych stratégií na úrovni krajov*. Tieto dokumenty slúžia jednak ako strategické plánovacie dokumenty jednotlivých krajov a súčasne slúžia ako podklad pre tvorbu regionálnych operačných programov pre prioritné regióny vytvorené podľa Integrovaného plánu regionálneho a sociálneho rozvoja SR, ktorý schválila vláda SR v októbri 1999 svojím uznesením č.923/1999.

Zodpovednosť za vypracovanie dokumentov na krajskej úrovni prislúchala jednotlivým krajským úradom, ktoré si taktiež, držiac sa princípu partnerstva, vytvorili expertné pracovné skupiny so zastúpením všetkých relevantných ekonomických a sociálnych partnerov.

Pracovné skupiny vypracovali tzv. *konzultačné dokumenty*, ktoré boli následne širšie rozpracovávané. Regionálne stratégie na úrovni krajov boli schválené do začiatku septembra.

Každý z krajských dokumentov obsahuje socioekonomickú analýzu regiónu, identifikáciu možností jeho rozvoja i návrh stratégie rozvoja kraja a priority a opatrenia potrebné na ich naplnenie.

Na úrovni regiónov súdržnosti boli vytvorené *Regionálne riadiace a monitorovacie výbory /RRMV*⁶⁷. Rešpektujúc nadväznosť na Integrovaný plán regionálneho a sociálneho rozvoja SR bol vytvorený :

- RRMV – Bratislava so sekretariátom na KÚ Bratislava
- RRMV – Slovensko – juhozápad so sekretariátom na KÚ Nitra
- RRMV - Slovensko – severozápad so sekretariátom na KÚ Žilina
- RRMV - Slovensko - východ so sekretariátom na KÚ Košice

Po vypracovaní regionálnych dokumentov na úrovni krajov a po ich prekonzultovaní s rezortnými orgánmi a odbornými expertmi, začala v auguste etapa spracovania *regionálnych operačných programov (ROP) pre prioritné regióny*.

V priebehu hlavnej fázy spracovania ROP na úrovni prioritných regiónov sa uskutočnilo mnoho spoločných rokovaní zástupcov pracovných skupín príslušných krajov a MVRR SR. Ich hlavným cieľom bolo vypracovať návrh systematickej a funkčnej trvalo udržateľnej rozvojovej stratégie zameranej na realizáciu ekonomického a sociálneho rozvoja

⁶⁷ návrh členov schválený uznesením VVRP na 6. zasadnutí dňa 25. 9. 2000

vymedzeného prioritného regiónu pri rešpektovaní snahy naplňania globálnych cieľov NPRR SR.

Návrhy vypracovaných ROP boli po konzultáciách so spracovateľmi SOP postúpené na rokovanie RRMV a po zapracovaní pripomienok boli všetky ROP do konca októbra schválené príslušnými RRMV.

Veľmi dôležitou fázou prípravy a vypracovávania NPRR SR bol *konzultačný proces*, ktorého obsahom bolo vzájomné pripomienkovanie obojstranne predložených dokumentov medzi spracovateľmi regionálnych a sektorových operačných programov.

Konzultačný proces prebiehal vo viacerých etapách v mesiacoch august – október, počas ktorých sa opätovne konzultovali a pripomienkovali jednotlivé sektorové a regionálne dokumenty, až pokým sa nepodarilo dosiahnuť konsenzus oponentských strán v zásadných otázkach riešenia globálnych a špecifických cieľov.

V priebehu konzultačného procesu vznikol vážnejší názorový rozpor iba pri SOP Doprava a telekomunikácie, ktorého gestorom bolo Ministerstvo dopravy pôšt a telekomunikácií SR a ROP prioritného regiónu Slovensko – východ (konflikt sa dotýkal najmä Banskobystrického a Košického kraja). Medzi zainteresovanými stranami prebehlo niekoľko spoločných rokovaní. Rozpor sa napokon podarilo vyriešiť, pričom k dohode sa dospelo pri rokovaní prednostu krajského úradu Banská Bystrica a štátneho tajomníka Ministerstva dopravy, pôšt a telekomunikácií SR.

V októbri v intenciách časového harmonogramu začal tím odborných expertov realizovať **proces finalizácie NPRR SR**, ktorého cieľom bolo finálne dopracovať sektorové a regionálne operačné programy a dopracovať hlavný dokument NPRR SR.

V prípade sektorových a regionálnych operačných programov išlo najmä o zapracovanie záverov konzultačného procesu a kvantifikáciu zabezpečenia realizácie vytýčených priorít.

Pri tvorbe hlavného dokumentu sa finálne práce týkali najmä spracovania návrhu operačných programov a dopracovávania hodnotiacich častí, častí popisujúcich administratívny a implementačný systém, finančný rámec a systém monitorovania NPRR SR.

NPRR SR vytyčuje stratégiu rozvoja regiónov Slovenska a tým i krajiny ako celku na nasledujúcich šesť rokov.

Nevyhnutnou súčasťou tak zásadného koncepčného dokumentu je aj **strategické environmentálne hodnotenie /SEA/**. Vypracovaním SEA bolo poverené Ministerstvo životného prostredia SR. V rámci procesu SEA, ktorý začal v priebehu októbra, bolo znenie hlavného dokumentu ale i návrh SOP a ROP uverejnené na internetových stránkach s možnosťou verejného pripomienkovania. Týmto sa stal NPRR SR dostupný prakticky pre každého, kto mal záujem sa s ním zoznámiť.

Začiatkom novembra 2000 bol návrh NPRR SR postúpený na medzirezortné pripomienkové konanie, v rámci ktorého bol zaslaný všetkým ústredným orgánom štátnej správy a ostatným zainteresovaným subjektom vrátane sociálnych a ekonomických partnerov. Návrh NPRR SR bol taktiež prerokovaný v príslušných poradných orgánoch vlády SR (Hospodárska rada vlády SR, Rada vlády SR pre regionálnu politiku).

Po zapracovaní pripomienok z poradných orgánov vlády SR a medzirezortného pripomienkového konania bol návrh NPRR SR schválený vládou SR.

12. Súlad Národného plánu regionálneho rozvoja SR s politikami Európskej únie a s národnými politikami

12.1 Súlad Národného plánu regionálneho rozvoja SR s aktualizovaným Národným programom pre prijatie acquis communautaire 2000 (NPAA), schváleného vo vláde SR 22.marca 2000 a Partnerstvom pre vstup

- Národný plán regionálneho rozvoja SR (ďalej NPRR SR) je v súlade so strednodobými prioritami Partnerstva pre vstup v oblasti hospodárskej a sociálnej súdržnosti: "vypracovať celoštátnu politiku hospodárskej a sociálnej súdržnosti; pripraviť implementáciu programov regionálneho rozvoja a iniciatív spoločenstva; zdokonaľiť administratívne štruktúry a vyjasniť zodpovednosť pre oblasť regionálnej politiky; vytvoriť rozpočtový systém a postupy v súlade s normami štrukturálnych fondov, vrátane posudzovania a hodnotenia".
- NPRR SR je v súlade s krátkodobými prioritami Partnerstva pre vstup v oblasti predštrukturálnych fondov PHARE, SAPARD a ISPA: "pripraviť Národný plán regionálneho rozvoja a Plán rozvoja vidieka; prijať právny, administratívny a rozpočtový rámec s cieľom pripraviť a riadiť programy ISPA a SAPARD, vrátane zavedenia hodnotenia vplyvov na životné prostredie a pravidiel verejného obstarávania, kompatibilných s EÚ, pri hodnotení projektov spolufinancovaných z prostriedkov spoločenstva".
- NPRR SR je v súlade s NPAA, kapitola 2 Ekonomické kritériá, podkapitola 2.2 Opatrenia na zabezpečenie splnenia Kodanských kritérií, a to vo vytvorení fungujúcej trhovej ekonomiky vrátane štrukturálnych reforiem a posilnení konkurencieschopnosti podnikového sektoru.
- NPRR SR je v súlade s NPAA, kapitola 3 Schopnosť prijať podmienky členstva, podkapitola 3.4 Sektorové politiky, časť 3.4.1 Priemyselná politika, a to v reštrukturalizácii priemyslu a jeho individuálnych sektorov, pokračovaní privatizačného procesu, zvýšení produktivity práce a podielu pridanej hodnoty, podpore vytvárania prostredia podporujúceho podnikanie a priamych zahraničných investícií, podpore malého a stredného podnikania a podpore regionálneho rozvoja.
- NPRR SR je v súlade s NPAA, kapitola 3 Schopnosť prijať podmienky členstva, podkapitola 3.4 Sektorové politiky, časť 3.4.2 Poľnohospodárstvo - Štrukturálna politika, a to v plnení základných opatrení štrukturálnej politiky, agro-environmentálnej politiky a politiky rozvoja vidieka definovaných v Pláne rozvoja vidieka, prijatí implementačných nariadení o regionálnom rozvoji vypracovaných v Integrovanom pláne regionálneho a sociálneho rozvoja, ktoré zahŕňajú opatrenia zamerané na podporu poľnohospodárskych a vidieckych oblastí, v rozvinutí spolupráce v príprave a implementácii predvstupových pomocných programov Phare 2000, ISPA a SAPARD.
- NPRR SR je v súlade s NPAA, kapitola 3 Schopnosť prijať podmienky členstva, podkapitola 3.4 Sektorové politiky, časť 3.4.5 Doprava, a to v pokračovaní vo výstavbe, modernizácii a prepojení dopravnej siete SR s európskou sieťou pri ekvivalentnom kvalitatívnom štandarde.
- NPRR SR je v súlade s NPAA, kapitola 3 Schopnosť prijať podmienky členstva, podkapitola 3.4 Sektorové politiky, časť 3.4.6 Malé a stredné podnikanie, a to v

posilnení pozície malých a stredných podnikov a stimulácii ich rastu, zvýšení ich konkurencieschopnosti a podporovaní urýchlenia ich internacionalizácie a prieniku nových trhov.

- NPRR SR je v súlade s NPAA, kapitola 3 Schopnosť prijať podmienky členstva, podkapitola 3.5 Ekonomická a sociálna súdržnosť, časť 3.5.1 Zamestnanosť a sociálna politika - strednodobé priority v oblasti Zamestnanosť, a to v implementácii rekvalifikačných programov s cieľom zabezpečiť previazanosť s dopytom trhu práce a kvalifikácii registrovaných nezamestnaných a zamestnaných, ako aj v podpore prípravy a implementácie programov na rozvoj regionálnej a lokálnej zamestnanosti.
- NPRR SR je v súlade s NPAA, kapitola 3 Schopnosť prijať podmienky členstva, podkapitola 3.5 Ekonomická a sociálna súdržnosť, časť 3.5.2 Regionálna politika a súdržnosť, a to v zabezpečení všeobecného cieľa regionálnej politiky - zabrániť ďalšiemu ekonomickému úpadku v regiónoch, zabezpečiť ich vyvážený ekonomický rozvoj a odstrániť hlavné rozdiely medzi jednotlivými regiónmi v sociálnych, ekonomických, kultúrnych a infraštruktúrnych podmienkach.
- NPRR SR je v súlade s NPAA, kapitola 3 Schopnosť prijať podmienky členstva, podkapitola 3.6 Kvalita života a životné prostredie, časť 3.6.1 Životné prostredie, a to v implementácii technických opatrení súvisiacich s prijatím direktív EK/EÚ v oblastiach voda, odpady, vzduch a ochrana prírody.

NPRR SR je v súlade so:

- zmluvou o ES (časť 3 - politiky Spoločenstva, Hlava XVII., v znení článkov 158-162 Amsterdamskej zmluvy)
- zmluvou o ES (časť 3 - politiky Spoločenstva, Hlava VI., v znení článkov 87-89 Amsterdamskej zmluvy)
- nariadením Rady č. 1164/1994 o založení Kohézneho fondu
- nariadením Rady č. 1260/1999 zo dňa 21.júna 1999 o štrukturálnych fondoch
- nariadením Rady č. 1261/1999 zo dňa 21.júna 1999 o Európskom fonde pre regionálny rozvoj
- nariadením Rady č. 1262/1999 zo dňa 21.júna 1999 o Európskom sociálnom fonde
- nariadením Rady č. 1264/1999 meniace nariadenie Rady č. 1164/1994
- nariadením Rady č. 1265/1999 meniace Prílohu II nariadenia Rady č. 1164/1994
- nariadením Rady č. 1266/1999 zo dňa 21.júna 1999 o koordinácii pomoci krajinám uchádzajúcich sa o členstvo v rámci predvstupovej stratégie a o zmene nariadenia Rady č. 3906/1989
- nariadením Rady č. 1267/1999 zo dňa 21.júna 1999 o vytvorení nástroja štrukturálnych politík pre predvstupové obdobie
- nariadením Rady č. 1750/1999 zo dňa 23.júla 1999 k implementácii nariadenia Rady č. 1257/1999 o podpore rozvoja vidieka z EAGGF
- nariadením EP a Rady č. 1783/1999 zo dňa 12.júla 1999 o Európskom fonde pre regionálny rozvoj nahrádza nariadenie č. 1261/1999
- nariadením Rady č. 1784/1999 o Európskom sociálnom fonde nahrádza nariadenie č. 1262/1999
- nariadením Komisie č. 1685/2000 zo dňa 28.júla 2000 ustanovujúcom podrobné opatrenia pre implementáciu nariadenia Rady č. 1260/1999 o oprávnenosti čerpania prostriedkov na činnosti pri kofinancovaní zo štrukturálnych fondov
- nariadením Komisie č. 1159/2000 zo dňa 30.mája 2000 o informačných a propagačných opatreniach týkajúcich sa pomoci zo štrukturálnych fondov vykonávaných členskými štátmi

- smernicou EÚ pre programovanie Phare 2000

12.2. Súlad Národného plánu regionálneho rozvoja SR s národnými politikami

NPRR SR je v súlade so:

- Strednodobou koncepciou hospodárskeho a sociálneho rozvoja Slovenskej republiky
- Stratégiou rozvoja slovenského priemyslu pre 21. storočie (MH SR)
- Plánom rozvoja poľnohospodárstva a vidieka (SAPARD) a s programovými cieľmi ISPA
- Integrovaným plánom regionálneho a sociálneho rozvoja SR, schválený uznesením vlády SR č.923/1999
- Koncepciou štátnej regionálnej politiky, schválená uznesením vlády SR č.802/1997
- Stratégiou štátnej environmentálnej politiky (ŠEP SR), prijatá uznesením vlády SR č. 619/1993 a Národnej rady SR č. 339/1993
- Národným environmentálnym akčným plánom, prijatý uznesením vlády SR č. 350/1996
- Zákomom č. 127/1994 Z. z. o hodnotení vplyvov na životné prostredie
- Koncepciou územného rozvoja Slovenska II, schválená uznesením vlády SR č.903/1997
- Územnými plánmi regiónov (veľkých územných celkov) jednotlivých krajov SR
- Zákomom č.237/2000 Z. z. Národnej rady Slovenskej republiky, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č.50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- Národným plánom zamestnanosti
- Zákomom č.231/1999 Z. z. o štátnej pomoci.

Záver

Slovenská republika sa od svojho vzniku usiluje o začlenenie do Európskej únie, čo sa javí ako jediný reálny variant zabezpečujúci všestranný a udržateľný rozvoj spoločnosti, ako aj udržanie tempa rozvoja s najvyspelejšími krajinami v podmienkach globalizácie ekonomiky a spoločnosti. Na prahu nového tisícročia je potrebné pomenovať nové ciele a výzvy pre našu krajinu a jej mladú populáciu, aby sa zabezpečili tie najlepšie podmienky pre budúci rozvoj.

V súčasnosti v Slovenskej republike prebieha zložitý proces transformácie ekonomiky a spoločnosti a vytvorenie potrebného inštitucionálneho a legislatívneho rámca na prevzatie a implementáciu pravidiel Európskej únie. Pre tieto zámery bolo potrebné zmapovať problémy a východiská predvstupového obdobia a vytýčiť socio-ekonomické a environmentálne rozvojové ciele a priority Slovenskej republiky.

Nástrojom pre naplnenie takýchto náročných úloh je Národný plán regionálneho rozvoja SR ako základný programovací dokument pre uskutočňovanie regionálnej politiky ako aj základný rámec pre budúce projekty, v oblasti znižovania regionálnych disparít, prezentované Európskej únii. Tento materiál zároveň odráža aj nový spôsob spolupráce s EÚ založenej na princípoch partnerstva, otvorenosti, subsidiarity a hospodárskej a sociálnej súdržnosti na úseku regionálneho rozvoja.

Hlavným cieľom tohto dokumentu je zlepšovať kvalitu života občanov a sociálnu súdržnosť spoločnosti, najmä vytvoriť podmienky pre ekonomický rozvoj a tvorbu pracovných príležitostí, presadzovať koncept trvalo udržateľného rozvoja tak, aby sa Slovensko stalo plnoprávnym, ekonomicky výkonným členom Európskej únie pri zachovaní spôsobu a kvality života odpovedajúcej našej historickej tradícii a postaveniu Slovenskej republiky v Európe.

ZOZNAM HLAVNÝCH SPRACOVATEĽOV

Hlavný spracovateľský tím

Dr. Pavol Karasz
Mgr. Ľuboš Hrivňák
Pavol Karasz ml.
Prof. Milan Buček, DrSc.
Doc. Jozef Tvrdoň, CSc.
Ing. Dušan Slimák
RNDr. Alžbeta Ivaničková, CSc.
Mgr. Ivana Hacajová
Mgr. Jarmila Bruteničová
Mgr. Zuzana Savitská

Spracovatelia ROP

ROP Bratislava

Ing. Viera Trangelová
Ing. Jarmila Paršová
Ing. Jarolím Heriban
Ing. Oľga Daňová
Ing. Jozef Uhrík, CSc.
Ing. Ján Strelecký, CSc.
Ing. Roman Minarovič
Doc. Elena Žárska, CSc.
Ing. Ladislav Setnický
Ing. Alica Kunová, OÚ Pezinok

ROP Slovensko - juhozápad

Ing. Peter Ryška
Ing. Jana Gallová
Ing. Libuša Ratková
Ing. Igor Fabián
Ing. Karol Jurica
Ing. Oto Polakovič
Mgr. Alena Jelušová
Ing. Vladimír Mokoš
Ing. Peter Benčat, PhD.
Ing. Jozef Matúš, CSc.
Mgr. Daniel Balko
Doc. Ing. Jozef Dvonč, CSc.
Mgr. Csaba Ficza
Ing. Eva Halmová
Helena Kubicová
Ing. arch. Viera Melušová
Ing. Ivana Petriková
RNDr. Helena Rýchla
Doc. Ing. Peter Sklenka, CSc.
Ing. Marián Zachar, CSc.

ROP Slovensko - severozápad

Ing. Mária Hladká
Ing. Mária Kováčová
Ing. Viliam Cagala
Ing. Andrej Dorčík
Ing. Stanislav Foltín
Ing. Stanislav Dreisig
Ing. Peter Šišovský
Ing. Eva Kováčová
Ing. Peter Belinský
Ing. Katarína Miškovicová
Ing. Marcela Sláviková
Ing. Peter Pilko
Dagmar Líšková
Ing. Peter Špita
Mgr. Kamil Kobolka
Ing. Gabriela Zemčíková
Richard Medal
Ing. Ferdinand Galko
Branislav Cvacho
Pavol Adámek
Peter Bronček
Ing. Ladislav Hartman

ROP Slovensko - východ

Ing. Božena Mikovínyová
Ing. Štefan Repko
Ing. Lucia Poláková
Ing. Silvia Nevid'anská
Ing. Daniel Šimkovic
Marta Slušniaková
Ing. Rozália Múdra
Ing. arch. Mária Nad'ová
Ing. Mária Molnárová
Ing. Anton Jurko
Ing. Ľubor Bačenko
Ing. Alica Horňáková
Dagmar Lengyelová
Ing. Štefan Sopko
Ing. Vladimír Andraščík
Dpt. Ervín Mačej
Ing. Helena Miščíková

Spracovatelia SOP

SOP Priemysel

Ing. Juraj Kuka
Ing. Adriana Talajová
Ing. Peter Ondrejka

SOP Multifunkčné poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka

Ing. Vadim Haraj
Ing. Vladimír Jamnický
Ing. Andrea Tvrda
Ing. Ján Beňadik

SOP Ľudské zdroje

Ing. Mária Janušová, CSc.
PhDr. Eneke Hanzelová, CSc.
PhDr. Zuzana Kostolná, CSc.
RNDr. Irena Molnárová
RNDr. Alena Spišiaková
Marta Oravcová

SOP Cestovný ruch

Ing. Marián Bujna
Ing. Michal Ševčík
Doc. Ing. Milota Vetráková, CSc.
Ing. Pavol Weiss, CSc.

SOP Doprava a telekomunikácie

Ing. Jozef Sloboda
Ing. Lucia Széková
Ing. Ľubomír Brichta
Ing. Kvetoslav Kmec
Ing. Pavol Kirchmayer
Ing. Štefan Mišík
Ing. Peter Solovič
Ing. Jozef Kohút
Ing. Stanislav Fajta
Ing. Michal Blišák
Ing. Jozef Mička, CSc.

SOP Rozvoj bývania

Ing. Ľubor Čuda
Ing. Pavol Giller
Ing. Vladimír Cvacho
Ing. Viera Hlaváčová
Ing. Elena Heinzlová
Ing. arch. Jaroslava Zapletalová
Ing. Peter Flaškár
Ing. arch. Želmíra Kalinová

SOP Životné prostredie

RNDr. Tamás Dömény

RNDr. Jozef Klinda

Ing. Ivan Mojik

Ing. Milan Matuška

Ing. Elmír Galovič, CSc.

RNDr. Jozef Kramárik

RNDr. Eva Bergendiová

Ing. Pavel Toma

Ing. Anna Holíková

Ing. Igor Mrva